

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ  
ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ РЕЄСТРАЦІЇ ІНФОРМАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ  
НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ імені В. І. ВЕРНАДСЬКОГО

**ДЖЕРЕЛО**  
DJERELO

UKRAINIAN  
JOURNAL  
OF ABSTRACTS

FOUNDED IN 1995  
PUBLISHED 6 TIMES PER YEAR

# УКРАЇНСЬКИЙ РЕФЕРАТИВНИЙ ЖУРНАЛ

Журнал засновано 1995 року  
Виходить 6 разів на рік

**6 • 2023**

листопад - грудень

---

**СЕРІЯ 3**

**Соціальні та гуманітарні науки**  
**Мистецтво**

Соціологія. Демографія

Історія. Історичні науки

Економіка. Економічні науки

Політика. Політичні науки

Держава і право. Юридичні науки

Культура. Наука. Освіта

Філологічні науки

Мистецтво. Мистецтвознавство

Релігія

Філософія. Психологія

## Зміст

<b>Соціологія. Демографія</b> . . . . .	<b>3</b>	Кримінологія . . . . .	51
Соціальна робота . . . . .	3	Пенітенціарія . . . . .	51
Соціологія . . . . .	4	Судоустрій (судова система) . . . . .	51
Системні характеристики суспільства і соціальної сфери . . . . .	5	Кримінально-процесуальне право (кримінальний процес) . . . . .	51
Соціальні групи . . . . .	6	Криміналістика . . . . .	52
Сфери громадського життя . . . . .	6	Держава та право країн світу . . . . .	53
Статистика . . . . .	8	Міжнародне право . . . . .	53
<b>Історія. Історичні науки</b> . . . . .	<b>9</b>	<b>Воєнна наука. Військова справа</b> . . . . .	<b>54</b>
Історія Європи . . . . .	10	Збройні сили . . . . .	54
Археологія . . . . .	14	Військово-повітряні сили . . . . .	55
Етнографія . . . . .	15	Військово-морські сили . . . . .	55
<b>Економіка. Економічні науки</b> . . . . .	<b>16</b>	Військова техніка. Воєнно-технічні науки . . . . .	56
Науково-інформаційна діяльність. Економічна інформатика . . . . .	16	Служба з питань надзвичайних ситуацій. Цивільна оборона . . . . .	56
Загальні основи економічного розвитку та формування ринку . . . . .	17	<b>Культура. Наука. Освіта</b> . . . . .	<b>57</b>
Мікроекономіка . . . . .	18	Наука. Науково-дослідна робота . . . . .	58
Макроекономіка . . . . .	19	Освіта. Педагогічні науки . . . . .	59
Економіка міжнародних зв'язків . . . . .	19	Історія освіти та педагогічної думки в країнах Європи . . . . .	60
Економічна географія окремих країн (економіко-географічне країнознавство) . . . . .	19	Шкільна педагогіка (теорія освіти, навчання та виховання) . . . . .	60
Бухгалтерський облік в окремих країнах . . . . .	21	Спеціальні школи. Дефектологія . . . . .	60
Світова економіка . . . . .	22	Професійна і спеціальна освіта . . . . .	60
Спеціальні та галузеві економіки . . . . .	23	Фізична культура та спорт . . . . .	61
Фінанси. Грошовий обіг. Кредит . . . . .	25	Туризм. Альпінізм . . . . .	61
Міжнародні економічні відносини та зв'язки . . . . .	26	Друк . . . . .	62
Економіка Європи . . . . .	27	Архівна справа. Архівознавство . . . . .	62
Економіка України . . . . .	27	<b>Філологічні науки</b> . . . . .	<b>63</b>
Бізнес . . . . .	29	Окремі філології . . . . .	63
Економіка праці . . . . .	29	Мовознавство . . . . .	63
Фінанси. Грошовий обіг. Кредит. Страхування . . . . .	30	Мови світу . . . . .	64
Економіка охорони навколишнього середовища . . . . .	32	Викладання та методика вивчення іноземних мов . . . . .	64
Економіка підприємства . . . . .	33	Германські мови . . . . .	65
Економіка промисловості . . . . .	34	Латинська мова . . . . .	65
Економіка сільського господарства . . . . .	35	Літературознавство . . . . .	66
Економіка транспорту . . . . .	36	Світова література. Література народів окремих країн . . . . .	66
Матеріально-технічне забезпечення народного господарства . . . . .	37	Література України . . . . .	66
Економіка внутрішньої торгівлі. Економіка громадського харчування . . . . .	37	Ораторське мистецтво . . . . .	67
Економіка галузей невиробничої сфери . . . . .	38	<b>Мистецтво. Мистецтвознавство</b> . . . . .	<b>68</b>
Міжнародні економічні відносини і зв'язки . . . . .	39	Музика та видовищні мистецтва . . . . .	68
<b>Політика. Політичні науки</b> . . . . .	<b>40</b>	Окремі види музики та музичного виконавства . . . . .	69
Зовнішня політика. Міжнародні відносини. Дипломатія . . . . .	40	Кіномистецтво . . . . .	69
<b>Держава та право. Юридичні науки</b> . . . . .	<b>42</b>	<b>Релігія. Релігієзнавство</b> . . . . .	<b>70</b>
Загальна теорія держави та права . . . . .	42	Релігія в цілому . . . . .	70
Історія держави та права . . . . .	42	Окремі релігії . . . . .	70
Держава та право України . . . . .	43	<b>Філософські науки. Психологія</b> . . . . .	<b>72</b>
Державне (конституційне) право . . . . .	44	Філософія . . . . .	72
Державне управління. Адміністративне право . . . . .	45	Психологія . . . . .	72
Цивільне та торгове право . . . . .	47	<b>Авторський покажчик</b> . . . . .	<b>74</b>
Інформаційне право . . . . .	48	<b>Покажчик періодичних та продовжуваних видань</b> . . . . .	<b>76</b>
Кримінальне право. Кримінологія. Пенітенціарія . . . . .	49		

**6.С.1. Великий вихід українського народу (феномен переміщених осіб 2022 року)** / І. П. Рупенко // Укр. соціум. — 2022. — № 2. — С. 155-168. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Здійснено соціологічний аналіз унікальної історичної події — масового «виходу» цивільних українців під впливом російського наступу 2022 р. З 24.02.2022 р. почала формуватись унікальна соціальна група — переміщені особи 2022, яка нараховувала на кінець травня близько 15 млн осіб і поділялася на дві складові: внутрішньо переміщені особи (= 8 млн осіб) та українці, що знайшли тимчасовий притулок у країнах Європи (= 7 млн осіб). Це велика соціальна статистична група, члени якої об'єднані спільним статусом переміщених осіб і загальними проблемами, що є характерними для біженців. Розглянуто внутрішню структуру групи, а також п'ять «хвиль» вимушених переселенців, що відрізняються часом виходу з місць постійного проживання, соціальним складом і психологічними настановами біженців. Визначено низку категорій громадян, які відмовлялися від виходу й залишалися у своїх оселях. Розглянуто ставлення сторін воєнного конфлікту до цивільних у межах класичної тріантарної війни, що розгорнулася на території України. Агресор розглядав цивільних як заручників й інструмент шантажу; провокував масовий вихід для тиску на країни Європи; використовував місцеві громади як джерело забезпечення своїх військових; використовував як біомасу для вирішення власних демографічних проблем шляхом перетворення українців на росіян. З огляду на це, важливу роль у недопущенні паніки, хаосу та соціальної катастрофи під час виходу зіграло накопичення соціального капіталу у попередні десятиліття української незалежності. Запропоновано: в мирні часи більш продуктивно розв'язувати питання цивільного захисту, зокрема, розробити комп'ютерні моделі масового виходу з великих міст і окремих регіонів, які можна було б використати на практиці під час катастрофічних явищ.

Шифр НБУВ: Ж24215

**6.С.2. Дизайн дослідження. Підходи на основі якісних, кількісних і змішаних методів** / Д. В. Кресвелл, Д. Д. Кресвелл; пер.: І. Кобель, Т. Кобель; ред.: І. Кобель. — Львів: Вид-во Укр. католиц. ун-ту, 2022. — 283 с.: табл. — Бібліогр.: с. 261-271. — укр.

Зауважено, що останніми роками, коли постала необхідність для аспірантів та науковців публікуватися в міжнародних журналах, виявилось, що навіть бездоганий переклад україномовної статті не забезпечить її публікацію через різні підходи до методики досліджень, чималу розбіжність в термінології, різні вимоги до написання і оформлення манускрипту, які існують в англomовній науковій літературі й у вітчизняній практиці. Тому книга Джона та Девіда Кресвеллів є надзвичайно цінним посібником, бо не лише надає поради і рекомендації, як планувати і здійснювати дослідження з людським фактором, а й пояснює причини і пропонує покрокові інструкції для кожного етапу у праці дослідника. Це своєрідний путівник і практично корисний порадник, який стане у пригоді при плануванні та проведенні дослідження, а також аналізі результатів та публікації матеріалів.

Шифр НБУВ: ВС70369

**6.С.3. Центральна Житомирщина: зб. матеріалів наук.-краєзнав. конф. та окрем. ст. (кінець ХХ — початок ХХІ ст.)** / О. С. Голяченко; Всеукраїнська науково-краєзнавча конференція «Центральна Житомирщина». — Рівне: Волинські обереги, 2022. — 131, [12] с.: іл., фот. — укр.

Наведено матеріали наукових конференцій та окремі статті краєзнавця, музейника, журналіста О. С. Голяченка за період від кінця ХХ ст. до початку 20-х рр. ХХІ ст. Подано інформацію про історію та сьогодення краю, про відомих людей та важливі події, що відбувалися у межах земель центральної частини Житомирської обл. Зазначено, що центральна Житомирщина — це простори древньої Горшківщини Київського воєводства (XVII — початок ХХ ст.), територія Володарсько-Волинського/Хорошівського р-ну Житомирської обл. (XX — початок ХХІ ст.), розформованого у 2020 р. Розкрито функціональні особливості поселень Володарсько-Волинського р-ну.

Шифр НБУВ: СО38767

Див. також: 6.С.24-6.С.25, 6.С.33

## Соціальна робота

**6.С.4. Історія та теоретичні основи технології соціальної роботи в Україні: основ. напрями. проблеми, перспективи розвитку:** [навч.-метод. посіб.] / авт.-уклад.: О. М. Палилюк, Г. Г. Кучеров, О. В. Шевчук, І. М. Гуменюк, Н. Р. Сторожук. — Тернопіль: Економічна думка, 2020. — 235 с.: схеми, табл. — Бібліогр.: с. 232-235. — укр.

У посібнику відображено процес становлення соціальної роботи як наукової галузі так і навчальної дисципліни, її змісту, структури, теоретичних і методичних особливостей. Висвітлено основні етапи розвитку соціальної роботи в Україні, головні моменти становлення допомоги, взаємодопомоги, моделі соціального забезпечення, що надаються різним категоріям населення.

Шифр НБУВ: ВА862535

**6.С.5. Методичні рекомендації до виконання рефератів, курсових та кваліфікаційних робіт здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 231 соціальна робота:** метод. рек. / О. Л. Караман, В. І. Степаненко, Я. І. Юрків; Луганський національний університет імені Тараса Шевченка, Навчально-науковий інститут педагогіки і психології, Національна академія педагогічних наук України. — Київ: Талком, 2022. — 93 с.: табл. — Бібліогр.: с. 76-80. — укр.

Представлено методичні матеріали, в яких розкрито наступні теми: реферат як форма самостійної роботи здобувача вищої освіти, вимоги до виконання реферату, курсова робота як вид дослідницької роботи здобувача першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, вимоги до виконання курсової роботи, проєкт як форма випускної кваліфікаційної роботи здобувача першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, вимоги до виконання кваліфікаційної роботи (проєкту), особливості вибору напрямку та теми наукового дослідження, визначення предмета й об'єкта, мети та завдань дослідження та інше.

Шифр НБУВ: ВА862636

**6.С.6. Рекомендації до виконання кваліфікаційних робіт здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 231 Соціальна робота:** метод. рек. / О. Л. Караман, В. І. Степаненко, Я. І. Юрків; Луганський національний університет імені Тараса Шевченка, Національна академія педагогічних наук України. — Київ: Талком, 2022. — 48 с.: табл. — укр.

Представлено рекомендації, що містять у собі матеріали, які стануть в нагоді здобувачам вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти під час виконання і підготовки до захисту кваліфікаційних робіт. Розглянуто загальні положення, обов'язки наукового керівника і здобувача вищої освіти, вимоги до змісту кваліфікаційної роботи, її структуру, правила оформлення, процедуру підготовки до захисту тощо. Наголошено, що кваліфікаційна робота має узагальнювати хоч і невеликий, але самостійний науковий пошук виконавця, а не повторювати чи констатувати загальновідомі істини.

Шифр НБУВ: ВА862577

**6.С.7. Соціальна робота: історія, теорія і практика:** навч. посіб. / О. С. Гнатчук; Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. — Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича: Рута, 2022. — 163 с. — Бібліогр.: с. 84-87. — укр.

Висвітлено найважливіші аспекти соціальної роботи: історії, теорії та практики, для студентів спеціальності «Соціальне забезпечення». З метою глибокого засвоєння матеріалу подано опорний конспект основних (концептуальних) положень курсу, ключові терміни. Наведено питання для обговорення та літературу до кожного підрозділу. Вміщено додатки (бібліографічні матеріали, документи). Розкрито основні проблеми історії, теорії та практики соціальної роботи. Проаналізовано витoki розвитку соціальної роботи та реалізацію соціальної допомоги в незалежній Українській державі. Окреслено становлення теорії соціальної роботи та її суть як фахової діяльності. Описано методологічні основи та структуру соціальної роботи й основи соціальної роботи як практичної діяльності.

Шифр НБУВ: ВА862336

**6.С.8. Становлення особистості дитини в умовах сучасного розвитку суспільства: соціально-педагогічний, психологічний, корекційний і медичний аспекти:** матеріали всеукр. наук.-практ. конф., 22 — 23 квіт. 2021 р. / ред.: М. К. Шеремет, Н. Г. Пахомова, Н. В. Савінова, О. В. Боряк, В. І. Березан, Л. В. Лебедин, О. І. Березан, А. В. Петрушов, О. І. Олефір;

зал. ред.: Н. Г. Пахомова, В. І. Березан; Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського, «Громадське здоров'я», Полтавський обласний благодійний фонд, «Обласний молодіжний центр» Полтавської обласної ради, КУ, Полтавський навчально-реабілітаційний центр Полтавської обласної ради, «Зернятко», громадське об'єднання, «Рівновага», громадське об'єднання. — Полтава: АСМІ, 2021. — 395 с.: рис., табл. — укр.

Представлено збірник матеріалів всеукраїнської науково-практичної конференції, до якого увійшли наукові праці фахівців зі спеціальної освіти, соціальної сфери і медицини конференції з проблем розвитку та становлення особистості дитини в різних регіонах України. Висвітлено вплив біосоціальних факторів, комплексного психолого-медико-педагогічного підходу, сучасних технологій корекційної роботи, навчання і виховання, професійної підготовки майбутніх фахівців до роботи з дітьми та педагогічної компетентності батьків на формування особистості дітей із порушеннями психофізичного розвитку та без порушень.

Шифр НБУВ: ВА863147

**6.С.9. Теоретичні засади та прикладні аспекти реалізації соціальної політики в умовах макроекономічної нестабільності в Україні:** монографія / Ю. Б. Іванов, І. О. Губарева, О. Ю. Полякова, Д. Г. Михайленко, О. М. Шликова, О. М. Леванда, М. А. Шавлак, О. А. Базько; ред.: О. Ю. Полякова, Ю. Б. Іванов. — Харків: Лібуркіна Л. М., 2021. — 205 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 155-165. — укр.

Роботу присвячено розробці теоретико-методичного забезпечення узгодження соціальної та економічної політики у процесі впровадження нових соціальних стандартів. Розроблено методичне забезпечення оцінки макроекономічних ризиків зміни соціальної політики та побудовано їх когнітивну карту; виявлено дисбаланси у системі соціальних стандартів у порівнянні з динамікою показників макроекономічної стабільності. Розроблено імітаційну модель оцінки макроекономічних наслідків переходу до нових соціальних стандартів; обґрунтовано рекомендації щодо розробки та вибору найбільш доцільного сценарію переходу до стандартів нової якості життя у сучасних умовах, а також необхідні заходи запобігання негативному впливу на макроекономічні процеси в Україні. Запропоновано дорожню карту впровадження нових соціальних стандартів в умовах антикризової економічної політики з урахуванням вимог макроекономічної стабільності та досягнення нової якості життя.

Шифр НБУВ: ВА862874

**6.С.10. Фактори імміграційної привабливості Канади** / А. О. Ізюм, М. В. Шуба // Бізнес Інформ. — 2021. — № 12. — С. 41-47. — Бібліогр.: 23 назв. — укр.

Мета роботи — визначення основних факторів імміграційної привабливості Канади. Наведено динаміку кількості іммігрантів, що проживали в Канаді протягом 1990 — 2020 рр., динаміку імміграції до Канади, основні країни походження іммігрантів, а також досліджено зміну відсоткової частки осіб, що народилися за кордоном, у загальному населенні Канади. Встановлено, що в основі канадської міграційної системи лежить пріоритет залучення людського капіталу в країну, а більшість канадських іммігрантів відбирається за системою балів, яка приймає людей з навичками, що сприятимуть розвитку економіки. Розглянуто основні програми, за якими Канада приймає мігрантів на постійне проживання: експрес-візд, провінційну програму, програму сімейної міграції, візову програму для стартапів, програму доглядачів. Наведено динаміку середньої погодинної оплати праці в Канаді, динаміку індексу споживчих цін. За період 2010 — 2020 рр. індекс споживчих цін у Канаді зростає помірно, що комфортно як для споживачів, так і для підприємців. Досліджено позиції Канади в міжнародних рейтингах, що впливають на вибір країни проживання мігрантами. У 2021 р. Канада посіла двадцяте місце в рейтингу згідно з індексом якості життя; шосте місце — згідно з індексом соціального прогресу та індексу процвітання, десяте місце — згідно з Глобальним індексом миру. В останньому рейтингу індексу людського розвитку Канада посіла 16-те місце. За індексом політики інтеграції мігрантів у 2020 р. Канада стала четвертою країною у світі з найкращою імміграційною політикою. Визначено основні фактори імміграційної привабливості Канади, серед яких можна виділити: ліберальну міграційну політику; високий ВВП на душу населення; зростаючу середню ставку зарплатної плати та низьку інфляцію; стабільно високі позиції у світових рейтингах, що виступають важливими індикаторами рівня розвитку країни та комфортного життя.

Шифр НБУВ: Ж14572

Див. також: 6.С.21, 6.У.157, 6.У.174

## Соціологія

**6.С.11. В. М. Ворона — відомий учений, видатний організатор, непересічна людина** / ред.: Є. Головаха, М. Шульга;

НАН України, Інститут соціології. — Київ: Ін-т соціології НАН України, 2023. — 337 с.: рис., табл. — Бібліогр. в знесках, с. 314-337. — укр.

Висвітлено життєдіяльність відомого українського вченого в галузі економіки і соціології, заслуженого діяча науки та техніки України, лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки, академіка НАН України В. М. Ворони. Вміщено повну бібліографію праць академіка.

Шифр НБУВ: ВА863165

**6.С.12. Жільбер Дюран: філософ і герой** / Л. В. Сердечна // Укр. соціум. — 2022. — № 2. — С. 134-143. — Бібліогр.: 3 назв. — укр.

Досліджено та систематизовано бібліографічні дані щодо біографії, життєвого шляху та наукової діяльності сучасного французького вченого Ж. Дюрана, зосереджено увагу на видатній персоналії сучасної соціологічної науки, зокрема соціології уявного. З огляду на дослідження інформаційних джерел, переважно електронних ресурсів університетів, організацій, фундатором або членом яких був зокрема Ж. Дюран, французької Асоціації друзів Жільбера Дюрана, міжнародного інтелектуального співтовариства «Еранос» тощо, складено життєпис вченого, зроблено огляд його наукової діяльності та наукових праць. Книги, монографії, статті Ж. Дюрана популярні не тільки в науковому середовищі, вони вже понад 60 років перекладаються на різні мови та видаються в різних країнах світу, поширюються електронні видання його праць, їх популярність у контексті сучасних трансформацій зростає, розширюється коло дослідників і послідовників. Зокрема, у 2021 р. за ініціативою та безпосередньою участю Української школи архетипіки в Україні здійснено переклад і видання його фундаментальної праці «Антропологічні структури уявного» українською мовою. Українська наукова спільнота активно долучилась до міжнародних заходів з нагоди 100-річного ювілею вченого у 2021 р., які стали не тільки даниною поваги великому французькому мислителю, але й внеском у подальший розвиток і популяризацію його ідей в Україні.

Шифр НБУВ: Ж24215

**6.С.13. Міфоаналітична трансформація лідерства у сучасному світі: соціологічний підхід Ж. Дюрана** / О. А. Ключо // Укр. соціум. — 2022. — № 2. — С. 42-50. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Проаналізовано міфоаналітичну трансформацію лідерства у контексті сучасних концепцій. Українське суспільство постійно розвивається, що потребує нових лідерів, які здатні забезпечити конструктивні зміни. У сфері публічного управління особливий уваги потребує питання лідерства, яке пов'язане з питаннями генерування інновацій та їх реалізації, а також з ресурсними питаннями самоорганізації. Розглянуто теоретичні основи лідерства з урахуванням основних архетипних теорій. Охарактеризовано типологію лідерства М. Вебера, яка ґрунтується на сенсі соціального схвалення та виявленні довіри і розкриває такі типи лідерської легітимності: традиційний харизматичний і раціонально-законний. Визокремлено головні відмінності між поняттями «лідер» і «керівник». Окреслено типологію О. Нойбергер архетипових патернів лідерства, розкрито їх позачасові структурні прояви та детермінанти взаємодії. Виявлено можливості застосування основних ідей соціології Ж. Дюрана у сучасних концепціях лідерства через уявлення символічних структур, які створюють смисли, структурують базові орієнтири одержаного досвіду та дій залежно від індивідуальних інтерпретативних здібностей і безперервного обміну між людиною та культурою, демонструють потужний психоенергетичний потенціал. Обґрунтовано можливість використання соціологічного підходу для окреслення детермінант лідерської активності. Такий підхід побудовано на ідеях психоаналізу глибокої психології структурної та політичної антропології феноменології, а також етології. Зазначено, що ключовим концептом теорії уяви Ж. Дюрана постає імажінер. Розглянуто особливості застосування міфоаналізу до сфери публічного управління в контексті трансформаційного лідерства. Розглянуто когнітивні та емоційні активи лідерства з метою обґрунтування джерел інноваційного та самореалізаційного потенціалу сучасних лідерів. Представлено особливості міфокритичного та міфоаналітичного методу Ж. Дюрана.

Шифр НБУВ: Ж24215

**6.С.14. Прикладні аспекти діяльності психологів та соціальних працівників в соціономічній сфері:** колект. монографія / Н. В. Волинська, С. М. Кондратюк, Л. В. Левицька, О. С. Ковтун, В. В. Осмолян, В. В. Вандолюк, А. М. Бучану, Я. З. Радомська, А. І. Гуцалюк, І. І. Нестерова, Г. П. Чухай, І. Ю. Жилкіна, І. І. Кульчицька; ред.: Н. В. Волинська; наук. ред.: М. Е. Чайковський; Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», Хмельницький інститут соціальних технологій. — Київ: Ун-т «Україна», 2023. — 544 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 357-371. — укр.

Представлена монографія являє собою результат виконання викладачами кафедри психології та соціальної роботи Хмельницького інституту соціальних технологій трирічної науково-дослідної роботи. Висвітлено психолого-педагогічні технології роботи з різними категоріями клієнтів, а також соціологічні й

соціально-психологічні виміри корпоративної культури господарської організації. Запропоновано рекомендації та програми психологічних практик для роботи з соціально-психологічним розвитком особистості в молодшому шкільному та підлітковому віці, з особистісним розвитком дітей-аутистів та роботи з покращання психологічного благополуччя жінок.

Шифр НБУВ: ВА862607

**6.С.15. Соціалізація студентської молоді педагогічного університету у позанавчальній діяльності засобами народного мистецтва:** автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.05 / В. В. Мухіна; Донбаський державний педагогічний університет. — Слов'янськ, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено проблему соціалізації студентської молоді педагогічного університету в позанавчальній діяльності засобами народного декоративно-ужиткового мистецтва. На основі комплексного аналізу соціально-педагогічної наукової літератури здійснено вивчення соціалізації студентської молоді педагогічного університету в позанавчальній діяльності засобами народного декоративно-ужиткового мистецтва як наукової проблеми, охарактеризовано позанавчальну діяльність педагогічного університету як механізм соціалізації студентської молоді. Розкрито педагогічний потенціал народного декоративно-ужиткового мистецтва як засіб соціалізації студентської молоді. Розроблено критерії, показники та рівні сформованості соціалізованості студентів педагогічного університету на засадах народного декоративно-ужиткового мистецтва. Удосконалено форми й методи позанавчальної діяльності в закладах вищої освіти в контексті соціалізації студентів на засадах народного декоративно-ужиткового мистецтва. Подальшого розвитку набули наукові уявлення про суть і зміст соціалізації студентської молоді, вплив народних традицій на процес соціалізації студентів. Теоретично обґрунтовано систему соціалізації студентської молоді педагогічного університету в позанавчальній діяльності засобами народного декоративно-ужиткового мистецтва та доцільність її впровадження в практику діяльності педагогічних закладів вищої освіти.

Шифр НБУВ: РА453059

**6.С.16. Соціологічна архетипіка: аналіз теоретико-методологічних засад та постмодерної практики в Україні** / Н. М. Гордієнко // Укр. соціум. — 2022. — № 2. — С. 32-41. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

На основі комплексного аналізу теоретико-наукознавчого статусу соціологічної архетипіки в системі сучасних соціогуманітарних знань обґрунтовано її концептуально-методологічні засади, репрезентовані у концептосистемі базових положень про: предметну спрямованість наукових досліджень за напрямом соціологічної архетипіки на суспільство, як колективний суб'єкт, життєдіяльність якого на імпліцитному рівні колективного несвідомого великою мірою визначається архетипами; діалектику трансформації концептуально-методологічних засад соціологічної архетипіки завдяки інтеграції нових компонентів, серед яких найвагоміший інноваційний потенціал має концепція Ж. Дюрана, що передбачає оновлення традиційної методології (обґрунтування методологічного психологізму та методу конвергенції) і введення в дослідницький дискурс додаткових архетипічних символів (теріоморфних, ніктоморфних, катаморфних, деретичних, інверсійних, світло-зорових і циклічних символів); методологічну паритетність онтологічної та епістемологічної функцій архетипу; методологічну ревізію ключових концептів та ідей соціологічної архетипіки з позицій сучасної постмодерністської соціології, що характеризується актуалізацією дослідницького інтересу до традиційної культури на якісно новому теоретичному рівні (М. Маффесолі). Теоретично експліковано аналітично-інтерпретаційні тенденції сучасної соціологічної архетипіки, серед яких провідними є: полісемія концепту «архетип» і дискусійність трактування його дефініційних маркерів; широка теоретична функціональність концепту «архетип», що репрезентує тенденцію актуалізації дослідницького інтересу до традиційної культури; специфікація досліджень глибинних архетипових засад української культури та ментальності для соціологічного аналізу сучасного суспільства, насамперед, для діагностики трансформаційних змін української свідомості та дослідження психосоціальних засад сучасної постмодерної цивілізаційної ідентичності, що віддзеркалює теоретичну наступність традиційної та постмодерної інтерпретації суті архетипу від юнгіанської концептуальної парадигми; поширення в науковій літературі аналітичного підходу, заснованого на розумінні архетипу як найменування певного типу особистості у персонології.

Шифр НБУВ: Ж24215

**6.С.17. Суспільне уявне як сучасний механізм солідаризації української нації** / Т. В. Новаченко // Укр. соціум. — 2022. — № 2. — С. 51-58. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Розглянуто актуальну проблему щодо визначення сучасних механізмів солідаризації української нації, одним з яких постає

суспільне уявне. Методологічною основою проведеного дослідження є науковий доробок Г. Юнга, фундатора однієї з філософських концепцій колективного несвідомого; праці французьких учених — Ж. Дюрана, автора концепції імажінера — уявний, який наголошує, що оточуючий світ є результатом вільної гри уяви та сучасного французького вченого соціолога М. Маффесолі, наскрізною проблемою досліджень якого також постає феномен соціального уявного, його втілення в соціальних і символічних формах та низки українських вчених-архетипістів, зокрема, Е. Афоніна, Д. Зайця, А. Мартинова, В. Плюща та В. Танчера. За підсумками аналізу представлених напрацювань одержали основи для розгортання особливої «онтології імажінера» — уявного образу, який завжди є конкретним. Певне «забарвлення» уявного образу надають ті смислові значення, що запам'ятовуються людиною відповідно до певних об'єктів реальності, зокрема політичних, а також узагальненого уявного образу як ідеалу дій, думок, почуттів і поведінки, що відповідає архетипу «Самість», визначає психологічну цілісність окремого індивіда. Підтверджено, що людина утримує у пам'яті лише найважливіші характеристики об'єкта, які складають «завершений» уявний образ, однак він може втрачати зв'язок з конкретним об'єктом, зберігаючи його типові риси. Саме цей факт надає змогу констатувати, що тип узагальненого уявного образу постає як суспільне уявне, що впливає на творення реальності. Водночас завдяки горизонтальним соціальним зв'язкам і різноманіттю індивідуального уявного, досягається «органічна» (за Е. Дюркгеймом) солідарність, що постає своєрідною стратегією мобілізації соціуму, особливо в період серйозних криз або загроз. Суспільна уява складає «завершений» уявний образ, який може втрачати зв'язок з конкретним об'єктом, проте зберігати його типові риси, що надає змогу визначити її архетипною матрицею та сучасним механізмом солідаризації української нації.

Шифр НБУВ: Ж24215

**6.С.18. Теорія лідерства:** концепт лекцій / уклад.: С. С. Нестеренко; Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна». — Київ: Ун-т «Україна», 2022. — 163 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 162-163. — укр.

Концепт лекцій підготовлено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) та початкового рівня (короткий цикл) за спеціальностями 071 «Облік та оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 073 «Менеджмент», 075 «Маркетинг», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» та спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування». Висвітлено питання, спрямовані на формування у здобувачів освіти лідерських навичок. Надано орієнтовний перелік питань до самоконтролю, глосарій, список рекомендованої літератури.

Шифр НБУВ: ВА862597

Див. також: 6.С.31

## Системні характеристики суспільства і соціальної сфери

**6.С.19. Вербальна мова суспільної географії: становлення і розвиток:** монографія / М. Р. Влах; Львівський національний університет імені Івана Франка. — Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2022. — 486 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 425-449. — укр.

Вияснено суть вербальної мови суспільно-географічної науки. Висвітлено науково-теоретичні засади суспільно-географічного терміновтворення. З'ясовано чинники зародження, становлення і розвитку української географічної лексикології та окреслено історію розвитку української географічної лексикології. Обґрунтовано й апробовано науковий алгоритм суспільно-географічного термінування — послідовна позначка об'єктів, відношень, процесів. Розкрито загальнонаукові і фахові проблеми змістового, лінгвального унормування і розвитку суспільно-географічної термінології. Виконано термінологічний аналіз концептів «геопросторова позиційність», «межа», «помеж'я», «геопросторова організація суспільства», «геообраз».

Шифр НБУВ: ВС70314

**6.С.20. Виміри кордонів і транскордонних взаємодій у соціологічному дискурсі:** монографія / О. Ф. Бенчак; ДВНЗ «Ужгородський національний університет». — Ужгород: РІК-У, 2022. — 182 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 129-144. — укр.

Розглянуто феномен транскордонних взаємодій та кордонів, що їх породжують. Досліджено соціологічні виміри — інституційний, соціально-економічний та соціокультурний, що характеризують кордони і транскордонні взаємодії на прикордонні України та Європейського Союзу та на українсько-словацькому прикордонні, зокрема із застосуванням триангуляції соціологічних методів масового опитування за стандартизованою анкетною, поглиблених напівструктурованих експертних інтерв'ю, вторинного аналізу статистичних і соціологічних баз даних. Вперше в сучасній українській соціології порушено проблему транскордонної мобільності й іммобільності, яка за умов глобалізації та

інтенсифікації транскордонного руху стає корелятором низького рівня соціального добробуту.

Шифр НБУВ: ВС70754

**6.С.21. Наскрізна програма з практики зі спеціальності 231 Соціальна робота, освітня програма «Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Практична психологія»:** навч.-метод. посіб. для здобувачів 1-го (бакалавр.) і 2-го (магістр.) рівнів вищ. освіти, організаторів і керівників практики / О. Л. Караман, В. І. Степаненко, Я. І. Юрків; Луганський національний університет імені Тараса Шевченка, Навчально-науковий інститут педагогіки і психології, Національна академія педагогічних наук України. — Київ: Талком, 2022. — 137 с.: табл. — Бібліогр.: с. 116-123. — укр.

Розкрито суть і зміст практики в системі професійної підготовки здобувачів вищої освіти, які одержують професійну кваліфікацію «соціальний працівник, соціальний педагог, практичний психолог». Презентовано наскрізну програму з практики зі спеціальності 231 Соціальна робота, освітня програма «Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Практична психологія» для здобувачів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти.

Шифр НБУВ: ВА862635

**6.С.22. Соціально-педагогічні засади підготовки фахівців в умовах освітніх трансформацій:** монографія / О. Є. Антонова, О. В. Антонов, О. В. Вознюк, О. А. Дубасенюк, С. В. Левченко, О. А. Самойленко, Н. Г. Сидорчук, Н. С. Шерба, С. Л. Яценко; Житомирський державний університет імені Івана Франка. — Житомир: ЖДУ ім. І. Франка, 2023. — 363 с.: рис., табл. — укр.

Представлено соціально-педагогічні засади підготовки фахівців в умовах освітніх трансформацій. Досліджено такі аспекти та напрями соціально-педагогічних розвідок, як педагогічні аксіоми, що постають потужним ресурсом соціальної педагогіки. Розглянуто соціально-педагогічні засади підготовки майбутніх фахівців/педагогів до професійної діяльності, соціально-педагогічні аспекти формування професійно-педагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів під час вивчення фахових дисциплін. Обґрунтовано рекреаційні засади збереження професійного здоров'я педагогічних працівників. Розроблено інклюзивно-рекреаційний аспект соціальної педагогіки: ресурси та можливості дистанційної підготовки майбутніх учителів іноземної мови до навчання учнів з інвалідністю. Проаналізовано проблеми розвитку креативності майбутніх учителів засобами ТРВЗ-технологій та Stem-освіти.

Шифр НБУВ: ВА862589

## Соціальні групи

**6.С.23. Громадські організації української діаспори в Естонії** / М. Г. Касянчук // Укр. соціум. — 2022. — № 2. — С. 144-154. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Проаналізовано кількісні та якісні дані щодо діяльності громадських об'єднань українців в Естонії до 2022 р., зокрема, особливості структури парасолькових організацій, джерела фінансування, частоту культурно-масових заходів, їх зміст і відвідуваність. Завдяки порівнянню чисельності членів неформальних мережових об'єднань українців Естонії та офіційної демографічної статистики виявлено значне недоохоплення української громади послугами діаспорних організацій українців в Естонії. На підставі проведеного опитування членів неформальних мережових об'єднань українців Естонії показано, що попри загальну обізнаність з цілями формальних об'єднань, переважно молоді іммігранти з невеликим стажем проживання в країні відчували дисонанс між діяльністю цих об'єднань і своїми потребами, що призводило до переважно негативних оцінок активності організацій української діаспори Естонії та слабкої залученості в життя місцевої громади. Водночас розгалужена мережа діаспорних організацій в країні, наявність у діаспорних організацій базового фінансування від уряду Естонії та матеріально-технічної бази, тривалого досвіду діяльності та актуальності пов'язаних з українською громадою питань в естонському суспільстві стали необхідною передумовою швидкої та позитивної реакції естонського суспільства на значний приплив українських біженців, які прибули після повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну, активної мобілізації естонського суспільства на допомогу жертвам війни.

Шифр НБУВ: Ж24215

**6.С.24. Молодь як стратегічний потенціал розбудови національної економіки:** зб. тез доп. XV Міжнар. студентської наук. конф. / уклад.: О. П. Боярчук, І. В. Макарук, Р. Г. Савчук; Волинська обласна рада, Волинська обласна державна адміністрація, Волинський національний університет імені Лесі Українки. — Луцьк: Надстир'я, 2022. — 267 с.: табл. — укр.

Висвітлено актуальні проблеми та перспективи розвитку економіки. Запропоновано шляхи вдосконалення фінансової та маркетингової політики, підвищення мовної компетенції майбутніх фахівців. Розглянуто політичні, соціальні та екологічні пробле-

ми сучасності на регіональному та глобальному рівнях. Проаналізовано еволюцію ідей державотворення в діяльності Української Центральної Ради. Розглянуто історичну ретроспективу та сучасність храму Собор Пресвятої Богородиці у селі Забороль. Звернено увагу на якість життя та проблему емоційного вигорання молоді у сучасному світі.

Шифр НБУВ: ВА863329

**6.С.25. Молодь як стратегічний потенціал розбудови національної економіки:** зб. тез доп. XVI Міжнар. студент. наук. конф. / Волинська обласна рада, Волинська обласна державна адміністрація, Волинський національний університет імені Лесі Українки. — Луцьк: Надстир'я, 2023. — 297 с. — укр.

Висвітлено актуальні проблеми і перспективи розвитку менеджменту та економіки. Запропоновано шляхи вдосконалення фінансової та маркетингової політики, підвищення мовної компетенції майбутніх фахівців; вирішення глобальних і регіональних екологічних проблем сучасності. Проаналізовано новітні сленгізм-неологізми як мовне відзеркалення сьогодення, зокрема, розкрито суть поняття «рашизм». Охарактеризовано особистість Георгія Дрогобича — маловідомого вченого, першого українського доктора медицини. Висвітлено проблеми захисту та збереження культурної спадщини в умовах російської агресії. Розглянуто сучасний стан та шляхи подальшого розвитку інформаційної економіки в Україні.

Шифр НБУВ: ВА863328

**6.С.26. Сучасні концептуальні підходи до визначення поняття «етноцентризм» у двовимірному полі міжетнічного роз'єднання та інтеграції** / І. А. Семенець-Орлова // Укр. соціум. — 2022. — № 2. — С. 116-133. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Вивчено та класифіковано основні теоретичні підходи до визначення поняття етноцентризму, визначено місце етноцентризму серед процесів етнічного розмежування та об'єднання, з'ясовано кореляцію тенденції посилення політизації етнічностей, детерміновано причини та функції етноцентризму, розглянуто та проаналізовано етноцентризм у вимірі соціально-психологічного феномену. Сформульовано дефініцію етноцентристської доктрини В. Самнера. Здійснено спробу позитивного аналізу кореляції нововведених В. Самнером понять «ми-група» і «вони-група», визначених у результаті дослідження вченим так званих «примітивних суспільств». Вивчено чималу кількість доступних етноцентристських концепцій сучасних західних політологів і соціологів, визначено їх споглядання причинно-функціонального навантаження на це явище як властивість індивіда, соціальних груп і спільнот (як носіїв етнічної самосвідомості) сприймати й оцінювати життєві явища крізь призму традицій і цінностей власної етнічної спільноти, що є певним загальним еталоном або оптимумом. Важливою цінністю постають зібрані, накопичені та систематизовані під час дослідження емпіричні дані, що свідчать про наявність етноцентристських тенденцій несприйняття серед загалу сучасного українства як титульного народу-етносу представників певних етногруп від неповнісного позитивного сприйняття аж до цілісного негативного сприйняття. Це породжує обмеженість етнокультурних контактів і спричиняє наростання ворожих настроїв на етнополітичному полі. Наголошено, що джерела та причини етноцентризму прості, криються у некрітичному сприйнятті інформації та негативних установках щодо власної й іншої етногрупи. Зазначено, що майбутнє, без етноцентризму, слід пов'язати з виваженою політикою держави у сфері поглиблення та поширення міжетнічних контактів. Анти-етноцентристська політика передбачає всебічний розвиток міжнаціональної комунікативної культури, подолання етностереотипів (негативні та позитивні установки етнічної ідентифікації).

Шифр НБУВ: Ж24215

Див. також: 6.С.1

## Сфери громадського життя

**6.С.27. Архетипіка багатополярного світу: від війни до миру** / Е. А. Афонін, А. Ю. Мартинов // Укр. соціум. — 2022. — № 2. — С. 15-31. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

За допомогою архетипної методології проаналізовано проблему становлення багатополярної системи міжнародних відносин, яка відбувається на фоні повномасштабної збройної агресії росії проти України. Зосереджено увагу на феномені безпеки як передумови індивідуальної та колективної діяльності, яка слугує хранителем еволюції світової історії, якій відомі різні міжнародні системи відносин, їх класифікації та типологізації: однополярна, біполярна та багатополярна. Зазначено, що після розпаду СРСР в росії вже тривалий час культивується ресентимент з приводу американцентричного світу як слідство радянської поразки в холодній війні. Остання, на думку авторів дослідження, є проявом війни ідентичностей, якщо розглядати їх як ієрархію цінностей. Таким чином, нинішнє відтворення передумов попередньої холодної війни по суті стає наслідком процесу суспільних змін і, насамперед, самосвідомості українського суспільства, які беруть початок від «Помаранчевої революції» (2004 р.).

Саме тоді, за даними авторського моніторингу (1992 — 2022 рр.), відбулися сутнісні зміни в самосвідомості українців: колективістські цінності поступилися місцем індивідуалістській самосвідомості, внаслідок чого відбулися радикальні інституційні зміни в суспільстві. Водночас нереалізованість у цілому суспільних очікувань упродовж буквально одного (2005 р.) року каталізувала інверсію суспільної свідомості та її патопсихологічний стан, проявом чого став феномен «нонконформізму» часів «Революції Гідності» (2013 — 2014 рр.). Сутнісно посилили патопсихологічний стан впливи екологічного та реформаторського факторів. Російсько-українська війна (2014 — 2022 рр.) стала завершальним акордом трансформації суспільної свідомості українського суспільства. Завершення трансформаційних змін в Україні після війни відбуватиметься одночасно з переходом світу до постмодерної багатополарної системи міжнародних відносин. При цьому, якщо для періоду модерну був характерний блоковий підхід до забезпечення національної безпеки, то в умовах постмодерної системи міжнародної безпеки ця проблема вирішуватиметься за допомогою поєднання ієрархічних і мережевих властивостей нової — багатополарної міжнародної системи. При цьому головними залишаться питання контролю за комунікаціями, джерелами постачання ресурсів і технологій. Постмодерна багатополарна система міжнародних відносин складатиметься з кількох ієрархічних структур. Формування в цілому постялтинської системи міжнародних відносин відбуватиметься в складних умовах «багатополарного протистояння» у взаємозалежному світі. Фактор взаємозалежності багатополарної міжнародної структури вселяє оптимізм в умовах дії нового постмодерного міжнародного імперативу: «єдності світу в його різноманітності», який достатньо враховує соціокультурну специфіку нашої країни та об'єм місця національним інтересам незалежної України.

*Шифр НБУВ: Ж24215*

**6.С.28. Архетипні засади правової ідеології українського суспільства** / М. П. Недюха // Укр. соціум. — 2022. — № 2. — С. 76-84. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Обґрунтовано архетипні засади правової ідеології українського суспільства на двох основних рівнях її функціонування — повсякденно-побутовому (емоційно-вольовому) та теоретико-правовому як відображення Міфу та Логосу. Це надало змогу розглянути правову ідеологію як систему єдність двох нерозривно пов'язаних між собою складових — масових настроїв, емоцій, очікувань і переживань, з одного боку, та сукупність правових ідей, теорій, поглядів і норм, які відображають, оцінюють і цілеорієнтують процес соціальних змін, сприяють зміцненню правомірних засад функціонування держави та суспільства, забезпеченню прав і свобод людини та громадянина, позиціонуванню країни в європейському та світовому просторі, з іншого боку. Зазначені складові утворюють, відповідно, нижній і верхній рівні прояву суті правової ідеології як відображення її змістовного втілення Логосу та Міфу, Свободи та Блага, Слова, Хаосу та Порядку як визначальних архетипів буття українського народу. Архетипні засади буття українського етносу втілюються у раціональній й емоційній, науковій та психологічній компоненти правової ідеології як складові цілісного теоретико-правового феномену. Архетипні засади правової ідеології українського суспільства доводять нетотожність державно-корпоративного та муніципального права як сутностей, що мають різну суб'єктну визначеність і різноспрямоване функціональне призначення. Це надає змогу наголосити на важливості забезпечення умов їх взаємодоповнюваності у межах єдиної держави: державне управління як ціле-раціональна діяльність має бути збалансоване самоорганізаційним потенціалом територіальних громад відповідно до архетипів Логосу та Міфу. Архетипні засади правової ідеології українського суспільства надають змогу констатувати, що Україна має постати демократичною країною рівних можливостей відповідно до ментальних, соціокультурних, геополітичних, географічних особливостей буття етносу, що надав назву державі.

*Шифр НБУВ: Ж24215*

**6.С.29. Вразливість уяви соціальних аналітиків про війни: можливості подолання** / Л. М. Хижняк, В. В. Сичова, О. В. Хижняк // Укр. соціум. — 2022. — № 2. — С. 85-99. — Бібліогр.: 52 назв. — укр.

Роботу присвячено соціальній аналітиці з проблем війни та розбудови миру. На основі використання аналітико-описового, компаративістського методів, а також методу класифікацій війну досліджено як феномен, поняття, практику цифрового суспільства, соціальну проблему. Узагальнено концептуалізацію війни в оптиці основних теоретико-методологічних підходів: філософського, історичного, соціологічного, економічного, соціально-психологічного, політичного, етико-культурного. Виокремлено спільні риси цих підходів, практично в усіх зазначених підходах робиться спроба аналітичної уяви про війни, тема війни розглядається в системній дихотомії «війна — мир», зосереджено увагу на гібридності сучасних форм війни та миру, відбувається активний пошук механізмів переходу від «культури війни» до «культури миру». Такими механізмами, насамперед, є протидія милітаризованому світогляду завдяки поширенню ідеї миру, знань про мир і активної толерантності; формування нового світового порядку та його інституційного оформлення; професіона-

лізація аналітичних спільнот; медіатизація результатів аналітичної діяльності в умовах цифровізації різних сфер суспільного життя. Результат і новизна дослідження полягає у визначенні авторами таких основних типів вразливості уяви аналітиків про війни: вразливість, зумовлена неготовністю (як професійною кваліфікаційною, так і особистісною) експертів співпрацювати в міждисциплінарному просторі; інформаційно-комунікативна вразливість; вразливість соціально-технологічна; вразливість, зумовлена неформованістю аналітичних спільнот і слабкою їх заступаністю й інституційною підтримкою. Розроблено вимоги до аналітиків з питань війни та миру як фахівців у сфері інформаційно-аналітичної діяльності. Сфери застосування результатів — інформаційний консалтинг, освіта, державне управління, мас-медіа.

*Шифр НБУВ: Ж24215*

**6.С.30. Дайджест опитувань U-Report: II квартал 2022 р. (зайнятість молоді під час війни, молоді Львівщини у воєнний час)** / В. С. Демчук, Д. І. Бурак // Укр. соціум. — 2022. — № 2. — С. 181-190. — Бібліогр.: 4 назв. — укр.

Показано результати опитувань інноваційного молодіжного проекту U-Report за квітень — червень 2022 р.: зайнятість молоді під час війни, молоді Львівщини у воєнний час.

*Шифр НБУВ: Ж24215*

**6.С.31. Інформаційні війни: підручник** / І. В. Гамова; Державний торговельно-економічний університет. — Київ: Держ. торг.-екон. ун-т, 2022. — 183 с.: рис., табл. — Бібліогр. в кінці розд., с. 179-183. — укр.

Розглянуто еволюцію інформаційно-психологічного протиборства, розкрито суть, методи і засоби ведення інформаційних війн, спеціальних інформаційних операцій та маніпуляційних прийомів. Досліджено питання інформації та комунікацій. Наведено історичні аспекти теорії та практики інформаційно-психологічного впливу. Розглянуто війни ХХІ ст. Зазначено основні теорії інформаційної війни. Досліджено спеціальні інформаційні операції. Увагу приділено інформаційній безпеці та контрпропаганді.

*Шифр НБУВ: ВА862546*

**6.С.32. Проблема сталого розвитку в кризових умовах і місце в ній питань ментальності й архетипіки** / О. С. Макаренко // Укр. соціум. — 2022. — № 2. — С. 100-115. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Досліджено, як змінюється розгляд проблеми сталого розвитку в умовах кризових ситуацій (зокрема, в умовах війни), та оцінено, як змінюються постановки завдань дослідження сталого розвитку і які модифікації інструментарію потрібні для математичного моделювання цих процесів у такому випадку. Розглянуто приклади можливої модифікації пунктів таких завдань у сучасних умовах. В основу запропонованих досліджень покладено попередні нароби авторів зі сталого розвитку, моделювання соціальних та економічних систем, завдань освіти та науки. Зокрема, виокремлено можливість застосувань моделей з класу звичайних диференціальних рівнянь, їх систем, клітинних автоматів, нейромереж, мультиагентних систем, системної динаміки та теорії мереж, а також різноманітних баз даних і геоінформаційних систем. Головною особистістю підходу є врахування можливості формалізації запропонованих завдань сталого розвитку, особливо в кризових умовах. У результаті досліджень і розробок одержано нові знання про відповідні процеси, постановки завдань і вибір математичних моделей та методів для їх дослідження. Запропоновані дослідження та розробки допоможуть розглядати специфічні завдання сталого розвитку функціонування України, зокрема завдань освіти та науки і багато іншого. Такі дослідження допоможуть у забезпеченні сталого розвитку України з урахуванням умов війни. Серед розділів концепції сталого розвитку важливими є питання впливу ролі та людського фактора на поведінку великих соціальних систем — питання ментальності. Серед них важливими є питання архетипіки. Архетипікою умовно можна назвати галузь досліджень, яка розглядає глибинні структури свідомості, їх стабільність і можливі зміни. У кризових умовах дедалі більшого значення набувають дослідження впливу ментальних конструкцій і можливих їх змін.

*Шифр НБУВ: Ж24215*

**6.С.33. Психосоціальні ресурси особистісного та соціального розвитку в епоху глобалізації: матеріали Міжнародного науково-практичного конференції** / м. Тернопіль, 4 — 5 лист. 2022 р.: [в 2 т.]. **Т. 1** / Західноукраїнський національний університет, Католицький університет у Ружомберку, Університет Костянтина Філософа в м. Нітрі, Коледж прикладної психології в м. Терезін, Вища школа управління й адміністрування в м. Ополо, Український католицький університет, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, Національна академія педагогічних наук України, «Інтелектуальний штаб громадянського суспільства», громадська організація. — Тернопіль, 2022. — 251 с. — укр.

Збірник укладено на основі матеріалів доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Психосоціальні ресурси особистісного та соціального розвитку в епоху глобалізації». До збірника увійшли статті й тези доповідей з актуальних питань соціономічного спрямування, котрі критеріально

диференційовано на чотири тематичних напрями: філософсько-методологічний та культурно-історичний дискурси ресурсології як інноваційної сфери мислєдїяльності; психодуховні ресурси особи, групи, соціуму; соціокультурні ресурси як чинник особистісного зростання і суспільствотворення; ресурсне практикування у соціогуманітарній сфері сучасного суспільства. Збірник стане у нагоді науковим, науково-педагогічним працівникам закладів вищої освіти і наукових установ, докторантам, аспірантам, студентам, психологам, педагогам, соціальним працівникам, правознавцям, працівникам органів державної влади та місцевого самоврядування, іншим особам, яких цікавлять актуальні проблеми соціально-гуманітарної сфери й ефективні способи їх вирішення.

Шифр НБУВ: В359370/1

**6.С.34. Соціально-комунікаційні технології формування іміджу підприємств сфери громадського харчування в Україні:** автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунікацій: 27.00.06 / Р. М. Щербаков; Київський національний університет культури і мистецтв. — Київ, 2023. — 16 с. — укр.

Осміслено теоретичні положення та розроблено практичні рекомендації щодо застосування соціально-комунікаційних технологій у процесі формування іміджу підприємства громадського харчування в Україні. Розглянуто й узагальнено теоретико-методологічні засади дослідження іміджу сфери громадського харчування як складного та багатогранного феномену, сконструйованого образу, що є сукупністю характеристик підприємства, які відтворюють результати його соціально-економічної діяльності. Виявлено, опрацьовано й систематизовано джерельну базу дослідження. Проаналізовано рекламні кампанії та маркетингові комунікації як засіб формування іміджу у сфері громадського харчування в Україні. Розглянуто особливості формування іміджу закладів громадського харчування як різновиду прикладних соціально-комунікаційних технологій (параметри, стратегії та тенденції). Доведено, що репутація закладу прямо пов'язана з тим, як відтворюється у свідомості суспільних груп цей образ (імідж), котрий виникає під впливом системи цінностей індивідуума або аудиторії, соціального середовища.

Шифр НБУВ: RA453698

**6.С.35. Соціально-моральний розвиток і виховання дитини дошкільного віку:** колект. монографія / ред.: О. Л. Кононок; уклад.: Н. П. Пихтіна, С. І. Матвієнко, А. М. Аніщук, Л. В. Бобро, О. В. Лісовець; Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя. — Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2020. — 287 с. — укр.

Досліджено актуальну проблему дошкільної педагогіки, розв'язання якої сприятиме гармонійному входженню зростаючої особистості в соціум, налагодженню її конструктивних стосунків з оточуючими, забезпеченню балансу внутрішніх та зовнішніх умов оптимізації виховного процесу, спрямованого на соціально-моральний розвиток дитини дошкільного віку. Висвітлено теоретичні аспекти соціально-морального розвитку і виховання дитини дошкільного віку. Проаналізовано самостійність та її значення для соціально-моральної вихованості дитини віком 3 — 6/7 років. Охарактеризовано культуру самовираження дитини та умови її формування у комунікативній діяльності. Висвітлено специфіку патріотичного виховання у дошкільному дитинстві. Охарактеризовано чинники виникнення та стратегію усунення відхилень у поведінці дітей дошкільного віку. Увагу приділено умінню долати страх як показник соціально-моральної зрілості дитини дошкільного віку.

Шифр НБУВ: VA862780

**6.С.36. Статистичне дослідження релігійних поглядів молоді в Україні та світі** / В. М. Одарюк, Т. Г. Чала, Н. О. Парфенцева // Бізнес Інформ. — 2021. — № 12. — С. 161-170. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Мета роботи — визначення сучасних тенденцій зміни релігійних поглядів молоді за обраними країнами світу, а також в аналізі поглядів серед студентської молоді України на основі проведеного анкетування. Визначено, що у світових масштабах відбуваються значні зміни у структурі віруючих і в розподілі населення країн за віруваннями. Велика кількість як дорослих, так і представників молоді відмовляється від релігійності. Така тенденція спостерігається в Америці та багатьох країнах Європи. Особливо серед молоді стає популярним бути атеїстом. Зниження рівня релігійності також означає зниження частоти відвідування релігійних закладів і молитви. З іншого боку, залишаються країни з дуже високим рівнем віруючих. Це, передусім, такі релігійні центри, як Італія та Ізраїль. Прогнозується, що коефіцієнт фертильності жінок різних релігій і віковий розподіл релігійних груп зазнають кардинальних змін. Збільшення рівня народжуваності серед мусульман призведе до того, що кількість мусульман у світі уже через 30 років наблизиться до кількості

християн. При цьому кількість прихильників інших релігій почне скорочуватись, а їх середній вік стрімко зростатиме. Аналіз, проведений у ході дослідження поглядів студентської молоді України, показав, що більшість з них є віруючими та православними. При цьому стають популярними релігії та культури, які було популяризовано фільмами та серіалами. Визначено, що більшість батьків студентів також є віруючими та православними. При цьому кількість віруючих батьків більша за кількість віруючих студентів. Визначено, що більшість студентів обирають релігію обох батьків, що вказує на суттєвий вплив батьків на релігійні погляди студентів. Встановлено, що віруючі студенти мають менше шкідливих звичок, а також вони набагато частіше беруть участь у благодійних проєктах і заходах.

Шифр НБУВ: Ж14572

**6.С.37. Формування сучасної парадигми менеджмент-освіти у соціокультурній сфері:** зб. матеріалів VII Всеукр. наук.-метод. семінару, м. Київ, 4 — 5 квіт. 2023 р. / ред.: Я. Мартинишин, О. Хлестун, Л. Бутко, Є. Коваленко, Т. Повалій, О. Калантаєвська, О. Крупа; Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти», Київський національний університет культури і мистецтв, Київський університет культури, Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, Сумський державний університет, Житомирський фаховий коледж культури і мистецтв імені І. Огієнка, Львівський фаховий коледж культури і мистецтв, Тульчинський фаховий коледж культури. — Київ: КНУКіМ, 2023. — 103 с. — укр.

Висвітлено трансформаційні процеси системи менеджмент-освіти в Україні та світі, розкрито напрями формування її парадигми у соціокультурній сфері. Розглянуто особливості менеджменту та нові вимоги до роботи менеджера в епоху глобалізації. Охарактеризовано новітні концепції менеджменту й актуальні проблеми менеджмент-освіти. Розглянуто конкурсні програми як засіб формування позитивного іміджу місцевого навчального закладу фахової передвищої освіти. Проаналізовано сучасні інноваційні методи менеджмент-освіти в соціокультурній сфері. Показано можливість використання соціальної мережі Тік Ток для управління особистим брендом в шоу-бізнесі. Розкрито технологію підготовки та проведення виховного заходу національно-патріотичного спрямування в умовах воєнного стану.

Шифр НБУВ: VA862430

Див. також: 6.С.20

## Статистика

**6.С.38. Загальна теорія статистики:** підручник / І. А. Дмитрієв, О. І. Дмитрієва, О. М. Гіржева, А. В. Непран, Н. О. Бірченко, А. А. Воронкова, Н. В. Чуйко; ред.: А. В. Непран, І. А. Дмитрієв; Харківський національний автомобільно-дорожній університет. — Харків: Вид-во Іванченка І. С., 2022. — 720, [1] с.: рис., табл. — укр.

Викладено питання визначення загальних категорій, принципів та методів статистичної науки, організації та проведення статистичного спостереження, зведення первинного матеріалу та його подальшої обробки, правила складання статистичних таблиць та графіків, розрахунки відносних, середніх величин і показників варіації, обчислення та аналіз рядів динаміки, застосування вибіркового методу у статистичному спостереженні, індексного та кореляційного методів в аналізі матеріалів. Звернено увагу на методи аналізу точності та надійності статистичних показників. Поглиблено викладено використання математико-статистичних методів. Виклад ілюструється прикладами з економічної практики.

Шифр НБУВ: VA862973

**6.С.39. Статистичний аналіз і моделювання соціально-економічних об'єктів та процесів:** підручник / І. С. Благун, В. П. Кічор, Д. І. Скворцов, Р. В. Фешур, С. І. Благун; ред.: В. П. Кічор; Національний університет «Львівська політехніка», Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника. — Львів: Растр-7, 2022. — 398 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 385-387. — укр.

Наведено основні аспекти багатовимірного статистичного аналізу соціально-економічних систем, зокрема: методи кореляційно-регресійного, кластерного, дискримінантного, факторного та дисперсійного аналізу, інструментарій моделювання та прогнозування часових рядів, моделі соціально-економічної динаміки.

Шифр НБУВ: BC70348



# Історія. Історичні науки

(реферати 6.Т.40 — 6.Т.82)

**6.Т.40. Антисемітська політика нацистської Німеччини та її союзників і нищення євреїв в роки Другої світової війни в радянській історіографії та літературі** / В. Г. Рибалка. — Дніпро: Герда, 2022. — 67 с. — укр.

Досліджено питання про «присутність» теми нацистського антисемітизму та політики нищення євреїв у часи Другої світової війни в радянському гуманітарному просторі, починаючи від 1941 р. і закінчуючи серединою 1980-х. Насамперед розглянуто її презентації в наукових дослідженнях, науково-популярній та художній літературі. Окреслено теми антисемітської складової в політиці нацистської Німеччини та її союзників, задокументовано спроби знищення єврейського народу у роки Другої світової війни. Вперше про це заявлено М. Коваль, на початку 1992 р. у статті «Нацистський геноцид щодо євреїв та українське населення (1941 — 1944 рр.)». Зазначено, що апаратні ідеологи, вилучивши з обігу поняття «єврейське питання», «єврейська культура», «єврейська історія», часто замінюючи навіть саму назву народу — «євреї» на «радянські люди», вивели тему холокоста з поля зору дослідників. Наголошено, що у СРСР (крім декількох виключень) трагедія єврейського народу в часи існування Третього Рейху не стала об'єктом для монументальної меморіалізації, тим більше це не було предметом окремих вшанувань.

Шифр НБУВ: ВА862617

**6.Т.41. Дмитро Іванович Яворницький:** біобібліогр покажч. / упоряд.: Н. М. Титова; наук. консультант: С. В. Абросимова; Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія. — Вид. 2-ге, випр. — Дніпропетровськ: ДОУНБ, 2016. — 76 с. — (Серія «Дослідники рідного краю»). — укр.

Бібліографічний покажчик «Дмитро Іванович Яворницький» підготовлено у межах республіканської бібліографічної серії «Дослідники рідного краю». Зважаючи на серійний характер видання, покажчик має чітко визначену структуру (перелік розділів надається в змісті). Розділ «Література про життя і діяльність Д. І. Яворницького» містить окремі роботи та публікації про наукову, громадську і творчу діяльність вченого. Хронологічні межі обсягу документів, розміщених в цьому розділі, — понад сто років. Матеріал згруповано за роками видання, в межах року — в алфавітному порядку. В разі необхідності бібліографічні описи супроводжуються стислими анотаціями. Серед бібліографічних праць вченого, складених раніше (див. розд. III), розділ «Творча спадщина Д. І. Яворницького» містить на сьогоднішній день найбільш повну інформацію з цього питання (226 окремих видань і публікацій і 43 рецензії). Для зручності користування бібліографічне видання супроводжується іменним покажчиком і покажчиком періодичних видань, які пов'язуються з відповідними бібліографічними описами за допомогою порядкових номерів записів. Відбір матеріалу завершено у травні 1991 р.

Шифр НБУВ: ВА865831

**6.Т.42. Дмитро Яворницький — усі грані особистості:** біобібліогр. покажч. / упоряд.: Н. Василенко, І. Голуб, І. Савченко; Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія, Дніпропетровський національний історичний музей імені Д. І. Яворницького. — Дніпро: ДОУНБ, 2016. — 120 с. — (Серія «Дослідники рідного краю»). — укр.

Біобібліографічний покажчик «Дмитро Яворницький — усі грані особистості» підготовлений у межах серії «Дослідники рідного краю». Оскільки покажчик рекомендаційний розраховано на широке коло користувачів, у ньому відображено лише сучасні видання творів Д. Яворницького, починаючи з кінця 1980-х рр., так само книги та періодичні публікації, присвячені його діяльності, видані та опубліковані переважно за останні двадцять років. Джерела, зібрані в покажчику, відображають як біографію Д. Яворницького, творчу спадщину, так і його діяльність у всіх проявах. Джерела розташовані за алфавітом авторів і назв, окремо книги та публікації з періодики. Відбір матеріалу завершено наприкінці 2015 р. Для зручності користування біобібліографічне видання супроводжується іменним покажчиком, який пов'язується з відповідними бібліографічними описами за допомогою порядкових номерів записів. Бібліографію доповнено статтею (з сайту ДНІМ) видатного історика, багаторічного співробітника ДНІМ, кандидата історичних наук Світлани Абросимової «Дмитро Яворницький: образ ученого в контексті минулого і сучасного».

Шифр НБУВ: ВА865832

**6.Т.43. Країни Азії та Африки (XX — поч. XXI ст.):** біогр. довід. / упоряд.: О. Л. Ковальков; Центральноукраїнський

державний університет імені Володимира Винниченка. — Харків: Озеров Г. В., 2022. — 599 с. — Бібліогр.: с. 597-598. — укр.

Вміщено біографічні нариси про понад, ніж 600 діячів з майже 90-та держав Азії та Африки — монархів, президентів, прем'єр-міністрів, діячів національно-визвольних рухів, лауреатів Нобелівських премій, міжнародних терористів та ін., які залишили слід у новітній історії своїх країн, регіонів, а подекуди й світу. Наведено також інформацію про діячів інших держав, діяльність яких була пов'язана з країнами регіону та вплинула на їх розвиток. Біографії діячів подано на тлі історії держав Сходу, які вони представляють, та світу в XX — на початку XXI ст.

Шифр НБУВ: ВА863171

**6.Т.44. Наукова еволюція Василя Данилевича в часі та українському просторі (кінець XIX — 30-ті роки XX століття):** [монографія] / Н. А. Шип; ред.: Л. А. Дубровіна; Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. — Київ: Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, 2023. — 218, [1] с.: іл., фот. — Бібліогр.: с. 175-180. — укр.

На основі історіографічних публікацій і рукописних джерел комплексно досліджено життєвий та науково-педагогічний шлях українського історика, археолога, археографа, нумізмата, музеєзнавця, етнографа та громадського діяча Василя Данилевича — одного з послідовних учнів історичної школи В. Антоновича. Відтворено організаторську діяльність, проаналізовано лекційні курси, що викладалися ним у Київському університеті св. Володимира, Харківському університеті та жіночих гімназіях, на Київських Вищих Жіночих Курсах, у Варшавському університеті в Ростові-на-Дону. Розкрито його ставлення до тогочасних суспільно-політичних подій. Охарактеризовано працю у Всеукраїнській академії наук, на Науково-дослідній кафедрі історії України М. Грушевського та у зреформованих вищих навчальних закладах України 1920 — 1930-х рр.

Шифр НБУВ: ВА863154

**6.Т.45. О. Апанович: еволюція поглядів української радянської історикни у світі її інтелектуальної біографії** / О. Бонь, С. Савченко // Укр. іст. журн. — 2021. — № 4. — С. 175-186. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

Висвітлено формування світоглядних переконань української радянської/пострадянської дослідниці козацтва. Наукова проблема підходів до вивчення та оцінки здобутків радянських істориків, визначення спрямування їх праці, а отже, і цінності спадщини вже тривалий час висвітлюється у вітчизняній історіографії. Постає О. Апанович аналізується в період становлення, розвитку й занепаду радянської історичної науки. Мета роботи — проаналізувати інтелектуальну біографію дослідниці в її динаміці, історії побутування в радянській і пострадянській системах, а також у середовищі істориків-професіоналів. Використовуються стратегії та методи інтелектуальної біографії, як-от біографія особистості, професійна, ситуаційна біографія, що надало змогу показати зміну світогляду історикни через внутрішні (психологічні, ціннісні) й зовнішні (соціальні, культурні, професійні) чинники. Висновки: еволюція поглядів О. Апанович відбулася не тільки під впливом найважливіших подій 1920 — 2000-х рр., а й була визначена її професійною діяльністю та найближчим оточенням: родиною (зокрема братом Михайлом), колегами. Просопографічний аналіз показує, що найбільший внесок у становлення О. Апанович як дослідниці зробили К. Гуслистий, Ф. Шевченко. Обстоюється теза про те, що світобачення історикни значно трансформувалося завдяки руху шістдесятників і дисидентів. Водночас через інтелектуальну працю, критичне ставлення до суспільно-політичного життя вона сама була суб'єктом такої трансформації. О. Апанович стала представницею нонконформістської частини українських радянських істориків національного спрямування. У часи незалежності України завдяки активній громадській позиції та науковій діяльності вона здобула високий авторитет у суспільстві.

Шифр НБУВ: Ж27630

**6.Т.46. Образи медієвіста та медієвістики: Василь Сиротенко** / А. Венгер; Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара. — Вінниця: Нілан — ЛТД, 2021. — 244 с.: фот. — Бібліогр.: с. 223-226 та в знесках. — укр.

Розглянуто біографію радянського медієвіста Василя Сиротенка. Оpubліковано частину його епістолярної спадщини, спогади про історика його колеги і учні, а також інші матеріали, які надають змогу (ре)конструювати образ історика та історіографічної доби. У фокусі спогадів переважно опинилися кінець 1960-х — 1980-ті рр. Ім'я радянського історика Василя Трохимовича

Сиротенка понад півстоліття добре відоме дослідникам та викладачам середньовічної історії. Широко знаним учений став після публікації книг «Введение в историю международных отношений в Европе IV — VI вв. Ч. I. Источники (Пермь, 1973)» та «История международных отношений в Европе во второй половине IV — начале VI вв. (Пермь, 1975)». Обстоюючи свої наукові погляди, Сиротенко певний час залишався «білою вороною» радянської медієвістики. На думку вченого, більшість радянських дослідників пізньої античності та раннього середньовіччя була германістами, тобто такими, хто бачив позитив у грубій варварській силі, яка знищувала античну цивілізацію. Фактично Сиротенко долучився до історіографічного дисидентства, але воно було внутрішньоцехове — марксистське. На схилі життя та академічної кар'єри його погляди все більше почали приживатися на академічному ґрунті, проникнувши не лише у вузькоспеціальні дослідження, але й метанаративи — вишівські підручники з історії Стародавньої Греції та Риму й історії середніх віків. Книга складається із розділів, у яких вміщено: стислий нарис життя та діяльності В. Т. Сиротенка, фрагменти його епістолярної спадщини, спогади колег та учнів, опубліковані раніше у пресі та науковій літературі матеріали про «порятунок» Кароля Войтилки, уривки з гумористичної збірки «ДГУ — вид сзди» та фотодокументи.

Шифр НБУВ: ВА863359

**6.Т.47. Образи медієвіста та медієвістики: Митрофан Бречевич:** [монографія] / А. Венгер; Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара. — Вінниця: ТВОРИ, 2022. — 159 с.: іл., табл. — укр.

Представлено монографію, яка є завершальною частиною «триптиха» про українських радянських медієвістів. Зібрано та представлено доступну на сьогодні інформацію щодо життя і творчості історика Митрофана Бречевича. Уточнено невідомі до сьогодні факти біографії, детально розглянуто творчу спадщину, подано архівні документи, ніде раніше неопубліковані.

Шифр НБУВ: ВА862219

**6.Т.48. «Посли до інших народів»: критерії вибору кандидатур за даними візантійських писемних джерел V — XIII ст.** / О. Браїчевська // Укр. іст. журн. — 2021. — № 4. — С. 23-30. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Мета роботи — вивчення практики освітньої, комунікативної та адміністративно-управлінської підготовки візантійської політичної еліти — імператорських послів за даними історико-літературних творів та епістолярною спадщиною. Методологічну основу складає принцип історизму, який спирається на дослідницьку стратегію історії життя від першої особи. Уперше в українській історіографії досліджено критерії вибору, процедуру призначення, підготовки імператорських послів та інших учасників посольства до виконання дипломатичних доручень, рівень їх освіти, особисті риси, протокольні вимоги до поведінки, ризики й небезпеки діяльності. Висновки: головним критерієм у разі визначення кандидатури імператорського посла була довіра з боку імператора та доволі вузького кола його радників до особи, якій доручалося очолити дипломатичну місію. Посол був безпосереднім представником монарха, тож мав відповідати певним соціальним, освітнім, управлінським, репутаційним критеріям. Послами призначали високопоставлених сановників, представників константинопольської знаті, воєначальників. Велике значення під час вибору кандидатури мала освіта, знання історії, філософії, юриспруденції, володіння ораторським мистецтвом, уміння переконувати й вести перемовини. Цінувалися також природний розум, статечність, розважливості, мудрість. Крім того, імператорські послы повинні були мати бездоганну репутацію, а також адміністративний або військовий досвід.

Шифр НБУВ: Ж27630

**6.Т.49. Румыния и Финляндия от Антибольшевистских войн к флангам Санитарного Кордона (1918 — 1920):** монографія / Д. Я. Бондаренко. — Одеса: Астропринт, 2021. — 147 с.: ил. — Бібліогр.: с. 135-144. — рус.

Внаслідок Першої світової війни і розпаду Російської та Австро-Угорської імперій змінилась геополітична ситуація у Центральній та Східній Європі: з одного боку, сформувались нові національні держави на території колишніх імперій і посилилась боротьба за національне об'єднання, а з іншого боку, виникла загроза світовому порядку в особі більшовизму. Королівства Румунія і Фінляндія стали одними з перших об'єктів більшовицької агресії та з 26 — 27 січня 1918 р. офіційно знаходились у стані війни з радянською Росією. Вистоявши у війні з більшовизмом, Румунія і Фінляндія стають регіональними центрами сили, флангами Санітарного Кордону, своєрідними щитами для Скандинавії і Балкан від поширення більшовизму.

Шифр НБУВ: ВА862799

**6.Т.50. Тарас Вінцовський:** біобібліогр. покажч. / упоряд.: О. О. Синявська; Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, Національна спілка краєзнавців України. — Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. — 52, [11] с.: фот. — укр.

Укладено з нагоди 50-річного ювілею доктора історичних наук, доцента, професора кафедри історії України Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова, Т. Вінцовського, який є дослідником історії революційних подій 1917 — 1921 рр.

на півдні України, самостійницької течії руху Опору в Трансїстрії, історії футболу в навчальних закладах Одеси.

Шифр НБУВ: ВА862549

**6.Т.51. Троцинські: витоки** / В. М. Захаров. — Київ: Гуляев В. М., 2021. — 380 с.: іл. — укр.

Зазначено, що книга є першим томом із задуманої автором трилогії, в якій наступними томами мають бути праці, що висвітлюють зв'язки родини Гоголів — Яновських із Троцинськими та життєдіяльність найяскравішого представника роду-державного діяча й мецената Дмитра Прокоповича Троцинського. Визнано, що рід Троцинських — один із найвідоміших козацько-старшинських родів Лівобережної України XVII — XIX ст. Акцентовано, що цінність нової праці В. Захарова полягає в тому, що вона ґрунтується на потужному корпусі архівних матеріалів, першоджерел, автентичних документів, здебільшого, епістолярного характеру. Опрацьовано численні фонди щонайбільших документосховищ України й Російської Федерації, в яких зберігаються історичні матеріали минулих віків. Досліджено документи доби пізнього козацтва в Центральному Державному історичному архіві України в м. Київ (фонди Генеральної Військової канцелярії, Другої Малоросійської колегії, Миргородської полкової канцелярії та інші). Вивчено величезні за обсягом фонди 127 (Київська духовна консисторія) та 990 (Переяславсько-Бориспільська духовна консисторія), де було опрацьовано метричні книги, сповідні розписи, шлюбні свідчення жителів містечок Яресьок, Говтви, села Тух та інших населених пунктів. В Інституті рукопису Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського НАНУ виявлено документи із фонду «Гоголіана», збірка О. Лазаревського. В Державному архіві Полтавської обл., в мало вивченому фонді 1011 (Православні церкви Полтавської губернії) було розшуковано великий фактаж про спорідненість родів Троцинських із земляками. В. М. Захарову вдалося попрацювати з малодоступними нинішнім українцями фондами архівів і найбільших бібліотек Російської Федерації: «Пушкінський дім», Російський державний історичний архів, Російський державний військово-історичний архів, Інститут рукописів Російської Національної бібліотеки та ін. Вміщено цінний епістолярій родин Троцинських і частково Гоголів-Яновських, де надто інформативними виявилися листи Ганни Матвіївни Троцинської-Долгової (з дому Косарівської) — братової Д. П. Троцинського, написано наприкінці XVIII — в 1-й третині XIX ст. Уточнено чимало суперечливих позицій щодо генеалогії Троцинських. Детально простежено родові кількох поколінь розгалуженого клану Троцинських від XVII ст., зокрема, зв'язки з родом гетьмана Івана Мазепи. При ретельному опрацьованні матеріалів молодий учений виявив помилку й неточності в ідентифікації персоналії. Спростовано версію О. Лазаревського і В. Модзалевського про походження засновника гілки — Прокопа Троцинського — від Андрія Степановича Троцинського й доводить, що батьком Прокопа був Іван Матвійович Троцинський.

Шифр НБУВ: ВС70390

**6.Т.52. Українська некрополістика в контексті сучасного історіографічного процесу:** матеріали 3-х наук. читань, м. Глухів, 24 — 25 жовт. 2019 р. / Центр пам'яткознавства, НАН України, Українське товариство охорони пам'яток історії та культури, Національний заповідник «Глухів», Наукові читання «Українська некрополістика в контексті сучасного історіографічного процесу». — Ніжин: Лисенко М. М., 2019. — 131 с.: іл., фот. — укр.

Представлено матеріали Третіх наукових читань «Українська некрополістика в контексті сучасного історіографічного процесу», що відбулися 24 — 25 жовтня 2019 р. у м. Глухові (Сумська обл., Україна). Відображено результати актуальних історичних, демографічних, мистецтвознавчих, пам'яткознавчих тощо досліджень з поля вітчизняної некрополістики.

Шифр НБУВ: ВА862550

Див. також: 6.Т.56-6.Т.57, 6.Т.64, 6.Т.66, 6.Э.443-6.Э.444

## Історія Європи

### Історія України

**6.Т.53. Галицько-волинська доба:** [колект. монографія]. Т. 1. Студії з історії Галицько-Волинської держави XII — XIV століть / ред.: В. Александрович, Л. Войтович, В. Гуцало, Ю. Дяба, О. Ситник, І. Соляр; НАН України, Інститут українознавства імені І. Крип'якевича. — Львів, 2020. — 215 с. — укр.

Розглянуто різні аспекти історії західноукраїнських земель XI — XIV ст. Зіставлено та проаналізовано відомості про перших князів з-поміж Ростиславовичів та їх активність у Галицькій землі. Підсумовано розгортання контактів Галицької-Волинської держави з папським Римом за часів Романовичів. Проаналізовано комплекс джерельних переказів про коронацію та функціонування королівського титулу князя Данила Романовича (1201 — 1264) і їх трактування у дотеперішній історіографії.

Запропоновано обґрунтування іменування укладеного у Володимирі перед кінцем XIII ст. зведення найдавнішого київського та західноукраїнського літописання XIII ст. Володимирським літописом.

*Шифр НБУВ: В359550/1*

**6.Т.54. З історії пам'ятоохоронної справи в Україні: питання культурної політики та збереження національної спадщини** / Р. Харковенко, О. Рішняк // Укр. іст. журн. — 2021. — № 4. — С. 187-201. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Мета дослідження — висвітлити історію й особливості формування сфери охорони культурної спадщини України. Методологія полягає у застосуванні методів історизму, системності, загальнонаукових методів логіки, компаративного аналізу, спеціально-історичних методів (історіографічного аналізу, ретроспективного аналізу, хронології, історико-системного, історико-генетичного, порівняльно-історичного). З'ясовано історичні витоки й чинники формування пам'ятоохоронної галузі України, питання культурної політики і збереження національної спадщини. Висновки: питання формування дієвої та ефективної системи охорони культурної спадщини, яка становить основу й запоруку обліку, охорони, збереження її об'єктів і пам'яток, нагальне. Необхідно спрямувати спільні зусилля органів державної влади, місцевого самоврядування, науковців, громадськості на його вирішення. Держава зобов'язана розглядати національну культурну спадщину в контексті культурної політики як стратегічний ресурс країни. Вирішення наявних проблем слід розпочинати з розробки виразної стратегії та розв'язання пріоритетних завдань. Адаже на сьогодні надзвичайно актуальне питання щодо необхідності створення результативної та ефективної системи органів державної влади у сфері охорони культурної спадщини з чітко визначеними повноваженнями, як це передбачено законом України «Про охорону культурної спадщини» (2000 р.). Україна є країною з високим рівнем духовності громадян, який визначається їх ставленням до культурних надбань минулості. Залишені у спадок від попередніх поколінь історичні релікти — підвалина розвитку культури нашої держави й людства загалом. За всієї самотності українська культурна спадщина становить собою невід'ємну складову світового культурного надбання, яка викликає широкий інтерес у міжнародній спільноті.

*Шифр НБУВ: Ж27630*

**6.Т.55. Історія української державності:** навч. посіб. / С. Д. Гелей, Т. В. Голдак-Горбачевська, О. З. Кендус, Ю. В. Михальський; ред.: С. Д. Гелей; Центральна спілка споживчих товариств України, Львівський торговельно-економічний університет. — Львів: Растр-7, 2022. — 410 с.: іл. — Бібліогр.: с. 401-410. — укр.

Висвітлено етапи української державності від початків історії до наших днів, здійснено аналіз та оцінку явищ політичного розвитку українського суспільства у контексті світової історії. Порівняно історичні процеси з позиції сучасних методологічних підходів з сучасними реаліями українського державотворення. Наголошено, що даний посібник надає змогу застосовувати історичні знання для прогнозування політичних подій та соціально-економічного розвитку в сучасній Україні.

*Шифр НБУВ: ВА862904*

**6.Т.56. Князі Острозькі в історії Центрально-Східної Європи: минуле і сучасність:** наук. зб. за підсумками Всеукр. наук.-практ. конф., м. Старокостянтинів, 25 — 27 трав. 2017 р. / ред.: А. Г. Філінюк, О. М. Завальнюк, В. І. Якубовський, В. Г. Байдич, О. П. Григоренко, М. С. Мельничук; Старокостянтинівська міська рада, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. — Старокостянтинів: Бицик Ю. В., 2017. — 279 с.: рис. — укр.

Визначено місце та роль князів Острозьких в історії Центрально-Східної Європи. Зауважено, що князі Острозькі ще в XV — XVI ст. своїми практичними діями наблизили Україну до Європи, до європейської цивілізації і водночас зробили значний внесок у захист українських земель від ворогів — передусім — від Османської імперії та Московії. Досліджено минуле Південно-Східної Волни та Старокостянтинівна від найдавніших часів до сьогодення. Розглянуто зміни у соціально-економічному становищі Подільського селянства наприкінці XVIII — у першій половині XIX ст. Увагу приділено становленню та розвитку системи місцевого самоврядування в Старокостянтиніві. Визначено внесок мешканців Старокостянтинівщини у перемогу над нацистською Німеччиною. Акцентовано на найголовніших досягненнях Острозької академії.

*Шифр НБУВ: ВА863330*

**6.Т.57. «Короткий історичний опис про Малу Росію...» та українська історіографія кінця XVIII ст.** / Я. Затилюк, В. Арістов // Укр. іст. журн. — 2021. — № 4. — С. 127-147. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Мета роботи — проведення джерелознавчого дослідження та реконструкція культурного контексту твору. Методологія поєднує текстологічний і наратологічний підходи. Загальним методологічним полем є історія уявлень та ідей, а також історія історичної думки. «Короткий історичний опис про Малу Росію...» — маловивчена пам'ятка українського історієписання рубежу XVIII — XIX ст. Після видання тексту за двома списками

О. Бодянським у 1848 р. до нього переважно зверталися у зв'язку з питанням авторства І. Квітки. Новий поштовх до вивчення твору надало віднайдення авторами даної роботи списку, що зберігається у фондах Національного музею історії України і є єдиним доступним на сьогодні рукописом пам'ятки. Висновки: головним джерелом нарративного ядра слугував «Літопис Грабянки». Серед інших джерел оповіді, а також додатків, були тексти Г. Баєра, Ф. Страленберга, Феодана (Прокоповича), Антонія Катіфора, Г. Міллера. Автор осмислено вибирав і «переплавляв»повідомлення з інших творів, вибудовуючи власну версію козацької історії. Текст з'явився 1789 р., у час розформування структур Гетьманщини і Слобожанщини, коли козацькі «чини» були змушені доводити свою належність до «благородного стану». Він відобразив погляди людей цього середовища та засвідчив їх оригінальну спробу переосмислити традиційний нарратив «Літопису Грабянки» й модифікувати усталену схему козацького минулого. Відповідальність за обмеження прав Малої Росії покладалася на гетьманів. У негативних тонах представлено також запорожців. З аналізу контексту постанови та побутування пам'ятки випливає, що її було створено в колах, близьких до старшинських родин Квіток, Горленків, інших «патріотів краю». Твір належить до останньої хвилі так званої козацької історіографії і є віддаленим попередником «Історії русів».

*Шифр НБУВ: Ж27630*

**6.Т.58. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Україна. Європа. Світ. Історія та сучасність». 3 — 4 грудня 2021 р.** / Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського. — Київ: Гельветика, 2021. — 99 с. — укр.

Наведено результати досліджень з актуальних питань історії, історіографії, етнології, публічного управління. Висвітлено участь об'єднаних громадян у формуванні українських добровольчих батальйонів протягом 2014 — 2015 рр. Охарактеризовано статус кріпаків у кримінальному судочинстві Правобережної України (кінець XVIII — перша третина XIX ст.). Розкрито питання про міфологізацію та деміфологізацію історії. Вивчено особливості поєднання дохристиянських і християнських традицій в шлюбній атрибуції Візантійської імперії IV — VIII ст. Розкрито проблеми та перспективи розвитку сучасної єврейської общини Німеччини. Розглянуто цінність свободи та свободу як цінність у філософії Нового часу.

*Шифр НБУВ: ВА862354*

**6.Т.59. Методи та критерії визначення меж зон охорони пам'яток культурної спадщини:** колект. монографія / М. Бевз, С. Біленюк, В. Вечерський, В. Гайдар, І. Гнесь, З. Лукомська, О. Рибчинський, Т. Піняжко, С. Смоленська, В. Тарас, Я. Тарас, О. Швиденко; ред.: М. Бевз; Національний університет «Львівська політехніка», Міжнародний центр вивчення питань збереження та відновлення культурних цінностей, Український національний комітет міжнародної ради з питань пам'яток та визначних місць. — Львів: Растр-7, 2022. — 174 с.: іл., рис. — укр.

Досліджено методіку визначення меж зон охорони пам'яток нерухомої культурної спадщини. Визначено зони охорони для різних типів пам'яток та об'єктів культурної спадщини. Увагу приділено проблематиці охорони історичного середовища житлових комплексів 1920 — 1930-х рр. в Україні (партисипаційний аспект). Охарактеризовано архітектуру курортів початку XX ст. в Українських Карпатах (шляхи збереження та використання архітектури, що зникає). Проаналізовано особливості та завдання збереження, визначення території пам'ятки та зон охорони фортифікаційних об'єктів австрійського часу в Галичині (на прикладі Львова, Миколаєва-Моздова, Заліщик). Розглянуто проблеми атрибуції, оцінки та збереження пам'яток народної архітектури. Досліджено творчість народного майстра-будівничого Василя Турчиняка.

*Шифр НБУВ: СО38719*

**6.Т.60. Методологія збереження і регенерації історичного міського середовища:** колект. монографія / М. Бевз, В. Вечерський, В. Гайдар, І. Гнесь, Л. Гнесь, Ю. Діба, Ю. Івашко, Н. Лещенко, І. Литвинчук, Ю. Лукомський, З. Лукомська, Г. Лукомська, С. Михальченко, В. Петрик, О. Рибчинський, Н.-М. Рибчинський, Я. Тарас, В. Тарас, В. Товбич, Ю. Фролова, К. Черкасова, Б. Шмигін, М. Ясінський; ред.: М. Бевз; Національний університет «Львівська політехніка», Міжнародний центр вивчення питань збереження та відновлення культурних цінностей, Український національний комітет міжнародної ради з питань пам'яток та визначних місць. — Львів: Растр-7, 2022. — 356 с.: іл., рис. — укр.

Висвітлено результати наукових досліджень українських фахівців з проблем збереження і регенерації історичного міського середовища. Тема регенерації і відтворення втрачених історичних містобудівних комплексів постійно була актуальною в Україні ще від часу завершення Другої світової війни, коли руйнувань зазнали центральні частини багатьох українських міст і громадськість активно просувала ідею про необхідність відтворення втраченого архітектурного середовища у Жовкві, Бережанах, Тернополі, Бучачі, Кременці, Кам'янці-Подільському та інших містах. Увагу приділено регенерації та ревіталізації просторово-функціональних комплексів середмість в історичних містах

України. Зазначено, що сьогодні тема знову стала актуальною у зв'язку із навалом нової фашистської орди вже зі сходу, коли знову руйнуються будівлі у центрах міст, а десятки міст Сходу України взагалі стираються з лиця землі. Висвітлено історико-архітектурний опорний план та оцінено історичну містобудівну структуру міста, як основу для науково-проектних робіт з регенерації його заповідної території.

Шифр НБУВ: С038720

**6.Т.61. Міжнародна наукова конференція «Українсько-польські відносини: до 100-річчя підписання Ризького договору»** / О. Морозова, О. Гайдай // Укр. іст. журн. — 2021. — № 4. — С. 228-232. — укр.

Захід відбувся 10 червня 2021 р. в Миколаєві в межах традиційного Міжнародного наукового Ольвійського форуму та з нагоди 25-річчя заснування Чорноморського національного університету ім. Петра Могили. Організаторами виступили Українсько-польський науково-дослідний інститут і кафедра історії ЧНУ ім. Петра Могили, а співорганізаторами — Університет гуманітарних та природничих наук ім. Яна Длугоша (Ченстохова), Миколаївське відділення інституту української археографії та джерелознавства ім. М. Грушевського НАН України, Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького. Метою дискусії визначалося дослідження різних аспектів українсько-польських відносин, зокрема значення Ризького договору для подальших взаємин двох країн і народів.

Шифр НБУВ: Ж27630

**6.Т.62. Патріот Придніпров'я та України (до 185-річчя від дня народження Олександра Поля):** біобібліогр. покажч. / упоряд.: І. Голуб, І. Кочергін; Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія. — Дніпро: ДОУНБ, 2017. — 76 с.: іл., фот. — (Серія «Достойники Придніпров'я»). — укр.

Бібліографічний покажчик «Патріот Придніпров'я та України (до 185-річчя від дня народження Олександра Поля)» присвячений життю та діяльності видатного діяча Придніпров'я, завдяки якому розвинулася економіка та культурне життя краю. Видання містить у собі вступну статтю доктора історичних наук, дослідника життя та діяльності О. Поля, Ігоря Кочергіна, ілюстровану фотографіями, а також бібліографію. Відбір джерел закінчено 15 серпня 2017 р. Бібліографічні джерела розташовано у прямій хронології публікацій, що надає можливість прослідкувати періоди зростання інтересу до особистості діяча. Особливо виділено книги, періодичні видання, енциклопедичні та довідкові видання, Інтернет-джерела. Більшість джерел анотовано. До бібліографії додано іменний покажчик авторів і персоналій. Видання не претендує на абсолютну повноту бібліографічних джерел, але на даний момент є найбільш повним за кількістю зібраних і систематизованих публікацій.

Шифр НБУВ: ВА865829

**6.Т.63. Повітові та головні суди Правобережної України (1797 — 1831 рр.): улаштування, кадровий склад, діяльність** / А. Шевчук // Укр. іст. журн. — 2021. — № 4. — С. 50-64. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження організації діяльності повітових і головних судів Правобережної України в 1797 — 1831 рр., проаналізовано їх кадровий склад та юридичні практики. Імперська влада, прагнучи здобути лояльність локальної шляхти й утвердитися в регіоні, відновила окремі елементи річпосполитської судової системи. Методологія дослідження базується на поєднанні загальнонаукових (аналізу, синтезу, узагальнення) та спеціально-історичних (історико-генетичного, історико-системного, історико-типологічного, просопографічного) методів із принципами історизму, системності, науковості, що надало змогу зосередитися на функціонуванні судових органів в умовах імперської політики пошуку компромісу з місцевою знаттю. Просопографічний метод використано для аналізу кадрового складу судів. Наукова новизна полягає в дослідженні імперської практики надання поступок місцевій шляхті у судовій сфері за умови лояльності до політики центру. Відновлені елементи річпосполитської судової системи переконували еліту у збереженні її впливу в регіоні, проте одночасно влада здійснювала корекцію діяльності судів. Катерина II запровадила на Правобережжі імперські судові установи. Політика Павла I була більш раціональною: для збереження стабільності він розпочав співробітничати з місцевими елітами. Головним елементом домовленостей стало повернення окремих елементів річпосполитської судової традиції. У діяльності повітових судів шляхта одержала свій виборний кадровий склад, польську мову, Литовський статут і конституції. Ці фактори, поряд із розширенням юрисдикції на інші категорії населення, переконали еліту у своєму домінуванні. Для контролю й корекції було створено губернські суди, які загалом вдало здійснювали ревізування кримінальних справ й апеляцію цивільних проваджень, забезпечуючи спокій у регіоні.

Шифр НБУВ: Ж27630

**6.Т.64. Присяга Лубенського полку 1718 року** / А. П. Потьомкін; ред.: Г. В. Боряк; упоряд.: О. С. Різниченко; іл.: О. М. Бондар, С. І. Шаменков; НАН України, Інститут історії України, Київська археографічна група. — Кам'янець-Поділь-

ський: Рута: Рябцев В. В., 2022. — 333, [7] с.: іл. — (Серія «Джерела до вивчення козацтва»; Ч. 1, т. 5). — укр.

Вперше опубліковано текст унікальної пам'ятки української рукописної спадщини — Присяги Лубенського полку 1718 р. Зазначено, що матеріали знайомлять із кількісним і поїменним складом населення однієї з адміністративно-територіальної одиниці Української козацької держави — Лубенського полку. В оформленні обкладинки використано відтиск печатки Лубенського полку 1750 р. (з книги Ігоря Ситога «КОЗАЦЬКА УКРАЇНА: печатки, герби, знаки та емблеми кінця XVI — XVIII століть»). Висвітлено корпус джерел із історії Гетьманщини — присяг 1718 р. Визначено, що оригінал справи зберігається в Російському державному архіві давніх актів (РДАДА) у Москві і має назву «Присяги Лубенського полку духовних і св'ятських жителів вь вѣрности наслѣднику царевичу Петру Петровичу». Акцентовано, що текст присяги є важливим джерелом для уточнення адміністративно-територіального устрою, топоніміки населених пунктів, ономастики, генеалогії козацької старшини, духовенства, козаків і селян.

Шифр НБУВ: ВС70394 з дод.1, 2

**6.Т.65. Проблеми регіональної історії України:** матеріали IV Всеукр. наук. конф. молодих вчених, аспірантів та студентів, 21 травня 2020 р. / ред.: Н. М. Кузова, О. А. Бачинська, С. Г. Водотика, В. О. Венгерська, О. О. Коник, Є. Г. Сінкевич, Г. В. Батенко, О. Ю. Бойков, Г. М. Михайленко, В. Я. Павленко, Г. В. Цибуленко, Л. О. Цибуленко. — Херсон: Вид-во ХДУ, 2020. — 79 с. — укр.

Охарактеризовано традиції та інновації в бібліотечній справі на Херсонщині наприкінці XX — на початку XXI ст. Досліджено основні напрями міжнародної діяльності Української Центральної Ради. Увагу приділено особам видатних меценатів та їх діяльності в Україні у II половині XIX — на початку XX ст. Висвітлено регіональну історію в дослідженнях історико-географів Південної України (Очаківська округа — регіон ОЗУ). Досліджено внесок представників київської школи істориків-аграрників у висвітлення питань щодо життя українського селянства в добу «розвинутого соціалізму». Проаналізовано процес запровадження системи земського самоврядування у Ніжинському повіті Чернігівської губернії. Розглянуто особливості системи адміністративно-територіального управління Райхскомісаріату «Україна».

Шифр НБУВ: ВА863327

**6.Т.66. Ставлення населення УРСР до введення радянських військ в Афганістан** / О. Ковальков, Н. Городня // Укр. іст. журн. — 2021. — № 4. — С. 80-90. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Мета дослідження — висвітлення ставлення населення радянської України до введення військ в Афганістан, що проводиться на основі інформаційних повідомлень КДБ УРСР. Використано методи контент-аналізу історичних джерел, проблемно-хронологічний, типологічний, порівняльний та антропологічний підхід. Застосовуючи критичний аналіз джерел, які вперше вводяться до наукового обігу, розкривається недостатньо вивчена історичною наукою тема. Дослідження засвідчує існування в УРСР розгалуженої мережі нагляду за умоностями населення. Як свідчили інформаційні повідомлення КДБ, переважна більшість мешканців республіки підтримувала дії влади, аргументуючи це потребою СРСР захистити свою безпеку, залобити встановленню «впливу імперіалістичних держав» в Афганістані і зміцнити свій статус наддержави. Водночас донесення держбезпеки свідчили про критичні оцінки й засудження радянських дій в Афганістані з боку частини населення. Утім здебільшого ця критика не виходила поза межі приватних розмов. Лише окремі громадяни наважувалися висловлювати свій протест, що відбувалося у формі виговлення й розповсюдження анонімних листів та листівок, які містили заклики до боротьби з владою, іноді від імені організацій або матерів загиблих в Афганістані воєнків. КДБ відстежував будь-які прояви інакшомудства, застосовувалися різні засоби — від «роз'яснювальних бесід», перевірок та «оперативної розробки» до притягнення до кримінальної відповідальності. Через жорсткий контроль із боку органів державної безпеки критика дій влади не була публічною, листи й листівки не могли вплинути на громадську думку, проте вони підірвали монополію влади на інформацію і спонукали ставити під сумнів офіційну версію подій в Афганістані.

Шифр НБУВ: Ж27630

**6.Т.67. Створення та розвиток Збройних сил України: історіографічний вимір** / С. Сегеда, В. Шевчук // Укр. іст. журн. — 2021. — № 4. — С. 148-162. — Бібліогр.: 80 назв. — укр.

Мета дослідження — історіографічний аналіз публікацій вітчизняних і зарубіжних авторів та відтворення на їх основі історії створення й розвитку Збройних сил України в 1991 — 2020 рр. Опрацювання дослідницького матеріалу проводилося на засадах історизму, об'єктивності, системності та україноцентризму. В основу дослідницького інструментарію покладено міждисциплінарні підходи. Завдяки проблемно-хронологічному методу аналізу окреслено суспільно-політичні контексти, в яких формувалася науковий наратив у вказаній тематичній ніші.

Герменевтичний підхід надав змогу з'ясувати особливості змістового наповнення та авторських інтерпретацій емпіричного матеріалу. Функціональний і структурний підходи лягли в основу характеристики того сегменту напрацювань дослідників, що стосується інституційно-організаційних аспектів військового будівництва в Україні. Прийоми історичної хронології та компаративістики надали змогу простежити етапи становлення і розбудови Збройних сил України, відзеркалення цих процесів у науковому дискурсі. Правознавчі методики вможливили опрацювання нормативно-законодавчої бази та характер зображення її положень у науковій продукції. Наукова новизна визначається аналізом вітчизняних і зарубіжних видань про історію Збройних сил України як головної складової забезпечення незалежності держави. Визначено етапи нагромадження й розвитку історичних знань, з'ясовано визначальні тенденції історієписання у цьому тематичному сегменті. Висновки: українська історична наука збагатилася науково-дослідницькими працями, аналіз яких відтворює історію створення та розвитку Збройних сил України, їх участі в антитерористичній операції й операції Об'єднаних сил. Джерельна база, якою послуговувались вітчизняні фахівці, а також освоєння новітніх методик наукового пізнання забезпечили актуальність напрацювань авторів, які студіюють цей етап військового будівництва в Україні.

Шифр НБУВ: Ж27630

**6.Т.68. Участь партійно-державної номенклатури західних областей УРСР у заколоті ДКНС (серпень 1991 р.)** / В. Чура, В. Марчук // Укр. іст. журн. — 2021. — № 4. — С. 91-103. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Мета дослідження — з'ясування причин підтримки чільним комуністичним партапаратом західних областей УРСР кремлівського заколоту на чолі з ДКНС, а також фактографічної реконструкції подій та наслідків провалу путчу в контексті реставрації незалежності України. Методологічна основа роботи ґрунтується на раціональному шуканні за дотриманням принципу історичної об'єктивності. У ході дослідження було застосовано методи критичного і структурного аналізу та класифікації, систематизації й верифікації неопублікованих архівних джерел і польового матеріалу. Наукова новизна одержаних результатів сформована на документах одного республіканського й семи обласних архівів, а також матеріалах періодичних видань комуністичного та ліберально-демократичного спрямування, інтерв'ю із сучасниками й учасниками подій. На цій основі реконструйовано не надто відому фактографію, пов'язану з рецесією путчу ДКНС на різних рівнях тогочасного радянського соціуму. Ключову увагу присвячено малодослідженому сприйняттю місцевими комуністичними елітами спроби збройного реваншу за умов поступової втрати ними владного статусу. Висновки: після звільнення західноукраїнських областей від комуністичної монополії на політичну владу внаслідок поразки партійних висуванців на виборах 1990 р., місцевий партапарат зберігав надію на реванш лише за умов силової підтримки від союзного центру. Тому, на відміну від рядових комуністів і прихильників націонал-комуністичної Демплатформи, після незаконного захоплення влади ДКНС у серпні 1991 р. вищі обкомівські керівництва західних областей УРСР перетворилися на координаційні центри виконання розпоряджень заколотників. Вони були єдиними, хто одержав перші таємні вказівки московських кураторів, визнав надзвичайний стан і закликав громадськість утриматися від акцій непокоєри. Місцеві партійні еліти уклали плани виконання директив путчистів і спонукали керівників силових, адміністративних і господарських інститутів коритися їм. Однак на першододі став очолюваний демократичними радами, національними партіями та громадськими спілками опір. Тож спроба очолюваного ДКНС перевороту у західноукраїнських областях була апіорі приреченою на фіаско. Участь партверхівки у заколоті поставила КПУ поза законом, довершила розпад низових структур, спричинила націоналізацію партійного майна і трансформувала її у злочинну політичну організацію, яка виступила проти незалежності України.

Шифр НБУВ: Ж27630

**6.Т.69. Trade and economic cooperation between Ukraine and the Republic of Belarus: historical discourse (1991 — 2020)** / L. Aleksievets, O. Valion // Укр. іст. журн. — 2021. — № 4. — С. 114-126. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.

Мета дослідження — вивчення торговельно-економічної співпраці між Україною та Республікою Білорусь, договірно-правової бази двосторонньої взаємодії, динаміки зовнішньоторговельного товарообігу, тенденцій і форм виробничої кооперації в контексті сучасних викликів. Методологію праці становить комплекс наукових принципів, загальнонаукових і спеціально-історичних методів, а також міждисциплінарний та комплексний підходи до історичного дискурсу сучасних українсько-білоруських торговельно-економічних відносин на основі цілісного використання джерел з означеної проблеми. Наукова новизна зумовлена недостатнім дослідженням в українській історіографії торговельно-економічних аспектів співпраці України та Республіки Білорусь на сучасному етапі, де, за невеликими винятками, майже відсутні узагальнюючі праці, присвячені вказаним питанням. Показано авторський погляд на динаміку співробітництва

двох країн за період 1991 — 2020 рр., з'ясовано особливості двосторонньої співпраці після президентських виборів 9 серпня 2020 р. в Білорусі, які призвели до поглиблення політичної кризи у державі, визначено перспективи дослідження означеної проблематики. Висновки: доведено, що майже тридцятирічний досвід співробітництва України й Республіки Білорусь у нових геополітичних реаліях засвідчує важливість двосторонньої торговельно-економічної співпраці, що базувалася на прагматизмі та взаємній зацікавленості, широких контактах на рівні глав держав, урядових і неурядових структур, дипломатичних органів, а також вагомий договірно-правовий базис. Показано, що завдяки виробничій кооперації двох країн, зростанню динаміки обопільного товарообігу, пошуку конструктивних рішень у міжрегіональній співпраці, злагодженій роботі всіх структур, які координують українсько-білоруські відносини, інституційно-правовому забезпеченню вдавалося зберегти нагромаджений потенціал у міждержавних взаєминах, забезпечувати вектор двосторонніх можливостей у контексті інтеграційних та іглобалізаційних процесів. Водночас, у зв'язку з політичною кризою в Білорусі, яка нині триває, відбулася зміна формату двосторонніх відносин. Хоча економічна співпраця продовжує зберігатися, проте виклики, що впливають на діалог, спонукують Київ розглядати різні варіанти розвитку двостороннього співробітництва. В економічному вимірі здійснюється пошук можливостей диверсифікації і заміщення білоруської продукції.

Шифр НБУВ: Ж27630

Див. також: 6.Т.52, 6.У.85, 6.Ф.233, 6.Ф.236, 6.Х.274, 6.Ц.326, 6.Ш.394

## Історія окремих областей України

**6.Т.70. Жовква крізь століття. Вип. 6** / ред.: Ю. І. Бабунич, М. В. Бевз, Л. В. Войтович, В. П. Герич, М. Р. Литвин, Ю. В. Лукомський, О. В. Рибчинський; Львівська національна галерея мистецтв імені Б. Г. Возницького, Державний історико-архітектурний заповідник у м. Жовкві. — Б. м., 2022. — 269 с.: рис., табл. — укр.

Зазначено, що розпланувальні принципи ренесансного «ідеального міста», реалізовані при закладенні Жовкви наприкінці XVI — на початку XVII ст. Описано каплицю Жовківського замку та деякі пам'ятки з історії. Розглянуто архітектурно-археологічні дослідження у частині приміщення арсеналу замку Жолківського. Висвітлено музейний простір, досвід реставрації і музеєфікації великого палацу Золочівського замку. Розкрито реалізацію концепції побудови експозиції «Жовківський замок». Окремлено питання коректної атрибуції музейних пам'яток під час побудови нових експозицій (на прикладі експозиції відділу музей-заповідник «Жовківський замок»).

Шифр НБУВ: В353998/6

**6.Т.71. Київ і кияни:** матеріали щоріч. наук.-практ. конф. Вип. 13 / Київська міська державна адміністрація, Музей історії міста Києва, НАН України, Інститут археології, Інститут історії України. — Київ, 2021. — 239, [1] с.: іл. — укр.

Висвітлено практику застосування аерофотозйомки на пам'ятках археології, м. Київ. Досліджено історію фотографії в Києві наприкінці XIX — початку XX ст. в особі київського фотографа Генріха Лазовський (1848 — 1905). Розглянуто постать діяча Київської (Старої) громади Павла Житченського у біографічному дискурсі Сергія Єфремова. Проаналізовано участь Василя Липківського в оновленні внутрішньочерковного життя автокефальних парафій м. Київ (кінець 1910-х — початок 1920-х рр.). Здійснено стислий огляд археологічної колекції Музею історії м. Київ. Досліджено виклики та стратегії пристосування шляхта Київського воеводства на тлі розгортання козацької революції. Увагу приділено київській рекламі в періодичній пресі, адресних книгах та часописах (кінець XIX ст.). Висвітлено роль інспектора класів у повсякденні вихованок Київського інституту шляхетних дівчат (XIX — початок XX ст.).

Шифр НБУВ: В359273/13

**6.Т.72. Нариси історії Луганщини** / В. С. Куріло, О. В. Набока, О. А. Забудкова; Луганський національний університет імені Тараса Шевченка, Національна спілка краєзнавців України. — Полтава: Талком, 2023. — 300, [6] с.: фот. — Бібліогр.: с. 290-300. — укр.

Представлено працю, до якої включено різнопланові нариси з історії Луганщини, написані авторами в різні роки з використанням широкого кола джерел і літератури. Розглянуто окремі питання стародавньої та середньовічної історії краю, його становлення під час козацького освоєння XVI — XVIII ст., місце в суспільно-політичних процесах Наддніпрянської України, роль іноземців у промислового освоєнні регіону, події Української революції 1917 — 1921 рр. та трагічні сюжети 1920 — 1940 рр.

Шифр НБУВ: ВА862633

**6.Т.73. Реабілітовані історією. Львівська область. Кн. 4. м. Дрогобицький район** / ред.: М. Б. Вільшинський, А. Я. Ковальський, В. М. Савчак, В. П. Бойко, В. В. Бурмас, Ю. Я. Візняк, Н. М. Гема, Р. В. Забілий, В. І. Ільницький, Р. В. Маньковська, М. Р. Литвин,

І. Є. Мартенс, І. І. Сварник, В. М. Серета, П. М. Франко, В. А. Смолій, О. С. Рубльов, О. П. Реєнт, В. М. Бірчак, Р. Ю. Подкур, О. Г. Бажан, О. В. Бажан, Г. В. Боряк, В. М. В'ятрович, В. М. Галайко, І. М. Кісіль, С. А. Кокін, В. М. Литвин, М. Р. Литвин, Н. В. Маковська, Є. К. Марчук, Г. В. Папакін, Р. Я. Пиріг, О. В. Тахтаї, Ю. В. Терещенко, І. В. Усенко; упоряд.: В. М. Савчак, Г. Л. Бегляров, О. Д. Герасимчук, К. І. Іванова; НАН України, Інститут історії України, Головна редакційна колегія науково-документальної серії книг «Реабілітовані історією», Служба безпеки України, Національна спілка краєзнавців України, «Меморіал», українське культурно-просвітницьке товариство імені В. Стуса, Львівська обласна рада, Львівська обласна державна адміністрація. — Львів: Пам'ять, 2018. — 758, [1] с. — укр.

Висвітлено процес політичних репресій радянської влади у Львівській обл. впродовж 1939 — 1980-х рр. Зазначено, що архівні документи, біографічні відомості про репресованих розкривають політичну та соціально-психологічну атмосферу тих років, механізми терору і насильства комуністичної тоталітарної системи. Вміщено спогади жертв репресій, відтворено картини їх каторжного життя у таборах ГУЛАГу, в місцях заслання і депортацій, підкреслено нескореність їх духу, незламність у боротьбі за незалежність Української держави. До четвертої книги видання «Реабілітовані історією. Львівська область» увійшли описи персоналій репресованих мешканців м. Дрогобич та Дрогобицького р-ну (8744 особи).

Шифр НБУВ: В352505/4

**6.Т.74. Реабілітовані історією. Львівська область. Кн. 5. м. Жидачів, Жидачівський район** / ред.: М. Б. Вільшинський, А. Я. Ковальський, В. М. Савчак, В. В. Бурмас, Ю. Я. Візняк, Н. М. Гема, Р. В. Забілий, В. І. Ляницький, Р. В. Маньковська, І. Є. Мартенс, М. В. Романюк, І. І. Сварник, В. М. Серета, П. М. Франко, О. С. Рубльов, О. П. Реєнт, В. М. Бірчак, Р. Ю. Подкур, О. Г. Бажан, О. В. Бажан, Г. В. Боряк, В. М. В'ятрович, В. М. Галайко, І. М. Кісіль, С. А. Кокін, В. М. Литвин, М. Р. Литвин, Н. В. Маковська, Є. К. Марчук, Г. В. Папакін, Р. Я. Пиріг, О. В. Тахтаї, Ю. В. Терещенко, І. В. Усенко; упоряд.: В. М. Савчак, Г. Л. Бегляров, О. Д. Герасимчук, К. І. Іванова; голов. ред.: В. В. Смолій; НАН України, Інститут історії України, Головна редакційна колегія науково-документальної серії книг «Реабілітовані історією», Служба безпеки України, Національна спілка краєзнавців України, Українське культурно-просвітницьке товариство імені В. Стуса «Меморіал», Львівська обласна рада, Львівська облдержадміністрація. — Львів: Пам'ять, 2019. — 646 с. — укр.

Висвітлено процес політичних репресій радянської влади у Львівській області впродовж 1939 — 1980-х рр. Зазначено, що архівні документи, біографічні відомості про репресованих розкривають політичну та соціально-психологічну атмосферу тих років, механізми терору і насильства комуністичної тоталітарної системи. Вміщено спогади жертв репресій, відтворено картини їх каторжного життя у таборах ГУЛАГу, в місцях заслання і депортацій, підкреслено нескореність їх духу, незламність у боротьбі за незалежність Української держави. До книги п'ятої видання «Реабілітовані історією. Львівська область» увійшли описи персоналій репресованих мешканців м. Жидачева та Жидачівського району (8112 осіб).

Шифр НБУВ: В352505/5

**6.Т.75. Села і хутори Миргородщини XVII — XX ст.:** [довідник] / Л. О. Розсоха. — Вид. 2-ге, перероб., допов. — Вінниця: Твори, 2023. — 446, [1] с.: фот., іл. — Бібліогр.: с. 434-442. — укр.

Подано матеріали з історії сіл і хуторів, які протягом XVII — XX ст. існували на території колишнього Миргородського полку, Миргородського повіту та Миргородського р-ну, станом до адміністративно-територіальної реформи 2020 р. Зазначено, що у виданні 2008 р. було зафіксовано 966 сіл і хуторів, що за різних століть існували на території Миргородщини, а в другому виданні їх — 1116. Разом із тим за останні роки зменшилася кількість тих населених пунктів, які існують нині: станом на 1 серпня 2020 р. на обліку було 98 населених пунктів, 15 із яких уже практично відсутні; майже повністю зникли малі хутори. Зауважено, що існування та розвиток населених пунктів — це динамічний процес. Протягом століть змінювався адміністративно-територіальний поділ, кількісний і соціальний склад населення, переінакшувалися назви сіл і хуторів, вони об'єднувалися та роз'єднувалися, зі збільшенням територій поселень зменшувалися відстані між ними, відбувалися інші зміни.

Шифр НБУВ: ВА866130

**6.Т.76. Соціальні аспекти організації охорони здоров'я населення Вінниччини і Хмельниччини у повоєнні роки (середина 1940-х — середина 1950-х рр.)** / Т. Ю. Шкільнікова; НАН України, Інститут історії України. — Київ, 2021. — 20 с. — укр.

Комплексно досліджено історію організації системи охорони здоров'я в післявоєнний період. Доведено, що у післявоєнний період територія Вінниччини та Хмельниччини, які об'єднані спільною історичною назвою Поділля, входила до числа регіо-

нів, які найбільше постраждали від нацистської окупації. Основну увагу зосереджено на дослідженні основних аспектів діяльності закладів охорони здоров'я Подільського краю у період середини 40-х — середини 50-х рр. XX ст. Зокрема відзначено прогресивне значення для системи охорони здоров'я регіону медичної реформи 1947 р. Зазначено, що створена в результаті цієї реформи трирівнева система організації охорони здоров'я, що включала дільничні, районні, міські і обласні лікарні, з одного боку — сприяла якнайшвидшому завершенню процесу післявоєнної відбудови системи охорони здоров'я, а з іншого — сприяла суттєвому покращанню медичного обслуговування населення краю. Поряд з досягненнями у відбудові медичної сфери Поділля, вказано і на основні недоліки цього процесу, до яких відносяться: неналежна увага до розвитку медичної сфери з боку тогочасної радянської держави, яка фінансувала медицину по залишковому принципу; безвідповідальне ставлення до неї керівників області та окремих керівників районів, які часто недооцінювали значення сфери охорони здоров'я для розвитку суспільства; недостатнє матеріальне забезпечення лікарів і середнього медичного персоналу тощо.

Шифр НБУВ: РА453067

Див. також: 6.Т.64

## Археологія

**6.Т.77. Дослідження археологічної експедиції Маріупольського державного університету на півдні Донецької області 2018 року:** колект. монографія / В. О. Забавін, С. Г. Небрат, М. В. Булик; ред.: Р. О. Литвиненко; Маріупольський державний університет. — Київ: Ліра-К, 2020. — 123 с.: рис., табл. — (Серія «Археологія Північного Приазов'я»; т. 1). — Бібліогр.: с. 61-66. — укр.

Опубліковано результати дослідження поселення зрубної культури у Північно-Східному Приазов'ї. До наукового обігу введено матеріали доби пізньої бронзи, здобуті під час розкопок у 2018 р. археологічною експедицією Маріупольського державного університету на півдні Донецької обл. біля с. Кременівка. Розглянуто деякі особливості матеріальної культури та питання культурно-хронологічної періодизації пам'яток зрубної культури Північного Приазов'я. Наведено аналіз археологічної спадщини м. Маріуполь, окреслено сучасний стан і перспективи збереження археологічних об'єктів. Запропоновано режими використання територій зони охорони археологічного культурного шару.

Шифр НБУВ: ВС70410

**6.Т.78. Експертиза предметів з археологічних колекцій. Доба каменю та бронзи:** навч.-метод. посіб. / С. Ж. Пустовалов, І. С. Бондар, В. В. Кушнар'єв, В. С. Пустовалов; ред.: С. Ж. Пустовалов; Київський національний університет культури і мистецтв. — Київ: Ліра-К, 2021. — 250 с.: рис. — Бібліогр.: с. 71-74. — укр.

Висвітлено процес визначення автентичності археологічних речей. Розглянуто давні виробництва кременевих і кам'яних виробів, знарядь з кістки та дерева. Охарактеризовано керамічні, металеві та скляні вироби. Всі виробництва подано за одним планом. Надано спочатку характеристику сировини та її родовища, потім технологію виготовлення речей та основні форми предметів, а також їх еволюцію. Увагу приділено технології розколювання кременю кістяним знаряддям, сировині та технологіям виготовлення кераміки, технології виробництва міді та бронзи.

Шифр НБУВ: ВС70416

**6.Т.79. Курганна група «Могила Бабакова»:** колект. монографія / В. О. Забавін, С. Г. Небрат, М. В. Булик; наук. ред.: Р. О. Литвиненко; Маріупольський державний університет. — Київ: Ліра-К, 2021. — 204 с.: рис., фот. — (Серія «Археологія Північного Приазов'я»; т. 2). — Бібліогр.: с. 126-144. — укр.

Опубліковано результати дослідження курганів групи «Могила Бабакова» у Північному Приазов'ї. До наукового обігу введено матеріали доби ранньої бронзи — раннього залізного віку, здобуті під час розкопок 2016, 2019 — 2020 рр. археологічною експедицією Маріупольського державного університету на півдні Донецької обл. поблизу селища Ялта. Розглянуто деякі особливості матеріальної культури та питання культурно-хронологічної періодизації пам'яток ямної та зрубної культури доби пізньої бронзи та пам'яток раннього залізного віку Північного Приазов'я. Увагу приділено природному оточенню та фізико-географічній характеристиці регіону.

Шифр НБУВ: ВС70455

**6.Т.80. Різночасові пам'ятки поблизу села Ратнів на Волині. Дослідження 2014 року:** [монографія] / С. А. Теліженко, В. В. Ткач; Інститут археології, НАН України. — Київ: Гуров В. Г., 2022. — 187 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 176-181. — укр.

Наведено результати досліджень багаточасового поселення Ратнів-ІІ на Волині, які проводилися у 2014 р. Зазначено, що

комплексний аналіз стратиграфії та планіграфії пам'ятки, а також матеріалів, виявлених у культурному шарі та різночасових об'єктах, надав змогу реконструювати основні етапи заселення долини р. Черногузка, на березі якої розташовано поселення. Найдавніший об'єкт на території пам'ятки пов'язується з культурою лінійно-стрічкової кераміки епохи неоліту. Також досліджено об'єкти доби бронзи, раннього заліза та слов'яно-руського часу. Зауважено, що одночасно з розкопками здійснено збори поверхневих матеріалів на дослідженій пам'ятці та розташованих неподалік місцезнаходженнях Бакаї-І, «Стара Церква» та «Нова Церква».

Шифр НБУВ: СО38725

Див. також: 6.Т.71

## Етнографія

### Етнографія сучасних народів

**6.Т.81. Мар'їнка: етнокультурний портрет українського селища на Донеччині кінця 1920-х рр.:** [збірка] / упоряд.: О. О. Боряк; Державне агентство України з управління зоною відчуження, Державний науковий центр захисту культурної спадщини від техногенних катастроф, Центр культурно-антропологічних студій. — Вид. 2-ге, допов. — Київ: Кліо, 2023. — 189, [2] с.: іл., табл. — укр.

Наведено етнографічні та фольклорні записи, зібрані у 1928 — 1929 рр. студентами педагогічного технікуму, що за тих часів працював у містечку Мар'їнка (Донеччина). Зазначено, що це унікальні за своїм значенням свідчення про соціально-економічне життя містечка. Подано описи обрядів життєвого циклу (весілля, народження, смерть), молодіжних зібрань і розваг,

дитячих ігор, танців, а також відомості про побут греків-урумів з навколишніх сіл. Наголошено, що ця збірка — переконливий доказ того, що витоки культурного багатства Донеччини слід шукати в українській етнічній традиції. Зауважено, що з початку російської військової агресії проти України м. Мар'їнка було повністю зруйновано ворогом. Акцентовано, що разом зі знищеними війною українськими містами та селами зникає й унікальна історико-культурна спадщина, що створювалася століттями. Наведено покажчик, до якого включено власні імена, географічні назви, а також поняття, терміни, предметні реалії, що зустрічаються у виданні.

Шифр НБУВ: ВА862923

**6.Т.82. Українська народна сорочка у традиції та сьогоденні: регіональна специфіка та обрядовий контекст (XIX — початок XXI ст.):** автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 26.00.01 / Т. В. Шнуренко; Київський національний університет культури і мистецтв. — Київ, 2021. — 18 с. — укр.

Порушено проблему побутування української народної сорочки в контексті її регіональної варіативності. Досліджено характер використання натільного вбрання у традиційній обрядовості. Доведено, що характер орнаментальних мотивів на сорочках формувався в Україні під впливом соціально-економічних, гендерних та вікових чинників. Оздоблення розташовували у місцях, зумовлених загальною композицією виробу та його кроєм (комір, манжети, манішка, рукава, плечові вставки). Соціальна, знакова та естетична функції сорочки знайшли своє відображення у календарній та родинній обрядовості українців, зокрема у звичаях, пов'язаних із народженням дитини, укладанням шлюбів, культурою поховання. З'ясовано, що з початком нового тисячоліття традиційна українська сорочка перейшла зі сфери національної спадщини у площину сучасної побутової культури й досить стрімко стала маркером української нації у світовому просторі.

Шифр НБУВ: РА453057

**6.У.83. Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Економічна безпека: держава, регіон, підприємство», 29 вересня 2022 р. / ред.: С. В. Онищенко, Л. О. Птащенко, І. М. Кречотень, О. А. Маслій, В. В. Скриль; Національний університет «Полтавська політехніка ім. Ю. Кондратюка», Білостоцький технологічний університет, Університет Північ, Університет ISMA, Міжнародний науково-освітній та навчальний центр, Київський національний університет ім. Т. Шевченка, Національний університет «Чернігівська політехніка». — Полтава: Нац. ун-т ім. Ю. Кондратюка, 2022. — 214 с.: рис., табл. — укр.**

Представлено результати розвитку теорії економічної безпеки, теоретичні та методологічні аспекти системотворення економічної безпеки держави, регіону та підприємства, забезпечення економічної безпеки держави, регіону, підприємства (концепції, напрями дій, способи та алгоритми), оцінювання економічної безпеки держави, регіону, підприємства. Розглянуто питання міграційної безпеки України під час війни та повоєнного відновлення. Надано оцінку рівня бюджетної та боргової безпеки та нові виклики воєнного стану. Визначено дерегуляцію бізнес-середовища в Україні в умовах воєнного стану. Зазначено автоматичний моніторинг стану економічної безпеки на підприємствах Європи за допомогою інструментів Інтернету речей. Визначено виклики економічної безпеки будівельної галузі в умовах військових дій та можливості їх подолання. Наведено фреймворк моделі у розкритті змісту зміцнення соціально-економічної безпеки міста. Зазначено особливості ведення бізнесу в умовах воєнного стану. Розглянуто забезпечення інформаційної безпеки бізнесу в умовах загроз воєнного стану.

*Шифр НБУВ: ВА862534*

**6.У.84. Особливості «Нового курсу» президента Ф. Рузвельта: можливості застосування економічних реформ для України / Л. В. Олійник // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємство. — 2021. — № 2. — С. 6-10. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.**

Визначено особливості «Нового курсу» Ф. Рузвельта, доцільність застосування американського досвіду в сучасних українських реаліях. Життєздатність будь-якої економічної системи залежить від кількості зв'язків між її компонентами, що й покладено в основу поступового економічного розвитку США адміністрацією нового президента. Із метою подолання рецесії було вибрано єдиний вірний шлях виходу з кризи — всебічне державне регулювання. Ф. Рузвельт зрозумів, що для подальшого зростання необхідним кроком є розвиток інфраструктури в широкому сенсі. Власні проекти він підтримував соціальними програмами на користь пересічних американців та створенням робочих місць. Під час формування політики «Нового курсу» Ф. Рузвельт закрив у неї християнський принцип і намагання, щоб уряд не був механічним пристроєм, а став утіленням людського милосердя.

*Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.*

**6.У.85. Професор Б. Мартос: організаторська та науково-педагогічна діяльність / О. Уткін // Укр. іст. журн. — 2021. — № 4. — С. 163-174. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.**

Мета дослідження — аналіз організаторської та науково-педагогічної діяльності Б. Мартоса, спрямованої на становлення й розвиток незалежної України, формування національного консенсусу в період Української революції 1917 — 1921 рр. В еміграції він став одним із засновників і керівників Української господарської академії, Українського техніко-господарського інституту. Займався підготовкою економістів, науково-дослідною роботою в галузі економіки, теорії та практики кооперації, а також громадською діяльністю. Методологічну основу становлять принципи історизму, об'єктивності, науковості. Використовувалися загальнонаукові (аналіз, синтез, узагальнення), а також методи періодизації і класифікації. Їх застосування надало змогу об'єктивно відобразити діяльність урядових структур УНР 1917 — 1920 рр., українських вишів в еміграції, де працював Б. Мартос. Спеціальні історичні методи (архівознавчого та джерелознавчого аналізу, персоналізації, історико-логічний, біографічний) сприяли здобуттю нових знань з історіографічних, архівних, біографічних матеріалів, визначенню їх цінності. Висновки: доведено, що активна державницька, політична і громадська діяльність Б. Мартоса під час перебування на посадах міністра продовольчих справ, фінансів, голови Ради Народних Міністрів часів УНР та Директорії зосереджувалася на відновленні й розбудові національної державності у формі демократичної республіки, захисті національних інтересів України, вирішенні найважливіших політичних і правових проблем. Цій меті

служувала його організаторська, педагогічна, науково-дослідницька діяльність у галузі економіки, теорії формування та функціонування кооперації, організації і проведення навчально-виховної роботи.

*Шифр НБУВ: Ж27630*

**6.У.86. II Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні тенденції в бізнесі та менеджменті: теорія і практика», 12 — 13 жовтня 2022 р.: тези доп. / Одеський національний морський університет, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Грузинський технічний університет, Одеський центр трансферу знань і технологій. — Одеса: ОНМУ, 2022. — 215 с.: рис., табл. — укр.**

Подано тези доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні тенденції в бізнесі та менеджменті: теорія і практика». Досліджено питання диверсифікації діяльності транспортно-експедиторського підприємства. Наведено значення корпоративної культури на ефективність функціонування закладу охорони здоров'я. Розглянуто ризики інвестиційного забезпечення впровадження інновацій на промисловому підприємстві. Визначено стан і тренди у системі глобального венчурного фінансування. Увагу приділено управлінню людськими ресурсами. Розглянуто особливості розробки стратегії розвитку торговельно-підприємства. Наведено дані про динамічну модель оптимального управління запасами постачальницькою фірмою з урахуванням її маркетингової активності. Визначено реінжиніринг бізнес-процесів як процес розвитку сучасних компаній. Надано порівняльний аналіз стандартів ризик-менеджменту. Зазначено підходи до аналізу та оцінки інноваційної діяльності портових операторів; деякі підходи до визначення суті економічної категорії «Інвестиційна привабливість». Розглянуто питання аутсорсингу як інструмента підвищення конкурентоспроможності сучасних бізнес-структур. Досліджено особливості оцінки ефективності системи мотивації.

*Шифр НБУВ: ВА862533*

**Див. також: 6.С.10, 6.С.24-6.С.25, 6.Т.69, 6.У.129, 6.У.198, 6.У.226**

## Науково-інформаційна діяльність. Економічна інформатика

**6.У.87. Блокчейн і децентралізовані системи: навч. посіб. для студентів закл. вищ. освіти: у 3 ч. Ч. 1 / П. О. Кравченко, Б. Б. Скрябін, О. М. Дубініна. — Харків, 2021. — 458 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 449-458. — укр.**

Визначено питання децентралізації в інформаційних системах. Розглянуто питання історії та принципи роботи BITCOIN. Висвітлено питання криптографії й управління ключами. Наведено технологічні деталі функціонування BITCOIN. Розглянуто питання розвитку децентралізованих технологій. Визначено приватність користувачів у відкритих системах.

*Шифр НБУВ: В359380/1*

**6.У.88. Блокчейн і децентралізовані системи: навч. посіб. для студентів закл. вищ. освіти: у 3 ч. Ч. 2 / П. О. Кравченко, Б. Б. Скрябін, О. С. Курбатов, О. М. Дубініна. — Харків, 2021. — 420 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 415-420. — укр.**

Роботу присвячено децентралізованим технологіям, які стали популярні завдяки поширенню криптовалют. Акцентовано увагу на технічних і фундаментальних аспектах криптовалют, технології блокчейн і рівні застосувань. Особливість полягає в тому, що матеріал викладено на стику принципів роботи, переваг і ризиків інноваційних інформаційних технологій. Викладено технологічні деталі функціонування BITCOIN. Розглянуто методи досягнення консенсусу. Визначено BITCOIN як платформу. Зазначено методи забезпечення приватності в сучасних облікових системах. Показано розвиток децентралізованих технологій.

*Шифр НБУВ: В359380/2*

**6.У.89. Блокчейн і децентралізовані системи: навч. посіб. для студентів закл. вищ. освіти: у 3 ч. Ч. 3 / П. О. Кравченко, Б. Б. Скрябін, О. С. Курбатов, О. М. Дубініна. — Харків, 2021. — 329 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 317-329. — укр.**

Дослідження присвячено децентралізованим технологіям, які стали популярні завдяки поширенню криптовалют. Акцентовано увагу на технічних і фундаментальних аспектах криптовалют,



технології блокчейн і рівні застосунків. Матеріал викладено на стикі принципів роботи, переваг і ризиків інноваційних інформаційних технологій. Розглянуто застосування децентралізованих підходів для організування різних систем: принципи функціонування та розвитку mesh networks; глобальну мету mesh-мереж; популярні протоколи для організування mesh-мереж; застосування mesh-мереж на практиці. Визначено особливості маршрутизації пакетів у мережі. Зазечено недоліки mesh-мереж. Охарактеризовано децентралізовані системи цифрової ідентифікації. Визначено будову та принципи функціонування протоколу OAuth. Наведено протоколи OpenID й OpenID Connect; розглянуто обмеження описаних протоколів. Наведено принципи побудови глобальної системи ідентифікації. Розглянуто питання розширення можливостей глобальної системи ідентифікації за допомогою технології blockchain. Визначено децентралізовані платформи електронного голосування. Описано проблеми традиційних підходів до проведення голосування: електронне голосування в Естонії; електронне голосування у Швейцарії; децентралізований підхід до проведення електронного голосування. Наведено приклад схеми голосування без центрального органу. Досліджено використання технології blockchain для системи електронного голосування. Розглянуто підписи Шнорра та пов'язані з ними оновлення. Визначено механізми забезпечення конфіденційності в Інтернеті. Визначено роль криптографічних зобов'язань в облікових системах. Розглянуто розвиток облікових систем і підходів до їх створення. Досліджено квантові обчислення та пост квантову криптографію.

Шифр НБУВ: B359380/3

**6.У.90. Застосування технології blockchain для захисту та менеджменту геопросторових даних** / Б. Четверіков, В. Кілару // Сучас. досягнення геодез. науки та вир-ва: зб. наук. пр. Зах. геодез. т-ва УТГК. — 2021. — Вип. 2. — С. 28-34. — Бібліогр.: 31 назв. — укр.

Мета роботи — аналіз суті системи блокчейн та його архітектури, застосування цієї системи для менеджменту геопросторових даних, для вирішення завдань картографування та землеустрою. Унікальність застосування блокчейн-технологій виключає фальсифікацію інформації в електронних реєстрах за рахунок зберігання інформації «блоками». У системі немає єдиного місця зберігання даних. Реєстр даних зберігається одночасно у всіх учасників системи й одночасно оновлюється у разі змін, що зводить до мінімуму ризику втрати інформації. Сьогодні простежується така світова тенденція, як використання технології блокчейн у різних галузях, адже вона впливає на більшість галузей промисловості. Найважливіше використання технології блокчейн від звичних банківських операцій до фінансів і нерухомості реального часу. Сьогодні ця тенденція інтегрується і в інші виробництва, які активно розвивають і впроваджують численні стартапи. Можна з впевненістю сказати, що блокчейн творить революцію і нині його можна зіставити з геніальним винаходом ХХ ст. — Інтернетом. Ця технологія надає абсолютно новий підхід до зберігання інформації та проведення операцій із встановленням trust rules. Завдяки цьому технологія стає придатною, адже її вимоги характеризуються високим ступенем безпеки.

Шифр НБУВ: Ж72536

## Загальні основи економічного розвитку та формування ринку

Економічні закони та категорії

**6.У.91. Економічна діагностика як інструмент регулювання регіонального ринку споживчих товарів** / Н. В. Проскурніна, В. В. Белявцева, О. О. Гусакова // Бізнес Інформ. — 2021. — № 12. — С. 140-147. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження економічної діагностики як інструмента регулювання регіонального споживчого ринку товарів. Визначено, що потенціал регіонального ринку споживчих товарів складається з таких підсистем: організаційна, інноваційна та програмна. У розрізі наведених підсистем узагальнено ряд напрямків для аналізу та вдосконалення розвитку ринку споживчих товарів. Проведено аналіз сучасних підходів різних учених до економічної діагностики регіонального споживчого ринку. На основі аналізу наукових підходів до визначення суті поняття «економічна діагностика» сформульовано визначення даного поняття, що розкриває економічну діагностику як комплексний аналітичний процес оцінки всіх сфер функціонування економічної системи із урахуванням специфічних ознак її стану та розвитку, спрясований на мінімізацію впливу факторів невизначеності та досягнення максимально можливого економічного ефекту. Узагальнено коло основних завдань і результатів, що очікуються після проведення економічної діагностики регіонального ринку споживчих товарів, перелік яких залежить від глибини та повноти проведених досліджень, наявної інформаційної бази та низки інших факторів. Розглянуто специфіку проблеми прове-

дення економічної діагностики регіонального споживчого ринку товарів. На підставі результатів дослідження запропоновано схему проведення економічної діагностики стану регіонального ринку споживчих товарів у розрізі трьох підсистем (організаційної, інноваційної, програмної) та етапів (підготовчого, основного та завершального), що надає змогу визначити ступінь збалансованості ринку; зазначити поточні тенденції; виявити й оцінити існуючі проблеми, причини їх виникнення та потенційні можливості для вдосконалення діяльності регіонального ринку споживчих товарів.

Шифр НБУВ: Ж14572

**6.У.92. Інтенсифікація управління економічною поведінкою підприємств в умовах неіндустріальної модернізації: монографія** / В. В. Прохорова, В. М. Проценко; Українська інженерно-педагогічна академія. — Харків: Вид-во Іванченка І. С., 2022. — 397 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 300-336. — укр.

Представлено монографію, яку присвячено теоретико-методичним основам інтенсифікації управління економічною поведінкою підприємств (ЕПП) в умовах неіндустріальної модернізації, методологічним положенням інтенсифікації управління ЕПП в умовах неіндустріальної модернізації. Проведено діагностику ЕПП підприємств залізничного транспорту (ПЗТ): аналітико-інструментальні аспекти. Запропоновано організаційно-економічне забезпечення стратегічних орієнтирів інтенсифікації управління ЕПП ПЗТ на основі парадигми неіндустріальної модернізації. Розроблено концепцію інтенсифікації такого управління ПЗТ в умовах неіндустріальної модернізації.

Шифр НБУВ: ВА862713

**6.У.93. Інформаційно-аналітична система фінансово-економічної діагностики: особливості вибору об'єктів** / Т. І. Воскресенська // Бізнес Інформ. — 2021. — № 12. — С. 306-311. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Акцентовано увагу на тому, що негативний вплив деяких змін у загальносвітовій фінансово-економічній системі, безперечно, відбивається і на виборі об'єктів діагностування, який проводиться з метою формування дієвої інформаційної системи для адаптації економічних суб'єктів до реальних умов функціонування. Розглянуто особливості виокремлення об'єктів діагностування, які визначаються метою, цілями, завданнями, що ставляться при проектуванні чи придбанні системи діагностування тієї чи іншої економічної системи. Зазначено, що до об'єктів діагностування на мікрорівні науковці переважно відносять потенціал підприємства з відповідними підвидами (фінансовий, кадровий, виробничо-технічний, економічний). Аргументовано, що до них належать: об'єднання держав, держава, регіон, територіальна громада (ТГ) чи об'єднана територіальна громада (ОТГ), галузь, підприємство. Розкрито та візуально продемонстровано ієрархічну підпорядкованість об'єктів діагностування економічних систем. Визначено, що наведені в дослідженні об'єкти діагностування є взаємопов'язаними та можуть чинити вплив один на одного. Зазначено, що методично-конструктивне наповнення (вибір методів, процедур, коефіцієнтів, формат подачі результатів тощо) системи діагностування залежить від вибору об'єкта чи груп об'єктів. Розглянуто, що на кожному із етапів діагностування певною мірою враховуються якісні та кількісні характеристики об'єкта, які визначальним чином впливають на продукування вихідної інформації системою діагностування та її прикладне застосування при прийнятті управлінських рішень. Доведено, що залежно від обраного об'єкта діагностування показники діагностики як внутрішні, так і зовнішні, будуть ризикитися, так само як і відізнятимуться їх оптимальні значення. Зазначено, що показники діагностування відповідного об'єкта мають корелювати між собою з метою одержання релевантної інформації для ефективного управління об'єктом діагностування та прогнозування можливих наслідків його зміни при зміні того чи іншого показника.

Шифр НБУВ: Ж14572

**6.У.94. Інфраструктура цифрової економіки: теоретико-методологічні та прикладні аспекти державного регулювання: монографія** / Д. О. Котелевець; Приватний ВНЗ «Міжнародний науково-технічний університет ім. академіка Юрія Бугая». — Чернівці: Наук.-освіт. інновац. центр сусп. трансформацій, 2023. — 202 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 183-202. — укр.

Розглянуто теоретичні, методологічні та прикладні аспекти державного регулювання розвитку інфраструктури цифрової економіки. Досліджено природу державного регулювання інфраструктури цифрової економіки, визначено передумови становлення та основні принципи функціонування системи державного регулювання розвитку інфраструктури цифрової економіки. Запропоновано методичний підхід до пізнання стану системи державного регулювання розвитку інфраструктури цифрової економіки, апробація якого надала змогу виокремити актуальні тенденції становлення цифрової економіки та проаналізувати сучасні аспекти державного регулювання такої економіки. Розглянуто світовий досвід підтримки розвитку цифрової економіки та її інфраструктури. Обґрунтовано за результатами дослідження стратегічні детермінанти розбудови системи державного регулювання розвитку інфраструктури цифрової економіки, а також

поглибити концептуальні засади трансформації інституційної моделі державного регулювання такої інфраструктури.

Шифр НБУВ: ВА862560

**6.У.95. Сфера обслуговування:** глосарій / Ю. М. Колодич, К. В. Шевчук, Р. Ю. Федорчук, І. М. Макарчук, О. Ю. Курчик, А. С. Сухецька. — Київ: Патерик, 2023. — 151 с. — Бібліогр.: с. 150-151. — укр.

Представлено глосарій, який містить тлумачення основних термінів і понять, що використовуються у теорії та практиці сфери обслуговування, а також необхідний мінімум термінів з інших галузей, висновки та знання яких широко використовуються у обслуговуванні.

Шифр НБУВ: ВА862567

**6.У.96. Цифрова трансформація системи управління логістичною діяльністю аграрних підприємств** / Л. Б. Гнатишин, Н. В. Трушкіна // Бізнес Інформ. — 2021. — № 12. — С. 98-107. — Бібліогр.: 40 назв. — укр.

На сучасному етапі трансформаційних перетворень вкрай важливими є проблеми управління логістичною діяльністю в системі менеджменту аграрних підприємств. І особливо ці питання актуалізуються в умовах стрімкого розвитку цифрової економіки. Мета дослідження — подальший розвиток теоретико-методологічних положень, розроблення науково-методичних підходів і практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності управління логістичною діяльністю суб'єктів господарювання в агропромисловому комплексі з урахуванням особливостей цифровізації бізнес-процесів. Виконано статистичний аналіз показників, що характеризують рівень використання інформаційно-комунікаційних технологій при організації логістичної діяльності на українських підприємствах переробної промисловості. Виявлено ключові бар'єри, що стримують цифрову трансформацію логістичної діяльності аграрних підприємств, які умовно класифіковано за 7 групами: інституційні, ринкові, транспортні, маркетингові, інформаційні, організаційні, фінансово-економічні. Обґрунтовано доцільність застосування комплексного підходу до управління логістичною діяльністю аграрних підприємств у цифровій економіці. Запропоновано цифрову стратегію трансформації системи управління логістичною діяльністю аграрних підприємств, реалізація якої надасть змогу одержати синергетичний ефект, що включає економічний, соціальний і екологічний.

Шифр НБУВ: Ж14572

Див. також: 6.У.167-6.У.168

## Мікроекономіка

**6.У.97. Діагностика бізнес-проектів та бізнес-інжиніринг:** навч. посіб. / С. В. Ксьондз, В. І. Кифяк, В. В. Кіндзерський; Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. — Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича: Рута, 2022. — 399 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 396-399. — укр.

Висвітлено науково-методичні та практичні аспекти здійснення діагностики бізнес-проектів та реалізації бізнес-інжинірингу. Викладено понятійно-термінологічні основи управління та діагностування бізнес-проектів на підприємстві. Розкрито суть проектної діяльності. Охарактеризовано різновиди планів. Викладено питання управління та діагностування бізнес-проектів. Описано форми фінансування суб'єктів господарювання та визначення потреби в капіталі. Наведено методи оптимізації розміру та структури капіталу. Увагу приділено маркетинговій експрес-діагностиці бізнес-проекту (бізнес-модель) нового чи діючого бізнесу, прогнозуванню банкрутства, інструментарію оцінки організаційної культури, специфічним методам аналізу діагностування бізнес-проектів підприємств.

Шифр НБУВ: ВА862302

**6.У.98. Ефективність діяльності логістичних систем** / К. В. Мельникова // Бізнес Інформ. — 2021. — № 12. — С. 283-287. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Мета роботи — визначення зовнішніх і внутрішніх факторів впливу на ефективність діяльності логістичних систем. Проаналізовано сучасні наукові підходи до визначення суті ефективної логістичної діяльності як одного з найважливіших видів діяльності логістичних систем. На ефективність роботи логістичної системи впливають безліч внутрішніх і зовнішніх факторів, які мають свої особливості для кожної системи. Узагальнено фактори зовнішнього та внутрішнього впливу на ефективність діяльності логістичних систем з урахуванням їх особливостей. На основі існуючих в економічній літературі методів проведення аналізу ефективності логістичних систем наведено послідовність проведення оцінки її ефективності. Запропоновано класифікацію внутрішніх факторів впливу на ефективність діяльності логістичних систем. Внутрішні фактори, що впливають на ефективність логістичної системи, згруповано за такими ознаками: управляючі, інформаційні, фінансові, інтегральні та функціональні. Визначення та групування внутрішніх факторів впливу на ефективність діяльності логістичних систем надає змогу провести системний аналіз за різними сферами їх діяльності. З урахуванням інтегрованого підходу до визначення ефективності

діяльності логістичних систем запропоновано методичку розрахунку їх ефективності за результативністю роботи різних підсистем. Визначення внутрішніх показників впливу на ефективність діяльності логістичних систем надає змогу більш ефективно здійснювати управління логістичною системою, аналізувати всі внутрішні логістичні процеси та здійснювати системний контроль над результатами роботи логістичних систем.

Шифр НБУВ: Ж14572

**6.У.99. Маркетингові дослідження:** конспект лекцій / уклад.: І. Ю. Кутліна, К. С. Завальнюк; Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна». — Київ: Ун-т «Україна», 2022. — 102 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 101-102. — укр.

Конспект лекцій підготовлено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 075 «Маркетинг» галузі знань 07 «Управління та адміністрування». Висвітлено питання, спрямовані на формування у здобувачів освіти навичок науково-пошукової роботи. Надано орієнтовний перелік питань до підсумкового контролю, глосарій, список рекомендованої літератури.

Шифр НБУВ: ВА862604

**6.У.100. Мікроекономіка:** підручник / А. І. Ігнатюк, В. Д. Базилевич, О. В. Кирильчук, О. Я. Коваленко, В. В. Колоша, Г. М. Лозова, Н. В. Томчук-Пономаренко, І. В. Гончарук; ред.: А. І. Ігнатюк; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. — Київ: Ліра-К, 2023. — 419 с.: рис., табл. — укр.

Викладено основні концепції, категорії та напрями мікроекономічного аналізу. Розглянуто моделі, що описують поведінку виробників і споживачів, механізм прийняття оптимальних рішень господарськими суб'єктами, умови максимізації прибутку фірм на різних типах ринків товарів і ресурсів, ключові аспекти досягнення рівноваги на товарних ринках і ринках ресурсів. Описано механізм встановлення часткової та загальної економічної рівноваги, а також розкрито ключові аспекти впливу держави на поведінку домогосподарств і підприємств.

Шифр НБУВ: ВС70362

**6.У.101. Мікроекономічна теорія:** навч. посіб. / Г. І. Башнянин, О. Р. Зав'ялова, О. О. Перепьолкіна, О. О. Сухий, В. М. Коцупей; ред.: Г. І. Башнянин, О. Р. Зав'ялова, О. О. Перепьолкіна. — 3-те вид., перероб., допов. — Львів: Новий Світ-2000, 2020. — 390 с.: рис., табл. — (Серія «Вища освіта в Україні»). — Бібліогр.: с. 389-390. — укр.

Висвітлено основні принципи і закономірності функціонування та розвитку макроекономічної системи. Особливу увагу приділено проблемам розвитку та функціонування мікроекономічної системи в Україні. Розглянуто мікроекономічну теорію як науку. Висвітлено питання мікроекономічного ринку. Подано теорію поведінки споживача. Зазначено ринкову пропозицію: виробництво; ринкову пропозицію: витрати виробництва. Увагу приділено питанням витрат виробництва у довгостроковому періоді. Зазначено модель чистої конкуренції: попит на продукт конкурентного продавця. Визначено мікроекономічний ринок продуктів: модель чистої конкуренції (максимізація прибутку в стислостроковому періоді); мікроекономічний ринок продуктів: модель чистої конкуренції (максимізація прибутку в довгостроковому періоді). Наведено модель чистої монополії: визначення ціни та обсягів виробництва; модель чистої монополії: проблеми ефективності; модель чистої монополії: державне регулювання природних монополій; модель монополістичної конкуренції; модель олігополії. Розглянуто ринок ресурсів: закономірності формування попиту і пропозиції; ринок трудових ресурсів: закономірності формування попиту і пропозиції; ринок капіталу та ринок землі.

Шифр НБУВ: ВА862984

**6.У.102. Організація власного бізнесу:** навч. посіб. / Є. Ткач, П. Нікіфоров, Р. Грешко, В. Харабара, І. Ткачук, Н. Бак, Ю. Лопатинський, І. Кравчук, В. Кифяк, В. Кіндзерський, Л. Водянка, З. Галушка, Т. Заволічна, Г. Поченчук, О. Луїсте, О. Бурдяк, А. Клипач, Є. Венгер, В. Вардеванян, Р. Білоскурський, І. Вінничук, Д. Михайлина, Т. Косташ, О. Білоскурська, Г. Івасюк, І. Грохолінська, Г. Єремія, М. Паламарюк; Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. — Чернівці: ЧНУ: Рута, 2023. — 263 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено питання, які пов'язані з визначенням ролі соціально відповідального та інноваційно активного власного мікро-, малого та середнього бізнесу в економіці держави. Пояснено інституційне середовище, елементи ринкової інфраструктури та чинники, які впливають на розвиток підприємництва. Проаналізовано алгоритми започаткування власного бізнесу, методики пошуку і вибору бізнес-ідей. Висвітлено поняття стратегування, лідерства, менеджменту, тимбіндингу, HR-технологій, бізнес-моделі і бізнес-планування, маркетингу та брендингу у світі стартапів. Охарактеризовано особливості оцінки ризиків, правового аспекти та оподаткування малого бізнесу. Показано джерела фінансування малих підприємств, особливості і принципи презентації бізнес ідей та стартапів.

Шифр НБУВ: ВА862805

**6.У.103. Особливості рекрутингу й адаптації персоналу в сучасних умовах розвитку організації** / В. О. Домусчі, Є. А. Славенко, А. В. Бузунар // *Бізнес Інформ.* — 2021. — № 12. — С. 268-276. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Розкрито поняття адаптації персоналу в новому колективі. Розглянуто види адаптації на підприємствах, основні ризики працівників і можливі проблеми, виділено цілі адаптації. Розкрито поняття рекрутингу персоналу та тимблдингу. Виділено та проаналізовано чинники, які впливають на адаптацію працівника в організації. Особливу увагу приділено процесу адаптації в новому колективі, а саме: детально розглянуто кожний етап процесу. При аналізі статистичних даних було визначено причини звільнення персоналу в аспекті взаємодії з керівником і колективом. Серед методів адаптації персоналу приділено увагу таким складовим: інструктаж, наставництво, тренінги, взаємодія з керівництвом і колективом тощо. Обґрунтовано необхідність формування цілісної системи цінностей колективу співробітників і компанії в умовах підвищеного економічного та соціального ризику, а також організації правильної взаємодії між потенційним роботодавцем і кандидатом. На сьогоднішній день перед українськими підприємствами стоїть проблема реновації застарілих, неефективних в умовах сучасної ринкової кон'юнктури методів підбору персоналу. Класичний підбір персоналу відходить на другий план, новітні технології витісняють попередні, отже потрібні «гнучкі», тобто стресостійкі, комунікабельні та готові до постійних тренінгів і мультязавдань працівники. Зростання ваги людського чинника призвело до виникнення потреби в різноманітних якісних і кількісних оцінках якостей претендентів. Саме тому важливо, щоб підбір кадрів здійснювався цілеспрямовано та з урахуванням актуальних теоретичних і практичних поглядів науковців на сучасні процеси карантинних обмежень, он-лайн стратегій рекрутингу, швидкого переорієнтування на нові правила й умови ведення бізнесу. Сучасні інструменти рекрутингу й адаптації нададуть змогу винайти й утримувати унікальні компетенції працівників, а їх досвід, освіта та мотивація у поєднанні із ефективною командною роботою розширять межі та можливості для технологічної, економічної та соціальної модернізації бізнесу та суспільства.

Шифр НБУВ: Ж14572

Див. також: 6.У.158, 6.У.167

## Макроекономіка

**6.У.104. Методологічний потенціал теорії політичних ринків та його використання в дослідженнях економічної глобалізації** / В. М. Соболев, М. В. Соболева // *Бізнес Інформ.* — 2021. — № 12. — С. 6-11. — Бібліогр.: 33 назв. — укр.

Мета роботи — розкриття методологічних можливостей теорії політичних ринків для дослідження сучасної макроекономічної політики. Теорія політичних ринків в сучасних умовах є одним із найбільш ефективних методологічних інструментів дослідження механізмів здійснення макроекономічної політики як усередині окремих країн, так і у сфері міжнародних економічних відносин. Аналізуючи, систематизуючи й узагальнюючи наукові праці багатьох учених, автори поєднали аналіз офіційно задекларованих процедур ухвалення відповідних політичних рішень з реальними неформальними механізмами реалізації рентоорієнтованої поведінки будь-якого із політичних суб'єктів як персоналізованих, так і тих, хто «ховається» за відповідними групами впливу, створеними спеціально для приховування такого персонального впливу. Виділено два напрями застосування теорії політичних ринків для дослідження особливостей регуляторної економічної діяльності сучасної держави. Це аналіз взаємодії головних внутрішніх політичних акторів і учасників боротьби за перерозподіл суспільних благ: політиків (чій владні повноваження залежать від результатів виборів); чиновників (чій владні повноваження залежать від призначення на посаду); виборців (які «продають» свої голоси в обмін на вигідні для них подальші рішення політиків) та організованих груп тиску (лобістів), а також це є дослідження регуляторної ролі національної держави в міжнародних економічних відносинах.

Шифр НБУВ: Ж14572

**6.У.105. Проблеми та перспективи забезпечення макроекономічної стабільності: монографія** / С. В. Леонов, М. М. Бричко, Л. С. Захаркіна, В. В. Боженко, О. Ю. Чигрин, Я. М. Кривич, М. Г. Міщенко, М. С. Уткіна, В. І. Вороненко, П. В. Гриценко, В. Є. Літовцева, А. Д. Кільдей, К. В. Шевченко, Д. С. Геніна, Я. Ю. Тарасенко, І. В. Пономаренко, О. В. Григораш, О. Ю. Дудчик, Т. В. Сальникова, Н. С. Педченко, О. М. Кудачький, А. О. Мартинченко, О. В. Лозова, О. П. Заручька, М. Р. Ваврін, Т. Г. Затонацька, В. А. Омеляненко; ред.: С. В. Леонов, М. М. Бричко; Сумський державний університет. — Суми: Сум. держ. ун-т, 2022. — 210 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 189-210. — укр.

Розглянуто концептуальні підходи до аналізу основних відмінностей традиційних і децентралізованих фінансів. Проаналізовано потенційні загрози та переваги, пов'язані з функціонуванням ринку криптовалют в контексті фінансової безпеки дер-

жави, покращання фінансової інклюзії, мінімізації вартості заркордонних трансферів і корупції. За допомогою застосування методу структурно-функціональних груп банків (СФГБ), що ґрунтується на використанні самоорганізаційних карт Кохонена, проведено порівняння основних характеристик банківської системи станом на 1 січня та 1 серпня 2022 р. Це надало змогу ідентифікувати макроекономічні виклики для стабільності банківської системи та необхідність швидкого розширення державної підтримки кредитних продуктів. Визначено, що ризик-орієнтований підхід є центральним елементом ефективної реалізації та імплементації фінансового моніторингу з метою підвищення рівнів безпеки, зокрема фінансово-економічної. Обґрунтовано, що запровадження концепції економіки замкненого циклу у стратегію відновлення економіки України надасть змогу швидко аплікувати європейські стандарти щодо екологічних і виробничих норм, сприяючи сталому економічному розвитку країни. Емпірично встановлено, що туристична галузь має значний потенціал у формуванні ВВП та посилення конкурентних позицій України на світовому ринку. Розкрито особливу роль цифровізації та транспарентності для стабілізації національної економіки, а також розвитку взаємодії держави і бізнесу. Запропоновано комплексний підхід до розгляду маркетингу альтернативних джерел енергії, що передбачає всебічне вивчення ринку, попиту та потреб споживачів. Визначено чинники макроекономічної стабільності, що мають слабоформалізовану природу та зумовлені дією афективних, вольових і когнітивних чинників поведінки економічних агентів. Обґрунтовано концептуальні засади багатоконфідентного аналізу емоційного інтелекту та його роль у ухваленні рішень економічними агентами в умовах дестабілізації макроекономічного середовища.

Шифр НБУВ: ВА863006

Див. також: 6.С.9, 6.У.187

## Економіка міжнародних зв'язків

**6.У.106. Інвестування: навч. посіб.** / С. В. Кальний; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. — Київ: Наукова столиця, 2023. — 202 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 198-201. — укр.

Розкрито теоретичні поняття, методи і прийоми за усіма основними напрямками інвестиційної діяльності. Висвітлено суть і основні види інвестицій, інвестиційне проектування, методи оцінювання ефективності реальних і фінансових інвестицій, основні методи дослідження інвестиційних ризиків. Викладено теоретичні аспекти інвестування, економічну суть і поняття інвестицій, класифікацію інвестицій, поняття, принципи та особливості інвестиційної діяльності. Наведено основні суб'єкти інвестиційної діяльності, суть і етапи інвестиційного процесу, суть і особливості фінансових і реальних інвестицій. Презентовано інноваційну форму інвестицій, суть і специфіку нововведень, історичний аспект розвитку інновацій. Увагу приділено особливостям реалізації інноваційних інвестицій, особливостям залучення і використання іноземних інвестицій. Описано суть і види іноземних інвестицій, способи залучення іноземного капіталу та правове регулювання іноземних інвестицій в Україні.

Шифр НБУВ: ВА862622

## Економічна географія окремих країн (економіко-географічне країнознавство)

### Економічна географія України

**6.У.107. Архетипні основи інституційно-інноваційних проєктів сталого розвитку територій в умовах постмодерну** / В. А. Омеляненко, О. М. Омеляненко // *Укр. соціум.* — 2022. — № 2. — С. 59-75. — Бібліогр.: 32 назв. — укр.

Процеси децентралізації та повоеного відновлення піднімають на якісно новий рівень проблематику сталого розвитку територій, зокрема на основі інновацій і пошуку відповідних ресурсів. Мета роботи — дослідити особливості побудови інституційно-інноваційних проєктів у межах нової концепції ресурсів розвитку територій на основі архетипного підходу та розробки практичних рекомендацій з їх реалізації на прикладі субєтності Сумського регіону. Обґрунтовано, що у процесі інноваційного розвитку територій не варто орієнтуватися лише на вирішення економічних питань і технологічні зміни, а необхідно враховувати й соціокультурні аспекти, які можна розглянути як важливу складову потенціалу території. Урахування територіальних архетипів при ініціюванні змін і вирішенні питань розвитку території надасть змогу розробити дієві заходи завдяки раціональному використанню ресурсного потенціалу. Постає питання врахування соціокультурних історичних і сучасних підходів до досліджень поселень, міст і ландшафтів (регіональний і локальний аспекти), аналізу їх формування, зміни та розвитку під час розробки стратегій. Важливість регіональної складової проілюстровано

досвідом ЄС, де місцева влада набуває дедалі більшого значення при пошуку якомога практичніших і конкретніших можливостей для територій. Визначено, що публічне управління зазнає суттєвих змін під впливом постмодерну, що є новою філософією побудови організаційних структур, урядування та управління, яка розглядає невизначеність і багатозначність соціосистем нового типу, відкритість до майбутнього. Застосування теорії постмодерну визнається авторами доцільним для вивчення впливу соціокультурного середовища на соціально-економічні процеси та адаптацію інновацій. Вплив цього фактора на поведінку економічних суб'єктів традиційно розцінювався як екзогенний. За умови використання методології постмодерну його необхідно вивчати при спробі повернення людей і реальних процесів на місце, зайняте абстрактними змінними та модельованими на їх основі залежностями. Вплив постмодерну на рівні територій визначено на основі еволюції інноваційних спільнот. Такий підхід узгоджується із сучасною регіональною політикою ЄС, що орієнтована на активізацію розвитку регіонів завдяки підвищенню ефективності використання потенціалу конкурентоспроможності. Запропоновано розглянути можливості використання інституційно-інноваційних проектів сталого розвитку територій з урахуванням архетипної ресурсної складової та концепції інноваційних спільнот. Інституційно-інноваційні проекти розглянуто як так звані безпекові продукти розвитку території, що можуть містити інноваційні проекти та програми, передбачають залучення широкого спектра ресурсів, зокрема соціокультурних, орієнтованих на досягнення цілей сталого розвитку. Обґрунтовано, що використання інструментарію інституційно-інноваційних проектів має розглядатися у контексті практики смарт-спеціалізації регіонів, що надає можливість практично враховувати соціокультурну складову. Розглянуто приклади використання архетипів для конструювання інноваційно-інституційних проектів на прикладі двох субєтнів Сумського регіону.

Шифр НБУВ: Ж24215

**6.У.108. Збалансований розвиток аграрної діяльності сільських територіальних громад України** / О. В. Крохтяк, С. Я. Ольхович, О. І. Гриник // Агроекон. журн. — 2022. — № 2. — С. 112-117. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Сільські території відіграють важливу роль у соціально-економічному та екологічному розвитку будь-якої держави, оскільки майже вся діяльність зосереджена у сільській місцевості. Для поліпшення свого добробуту та якості життя людей на селі, а також безпечного навколишнього середовища потрібно забезпечити збалансований розвиток екологічної, економічної та соціальної складових. Дану роботу присвячено розвитку господарських відносин різних галузей (рослинництво, тваринництво) у сільській місцевості. Зроблено аналіз сільськогосподарської діяльності (рослинництво) у 2017 — 2020 рр. за показниками: урожайність сільськогосподарських культур, посівні площі сільськогосподарських культур та кількість продукції сільського господарства власного виробництва, проданої домогосподарствами. Встановлено, що у 2020 р. урожайність сільськогосподарських культур зменшилась від 3,12 % (бурак цукровий) до 9,31 % (зернові та зернобобові), також зменшились посівні площі та кількість проданої продукції виробництва. Аналіз сільськогосподарської діяльності (тваринництво) проводився за такими показниками: наявність сільськогосподарських тварин, отримана продукція тваринництва та продаж продукції власного виробництва і показав низхідну динаміку у 2020 р. у порівнянні з 2017 р. Так, наявність сільськогосподарських тварин у 2020 р. зменшилась від 3,4 % (велика рогата худоба) до 20,04 % (вівці), зменшилась і кількість проданої продукції тваринництва з 12,04 % (яйця) до 20,04 % (вівці); водночас збільшилась кількість отриманої продукції. Все це свідчить, що сільськогосподарська діяльність за галузями у сільській місцевості поступово занепадає. Зазначено, що збалансований розвиток аграрної діяльності у сільській місцевості має бути в гармонії екологічної, соціальної та економічної складових. Також потрібно відроджувати сільські території завдяки оптимізації територіальної організації.

Шифр НБУВ: Ж23660

**6.У.109. Модернізація системи управління природно-рекреаційним потенціалом території:** автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.06 / С. С. Скаковська; Національний університет водного господарства та природокористування. — Рівне, 2021. — 24 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено суть та складові природно-рекреаційного потенціалу території, необхідність і роль системи управління природно-рекреаційним потенціалом у розвитку території. Проаналізовано зарубіжний досвід функціонування системи управління природно-рекреаційним потенціалом території. Здійснено декомпозиційний аналіз природно-рекреаційного потенціалу території. Проведено оцінку інституційного забезпечення системи управління природно-рекреаційного потенціалу території та проаналізовано основні її детермінанти. Визначено основні домінуючі компоненти системи управління природно-рекреаційним потенціалом території. Запропоновано складові механізми модернізації системи управління природно-рекреаційним потенціалом території та розглянуто основні інструменти її модернізації.

Шифр НБУВ: РА453054

## Територіальний поділ праці. Розміщення продуктивних сил

**6.У.110. Взаємозв'язок проблем управління людськими ресурсами та кадровою політикою в умовах децентралізації України** / О. Ю. Іванова, В. І. Лаптев, А. В. Білокудря, О. В. Рудика // Бізнес Інформ. — 2021. — № 12. — С. 147-153. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Розглянуто актуальне питання кадрового забезпечення розвитку об'єднаних територіальних громад (ОТГ) України. Мета роботи — наукове обґрунтування взаємозв'язку проблем управління людськими ресурсами та кадровою політикою територіальних громад в умовах децентралізації України. Виявлено й описано найпоширеніші проблеми управління людськими ресурсами та кадровою політикою ОТГ в умовах реформи децентралізації в Україні: відсутність системи управління професійним розвитком, підготовки та підвищення кваліфікації населення ОТГ; негативний імідж службовців органів місцевого самоврядування в українському суспільстві; відсутність можливості реалізувати свою професійну компетентність і здібності; криза демографічного відтворення та міграційних процесів. Серед проблем кадрової політики ідентифіковано такі: недостатня кількість кваліфікованих фахівців; відсутність оптимальної системи кадрового забезпечення; порушення демократичних принципів відкритості, гласності та справедливості під час вирішення кадрових питань; виникнення корупції на різних рівнях управління; нерациональне використання кадрового потенціалу; невисока престижність праці та низький рівень заробітних плат. Обґрунтовано когнітивний взаємозв'язок проблем у сфері кадрового забезпечення розвитку територіальних громад. Зазначено доцільність урахування проблем використання людських ресурсів та управління кадровою політикою як основну складову соціально-економічного розвитку ОТГ. Доведено взаємозв'язок проблем управління людськими ресурсами з ефективністю кадрової політики територіальних громад. Обґрунтовано доцільність спрямування державної політики регіонального розвитку на: забезпечення території висококваліфікованими людськими ресурсами; розвиток інтелектуального капіталу територіальних громад; налагодження конструктивного співробітництва між навчальними закладами, науково-дослідними установами та підприємствами територіальних громад; стимулювання розвитку соціального партнерства в умовах децентралізації.

Шифр НБУВ: Ж14572

**6.У.111. Регіональний економічний розвиток та співробітництво в умовах реформування місцевого самоврядування** / Б. В. Буркинський, О. І. Лайко, О. А. Єрмакова, В. Ф. Горячук, В. О. Дергачов, Н. Й. Басюркіна, Л. А. Некрасова, В. М. Осипов, В. К. Симоненко, А. М. Банташ, М. Б. Ежов, М. С. Кукош, В. О. Кутателадзе, Ю. А. Назаренко, О. А. Паларієв, Д. Д. Радулов, В. П. Талпа, І. А. Ціналевська, С. І. Шаршов, К. О. Шатненко, О. Ю. Білоус, Г. П. Граматік, А. О. Дорошенко, К. В. Короткіх, М. І. Лосев, Г. М. Мурзановський, А. О. Саїнчук, В. А. Фадеєв, С. М. Федосєєв, З. В. Чехович; ред.: О. І. Лайко; НАН України, Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень. — Одеса: ДУ «ІРЕЕД НАНУ», 2021. — 470 с.: рис., табл. — укр.

Увагу приділено теоретико-методологічним та практичним аспектам забезпечення економічного розвитку та співробітництва регіонів України в умовах реформування місцевого самоврядування. Досліджено наукові засади, інституціональне забезпечення, інноваційний базис регіонального розвитку та співробітництва. Підведено підсумки реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Розроблено концептуальні та методичні підходи до оцінки ефективності регіонального економічного розвитку та співробітництва, вивчено європейський та світовий досвід, на основі чого обґрунтовано пропозиції щодо запровадження відповідних механізмів та інструментів в практику управління економічним розвитком регіонів України. Визначено стратегічні пріоритети забезпечення територіально-виробничої функціональності громад. Досліджено наукове підґрунтя та інституціональне забезпечення регіонального економічного розвитку і співробітництва в умовах реформування місцевого самоврядування.

Шифр НБУВ: ВА863153

**6.У.112. Сільська складова територіальних громад у контексті їх інклюзивного розвитку** / І. В. Прокопа // Економіка і прогнозування. — 2022. — № 1. — С. 124-140. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Оцінено місце сільських поселень і сільського населення в територіальних громадах (ТГ) — базовій ланці сучасного адміністративно-територіального устрою України та висвітлено передумови і напрями інклюзивного розвитку сільських спільнот у цих громадах. Розкрито чинники формування ТГ, які зумовили їх нинішній склад і структуру, зазначено, що визначальну роль при їх створенні відіграли вагомим значенням проєктованих показників чисельності жителів і площі території «спроможної» громади. Як наслідок, понад 2/3 сільських населених пунктів та 61 % сільського населення увійшли до ТГ із центрами в міських

поселеннях — містах і селищах міського типу. Багато міських і селищних ТГ об'єднують занадто велику кількість сіл, що надає підстави сумніватись у їх належності до територіальних утворень міського, а не інших типів. З використанням методологічних підходів до ідентифікації сільських територій у країнах ЄС здійснено класифікацію територіальних громад України за функціональною (а не адміністративною) ознакою. За показником густоти населення виокремлено громади з міським і сільським, а за показником частки сільських жителів у загальній кількості населення ТГ — з переважно міським, змішаним (місько-сільським) та переважно сільським характером їх територій; визначено розподіл сільських поселень і сільського населення за цими типами громад. Встановлено, що за обома показниками абсолютна більшість ТГ — це громади з сільським, або переважно сільським та сільсько-міським функціональним типом територій. Наголошено на тому, що саме на територіальні громади покладено основну відповідальність за розвиток їх територій і, отже, за інклюзивний розвиток їх сільських спільнот і що у забезпеченні такого розвитку їм мають сприяти органи влади у процесі реалізації різних видів державної політики, передусім аграрної та регіональної. Це передбачає насамперед активізацію підтримки сімейних селянських та фермерських господарств, особливо в малих і периферійних селах, поліпшення інфраструктурного облаштування сіл, а також розукрупнення ТГ з дуже великою кількістю сільських поселень та надання допомоги утвореним внаслідок цього новим громадам у їх самостійному функціонуванні.

Шифр НБУВ: Ж23373

**6.У.113. Стратегія розвитку слабоурбанізованих територій в умовах трансформації національного господарства:** монографія / Н. Ю. Глинський; Національний університет «Львівська політехніка». — Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2022. — 235 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 219-234. — укр.

Розроблено теоретичні та методико-прикладні засади формування та стратегій розвитку слабоурбанізованих територій. Обґрунтовано компліментарність ринкової концепції та концепції стратегічного управління місцевим розвитком. Розглянуто понятійний та термінологічний апарат у сфері управління місцевим розвитком. Удосконалено модель процесу вибору місця для реалізації інвестиційного проекту шляхом визначення комплексу внутрішніх обмежень його потенційного донора (таких, як фінансові, організаційні, соціальні та виробничі). Розроблено модель визначення сценаріїв розвитку слабоурбанізованих територій, яка базується на сучасній парадигмі маркетингового управління. Удосконалено методичні підходи до аналізу внутрішнього та зовнішнього середовища слабоурбанізованих територій. Розвинуто сутнісні характеристики особливостей слабоурбанізованих територій як об'єктів управління. Розкрито зміст поняття місцевого розвитку в умовах тран національного господарства.

Шифр НБУВ: ВС70364

**6.У.114. Стратегія утворення регіональних конкурентних переваг: аналіз та елементи формування** / С. С. Нестеренко // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2021. — № 2. — С. 15-22. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Визначено необхідність структурних перетворень як пріоритетного напрямку регіональної економічної політики, що визначається не лише рівнем накопиченого науково-дослідного потенціалу в регіоні, а й глибиною тих економічних викликів, з якими він стикається. Визначено, що найбільш сильні спонукання до соціально-економічних перетворень виникають в економічно неблагополучних регіонах, особливо в періоди глобальної економічної нестабільності. Перехід до побудови нової економічної системи в регіонах є найбільш ефективним для подолання їх дотаційності та слабкої динаміки утворення регіонального валового продукту. Досліджено особливості утворення регіональної валової доданої вартості в Україні та випуск регіональної продукції й послуг в основних цінах видів економічної діяльності у загальному обсязі регіону.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

**6.У.115. Управління та раціональне використання земельних ресурсів в новостворених територіальних громадах: проблеми та шляхи їх вирішення:** матеріали V Всеукр. наук.-практ. конф. (Херсон, 4 — 5 берез. 2021 р.) / ред.: Ю. І. Яремко; Державний геодезичний кадастр у Херсонській області, Західноукраїнський національний університет, Херсонський державний аграрно-економічний університет. — Херсон: ХДАУ, 2021. — 378 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено міжнародний аспект ролі держави у побудові і розвитку фінансової системи, яка обслуговує малий агробізнес. Охарактеризовано інвентаризацію земельних ресурсів як один з основних механізмів їх адміністрування в територіальній громаді. Розглянуто використання систем штучного інтелекту в управлінні земельними ресурсами новостворених територіальних громад. Проаналізовано теоретичні засади управління природними активами територіальних громад в умовах децентралізації. Увагу приділено проблемним питанням управління земельними ресурсами в об'єднаних територіальних громадах. Висвітлено особливості землекористування тернопільської міської об'єднаної територіальної громади. Досліджено просторове планування терито-

рії ОТГ, в тому числі перспективи використання земель сільськогосподарського призначення. Увагу приділено проблемам раціонального використання, збереження та відтворення родючості ґрунтів України.

Шифр НБУВ: ВА862861

Див. також: 6.У.109, 6.У.162, 6.У.171

Бухгалтерський облік в окремих країнах

### Бухгалтерський облік в Україні

**6.У.116. Етика професійних бухгалтерів як фактор впливу на економічне середовище** / С. Я. Король, О. І. Гнасько // Бізнес Інформ. — 2021. — № 12. — С. 217-224. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

Зроблено акцент на етиці професійних бухгалтерів, що визначає підходи до формування та розкриття інформації про діяльність суб'єктів господарювання, з точки зору впливу на українське економічне середовище. Мета дослідження — обрано аналіз можливості підвищення конкурентоспроможності української економіки через дотримання принципів етики професійних бухгалтерів. Задля досягнення зазначеної мети було вирішено такі завдання: проаналізувати зміст базового поняття та зв'язок між етикою професійних бухгалтерів і станом економічного середовища; дослідити випадки неетичної поведінки та практику порушення принципів етики професійних бухгалтерів; визначити заходи та засоби впливу на формування етики професійних бухгалтерів в Україні задля запобігання випадкам використання шахрайських схем і недобросовісної поведінки бухгалтерів. Запропоновано при визначенні поняття «етика професійного бухгалтера» зважати на його відповідальність перед суспільством за надану інформацію. Встановлено, що для України, яка обрала європейський вектор розвитку, доцільно спиратися на європейські цінності та принципи, які визначено Міжнародним кодексом етики професійних бухгалтерів. Проведено аналіз основоположних нормативних документів, що впливають на формування етики професійних бухгалтерів. Систематизовано шахрайські схеми, пов'язані з нехтуванням принципами етики, та надано рекомендації щодо запобіжних дій. Визначено види засобів і заходів, що сприяють формуванню етики у професійних бухгалтерів, підвищенню їх відповідальності з метою оздоровлення української економіки.

Шифр НБУВ: Ж14572

**6.У.117. Курс лекцій з дисципліни «Облік і аудит»:** [навч. посіб.] / І. М. Стахів; Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського. — Львів: Растр-7, 2023. — 127 с.: рис. — Бібліогр.: с. 127. — укр.

Представлено курс лекцій з навчальної дисципліни «Облік і аудит», метою якого є формування системи знань з теорії та практики ведення бухгалтерського обліку і аудиту. Зазначено, що основними завданнями вивчення цієї дисципліни є: вивчення методів раціональної організації та ведення бухгалтерського обліку на підприємствах, набуття навичок опрацювання й використання облікової інформації в управлінні, виявлення фінансових результатів виробничо-господарської діяльності, формування чіткого розуміння балансу підприємств та уміння його складати, організація аудиторських перевірок, порядок фактичного та документального контролю, здійснення процедури аудиту та можливість формування аудиторського висновку, а також характеристика аудиторського ризику.

Шифр НБУВ: ВА862709

**6.У.118. Планування та етапи аудиту нематеріальних активів підприємства** / О. О. Дядюн // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2021. — № 2. — С. 79-85. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Досліджено суть поняття «планування» та доведено його суттєве значення в процесі аудиторської перевірки. Проаналізовано ключові вимоги МСА 300 «Планування аудиту фінансової звітності» та можливість їх застосування під час аудиту нематеріальних активів. Ідентифіковано етапи аудиту нематеріальних активів. Розглянуто алгоритм планування аудиторської перевірки нематеріальних активів в умовах сталого розвитку. Сформульовано мету і завдання аудиту нематеріальних активів, а також визначено основні об'єкти контролю через призму двох напрямів: аудит фінансової звітності та аудит в умовах сталого розвитку, який включає також і нефінансові показники. Окреслено перелік аудиторських процедур для формування стратегії і плану аудиту нематеріальних активів в умовах сталого розвитку.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

**6.У.119. Професійна етика бухгалтера:** підручник / С. Ф. Голов, Я. В. Голубка, В. М. Костюченко, Р. В. Кузіна, Л. В. Чижевська. — Житомир: Рута, 2022. — 259 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 259 та в знесках. — укр.

Розглянуто генезис і теорії етики; етику в контексті корпоративного управління і соціальної відповідальності бізнесу; призначення та зміст Міжнародного кодексу етики професійних бухгалтерів. Значну увагу приділено принципам етики, дотриманню їх бухгалтерами й аудитором в процесі їх професійної

діяльності. Особливо розглянуто етику викладачів облікових дисциплін, описано особливості викладання професійної етики, застосування моделей ухвалення етичних рішень.

Шифр НБУВ: ВА863279

**6.У.120. Фінансовий облік і звітність:** навч. посіб. / С. І. Мельник, І. М. Горбан, Н. С. Марушко; Львівський державний університет внутрішніх справ. — Львів: Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2022. — 387 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 384-386. — укр.

Відображено основи ведення фінансового обліку та складання фінансової звітності відповідно до сучасних вимог. Розкрито облік необоротних і оборотних активів, власного капіталу та зобов'язань, доходів, витрат і фінансових результатів, а також вимоги до складання та подання фінансової звітності підприємства.

Шифр НБУВ: ВА862278

Бухгалтерський облік у галузях народного господарства

**6.У.121. Облік і звітність суб'єктів малого підприємництва:** навч. посіб. / С. О. Левицька, О. О. Осадча, О. Р. Антоноук. — Рівне: Формат-А, 2020. — 203 с.: табл. — Бібліогр.: с. 127-132. — укр.

Розглянуто питання організації бухгалтерського обліку та фінансової звітності вітчизняних підприємств на прикладі суб'єктів малого підприємництва. Розкрито підходи щодо раціонального використання виробничих ресурсів на умовах досягнення збалансованості підприємницької діяльності: позитивної динаміки економічних показників; соціального захисту працівників; екологічної безпеки виробництва. Наведено узагальнений в таблицях і схемах теоретичний матеріал, у тому числі: аналіз сучасних теорій організації інтегрованої системи бухгалтерського обліку та менеджменту господарювання; прикладні підходи до застосування системи оподаткування підприємств — платників податків і зборів; організаційне та методичне забезпечення внутрішнього аудиту/контролю показників раціонального використання виробничих ресурсів.

Шифр НБУВ: ВС70349

**6.У.122. Обліково-аналітичне, фінансове та інформаційне забезпечення в системі управління аграрним сектором економіки: теорія і практика:** колект. монографія / голов. ред.: Г. Є. Павлова, Л. М. Васільєва. — Дніпро: Пороги, 2020. — 291 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено наукові проблеми побудови обліково-аналітичного, фінансового й інформаційного забезпечення в системі управління аграрним сектором економіки. Розкрито теоретико-організаційні та методичні основи бухгалтерського обліку, оподаткування і аудиту діяльності підприємства, визначено фінансову політику та механізми її реалізації підприємствами аграрного сектора економіки України, розглянуто сучасні інформаційні системи і технології в обліку, аудиті, оподаткуванні. Колективну монографію виконано в межах Держбюджетних тем дослідження «Організаційно-методичні засади обліку, звітності і контролю у системі забезпечення економічної стійкості підприємств» (державний реєстраційний номер 0116U003135) та теми «Фінанси, банківська система та страхування в умовах комплексного розвитку сільських територій» (державний реєстраційний номер 0119U001573).

Шифр НБУВ: ВА862698

**6.У.123. Основні проблемні аспекти обліку оренди за МСФЗ і шляхи їх вирішення** / О. М. Ромашко, М. Ю. Татенко, Н. Ю. Татенко // Бізнес Інформ. — 2021. — № 12. — С. 210-217. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Мета роботи — розкриття проблематики оренди, враховуючи новий стандарт, а також характеристика особливостей відображення практичних питань і відображення такої інформації у фінансовій звітності компанії. Не менш важливим завданням є запропонування способів і шляхів вирішення проаналізованої проблематики, враховуючи практичну та наукову бази. Проаналізовано основні проблемні аспекти обліку оренди за МСФЗ. Зокрема, розкрито актуальність даної теми у зв'язку з прийняттям нового стандарту МСФЗ 16 «Оренда». Проведено аналіз праць науковців, які працювали чи працюють за даною тематикою. Наведено визначення терміна «Оренда» в різних нормативно-правових базах, зокрема в законодавстві України, Великої Британії та Німеччині. На підставі аналізу МСФЗ 16 зазначено умови, за якими взаємодійсина визнаються як оренда. Вказано на потребу в оновленому стандарті; акцентовано увагу на недоліках МСБО 17 «Оренда». Проведено порівняльний аналіз нових стандартів: європейського МСФЗ 16 і американського ЗПО 842 «Оренда». Акцентовано увагу на перевагах цих нормативно-правових актів. Виділено та схематично відображено найважливіші проблемні питання оновленого європейського стандарту, а саме: строк оренди, орендний договір, ставка дисконтування, ретроспективний перерахунок. Зокрема, наведено практичний приклад, використовуючи дослідження фахівців «великої четвірки». Запропоновано способи вирішення проблематики шляхом: визначення строку оренди у внутрішній обліковій політиці та критерії, які вказували б на суттєві економічні

вигоди; визначення відсотка співвідношення розміру суттєвості та закріплення її в стандарті; прописування ставки дисконтування в обліковій політиці, з обґрунтуванням вибору, а в стандарті — критеріїв для її вибору; коригування суми активів і зобов'язань при ретроспективному перерахунку показників балансу в попередніх періодах.

Шифр НБУВ: Ж14572

**6.У.124. Особливості процесу формування нефінансової звітності в Україні** / М. М. Деліні // Економіка і прогнозування. — 2022. — № 1. — С. 141-159. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

В умовах сталого розвитку набуває важливого значення соціальна відповідальність бізнесу (СВБ) як запорука підвищення іміджу підприємства та його конкурентоспроможності. Напрямами та формами реалізації СВБ чисельні, однією з них є звітність підприємства за соціально-відповідальні практики. Важливість нефінансової звітності підкреслено також Концепцією реалізації державної політики у сфері сприяння розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні на період до 2030 р., де серед іншого виділено й необхідність публікації нефінансової звітності, що й актуалізує тему наукової статті. Мета роботи — визначення особливостей упровадження та поширення практики складання і форм подання нефінансової звітності в Україні як напряму прояву соціальної відповідальності бізнесу. Використано методи аналітичний, статистичний, порівняння, екстраполяції. Теоретичний аналіз допоміг визначити основні стандарти, за якими можуть бути сформовані нефінансові звіти. Серед них можна вискремити Глобальну ініціативу зі звітності (GRI), Звіт у межах Глобального договору ООН, Стандарт AA1000, Стандарт SA 8000:2001 «Соціальна відповідальність», Стандарт ISO 26000. Одними з найпоширеніших є стандарт GRI та звіт у рамках Глобального договору ООН. Практичні результати дослідження надали змогу виявити, що у порівнянні з 2008 р. кількість звітів за стандартом GRI в Україні зростає, але процес відбувається нерівномірно. Порівняння кількості нефінансових звітів в Україні та у країнах Європи за інформацією Corporate Register виявило, що кількість звітів по країнах Європи має різні тенденції: зі зменшенням в деяких країнах (Великій Британії, Німеччині, Франції) у 2017 — 2018 рр. до наступного зростання і до поступового зростання в усіх країнах. Аналіз Індексу прозорості, що розраховується центром «Розвиток корпоративної соціальної відповідальності» й аналізує сайти компаній за інформацією щодо СВБ, за період 2012 — 2020 рр. показав зміну країн — лідерів за цим показником. Позитивним є те, що у ТОП-10 компаній увійшли не тільки приватні підприємства, а й державні. Загальні показники висвітлення СВБ-практик мають тенденцію до зростання та відображають більше розуміння важливості цього напряму соціальної відповідальності бізнесу.

Шифр НБУВ: Ж23373

Див. також: 6.У.120, 6.У.194

## Світова економіка

### Світова економіка в цілому

**6.У.125. Еволюція концепції сталого розвитку: управлінський ракурс** / Г. Т. П'ятницька, О. М. Григоренко // Бізнес Інформ. — 2021. — № 12. — С. 250-257. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Мета роботи — проведення аналізу еволюції концепції сталого розвитку з визначенням та обґрунтуванням імовірних перспектив її подальших змін. Для досягнення мети було застосовано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження. У результаті систематизації наукових підходів до визначення поняття «сталий розвиток» та ідентифікації трьох етапів еволюції концепції сталого розвитку було зроблено прогноз щодо імовірного наступного етапу еволюції концепції сталого розвитку. Обґрунтовано, що управління сталим розвитком у стратегічній перспективі може бути пов'язано з узгодженням і реалізацією соціальних, економічних, екологічних і технологічних цілей розвитку. Наголошено, що технологічні зміни сприятимуть і підкреслять важливість науково-технічного прогресу як такого та в контексті забезпечення соціальних стандартів і гарантій, поліпшення якості та безпеки життя абсолютно всіх категорій населення, створення належних умов для охорони навколишнього середовища та економічного зростання. Зроблено припущення, що технологічні цілі сталого розвитку будуть стосуватися і безпеки технологічних змін для розвитку людства, що пов'язані з глобальною цифровізацією та роботизацією економіки та побутового життя.

Шифр НБУВ: Ж14572

**6.У.126. Економіка та управління знаннями:** практикум / Г. М. Захарчин, Й. С. Ситник; Національний університет «Львівська політехніка». — Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2022. — 95 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 87-92. — укр.

Висвітлено основні пізнавально-прикладні аспекти економіки знань й об'єкти економіки знань. Велику увагу звернено на творчо-прикладні завдання щодо управління знаннями суб'єктів господарювання та його взаємозв'язку із організаційною культурою в умовах цифрової економіки й інтелектуалізації менеджменту. Запропоновано індивідуальні науково-дослідні завдання, що поглиблюють розуміння особливостей розвитку інтелектуального підприємства та його структури, системи управління корпоративними знаннями й інтелектуально-знанневими активами організації, тематику для презентацій та тестові завдання.

*Шифр НБУВ: ВС70361*

**6.У.127. Електронний бізнес як найперспективніша форма розвитку підприємства в період глобалізаційних перетворень** / Ю. В. Гутарева, А. Е. Добровольська // Бізнес Інформ. — 2021. — № 12. — С. 87-92. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Події у світовій економіці змінили традиційний баланс між клієнтом і постачальником. Без добре розробленої бізнес-моделі новаторам не вдасться ні забезпечити, ні одержати цінність від своїх інновацій. Глобалізація набуває іншого виміру в бізнесі. Зокрема, зміни зовнішнього середовища мають великий вплив на подальший розвиток і конкурентоспроможність підприємства. Особливо це стосується Інтернет-компаній, де створення потоків доходу часто викликає найбільше незручностей через очікування клієнтів, що основні послуги мають бути безкоштовними. Бізнес-спільнота докорінно змінилася з появою Інтернету як засобу комунікації та торгівлі. Інтернет змушує багато компаній переосмислити свої стратегії дистрибуції, якщо не всі бізнес-моделі. Його можна використовувати як додатковий канал, через який підприємства спілкуються та торгують із клієнтами (бізнес-споживач, B2C), а також постачальниками та партнерами (бізнес-бізнес, B2B). Інтернет і пов'язані з ним технології, такі як Інтранет та екстранет, також допомагають організаціям підвищити ефективність своїх внутрішніх процесів. З точки зору бізнесу Інтернет дуже сильно вплинув на те, як фірми працюють, як вони спілкуються з іншими, які продукти виробляють, як вони постачають продукти та послуги та як вони шукають конкурентні переваги. Електронний бізнес розрізняється за обсягом і типом діяльності. Увесь ланцюжок поставок багатьох галузей був докорінно змінений з розвитком Інтернету та супутніх технологій. Зараз більшість організацій мають вебсайт, який використовується для просування діяльності бізнесу або маркетингу їх продуктів і послуг. Усе більше традиційних фірм створюють власні вебсайти для електронного бізнесу й електронної комерції та пропонують додатковий канал збуту для своїх клієнтів. Розвиток та обслуговування мережевої інфраструктури є важливою галуззю для забезпечення високоякісного доступу до Інтернет-послуг і являє собою одну з найбільших і найскладніших організацій у світі.

*Шифр НБУВ: Ж14572*

**6.У.128. Сучасні передумови формування суспільної екологічної цінності за біохарактеристичним підходом** / В. І. Лазаренко // Агроекол. журн. — 2022. — № 2. — С. 118-123. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Проаналізовано та приділено значну увагу питанню формування сталої екологічно орієнтованої культури споживання екологічно безпечних харчових продуктів, зокрема в контексті Європейського Зеленого курсу в питанні спроможності України виконати вимоги Угоди про Асоціацію з Європейським Союзом у частині гармонізації екологічного законодавства ЄС з вітчизняним, та приведення власних ресурсів агросфери згідно з вимогами зазначеної директиви. Охарактеризовано вплив зазначеного курсу на культуру споживання екологічно безпечних продуктів та ставлення до навколишнього природного середовища в довгостроковій перспективі. Здійснено оцінку впливу військової агресії з боку російської федерації на культуру споживання та ставлення українських споживачів до власних ресурсів у сучасних умовах, наголошено на наявних екологічних проблемах агросфери та наслідків, з якими зіштовхується українське сільське господарство в найближчій перспективі. Обґрунтовано ціннісно-ієрархічну структуру індивіда за біохарактеристичним підходом в екологічно орієнтованому сільському господарстві згідно з гносеологічним принципом, де рушійним елементом змін виступає конкретна людина на когнітивно-індивідуальному рівні. Наголошено та приділено значну увагу інституційному забезпеченню екологічної освіти та збільшенню її рівня в соціальній площині, що є основним фундаментально-інституційним інструментом забезпечення сталого споживання екологічно безпечних продуктів і дбайливого ставлення членів суспільства до власних ресурсів і довкілля загалом. Наголошено, що вирішення питання екологічної та продовольчої безпеки лежить у систематизації раціональної та ірраціональної поведінки індивіда, яка має будуватися не лише на принципах забезпечення економічної ефективності, а й у формуванні національної екологічної культури та свідомості.

*Шифр НБУВ: Ж23660*

**6.У.129. Тенденції професійної підготовки фахівців із циркулярної економіки у Фінляндській Республіці, Республіці Польща і Україні: порівняльний аналіз: монографія** / О. В. Сигов; Приватний ВНЗ «Київський міжнародний універси-

тет». — Київ: Едельвейс, 2023. — 463 с.: табл. — Бібліогр.: с. 376-415. — укр.

Висвітлено результати дослідження та порівняльного аналізу провідних тенденцій професійної підготовки фахівців із циркулярної економіки у Фінляндській Республіці, Республіці Польща й Україні. Професійну підготовку фахівців з циркулярної економіки розглянуто як вимогу сталого розвитку та глобальної економіки. Подано теоретичний аналіз проблеми професійної підготовки фахівців для економічної галузі, базових понять дослідження, структури компетентності фахівця із циркулярної економіки. Розглянуто нормативно-правові основи, зміст, організаційні форми, методи професійної підготовки фахівців із циркулярної економіки в країнах, обраних для дослідження (Фінляндська Республіка, Республіка Польща й Україна). Показано, що підготовка фахівців із циркулярної економіки має вагоме значення для повоєнного відновлення України, інтеграції в економічний глобальний простір, зокрема європейський, виконання цілей сталого розвитку.

*Шифр НБУВ: ВА862422*

**6.У.130. Економіка і бізнес: учебник** / Л. Г. Мельник, А. І. Каринцева, А. В. Кубатко, Ю. В. Чорток, І. М. Бурлакова, О. А. Веклич, О. М. Владимир, Л. Ю. Возня, О. Н. Волк, А. А. Гриценко, І. Б. Дегтярева, Л. В. Дейнека, Ю. Н. Деревянко, А. Н. Дериколенко, А. А. Дериколенко, К. Дзиковский, О. Н. Дутченко, Е. В. Дымченко, А. В. Евдокимов, Ю. Евдокимов, Ю. Н. Завдовьева, А. І. Карпищенко, В. А. Касьяненко, Т. В. Касьяненко, Б. Л. Ковалев, Н. Г. Коновалов, Н. І. Коновалова, Р. В. Кочубей, Л. В. Кривенко, А. В. Кубатко, С. С. Лукаш, А. М. Маценко, В. Мельник, Н. Н. Мельник, Е. В. Міщенко, Н. В. Міщенко, Т. В. Пимоненко, Р. Ф. Пустовойт, Н. В. Рябцева, В. В. Сабадаш, С. А. Самаль, А. Л. Ступникер, Т. Тамбовцева, Л. Н. Таранюк, В. Н. Тарасевич, Н. А. Харченко, Л. Хенс, Е. Ю. Чигрин, Е. В. Шкарупа, Д. Эндер, І. Е. Яровая; ред.: Л. Г. Мельник, А. І. Каринцева. — Сум: Університетська книга, 2018. — 607 с.: рис., табл. — рус.

Представлено підручник, в якому висвітлено сучасні проблеми та вплив економічних законів на підприємницьку діяльність бізнес-структур. Розглянуто питання функціонування економічних систем на ринку, специфіку управління трансформаційними процесами, а також питання розвитку підприємства з урахуванням зворотних зв'язків, інновацій, реструктуризації підприємств, ініціювання бізнес-процесів і формування моделей ведення бізнесу.

*Шифр НБУВ: ВА862887*

**Див. також: 6.У.102, 6.У.160**

## Спеціальні та галузеві економіки

**6.У.131. Аналіз стану ринку сільськогосподарських угідь у світі та в Україні** / М. А. Комлева, Т. Г. Чала // Бізнес Інформ. — 2021. — № 12. — С. 154-161. — Бібліогр.: 23 назв. — укр.

Мета роботи — вивчення міжнародного досвіду використання індексів, що стосуються аграрних ринків; визначення глобальних тенденцій вартості сільськогосподарських угідь в різних країнах світу; аналіз стану ринку сільськогосподарських угідь в Україні з моменту його відкриття. Визначено, що на міжнародному рівні розраховується низка індексів, які надають змогу одержати оцінку стану та тенденцій розвитку аграрних ринків. Серед них можна виділити Глобальний індекс сільського господарства Indxx (The Indxx Global Agriculture Index — IGAI); індекс продовольчих цін ФАО (FAO Food Price Index — FFPI); Глобальний індекс сільськогосподарських угідь (Global Farmland Index), запропонований Savills. Визначено, що Global Farmland Index Savills розраховується за даними середньої вартості сільськогосподарських угідь/ріллі в доларах США за гектар на 15 ключових ринках сільськогосподарських угідь — Аргентини, Австралії, Бразилії, Великої Британії, Данії, Ірландії, Канади, Німеччини, Нової Зеландії, Польщі, Румунії, США, Угорщини, Уругваю та Франції. Базою для порівняння є значення 2002 р. (2002 = 100). Аналіз ринку землі сільськогосподарського призначення в 15 країнах показав, що найвищими ціни на землю є в Німеччині, Новій Зеландії, Ірландії, Великій Британії та Данії — понад 20 тис. дол. США за гектар. Найнижчі ціни на землю спостерігаються в країнах Південної Америки, а також в Угорщині та Румунії. При аналізі стану ринку сільськогосподарських угідь з моменту його відкриття 1 липня 2021 р. в Україні зазначено постійне зростання кількості земельних операцій, збільшення обсягів площі проданої землі та зниження середньозваженої вартості землі.

*Шифр НБУВ: Ж14572*

**6.У.132. Безпека життєдіяльності та охорона праці: навч. посіб.** / М. В. Бужанська; Центральна опіка споживчих товариств України, Львівський торговельно-економічний університет. — Львів: Вид-во Львів. торг.-еко. ун-ту, 2022. — 279 с.: табл. — Бібліогр.: с. 272-277. — укр.

Досліджено процес формування у майбутніх фахівців у галузі безпеки життєдіяльності та охорони праці компетентностей та умінь забезпечувати функції збереження життя. Розроблено методи прогнозування, вивчення та ідентифікації шкідливих факторів, їх впливу на людину і довкілля. Висвітлено систему заходів та засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності людини в процесі праці у конкретній галузі. Вивчено особливості професійної діяльності майбутніх фахівців, безпеки територій, будівель, споруд, технологічних процесів та обладнання, запобігання виробничим травмам, професійним захворюванням. Наведено процес організації проведення заходів з профілактики виробничого травматизму та професійної захворюваності. Розглянуто здатність до організації діяльності у складі первинного виробничого колективу з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці. Запропоновано проект впровадження безпечних технологій, вибір оптимальних умов і режимів праці, проектування та організація робочих місць на основі сучасних технологічних та наукових досягнень в галузі охорони праці.

Шифр НБУВ: ВА862768

**6.У.133. Дистрибутивна справедливість: теорія, методологія, проблеми забезпечення в соціально-трудових відносинах:** монографія / Н. М. Самолюк; Національний університет водного господарства та природокористування. — Рівне: НУВГП, 2023. — 351 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 283-326. — укр.

Висвітлено науково-прикладні засади забезпечення дистрибутивної справедливості у суспільних відносинах. Розглянуто концептуальні засади досягнення дистрибутивної справедливості та розвинено прикладний інструментарій теорії справедливості з обґрунтуванням авторського підходу до оцінювання соціальної справедливості, удосконалено методологічні інструменти аналізу розподілу доходів та проаналізовано чинники і проблеми розподілу доходів у системі соціально-трудових відносин (СТВ) за ієрархічними рівнями СТВ, досліджено проблеми у взаємодії сторін соціального діалогу та ідентифіковано перешкоди повноцінній комунікації з приводу збалансування інтересів у трудовій сфері, розроблено механізм забезпечення справедливого розподілу доходів у системі СТВ.

Шифр НБУВ: ВА862716

**6.У.134. Зарубіжний досвід реалізації концесійних проєктів у соціальній сфері в умовах пандемії COVID-19** / В. П. Власова, І. В. Тарновська // Бізнес Інформ. — 2021. — № 12. — С. 48-54. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Обґрунтовано, що концесія є ефективним інструментом реалізації державних соціальних проєктів, які спрямовано на вирішення нагальних потреб територіальних громад в умовах пандемії COVID-19. Наголошено, що застосування концесійної діяльності надає змогу державам залишатися власником об'єктів, зберігаючи за собою при цьому адміністративно-контрольні функції. Наведено особливості застосування моделей публічно-приватного партнерства за концесійним договором. Узагальнено закордонний досвід реалізації концесійних проєктів у соціальній сфері, зокрема розглянуто успішні практики залучення інвестицій в умовах фінансової децентралізації. Визначено, що найпопулярнішими сферами реалізації концесійних проєктів є: транспорт (34 %), навколишнє середовище (16 %), освіта (14 %), телекомунікації (7 %), охорона здоров'я (5 %) та інші сектори (24 %). Встановлено, що концесійна діяльність за кордоном, як правило, регулюється окремим законодавством, співпраця публічного та приватного секторів заснована виключно на договірних відносинах, за якими приватний оператор гарантовано одержує винагороду за виконання роботи чи надані послуги від публічної організації та/або безпосередніх користувачів. Визначено причини широкого використання концесії як однієї з форм публічно-приватного партнерства в різних країнах, серед яких основними є: більш ефективне управління проєктами з боку приватного сектора; брак фінансових ресурсів держави та готовність концесіонера брати на себе більшу частину ризиків з реалізації масштабних інфраструктурних проєктів. Наведено недоліки концесійної діяльності, до яких можна віднести: відсутність досвіду професійного управління на регіональному та місцевому рівнях у приватних партнерів, які вперше реалізують проєкти; значний рівень фінансового ризику для приватного сектора, у тому числі ймовірність банкрутства; нестабільність політичної та соціально-економічної ситуації у світі через наслідки пандемії COVID-19. Спираючись на світовий досвід, виділено основні напрямки моніторингу впливу COVID-19 на концесійні проєкти, що може допомогти визначити відповідний рівень дій з боку урядів.

Шифр НБУВ: Ж14572

**6.У.135. Маркетинг послуг:** навч. посіб. / Н. М. Васильців, О. П. Карпій; Національний університет «Львівська політехніка». — Львів: Растр-7, 2022. — 177 с.: табл., рис. — Бібліогр.: с. 173-177. — укр.

Висвітлено суть і значення маркетингу послуг. Розглянуто особливості ринку послуг, його історичне становлення, принципи, функції та концепції маркетингу послуг, основні моделі поведінки споживачів на ринку послуг. Проаналізовано комплекс маркетингу в діяльності підприємств сфери послуг. Висвітлення теоретичних питань спрямовано на поглиблене вивчення теоретичного курсу та одержання практичних навичок через вико-

нання практичних завдань, ситуаційних кейсів, тестів для самоперевірки.

Шифр НБУВ: ВА863523

**6.У.136. Маркетинг послуг:** конспект лекцій / уклад.: І. Ю. Кутліна, А. В. Кулік; Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна». — Київ: Ун-т «Україна», 2022. — 172 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 171-172. — укр.

Конспект лекцій підготовлено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) ступеня за спеціальністю 075 «Маркетинг» галузі знань 07 «Управління та адміністрування». Висвітлено питання, спрямовані на формування у здобувачів освіти навичок науково-пошукової роботи. Надано орієнтовний перелік питань до підсумкового контролю, глосарій, список рекомендованої літератури. Посібник призначено як для студентів управлінських і економічних спеціальностей, так і для широкого кола користувачів з бізнес-середовища.

Шифр НБУВ: ВА862603

**6.У.137. Методологічний базис формування організаційної культури підприємств мережевих структур:** автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / В. Л. Гевко; Західноукраїнський національний університет. — Тернопіль, 2021. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено розвиток теоретико-методологічних положень та розроблено практичні рекомендації щодо формування організаційної культури підприємств мережевих структур. Здійснено гносеологічний аналіз сутнісно-змістовних особливостей понять «підприємства мережевих структур» та «організаційна культура підприємств мережевих структур», проведено систематизацію змістовно-типологічних характеристик організаційних культур. Обґрунтовано авторський підхід до класифікації організаційної культури підприємств мережевих структур за об'єктами соціального розвитку в сучасних умовах макротрендів бізнесу. Розроблено структурно-логічну схему управління організаційною культурою мережевої структури в контексті функціонального забезпечення, а також обґрунтовано основні стратегічні вектори у контексті досліджуваної компоненти. Запропоновано модель формування організаційної культури підприємств мережевих структур на основі раціонального процесу комплексного управління розвитком організаційної культури як основного пріоритетного розвитку мережевої системи на основі імплементації організаційних аспектів. Сформовано комплексний методологічний підхід до механізму формування організаційної культури підприємств мережевих структур на основі системи взаємозв'язків поверхневого та глибинного рівнів, ядра організаційної культури як вектора зміцнення ефективності функціонування мережевої структури.

Шифр НБУВ: РА453062

**6.У.138. Основні аспекти мотивації та взаємодії з поколінням Z в умовах сучасного ринку праці** / В. Р. Сайко, Г. Й. Лучко // Бізнес Інформ. — 2021. — № 12. — С. 177-183. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження покоління Z, яке в даний період виходить на ринок праці, визначення його сильних і слабких сторін, очікувань та чинників мотивації, а також вивчення основних аспектів мотивації та розроблення рекомендацій для налагодження взаємодії працедавців з представниками цього покоління. Визначено, що однією з ключових проблем сучасних компаній є високий рівень плинності кадрів. Зростання рівня плинності кадрів є серйозною загрозою для ефективної діяльності компаній, адже звільнення працівників зумовлює виникнення додаткових фінансових збитків, пов'язаних з пошуком і навчанням нового персоналу. Встановлено, що для побудови ефективних відносин з персоналом працедавцям необхідно визначити основні потреби працівників, їх цінності. У даний період на ринку праці в складі персоналу сучасних компаній присутні представники чотирьох поколінь — кожне з унікальними вимогами та різною мотивацією. Визначено характеристику цих поколінь і зазначено, що з кожним роком експансія покоління Z на ринку праці стає дедалі помітнішою. Розглянуто погляди щодо теорії поколінь і визначення періоду народження осіб, які належать до покоління Z. Також проаналізовано динаміку рівня безробіття населення у віці 15 — 24 роки в Україні та країнах Європейського Союзу. Розглянуто та виділено сильні та слабкі сторони покоління Z, сформульовано його основні очікування. На основі досліджень К. Гуррельмана авторами дослідження сформовано рекомендації щодо того, як керівникам компаній краще налагодити співпрацю з поколінням Z. Виділені за результатами дослідження ключові аспекти мотивації покоління Z будуть корисними для керівників сучасних компаній у формуванні ефективних методів комунікації та налагодженні ефективної співпраці з представниками даного покоління.

Шифр НБУВ: Ж14572

**6.У.139. Розвиток Інтернет-торгівлі в епоху цифровізації** / К. О. Бужимська, І. М. Царук // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2021. — № 2. — С. 27-31. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Уточнено поняття Інтернет-торгівлі та її значення в сучасних умовах становлення цифрової економіки. Запропоновано



електронну торгівлю в сучасному середовищі цифровізації вважати особливою бізнес-моделью, яка швидко розвивається, постійно модернізується та має свої особливості. Установлено, що бізнес в Інтернеті має охоплювати такі аспекти: налагодження контактів із цільовою аудиторією покупців шляхом привертання уваги (реклама, яскравий дизайн сайту тощо), продаж товарів та послуг, забезпечення повного контролю над оплатою, доставкою та післяпродажним обслуговуванням. Узагальнено сукупність чинників економічного, соціального, електронно-технологічного, організаційно-правового характеру, що впливають на поширення електронної торгівлі. Визначено понад десять типів бізнес-моделей, придатних для Інтернет-торгівлі, серед основних та найбільш застосовуваних з яких запропоновано моделі: B2C (компанія — споживач), B2B (компанія — компанія), C2B (споживач — компанія), C2C (споживач — споживач). Досліджено сучасні тенденції становлення та розвитку Інтернет-торгівлі у світі та в Україні в умовах пандемії. Перераховано в порядку їх розгляду чинники, що впливатимуть на додатковий ріст онлайн-продажів в Україні, серед яких виділено такі: нові покупки в Інтернеті; ізоляція вдома; збільшення частоти покупок у місяці, наступні за ізоляцією; перехід деяких людей на віддалену роботу; зростання онлайн-продажу товарів повсякденного попиту; падіння купівельної спроможності та споживчої активності на ринку. Обґрунтовано пропозиції щодо подальшого розвитку Інтернет-торгівлі в Україні, серед яких виділено: продовження формування комунікаційної та телекомунікаційної інфраструктури; перегляд та приведення у відповідність чинної нормативної бази в галузі електронної комерції; стимулювання розроблення онлайн-додатків для бізнесу; організація заходів із навчання Інтернету та інформаційних технологій у бізнесі; проведення серед громадян інформаційно-просвітницьких кампаній; сприяння розвитку ринку електронних грошей та популяризації електронних гаманців тощо.

*Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.*

**6.У.140. Розвиток світового ринку праці в умовах глобалізації: трансформаційний дискурс:** монографія / С. П. Калініна, О. В. Булатова, О. П. Кушнарченко, Е. О. Савченко; ред.: С. П. Калініна, О. В. Булатова; Маріупольський державний університет, Державна служба зайнятості України. — Вінниця: ТВОРИ, 2022. — 221 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 192-221. — укр.

Розглянуто питання розвитку світового ринку праці в умовах глобалізації. Здійснено теоретико-методологічний та аналітичний дискурс трансформації світового ринку праці в умовах різноманітності наслідків глобалізації; ідентифіковано міжкrajові диспропорції трудових ресурсів у світовій економіці. Визначено прогнозні тренди розвитку світового ринку праці в парадигмі стратегічних пріоритетів глобального економічного розвитку.

*Шифр НБУВ: ВА862230*

**6.У.141. Світовий досвід управління соціальним захистом населення** / Н. О. Кондратенко, Н. Ю. Муциньська // Бізнес Інформ. — 2021. — № 12. — С. 55-60. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Досліджено світовий досвід управління соціальним захистом населення. Визначено поняття «соціальний захист», формування пріоритетів управління системою соціального захисту з позицій міжнародних організацій і опис моделей соціальної політики, які характеризують систему соціального захисту населення та визначення певних рекомендацій для України. Відзначено, що в Україні існує проблема відсутності законодавчих дефініцій і певної неупорядкованості законодавчого використання термінів «соціальний захист» і «соціальне забезпечення». Зазначено, що досі існують певні розбіжності щодо основної мети соціального захисту. Тобто, кожна країна (організація, політик тощо), формуючи пріоритети системи соціального захисту, має визначитися, що є найважливішим і найсуттєвішим у даний час. Проведено критичний аналіз існуючих теорій і практик управління соціальним захистом населення; визначено основні емпіричні підходи до побудови й управління системою соціального захисту, якими користуються міжнародні організації. Класифіковано моделі соціальної політики в досліджених вітчизняних і зарубіжних учених з огляду на такі критерії (суб'єкт відповідальності, мета/пріоритет соціального захисту, політична основа, інструменти соціального захисту, типові країни) та зроблено висновки щодо імплементації цих моделей в Україні. Також зроблено висновок, що ситуація в Україні, як і в багатьох країнах світу, характеризується рядом програм, що з'явилися останніми роками та забезпечують певну міру захисту, але не мають правового обґрунтування. Такі ініціативи не можуть розглядатися як пропозиції такої ж кількості та обсягу, засновані на законі, тому що вони не встановлюють юридичні права чи права, що підлягають виконанню. Разом із тим, вони відіграють важливу роль у поліпшенні становища тих, хто від них одержує вигоду.

*Шифр НБУВ: Ж14572*

**6.У.142. Туристичний менеджмент:** навч. посіб. / В. О. Іванчук; Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. — Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича:

Рута, 2022. — 239 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 238-239. — укр.

Розглянуто питання управління галуззю туризму крізь призму особливостей менеджменту в контексті специфіки туристичної сфери. Описано актуальні проблеми туристичного менеджменту з прив'язкою до розвитку управлінського процесу. Докладно вивчено існування туристичного середовища та впливу на нього принципів, методів і функцій класичного менеджменту. Висвітлено прикладні аспекти туристичного менеджменту в питаннях прийняття управлінських рішень, комунікативної майстерності, ораторського мистецтва та особливостей спілкування з міжнародними партнерами. Деякі держави накопичили особливий, специфічний досвід організації управління у сфері туризму. Проблеми організації управління туризмом є предметом спеціальної зацікавленості, бо культура управління — не притаманна людям властивість, а діяльність, що надається з досвідом. Такий досвід накопичується, передусім, за рахунок безпосереднього залучення людей в управлінські процеси туризмом. Туристичний менеджмент у XXI ст. буде формуватися під впливом пріоритетів збереження та охорони природного середовища над метою примноження прибутку в стислостроковій перспективі.

*Шифр НБУВ: ВА862520*

*Див. також: 6.У.129*

Фінанси. Грошовий обіг. Кредит

**6.У.143. Економічний зміст і види FinTech інновацій** / Т. О. Мулик, О. О. Олійник // Бізнес Інформ. — 2021. — № 12. — С. 72-78. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Мета роботи — поглиблення теоретико-прикладних засад дослідження сутності поняття «FinTech інновації» та їх класифікаційних ознак. За результатами дослідження здійснено оцінку наукових підходів до розуміння сутності терміна FinTech. Багатогранність і різноманітне змістовне навантаження даного терміна свідчить про різні відмінності й особливості визначення цієї категорії в наукових джерелах. Вчені трактують FinTech як інноваційні технології та бізнес-моделі, як технології, галузь, послуги тощо. У кожному наведеному визначенні простежується їх головна особливість, яка полягає в тому, що FinTech дійсно не можуть працювати без цифрових технологій. Запропоновано вважати, що FinTech — це технології, які використовуються фінансовими службами, щоб допомогти компаніям керувати фінансовими активами за допомогою спеціального програмного забезпечення, включно з новими програмами, додатками та бізнес-моделями. Також досліджено походження терміна FinTech, який являє собою порівняно нову галузь не тільки в Україні, але й у всьому світі. Визначено, що в економічній літературі цей термін виник на початку 1990-х рр., коли почала розвиватися мережа Інтернет. Зростання популярності FinTech почалося у 2008 р., коли світова фінансова криза змусила фінансові компанії скорочувати витрати. Визначено, що багаторівневість і багатогранність впливу FinTech інновацій на трансформацію ринку фінансових послуг створює необхідність проведення типологізації FinTech за різними класифікаційними ознаками. Зазначено, що основою класифікаційних ознак FinTech послуг має бути їх розподіл відповідно до видів фінансових послуг, які вони виконують (платежі, перекази, валютні операції, позики, заощадження, кредитування, страхування, інвестиції тощо).

*Шифр НБУВ: Ж14572*

**6.У.144. Критерії вибору криптовалют для ефективного управління операційною діяльністю** / В. Г. Станіславський // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2021. — № 2. — С. 37-44. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Інвестиції у криптоактиви можуть бути непростими. На даний момент існує безліч різних криптовалют, що працюють на різних блокчейнах із різними екосистемами. Використання криптоактивів вимагає визначення мети щодо типу криптоактивів І ступеня, в якому їх властивості впливають на їх функціонування і розвитку. Проаналізовано дві найпопулярніші і значущі криптовалюти для криптоіндустрії — біткоїн і ефіріум на двох різних блокчейнах. Взято дві абсолютно різні за своїм змістом і призначенням криптовалюти. З огляду на те, що автор не бачить ідеального вирішення низки проблем, описано необхідність диверсифікації активів за цілями використання. Автор описує кожну криптовалюту як окрему екосистему зі своїми властивостями, що вимагає гри за правилами; виділяє соціально-економічні чинники, через які він вибрав ці два блокчейна для аналізу, намагається проаналізувати залежність властивостей кожної криптовалюти від рівня популяризації і наводить емпіричні дані із зазначенням наслідків в історичному контексті. Розглянуто технічні властивості як чинник масштабності і привабливості кожного з блокчейнів, як криптовалюти взаємодіють між собою, впливаючи на фінансові настрої користувачів. Автор також намагається визначити технічні та соціальні чинники, які призвели до адаптації цих криптовалют до традиційного фінансового сектора, і їх залежність один від одного. Описано Bitcoin як систему для збереження і примноження коштів, тоді як Ethereum — як екосистему, проміжний протокол між уже сформованими

секторами ринку і децентралізованими додатками в мережі. Проаналізувавши результати дослідження, надано загальні критерії формування методології вибору криптовалюти і блокчейну для ведення ефективної операційної діяльності, а також формування власного механізму управління ефективністю криптовалютних операцій.

*Шифр НБУВ: Ж23244:ekon. та підпр.*

**6.У.145. Публічні фінанси та міжбюджетні відносини:** [навч. посіб.] / І. О. Луніна, Т. Г. Бондарук; Національна академія статистики, обліку та аудиту. — Київ: Інформ.-аналіт. агентство, 2019. — 303 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 283-303. — укр.

Розглянуто питання формування цілісної концепції розвитку публічних фінансів і міжбюджетних відносин на основі формування інститутів правової держави, застосування наукових підходів до модернізації податкової системи, зміни видів і структури бюджетних видатків. Визначено зміст поняття «публічні фінанси» та методологічні питання забезпечення їх стійкого розвитку. Розкрито невирішені проблеми процесів децентралізації в Україні та підходи до створення ефективної багаторівневої бюджетної системи, у межах якої може бути забезпечено відповідальне виконання функцій публічної влади, ефективне використання ресурсів національної економіки, максимальне врахування переваг та інтересів громадян.

*Шифр НБУВ: ВА863281*

**6.У.146. Світова індустрія азартних ігор: структура та регулювання:** підруч.: у 2 ч. Ч. 1 / С. Г. Осика, Н. А. Мазаракі, Г. В. Дугінець; Київський національний торговельно-економічний університет. — Київ, 2021. — 431 с.: табл. — Бібліогр.: с. 404-417. — укр.

Представлено розширений огляд структури світової індустрії азартних ігор, який базується на сучасній практиці Європи та ЄС, США та країн Азії. Проаналізовано механізми державного регулювання індустрії азартних ігор на міжнародному та національному рівнях, у тому числі діяльність універсальних і регіональних міжнародних організацій, а також розглянуто основні документи та існуючі судові практики у цій сфері. Висвітлено підходи органів-регуляторів у сфері азартних ігор до форм і методів державного регулювання у США і Європейському Союзі, проблеми, що виникають у процесі здійснення такого регулювання, та шляхи їх розв'язання, зокрема з питань запобігання відмиванню грошей. Зазначено, що недостатня прозорість індустрії азартних ігор призводить до того, що в більшості країн вводять обмеження або заборону на нього. Однак є і такі країни, де гральний бізнес не тільки офіційно дозволений, але і приносить значний дохід як власникам казино, так і державі у вигляді податку. Наголошено, що це лише один із прикладів існуючих протиріч в індустрії азартних ігор, що потребують певного осмислення. Розкрито питання становлення регулювання індустрії азартних ігор в Україні. Окреслено історію, сучасний стан і перспективи розвитку грального бізнесу в світовій економіці. Використано достатній ілюстративний матеріал, який надає змогу засвоїти теоретичні та прикладні аспекти державного регулювання індустрії азартних ігор на міжнародному та національному рівнях, у тому числі діяльність основних універсальних і регіональних міжнародних організацій у цій сфері, а також оволодіти понятійно-категоріальним апаратом.

*Шифр НБУВ: В359368/1*

**6.У.147. Управління фінтех-ризиками банківського сектора** / В. В. Лавренюк // Бізнес Інформ. — 2021. — № 12. — С. 231-238. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження впливу та напрямів управління фінтех-ризиками в банківському секторі. Визначено ключові тенденції розвитку фінтех-інновацій для банківського сектора та досліджено потенційний вплив їх імплементації на банки. За результатами аналізу систематизовано фінтех-ризиків та розкрито суть кожного з них. Установлено, що ефективним напрямком підвищення ефективності управління фінтех-ризиками є налагодження співпраці банків та фінтех-компаній. Вивчення іноземної та вітчизняної практики наддало можливість виокремити чотири основні напрями партнерства із: фінтех-компаніями, що функціонують поза банківським сектором; фінтех-компаніями, що пропонують фінтех-рішення для банків; фінтех-компаніями, що постачають деструктивні технології; фінтех-компаніями, що спираються на поточні банківські пропозиції. Визначено основні канали трансмісії фінтех-ризиків у банківській сектор. Встановлено, що наслідки реалізації фінтех-ризиків проявляються через такі традиційні банківські ризики: операційний, комплаєнс, стратегічний, репутаційний. Доведено, що в більшості випадків події реалізації фінтех-ризиків за різними бізнес-лініями будуть класифіковані як наслідки операційного ризику. Визначено, що управління фінтех-ризиками в банківському бізнесі має ґрунтуватися на загальноприйнятих підходах ризик-менеджменту, враховуючи бізнес-модель кредитної установи. Встановлено, що мінімізація впливу фінтех-ризиків сприяє регламентації співпраці із фінтех-компаніями з запровадження фінтех-інновацій (розробка стратегій, політик, процедур, методик). Перспективою подальших досліджень у даному напрямі є розробка моделей кількісної оцінки фінтех-ризиків. Суттєвий позитивний вплив на

ефективність ризик-менеджменту банків матиме розробка методичних рекомендацій для проведення стрес-тестування із урахуванням фінтех-ризиків. У подальшому є необхідність розробки відповідних моделей впливу фінтех-ризиків на баланс банків та адекватних стрес-сценаріїв.

*Шифр НБУВ: Ж14572*

*Див. також: 6.У.87-6.У.89*

## Міжнародні економічні відносини та зв'язки

**6.У.148. Конкурентні технології в міжнародній економіці:** [підручник] / П. П. Гаврилко, А. В. Колодійчук, Л. П. Каганець-Гаврилко, Т. В. Гуштан, Р. А. Крамченко; Державний торговельно-економічний університет. — Львів: ННВК «АТБ», 2023. — 184 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 179-184. — укр.

Розглянуто управління міжнародною конкурентоспроможністю організації як напрям менеджменту організації, спрямованого на формування, розвиток і реалізацію конкурентних переваг та забезпечення життєдіяльності організації як суб'єкта міжнародної економічної діяльності. Значну увагу приділено аналізуванню особливостей конкуренції, конкурентних технологій в міжнародній економіці, конкурентоспроможності конкретного вітчизняного підприємства та його окремих товарів на вітчизняному ринку, розробленню стратегії виходу на закордонні ринки і забезпеченню на них конкурентних позицій. Визначено головні аспекти виконання загальних функцій управління конкурентоспроможністю підприємства, які визначають політику у сфері створення та реалізації конкурентоспроможних товарів, цілі і відповідальність у даній сфері діяльності суб'єкта господарювання.

*Шифр НБУВ: ВА863005*

**6.У.149. Міжнародна фінансова підтримка організації освітнього процесу в умовах запровадження воєнного стану в Україні** / Г. М. Терещенко, Н. Б. Пронь, О. Ю. Анісімова // Укр. соціум. — 2022. — № 2. — С. 169-180. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Розглянуто проблему міжнародної підтримки та фінансування сфери освіти України в умовах активної фази повномасштабної збройної агресії російської федерації в Україні. Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що у сучасних умовах запровадження воєнного стану в Україні важливим є забезпечення фундаментальних потреб населення, серед яких право на здобуття освіти, а отже, організація безперервності освітнього процесу для українських учнів і студентів, що потребує залучення міжнародних фінансових ресурсів. Окреслено загальний стан функціонування вітчизняної освітньої системи як важливої складової соціально-економічного розвитку в умовах неспровокованої й невиправданної збройної агресії російської федерації проти України. На прикладі провідних міжнародних фінансових організацій та іноземних країн проаналізовано основні зовнішні джерела та інструменти фінансової допомоги. З'ясовано, що з початком повномасштабної збройної агресії російської федерації в Україні низка міжнародних партнерів висловила готовність і вже здійснила необхідні кроки для виділення коштів, спрямованих на розв'язання актуальних проблем, характерних для воєнного часу, серед яких чільне місце посідає організація безперервності освітнього процесу. Охарактеризовано основні нормативно-правові та законодавчі перепони, які виникають у процесі надання фінансової підтримки у межах міжнародного співробітництва України. Увагу акцентовано на європейському шляху демократичного розвитку України, свідченням чого є всебічна фінансова підтримка ЄС освітніх потреб вимушено переміщених за кордон українців (дітей і студентів, викладачів і науковців). Проаналізовано особливості підтримки організації освітнього процесу України міжнародними партнерами у розрізі різних освітніх рівнів. Розроблено пропозиції щодо подальших кроків залучення міжнародної фінансової допомоги на розвиток української освіти.

*Шифр НБУВ: Ж24215*

**6.У.150. Міжнародні фінанси:** навч. посіб. / Н. І. Кара, В. Ю. Харчук; Національний університет «Львівська політехніка». — Львів: Растр — 7, 2022. — 225 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 223-225. — укр.

Висвітлено інформацію про роль і місце системи міжнародних фінансів, структуру й еволюцію міжнародних фінансів. Окреслено суб'єкти міжнародних фінансів і міжнародні фінансові центри. Висвітлено позиціонування у сфері міжнародних фінансів, відсоткові ставки, індекси та рейтинги, які відображають різноманітні аспекти міжнародних фінансів, форми міжнародних розрахунків та широкий спектр фінансових відносин, що виникають на міжнародній арені.

*Шифр НБУВ: ВА862866*

**6.У.151. Правила Інкотермс 2020: використання в національній та міжнародній торгівлі:** навч. посіб. / В. П. Залізний, В. І. Щелкунов, Т. А. Караваєв, В. А. Яценко; Київський національний торговельно-економічний університет. — Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2021. — 155 с.: іл., табл. — Бібліогр.: с. 155. — укр.

Досліджено стрімкий розвиток міжнародної торгівлі та її вплив на глобалізацію взаємовідносин всіх учасників ланцюга поставок товарів. Впродовж століття Міжнародна торгова палата (МТП) сприяє міжнародній торгівлі. Увагу приділено правилам Інкотермс, що є одним із найважливіших інструментів, які бізнес використовує у сфері міжнародної та внутрішньої торгівлі в усьому світі. Ці правила визначають основні обов'язки сторін договору купівлі-продажу, розподіл витрат, порядок переходу ризиків від однієї сторони до іншої, а також інші умови, застосування яких надає змогу спростити й уніфікувати торговельні операції. Висвітлено теоретичні та практичні аспекти тлумачення й використання правил Інкотермс 2020 у національній та міжнародній торгівлі. Значну увагу приділено поясненню обов'язків сторін, умов постачання відповідно до правил Інкотермс 2020, розподілу витрат, порядку переходу ризиків від однієї сторони до іншої, а також інших умов, застосування яких надає змогу спростити й уніфікувати торговельні операції.

Шифр НБУВ: ВА862199

**6.У.152. Світовий досвід формування організаційно-економічного механізму регулювання лісогосподарським виробництвом на засадах ринкової економіки** / О. І. Фурдичко, О. І. Дребот, О. П. Яремко, В. Н. Бондар // Агроекол. журн. — 2022. — № 2. — С. 22-33. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Узагальнено результати досліджень із питань світового досвіду щодо формування організаційно-економічного механізму регулювання лісогосподарським виробництвом на засадах ринкової економіки. Проаналізовано, що виробництво круглого лісу та заготівельна спроможність зростає, особливо характерно це відмічається у Карпатському регіоні та на Поліссі. Обіг виробництва деревини в круглому вигляді потребує посиленого контролю та моніторингу. Найбільшими експортерами деревини є приватні компанії в Україні, проте динаміка засвідчує різке зменшення постачання української деревини останніми роками. Це зумовлено посиленням європейських вимог та потребою у збільшенні площ сертифікованих лісів. Дослідивши динаміку сертифікації лісів, можна стверджувати, що Україна є лідером у зростанні кількості сертифікатів ланцюга постачання. Визначено переваги та недоліки лісової сертифікації, що свідчить про впровадження принципів збалансованого розвитку, підвищення економічної ефективності та відсутності державного фінансування, а також акредитованих установ. На основі досвіду європейських країн було проаналізовано форми власності та стан лісистості країн ЄС, а також показники запасів деревини. Світовий ринок наразі поступово підвищує попит на лісоматеріали. Визначено, що основні лідери ринку зменшують попит із кожним роком, тому для вирішення питання реалізації власної деревини потрібно запроваджувати план вітчизняного ефективного збуту. Доведено, що основними проблемами, які стримують розвиток нових напрямів лісогосподарського виробництва та лісової промисловості загалом, є: низький взаємозв'язок лісового господарства і лісопереробної промисловості; низький технологічний рівень; слабка інноваційна активність; низька ефективність використання лісових ресурсів. Як показує досвід країн світу, подолання проблем розвитку та підвищення лісогосподарського виробництва можливо завдяки створенню виробничих кластерів. Розробка відкриває можливість підвищити ефективну діяльність лісогосподарських підприємств через залучення інвестицій, впровадження інновацій, налагодження постачання та збуту, а також обмін інформацією.

Шифр НБУВ: Ж23660

## Економіка Європи

**6.У.153. Оцінка втрат України від воєнного вторгнення РФ: макроекономічний вимір** // Економіка і прогнозування. — 2022. — № 1. — С. 8-51. — Бібліогр.: 61 назв. — укр.

Наприкінці березня 2022 р. фахівцями ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України» було проведено оцінку потенційних втрат національної економіки України від воєнного вторгнення країни-агресора. Одержані результати не є остаточними, оскільки відображають ситуацію, що спостерігається лише у перший місяць війни. Водночас вони є достатньо інформативними з точки зору представлення вже понесених країною втрат та відповідних викликів, які постають перед нею, — як у частині консолідації наявних ресурсів для захисту державного суверенітету, так і подальшого повоєнного відновлення вітчизняної економіки. Одержані у дослідженні результати було направлено до центральних органів державної влади. Для публікації в журналі частину інформації з міркувань безпеки вилучено.

Шифр НБУВ: Ж23373

Див. також: 6.Т.69

## Економіка України

**6.У.154. Вплив ринкової трансформації економіки на еволюцію відносин державної власності в Україні** / А. С. Митрофанова // Бізнес Інформ. — 2021. — № 12. — С. 12-20. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

Сьогодні роль державної власності в економічних системах продиктовано її вирішальним значенням як реального базису для виконання державою своїх соціально-економічних функцій. Мета роботи — проаналізувати, яким чином соціально-економічні особливості періоду ринкового реформування економіки України у 1990-х рр. визначили шлях еволюції відносин державної власності від минулого до сьогодення. Надано авторське визначення категорії «державна власність» як одного із системоутворюючих елементів економічної системи, який являє собою сукупність відносин щодо володіння, використання та розпорядження засобами та результатами виробництва, які забезпечують ефективне виконання державою своїх суспільних функцій. Наведено теоретико-правове підґрунтя функціонування державної власності в Україні. Проаналізовано характерні риси та проблеми трансформаційного періоду розвитку економіки України; розкрито причини, протиріччя та наслідки трансформаційної кризи; розглянуто хід та особливості реформування відносин державної власності в Україні за таких умов. Надано характеристику сучасного етапу розвитку державної власності в Україні; розкрито сучасні тенденції обсягу та структури корпоративних прав держави за видами господарських товариств і за розміром державної частки. Також охарактеризовано сучасні тенденції приватизації в Україні (суперечливий вплив нової законодавчої бази; порушення фіскальної функції приватизації; розгортання малої приватизації переважно зрушення у великій приватизації) та проблеми розвитку державної власності в економіці України в цілому (серед них: суперечливий характер приватизації; низька ефективність управління державною власністю; труднощі державних підприємств як господарських одиниць; розмивання прав власності; протиріччя у сфері «власності-влади»).

Шифр НБУВ: Ж14572

**6.У.155. Енергетична модель економічного зростання України:** монографія / М. О. Кизим, В. Є. Хаустова, В. В. Шпілевський, І. О. Губарева, Н. В. Белікова, О. І. Решетняк, В. А. Зінченко, Є. І. Котляров, Т. І. Салашенко, Є. М. Крячок, Є. С. Колбасін, М. В. Криванич, О. В. Рудика, О. В. Шпілевський, Р. В. Харченко; ред.: М. О. Кизим, О. В. Шпілевський. — Харків: Лібуркіна Л. М., 2021. — 339 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 278-292. — укр.

Досліджено теоретичні та практичні аспекти енергетичного моделювання розвитку національної економіки, розроблено теоретико-методичні та концептуальні засади формування енергетичної моделі національної економіки, здатної забезпечувати узгодженість структурних перетворень в економіці й енергетиці країни. Наведено результати аналізу узгодженості економічного й енергетичного розвитку України; оцінки стану та тенденцій розвитку національного електроенергетичного комплексу на фоні глобальних викликів енергетичного розвитку; обґрунтування теоретичних і методичних положень енергетичної моделі економічного розвитку країни; визначення напрямів і можливих сценаріїв структурних перетворень в електроенергетиці, спрямованих на забезпечення економічного зростання країни; вибору сценарію структурних перетворень у національній електроенергетиці на основі порівняльного аналізу параметрів різних варіантів енергетичних моделей економіки; обґрунтування концепції побудови енергетичної моделі економічного розвитку країни і практичних рекомендацій щодо її впровадження тощо.

Шифр НБУВ: ВА862875

**6.У.156. Інформаційне забезпечення державного управління соціально-економічним розвитком регіону:** монографія / В. Г. Ковальчук, А. О. Дегтяр, В. О. Шведун; Національний аерокосмічний університет імені М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». — Харків: О. А. Мірошніченко, 2022. — 165 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 159-165. — укр.

Запропоновано вирішення актуальної наукової проблеми через обґрунтування теоретико-методологічних засад і розроблення науково-прикладних рекомендацій стосовно інформаційного забезпечення державного управління соціально-економічним розвитком регіонів України за сучасних умов. Здійснено огляд ролі інформації в державному управлінні соціально-економічним розвитком. Виокремлено інформаційні вимоги до вироблення ефективних державно-управлінських рішень на рівні регіонального соціально-економічного простору; виділено особливості підвищення якості державно-управлінських рішень у соціально-економічній сфері регіону. Досліджено державний вплив на розвиток сфери рекламної діяльності в регіоні як передумову стабільного соціально-економічного розвитку. Проаналізовано нормативно-правовий механізм державного управління у сфері рекламної діяльності як запоруку регіональної інформаційної безпеки.

Шифр НБУВ: ВА862910

**6.У.157. Модернізація соціально-економічної політики держави в умовах децентралізації: світовий досвід та національна специфіка:** монографія / В. П. Решетило, О. В. Бєрвено, Ю. В. Федотова, І. А. Островський, О. О. Вороніна, Н. В. Можайкіна, А. О. Москвіна, М. С. Наумов, Г. І. Рыбак; Харківський нац. ун-т міського госп-ва ім. О. М. Бекетова. — Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. — 170 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 153-170. — укр.

Визначено зміст і особливості модернізації економічної політики держави в аспекті проведення реформ децентралізації країни. Досліджено основні аспекти вирішення проблем модернізації економічної політики держави в умовах децентралізації, модернізації державного регулювання у сфері малого, середнього та корпоративного сектора економіки. Звернено увагу на вирішення проблем здійснення фінансової децентралізації, знаходження напрямів реалізації експортного потенціалу та економічної безпеки регіонів України з метою стимулювання соціально-економічного розвитку регіонів та реалізації національних конкурентних переваг.

Шифр НБУВ: BA862459

**6.У.158. Організація виробництва:** навч. посіб. / М. М. Нєвікова, М. В. Бєровик; Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова. — Харків: Міська друкарня, 2022. — 221 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 218-221. — укр.

Розглянуто теоретичні засади організації виробництва. Розкрито питання раціональної організації виробничого процесу на підприємстві. Пріоритетно значну увагу організації забезпеченню виробничого процесу. Запропоновано, з метою поглибленого вивчення матеріалу, питання для самоконтролю та обговорення, тестові завдання і подано рекомендації щодо добору необхідної літератури.

Шифр НБУВ: BA862892

**6.У.159. Оцінка діяльності філій транснаціональних корпорацій в Україні (на прикладі ТОВ «Самсунг Електронікс Україна Компані»)** / О. В. Чернова, Д. Г. Заяць // Бізнес Інформ. — 2021. — № 12. — С. 27-34. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження діяльності філій іноземних корпорацій на території України на прикладі ТОВ «Самсунг Електронікс Україна Компані» та визначення перспектив щодо її подальшого розвитку на вітчизняному ринку. Розглянуто суть і основні характеристики транснаціональних корпорацій (ТНК) і процесу транснаціоналізації. Вивчено підходи різних авторів, науковців і вчених до трактування поняття «транснаціональна корпорація». З'ясовано особливості риси ТНК, які відрізняють їх від звичайних компаній. Досліджено історію створення та розвитку відомої технологічної корпорації Samsung Electronics Co. Ltd. Проаналізовано рейтинг найприбутковіших компаній світу згідно з показником «чиста виручка» та з'ясовано місце корпорації Samsung Electronics у ньому. Визначено місце Samsung Electronics на світовому ринку електроніки, технологій і телекомунікацій. Розглянуто рейтинг провідних найпопулярніших брендів мобільних телефонів на світовому та вітчизняному ринках і виявлено позицію бренду Samsung у ньому. З'ясовано конкурентні компанії в Україні та світі. Проаналізовано масштаби діяльності філії корпорації Samsung Electronics в Україні. Проведено аналіз динаміки показників «чистий дохід» і «соби-вартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)» компанії «Самсунг Електронікс Україна Компані» протягом останніх років. Досліджено динаміку зміни показників «валовий прибуток» і «чистий фінансовий результат (прибуток)» компанії протягом останніх років. За допомогою аналізу динаміки показників фінансових результатів було надано комплексну оцінку діяльності ТОВ «Самсунг Електронікс Україна Компані». Розкрито проблеми функціонування філій іноземних корпорацій на території України та визначено перспективи розвитку їх філій (на прикладі ТОВ «Самсунг Електронікс Україна Компані»). Зроблено висновки щодо значення філії іноземної корпорації Samsung Electronics Co. Ltd для українського ринку технологій, електроніки та телекомунікацій зокрема та національної економіки загалом.

Шифр НБУВ: Ж14572

**6.У.160. Продовольча безпека України: стан та актуальні питання сьогодення** / Н. В. Палапа, О. С. Дем'янюк, О. М. Нагорнюк // Агроскол. журн. — 2022. — № 2. — С. 34-45. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

Проблема забезпечення продовольчої безпеки як в Україні, так і світі загалом набула особливої актуальності, що пов'язано зі збільшенням населення на планеті, вичерпання природних ресурсів, зниженням продуктивності ґрунтів, змінами клімату та воєнними конфліктами. Останніми роками зросла кількість країн із наявними проблемами щодо продовольчого забезпечення. Проаналізовано різні погляди на продовольчу безпеку, стан продовольчої безпеки в Україні та проведено порівняння з країнами Європи та світу. Згідно зі статистичними даними у 2020 р. калорійність раціону українця лише на 7 % перевищила пороговий рівень, який становив 2500 ккал/добу, але менше мінімального фізіологічного нормативу ВООЗ (3000 ккал/добу), у той

час як калорійність раціону українця у 1990 р. сягала 3597 ккал/добу. Крім того, раціон населення України залишається незбалансованим із переважанням продуктів рослинного походження. Найбільш критичним є стан споживання повноцінних білкових харчових продуктів (м'яса, молока, риби) та вітамінної продукції (фруктів). Риби, рибопродуктів та фруктів українці споживають менше мінімальної норми. Розраховано показник імпортозалежності, згідно з яким станом на 2020 р. найвищий він був по риби та рибопродуктах — 82 %, що на 52 % вище порогового рівня (30 %). Переважна частка імпортованих поставок припадає на види риби, які видобуваються виключно у водах морських економічних зон інших держав. До того ж, споживання населенням України риби і рибопродуктів залишається нижчим за рекомендовані норми харчування. Встановлено, що за рахунок внутрішнього виробництва більше ніж на 90 % наша країна задовольняє необхідні споживчі потреби населення з більшості харчових продуктів. Проведено аналіз та порівняльну оцінку структури сукупних споживчих витрат домогосподарств у 2016 та 2020 рр., а також наведено порівняння з країнами ЄС. За опрацьованими даними Держстату України, споживчі грошові витрати українських домогосподарств сягають 91,4 % від рівня доходів. «Лєвову» частку своїх доходів (48,1 %) українці витрачали на придбання їжі, на житло та комунальні послуги — 14,4 %. У країнах ЄС на першому місці у структурі споживчих витрат домогосподарств житло, комунальні послуги та паливо — 25,7 % від усіх витрат. Найбільше на цю статтю витрачається громадянами Словаччини та Фінляндії — 30,7 і 30,5 % усіх витрат відповідно. Найменше — 15,5 % — у Литві. Витрати європейців на їжу та безалкогольні напої у середньому становили 14,8 % усієї структури споживчих витрат, що посідає другу позицію після комунальних послуг.

Шифр НБУВ: Ж23660

**6.У.161. Сучасний стан розвитку методів оцінювання земель сільськогосподарського призначення** // Ю. Губар, В. Сай, О. Гулько, А. Марченко // Сучас. досягнення геодез. науки та вир-ва: зб. наук. пр. Зах. геодез. т-ва УТГК. — 2021. — Вип. 2. — С. 118-127. — Бібліогр.: 124 назв. — укр.

Мета роботи — вдосконалення методів оцінювання земель сільськогосподарського призначення (СПП). Сьогодні уже знято мораторій на купівлю та продаж земель СПП і тому проблема встановлення об'єктивної (ринкової) ціни на сільськогосподарські землі (СГЗ) є актуальною, адже підвищення рівня їх використання — об'єктивна необхідність та умова поступового розвитку суспільства. Однак, незважаючи на доволі значну кількість наукових досліджень, у яких землю розглядали як засіб виробництва, зняття праці та предмет праці (а цього в нинішніх умовах недостатньо), малодослідженими та дискусійними залишаються питання вартості земель як цілісної системи з усією сукупністю властивостей. Це пов'язано з тим, що землі СПП переважно оцінюють диференційовано за показниками, які домінують (урожайність, вартість валової продукції тощо), не вибудовуючи ієрархії за значущістю інших показників. Складність і багатогранність проблеми оцінювання земель вимагає продовження та поглиблення наукових пошуків у цій сфері. Дослідження базуються на загальних принципах економічного та математичного моделювання, математичної статистики, економітрики, на фундаментальних і прикладних наукових розробках. Інформаційну базу досліджень становили наукові праці вітчизняних та іноземних вчених у сфері оцінювання нерухомості, земельного та міського кадастрів, статистики, екології. Питання ціноутворення на землю складне та багатогранне, від його вирішення залежить розвиток ринку землі. Тому подальші дослідження доцільно спрямувати на вдосконалення ринкової оцінки СГЗ. Цей процес має базуватися на державному втручанні з урахуванням економічної та політичної ситуації. Це забезпечить після зняття мораторію на розпорядження землями СПП створення конкурентного середовища на ринку землі, об'єктивності здійснення оцінки та збільшення надходження коштів до державного бюджету. Виконані дослідження нададуть змогу покращити якість визначення ринкової вартості земель СПП для подальшого розвитку земельної реформи в Україні.

Шифр НБУВ: Ж72536

**6.У.162. Сучасні підходи до соціально-економічного, інформаційного та науково-технічного розвитку суб'єктів національного господарства:** [колект.] монографія / ред.: Л. М. Савчук, Л. М. Бандорина; Національна металургійна академія України. — Дніпро: Пороги, 2020. — 518 с.: рис., табл. — укр.

Представлено монографію в межах теми дослідження «Методологія соціально-економічного, інформаційного та науково-технічного розвитку регіонів, галузей виробництва, підприємств та їх об'єднань» (державний реєстраційний номер 0116U006782), яку спрямовано на обмін результатами наукових досліджень за вказаною проблематикою. Представлено результати досліджень щодо соціально-економічного, інформаційного та науково-технічного розвитку національного господарства.

Шифр НБУВ: BA862896

**6.У.163. Формування цифрової економіки та фінансове регулювання інноваційної діяльності в Україні: сучасна парадигма і секторальні пріоритети:** монографія / Н. Б. Демчишак;

Львівський національний університет імені Івана Франка. — Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. — 525 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 466-504. — укр.

Сформовано теоретичну парадигму фінансового регулювання інноваційної діяльності у контексті цифровізації національної економіки. Поглиблено методологічні засади організації регулювання інноваційних процесів. З'ясовано особливості архітектоніки та ключові вектори формування цифрової економіки в Україні. Проаналізовано ефективність інструментів фінансового регулювання та інноваційної інфраструктури як основи цифровізації і забезпечення інноваційної діяльності в Україні у контексті цифровізації та глобалізаційних процесів. Окреслено методологічні засади фінансового регулювання інноваційної діяльності в Україні, інституційні основи та принципи фінансового регулювання інноваційних процесів. Означено концептуалізацію та структурно-функціональний аналіз національної інноваційної системи.

Шифр НБУВ: ВС70381

**6.У.164. Цифрова економіка та електронний бізнес: окремі проблеми правового регулювання:** Зб. наук. праць / О. М. Вінник, О. А. Беляневич, О. М. Гончаренко, К. В. Єфремова, О. Р. Ковалишин, В. В. Кочин, Н. Б. Падурія, О. А. Черненко; ред.: О. М. Вінник; Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені Ф. Г. Бурчака. — Київ: НДІ ППІП ім. Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2019. — 151 с. — укр.

Досліджено цілі договірної права в епоху цифрової економіки. Проаналізовано правові запозичення у сфері регулювання електронної комерції. Визначено роль віртуальних товариств у сфері електронної економіки. Висвітлено сучасний стан і порядок укладання полісів обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів в електронній формі. Охарактеризовано місце електронних документів в господарському судочинстві. Назва сучасних інформаційно-комунікаційних технологій як таких, що надаються в цифровому форматі (цифрові технології), забезпечило нову характеристику сучасної економіки як цифрової.

Шифр НБУВ: ВА863030

Див. також: 6.У.94, 6.У.97-6.У.98, 6.У.105, 6.У.113, 6.У.124, 6.У.128, 6.У.133, 6.У.152, 6.У.181, 6.У.189, 6.У.227

## Бізнес

**6.У.165. Бізнес-середовище в Україні: проблеми та перспективи розвитку** / О. І. Пікулук // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємство. — 2021. — № 2. — С. 23-26. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Розглянуто актуальні питання сучасного бізнес-середовища в Україні, яке безпосередньо впливає на економічну активність суб'єктів господарювання та розвиток підприємницької діяльності в країні. Сприятливе бізнес-середовище є запорукою підвищення ефективності та стабільності економіки, зростання добробуту населення. Розглянуто основні складники вітчизняного бізнес-середовища, його проблеми та слабкі боки, проаналізовано причини, які зумовлюють несприятливу ситуацію у сфері бізнесу. Наголошено на важливості державної регуляторної політики щодо поліпшення умов ведення бізнесу в країні. Визначено перспективи розвитку вітчизняного бізнес-середовища, які необхідно реалізувати з метою розбудови конкурентоспроможної економіки та здійснення європейської економічної інтеграції України.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

**6.У.166. Започаткування бізнесу: практичні аспекти:** навч. посіб. для студентів спец. 073 «Менеджмент» та 281 «Публічне управління та адміністрування» / Н. Ю. Подольчак, О. Г. Сокол, В. В. Риси́н, Ю. М. Дзюрах, Я. Я. Пушак, Л. В. Яромол, О. І. Познякова, Я. В. Левицька, І. І. Кульчицький, Н. О. Іванкова, О. І. Дума; ред.: Н. Ю. Подольчак, О. Г. Сокол, Ю. М. Дзюрах; Національний університет «Львівська політехніка», «Ukrainian Reintegration by Alumni» project. — Львів: Растр-7, 2023. — 149 с.: іл., рис. — Бібліогр.: с. 147-148. — укр.

Наведено основні теоретичні підходи та практичні рекомендації з започаткування бізнесу та його розвитку. Розглянуто правові питання підприємництва та захисту інтелектуальної власності. Увагу приділено цифровому маркетингу, нетворкінгу. Акцентовано також на фінансовому менеджменті, сучасних викликах започаткування бізнесу тощо.

Шифр НБУВ: ВА862878

**6.У.167. Методологія керування бізнесом в умовах цифровізації:** монографія / А. П. Гринько, П. Л. Гринько, Н. Г. Ушакова, Т. В. Андросова, О. А. Кулініч, І. І. Поміно-

ва; Державний біотехнологічний університет. — Харків: Вид-во Іванченка І. С., 2022. — 198 с.: рис., табл. — укр.

Представлено результати наукових досліджень, що висвітлюють як сучасний стан розвитку цифрової економіки, так і перспективні напрями цифрової трансформації економіки і бізнесу в Україні. Відображено питання теорії цифрової економіки в умовах глобалізації, особливості розвитку економіки знань, трансформації бізнес-моделей організації під впливом процесів цифровізації тощо. Розглянуто у межах аналізу процесів формування цифрової економіки в Україні питання інституційної організації бізнесу та управління інноваційними організаціями в умовах цифровізації.

Шифр НБУВ: ВА862717

**6.У.168. Роль електронного бізнесу в розвитку національної економіки** / Л. В. Вербівська // Бізнес Інформ. — 2021. — № 12. — С. 66-71. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Упровадження сучасних інформаційних, цифрових технологій поступово змінює умови функціонування суспільства, впливаючи фактично на всі аспекти його розвитку. Електронний бізнес як напрям господарської діяльності сьогодні активно розвивається в усьому світі. Особливий поштовх до його розвитку зробила пандемія COVID-19 та надзвичайно швидкий розвиток зазначених технологій у сфері платежів, продажу, маркетингу тощо. Саме така ситуація актуалізує питання поглибленого вивчення особливостей розвитку електронного бізнесу, його ролі в розвитку національної економіки. Розвиток електронного бізнесу визначається різними чинниками, основним серед яких є рівень розвитку в країні інформаційно-комунікаційних технологій. Саме їх використання надає змогу формувати нові імпульси до розбудови національного господарства, створення нових сфер економіки, нових ринків товарів і послуг. Виокремлено два виміри опису взаємодії між системою електронного бізнесу та національною економікою, а саме: вимір екзогенного впливу — вплив електронного бізнесу на господарські процеси в межах системи національної економіки, та вимір ендogenous впливу — вплив макроекономічних чинників на розвиток електронного бізнесу, його розвиток у відкритому, стохастичному середовищі, де функціонують й інші господарські системи. Враховуючи одержані результати, встановлено, що подальше впровадження інформаційно-комунікаційних технологій є невідворотним процесом, який буде активно відбуватися і надалі, що сприятиме розвитку електронного бізнесу, окремих сфер економіки, у яких уже сьогодні активно використовуються зазначені технології для підприємницької діяльності. Відповідно і роль електронного бізнесу в розвитку економіки зростатиме, що вимагає розробки заходів із активізації господарської діяльності в цій сфері.

Шифр НБУВ: Ж14572

**6.У.169. Фінансова безпека інноваційного бізнесу як фактор економічного розвитку:** монографія / П. Т. Бубенко, С. М. Глухарев, О. В. Димченко; Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова. — Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. — 163 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 161-163. — укр.

Розглянуто теоретичні проблеми забезпечення фінансової безпеки господарюючих суб'єктів. Досліджено методи інтегральної оцінки фінансової безпеки підприємств. Проаналізовано існуючі ризики інноваційної діяльності та методи їх зниження. Виявлено вплив інноваційного підприємництва на економічний розвиток регіону. Звернено увагу на проблеми антирейдерського захисту інноваційного бізнесу.

Шифр НБУВ: ВА862458

Див. також: 6.У.130

## Економіка праці

### Трудові ресурси

**6.У.170. Ключові елементи державного механізму регулювання ринку праці в контексті забезпечення продуктивної зайнятості** / В. В. Близняк, Л. Д. Яценко // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємство. — 2021. — № 2. — С. 55-61. — Бібліогр.: 5 назв. — укр.

Обґрунтовано визначальну роль державного регулювання у забезпеченні продуктивної зайнятості населення та продемонстровано структуру механізму державного регулювання ринку праці, що надало змогу представити його як сукупність взаємопов'язаних елементів, що забезпечують ефективне функціонування збалансованого й інклюзивного ринку праці та досягнення продуктивної зайнятості за допомогою використання спеціальних інструментів, методів і важелів регуляторно-управлінського впливу. Окреслено базові принципи формування сучасного механізму, що відіграють роль методологічних орієнтирів та розкривають зміст та вимоги до основних суб'єктів ринку праці. Запропоновано основні напрями державного регулювання вітчизняного ринку праці для мінімізації ризиків у трудовій сфері та створення сприятливих умов для продуктивної зайнятості.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

**6.У.171. Проблеми та перспективи розвитку кадрового потенціалу регіону:** колект. монографія / Д. М. Павлов, С. А. Остренко, Н. М. Кушлакова, Н. В. Житник, Н. М. Куцинова, О. В. Леонова, А. Н. Курбанова, Р. Д. Сидоркіна, Р. М. Пріма, Д. А. Пріма, А. С. Бензарь, Ю. П. Ченцова, Т. І. Тищенко, Л. О. Волокітина; ред.: Н. М. Кушлакова; Міжрегіональна Академія управління персоналом. — Павлоград: АРТ Синтез-Т, 2022. — 300 с.: рис., табл. — укр.

Представлено монографію, в якій викладено результати дослідження особливостей формування регіональної кадрової політики, соціально-правових аспектів підготовки кадрів та економічних проблем збереження і розвитку кадрового потенціалу регіону.

Шифр НБУВ: ВА862641

**6.У.172. Рекрутинг персоналу. Від азів до професійності** / С. В. Криворучко. — Київ: Гнозіс, 2023. — 691 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 689-690. — укр.

Детально визначено та проаналізовано практично всі основні компоненти рекрутингу персоналу, починаючи з основ пошуку та добору (підбору) спеціалістів і закінчуючи особливостями діяльності зовнішніх та внутрішніх рекрутерів. Особливо детально проаналізовано концептуальні поняття, визначення, аспекти та технологічні складові рекрутингу фахівців, зокрема види, способи й методики пошуку та підбору працівників, основні критерії результативності та рентабельності, часові фази та загальні фінансово-економічні аспекти рекрутингу персоналу; основні технологічні складові пошуку персоналу; основні технологічні складові відбору персоналу; основні технологічні складові прийняття персоналу на роботу в компанію роботодавця; основні організаційні аспекти діяльності зовнішніх рекрутерів (рекрутингових агенцій) та окремі особливості організаційних аспектів діяльності внутрішніх рекрутингових підрозділів компанії — замовників персоналу.

Шифр НБУВ: ВА862985

**6.У.173. Рекрутинг як технологія ефективного залучення й онбордингу персоналу** / В. М. Жуковська, І. П. Миколайчук, А. М. Марняло, М. С. Шома // Бізнес Інформ. — 2021. — № 12. — С. 257-262. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Проаналізовано суть і тенденції розвитку технології рекрутингу як технології залучення й онбордингу персоналу. Наведено авторську інтерпретацію змісту рекрутингу як процесів набору, підбору, відбору персоналу та використання технологій його залучення в організації, завдяки сприянню цілого ряду позитивних факторів робочого середовища та соціально-психологічного клімату. Мета роботи — теоретичне узагальнення методичних підходів до використання аналітичних інструментів ефективного рекрутингу та розробка пропозицій щодо його використання у процесі залучення й онбордингу персоналу на підприємстві. Досліджено взаємозв'язок рекрутингу із процесами залучення персоналу. Охарактеризовано головні відмінності між поняттями «підбір», «відбір» і «залучення» персоналу. Наведено характеристику головних трендів розвитку сучасної технології рекрутингу. Проаналізовано різні нововведення у стратегії відбору, оцінки й онбордингу кандидатів через відеочат, за допомогою HR-ботів. Обгрунтовано перспективи використання цифрового рекрутингу в практиці управління персоналом. Встановлено, що інструменти прогнозування аналітики в рекрутменті міжнародних компаній набувають системного використання в адаптаційному навчанні soft та hard skills кандидатів у контексті досягнення бізнес-цілей. Запропоновано показники та критерії оцінювання ефективності та результативності рекрутменту персоналу. Обгрунтовано потребу в подальших дослідженнях технології рекрутменту з урахуванням досвіду компанії.

Шифр НБУВ: Ж14572

**6.У.174. Соціально-психологічний супровід у роботі фахівців служб зайнятості:** монографія / Л. Є. Бегеца, В. Р. Дорожкін, І. В. Євтушенко, Я. Ц. Зелінська, Є. М. Калюжна, Л. І. Матвієнко, К. Л. Мілютіна, О. О. Нежинська, Г. А. Пріб, О. П. Смирнова, М. Г. Ткалич, Г. В. Циганенко; ред.: Г. А. Пріб, Є. М. Калюжна; Державна служба зайнятості України. — Київ: ІПК ДСЗУ, 2020. — 327 с.: табл. — Бібліогр.: с. 322-325. — укр.

Наведено загальні принципи надання психологічної допомоги безробітним. Висвітлено шляхи підвищення активності людини на ринку праці (сценарій тренінгового заняття). Досліджено діагностику прагнення до успіху в пошуках роботи у безробітних і принципи її активізації. Запропоновано тренінгову програму з формування адекватної самооцінки та корекції тривожності особистості безробітного. Увагу приділено стресу як чинник психоемоційного стану безробітних жінок. Охарактеризовано психологічну профілактику явища прокрастинації в ситуації невизначеності. Наведено психологічні рекомендації з надання допомоги внутрішньо переміщеним особам. Визначено особливості системи психологічного захисту учасників антитерористичної операції. Досліджено організацію роботи щодо профорієнтації учнівської молоді та мотивації до вибору професії.

Шифр НБУВ: ВА862763

Див. також: **6.У.103**

## Фінанси. Грошовий обіг. Кредит. Страхування

**6.У.175. Аналіз та оцінка кредитної діяльності банків України** / С. О. Кушнір, С. С. Фоменко // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2021. — № 2. — С. 62-67. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Економічний потенціал країни значно збільшується завдяки наявності розвиненого кредитного ринку, який становить значну частку загального фінансового ринку, а також має особливості функціонування та певні переваги перед іншими сегментами. Масштаб, активність і ефективність кредитної діяльності мають вирішальне значення для успіху кожної банківської установи як класичного представника фінансового посередництва. Успішна діяльність банку вимагає постійної роботи щодо вдосконалення власної кредитної діяльності, оптимізації кредитного портфелю, впровадження інноваційних механізмів та інструментів кредитування, розширення асортименту кредитних послуг та програм. Велике значення в контексті управління кредитною діяльністю мають розроблення та реалізація власної кредитної політики банку з урахуванням потенційних можливостей, безлічі ризиків і чинників (внутрішніх, зовнішніх), що впливають на ефективність і результативність.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

**6.У.176. Аналіз формування пріоритетних напрямів підвищення ефективності бюджету України** / О. С. Сокирко, К. І. Філіпішина // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2021. — № 2. — С. 68-73. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Розкрито зміст аналізу доходної та видаткової частини Державного бюджету України. Розглянуто структуру та динаміку основних надходжень і видатків Державного бюджету за останні роки. Виокремлено головне завдання та функції державного бюджету. Визначено основні проблеми утворення та використання бюджетних коштів. Обгрунтовано необхідність підвищення ефективності управління коштами державного бюджету та запропоновано основні шляхи їх удосконалення.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

**6.У.177. Базова структура і податкові витрати з ПДВ в Україні: методологічний і прагматичний аспекти** / А. М. Соколовська // Економіка і прогнозування. — 2022. — № 1. — С. 78-106. — Бібліогр.: 30 назв. — укр.

Попри те, що Державна податкова служба (ДПС) України готує звіти про податкові витрати — податкові пільги, що є втратою доходів бюджету, і це свідчить про певні кроки на шляху упродовження концепції податкових витрат у бюджетний процес, питання щодо якості цих звітів залишається відкритим — через невизначеність принципів розподілу податкових пільг на такі, що є втратами доходів бюджету, та інші податкові пільги, а також алгоритму розрахунку втрат бюджету від надання податкових пільг. Мета роботи — визначення методологічних підходів до формування довідників і, відповідно, звітів ДПС України про податкові пільги (на прикладі пільг з пдв), що є втратами доходів бюджету, і про інші податкові пільги та обгрунтування напрямів підвищення якості таких звітів. На основі аналізу концепцій базової податкової системи (податку) і податкових витрат та підходів до визначення їх основних елементів у статті сформульовано вимоги до структури довідників податкових пільг та звітів про податкові пільги, зокрема, встановлено, що якщо Довідник податкових пільг, які є втратами доходів бюджету, має включати лише податкові витрати, то у структурі Довідника інших податкових пільг можна виокремити дві складові — «структурні пільги», які є елементами базової структури податкової системи, і спеціальні пільги, які не призводять до втрат бюджетних надходжень. З метою полегшення ідентифікації та аналізу визначено основні складові структурних пільг з пдв в Україні, а також види (групи) пільг, які не призводять до бюджетних втрат, розглянуто випадки необгрунтованої класифікації податкових пільг у довідниках ДПС та обгрунтовано пропозиції до зміни їх класифікації. На основі проведених розрахунків виявлено, які групи пільг переважають у системі інших пільг, а також пільг, які є втратами доходів бюджету. За наслідками дослідження зроблено висновок, що сума структурних пільг з пдв в Україні у 4,5 разу перевищує суму податкових витрат, які, за потреби, можуть розглядатися як резерв збільшення надходжень податку до державного бюджету України. Визначено недоліки системного обліку пільг з пдв у довідниках податкових пільг та розроблено пропозиції, спрямовані на підвищення коректності та повноти їх обліку.

Шифр НБУВ: Ж23373

**6.У.178. Вплив боргової політики Уряду на розвиток економіки України** / В. І. Гаркавенко, Г. В. Єршова // Економіка і прогнозування. — 2022. — № 1. — С. 107-123. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

Проаналізовано вплив боргової політики уряду на розвиток економіки України. Визначено, що нині практично всі показники боргової стійкості в Україні перевищують критичну межу, за якою вона втрачає можливості самостійно вирішити боргові

проблеми. Так упродовж 2014 – 2021 рр. внутрішній державний та гарантований державою борг України збільшився у гривневою еквіваленті у 3,9 разу і станом на кінець 2021 р. становив 1111,6 млрд грн. Збільшення боргу відбулося передусім за рахунок прямого державного боргу, який за аналізований період зріс у 4,1 разу. Зроблено висновок, що масштабність державних запозичень в Україні перетворює їх на загрозу для економіки, оскільки без зміни чинної державної боргової політики ризик неспроможності уряду виконувати свої зобов'язання з погашення та обслуговування боргу зростає. Акцентовано на переосмисленні економічної політики країни у напрямі обмеження боргової залежності країни, удосконалення структури платіжного та зовнішньоторгового балансу, вираженого підходу до лібералізації відносин у зовнішньоекономічній сфері та залучення іноземних інвестицій. Здійснено детальний аналіз тенденцій щодо випуску ОВДП, ОЗДП, а також залучення боргового фінансування від міжнародних фінансових організацій. Дослідження тенденцій, а головне структури ОВДП надає підстави стверджувати, що зростання випуску зумовлено не лише необхідністю фінансування дефіциту державного бюджету, а й недоліками і прорахунками грошово-кредитної та боргової політики, а також політикою протекціонізму інтересів окремих бізнес-структур. Акцентовано увагу на тому, що значна частка коштів нерезидентів в ОВДП збільшує валютно-курсову та фінансову вразливість країни і є фактором, що надає нерезидентам можливість впливати на валютний ринок та, відповідно, на курс національної валюти і стан міжнародних резервів України.

Шифр НБУВ: Ж23373

**6.У.179. Дослідження впливу фінансових інновацій на основні фінансові показники України** / С. І. Благун // Бізнес Інформ. – 2021. – № 12. – С. 108-113. – Бібліогр.: 15 назв. – укр.

Досліджено вплив фінансових інновацій на дохідність державних облігацій на основі моделей сімейства ARCH та доведено, що впровадження фінансових інновацій впливає на державні облігації. Встановлено, що динаміка волатильності багатьох фінансових змінних підпорядкована стійким законам руху. Традиційна модель ціноутворення для капітальних активів та її динамічна модифікація вказують на пропорційну залежність між очікуваною надмірною віддачею ринкового портфеля та його умовним стандартним відхиленням. ARCH-модель є природним інструментом для вивчення цієї проблеми в динамічному контексті, коли умовна дисперсія змінюється в часі. Результати підтверджують вплив фактора екзогенної дифузії фінансових інновацій на дохідність державних облігацій учасників ринку в усіх випадках. Отже, для кривих прибутковості державних облігацій існує суттєва можливість прогнозування. Це дуже важливе питання з точки зору активної торгівлі облігаціями та з огляду на управління ризиками кредитного портфеля. Досліджено вплив інформаційних потоків і повідомлень на фінансові ринки щодо поведінки курсів двох основних закордонних валют, а саме: євро та долара США. Встановлено, що існує значний вплив між впровадженням фінансових інновацій та інформації учасників ринку на курси валют, що виражається коефіцієнтом дифузії протягом обраного дифузійного періоду часу. Доведено, що коефіцієнт дифузії має значний вплив на учасників ринку з точки зору середньої прибутковості та історичної волатильності, а також досліджено, що впровадження фінансових інновацій зменшує зміщення коефіцієнтів моделі і волатильність. Методологію даної роботи можна використати для порівняння різних класів активів, індексів і фінансових інновацій.

Шифр НБУВ: Ж14572

**6.У.180. Інновації у фінансовій сфері:** навч. посіб. / Т. Д. Косова, Т. О. Гаврилко, О. Ю. Жам, О. М. Рибак; Національний авіаційний університет. – Київ: НАУ, 2022. – 134 с.: табл. – (НАУ 90). – Бібліогр.: с. 129-134. – укр.

Викладено особливості створення та впровадження інновацій в умовах здійснення трансформаційних процесів у фінансовій сфері. Наведено матеріал, який надасть змогу здобувачам вищої освіти спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», критично осмислити проблеми інноваційної діяльності суб'єктів фінансових відносин, зрозуміти перспективи та сучасні тенденції розвитку інновацій у різних сегментах фінансової системи.

Шифр НБУВ: ВА862897

**6.У.181. Інфляція та страхування як фактори впливу на безпеку продовольчого ринку: двофакторний регресійний аналіз** / М. І. Арич, М. В. Корнієнко, Я. В. Кріпак, Т. С. Діденко // Наук. пр. Нац. ун-ту харч. технологій. – 2020. – 26, № 6. – С. 68-81. – Бібліогр.: 24 назв. – укр.

Проведено кореляційно-регресійний аналіз впливу показників інфляції та страхування на безпеку продовольчого ринку, що представлено показниками експорту та імпорту продуктів харчування. Визначено ступінь статистичної значимості впливу інфляції та страхування на показники безпеки продовольчого ринку. Дослідження проведено на підставі аналізу статистичних даних України за 2002 – 2019 рр. і зарубіжних країн (Австралія, Бельгія, Данія, Фінляндія, Франція, Німеччина, Ісландія, Ірландія, Італія, Японія, Нідерланди, Норвегія, Португалія, Іспа-

нія, Туреччина, Швейцарія, Велика Британія) за 1983 – 2018 рр. Джерелами статистичних матеріалів, на основі яких було проведено наукове дослідження показників зарубіжних країн, є офіційні дані Світового банку щодо інфляції (індексу споживчих цін), а також інформація щодо вибраних для дослідження показників безпеки продовольчого ринку: частка імпорту та експорту продуктів харчування у товарній структурі імпорту чи експорту в цілому. Статистичні дані страхового ринку (валові страхові премії) зарубіжних країн одержано з офіційного сайту Організації економічного співробітництва та розвитку. Інформацію щодо ринку України взято з офіційних сайтів Державної служби статистики України та Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг України. Сформовано та перевірено нульову (не існує жодного статистично значимого впливу разом інфляції та страхування на два чи хоча б один із показників безпеки продовольчого ринку) та альтернативну (вплив разом інфляції та страхування на два чи хоча б на один із показників безпеки продовольчого ринку, зокрема частки експорту та імпорту в структурі всього товарного, відповідно, експорту та імпорту країни, є статистично значимим) гіпотези. Оцінку впливу факторних показників на результуючі здійснено шляхом кореляційно-регресійного аналізу та розрахунку коефіцієнтів кореляції та детермінації, статистичної значимості F, р-значення для вільного члена рівняння регресії та побудову двофакторних рівнянь регресії цільових функцій безпеки продовольчого ринку. Результати дослідження показали, що і для України, і для більшості зарубіжних прийнятною є нульова гіпотеза, тобто вплив разом і інфляції, і страхування на показники безпеки продовольчого ринку є статистично незначимими. Для решти країн (Франція, Туреччина, Італія, Велика Британія) вплив факторних показників на цільову функцію є статистично значимим, тобто прийнятною є альтернативна гіпотеза.

Шифр НБУВ: Ж69879

**6.У.182. Податкова система:** навч. посіб. / В. І. Кузь; Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича. – Чернівці: Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича: Рута, 2022. – 239 с.: табл., рис. – Бібліогр.: с. 235-238. – укр.

Сучасний етап суспільно-економічного розвитку характеризується зростанням не тільки масштабів господарської діяльності, але й збільшенням її видів. Такий стан речей визначає потребу перегляду фінансових, організаційних і комунікаційних взаємозв'язків між суб'єктами господарювання та державними утвореннями (контролюючими фіскальними органами) щодо процедур розподілу та перерозподілу частини валового внутрішнього продукту, особливо в умовах необхідності значного за розмірами фінансового покриття державних видатків. Розглянуто теоретичні аспекти функціонування податкової системи за такими напрямками: оподаткування, суб'єктність та адміністрування. Особливу увагу приділено порядку обчислення податкових зобов'язань з податків, платежів та зборів відповідно до норм чинного податкового законодавства із узагальненнями та систематизацією законодавчих норм у розрізі елементів податку. Податкова система як сукупність взаємопов'язаних елементів і надає характеризуватиметься організаційною, методичною та методологічною динамічністю, що пов'язано із постійним пошуком інструментів, які б надали можливість якнайефективніше виконувати покладені на неї завдання та функції, а також із потребою реагування на зміни в суспільно-економічному розвитку.

Шифр НБУВ: ВА862191

**6.У.183. Розвиток фінансового ринку в Україні: загрози, проблеми та перспективи:** матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф., 25 листоп. 2022 р. / ред.: Л. О. Птащенко, С. В. Онищенко, С. Б. Єгоричева, І. М. Кречотень, Л. А. Свістун, Є. А. Карпенко; Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», Білостоцький технологічний університет, Батумський державний університет імені Шота Руставелі, Університет Північ. Міжнародний науково-освітній та навчальний центр, Азербайджанський університет архітектури і будівництва, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Донецький національний університет імені Василя Стуса, Одеський національний економічний університет, Державна казначейська служба України. – Полтава: НУПІ, 2022. – 130 с.: рис., табл. – укр.

Розглянуто актуальні проблеми та перспективи розвитку економічних відносин на ринку фінансових послуг у контексті світового досвіду та українських реалій. Розкрито теоретичні та методичні аспекти забезпечення безпеки фінансового ринку України в умовах військового стану. Висвітлено шляхи та методи управління фінансами суб'єктів підприємства, особливості та перспективи розвитку обліку й оподаткування, сучасні тенденції та проблеми грошово-кредитного ринку України. Увагу приділено особливостям ризикового страхування в Україні, реформуванню податкової системи в контексті зміцнення фінансової безпеки України у воєнний та повоєнний час, реструктуризації державного боргу країни у повоєнний час, податковим перевіркам в умовах воєнного стану. Висвітлено окремі аспекти економічної безпеки високотехнологічного підприємства в умовах неоперіалізації. Розкрито роль іноземних інвестицій у відновленні

економіки України. Розглянуто бенчмаркінг як інструмент антикризового управління підприємством.

Шифр НБУВ: ВА862425

**6.У.184. Сучасний стан державного боргу України та перспективи використання зарубіжного досвіду управління державними запозиченнями** / Л. О. Петик, С. І. Цюник, Ю. В. Ковальчук // Бізнес Інформ. — 2021. — № 12. — С. 225-231. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Розглянуто важливу складову фінансової безпеки країни — державний борг. Формування державних запозичень спричинено потребою держави в додаткових фінансових ресурсах для забезпечення виконання всіх завдань, поставлених перед державою, з метою забезпечення економічного та соціального процвітання. Невірно розроблена політика управління державним боргом може підірвати фінансову безпеку держави. Для здійснення аналізу стану державних запозичень проаналізовано такі показники: обсяги загального, зовнішнього та внутрішнього державного боргу України з 2017 до 2021 рр.; співвідношення зовнішнього, зовнішнього гарантованого, внутрішнього та внутрішнього гарантованого державного боргу України у 2021 р. Визначено, що за останні 5 років динаміка обсягів державних запозичень була як позитивною, так і негативною. До проблем управління державним боргом в Україні віднесено: неефективне використання залучених позикових коштів; залучення кредитів для покриття вже існуючого боргу; неадекватне законодавче забезпечення; малі обсяги золотовалютних резервів; постійний бюджетний дефіцит тощо. Визначено такі перспективи управління державним боргом: політика щодо зменшення бюджетного дефіциту; більша орієнтація на внутрішніх кредиторів; диверсифікація інвесторів; виконання умов кредитування МВФ; спрощення системи закупівлі ОВДП тощо. Розглянуто міжнародний досвід управління державними запозиченнями. Визначено найбільш ефективну модель наслідування роботи з державним боргом — приклад Швеції, де було проведено політику зменшення обсягів державного боргу за допомогою системних реформ, які необхідно впроваджувати системно на усіх рівнях управління країни, — лише тоді держава зможе забезпечити високий рівень фінансової безпеки країни.

Шифр НБУВ: Ж14572

**6.У.185. Теоретико-методичні аспекти оцінки управління конкурентоспроможністю страхових компаній** / О. Р. Кривицька, А. О. Новоселецька // Бізнес Інформ. — 2021. — № 12. — С. 288-294. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Розглянуто теоретико-методичні аспекти управління конкурентоспроможністю страхових компаній. Відзначено, що страхова діяльність належить до найбільш прибуткових і ризикових видів бізнесу. Останні кілька років спостерігається тенденція до скорочення кількості страхових компаній на страховому ринку, що посилюватиме процеси концентрації, монополізації та конкуренції між потужними гравцями на ринку страхових послуг. За таких умов особливої актуальності та гостроти набуває питання визначення рівня управління конкурентоспроможністю страховиків, а також їх конкурентних переваг і факторів, що формують конкурентну позицію на ринку. Багатогранність поняття й актуалізація дослідження конкурентоспроможності страхових компаній на ринку страхових послуг України, а також значні надбання українських учених у даній сфері визначають необхідність застосування комплексної методики оцінки вказаних процесів. Для аналізу стану конкуренції в певному сегменті ринку запропоновано зосереджуватися на коефіцієнтах концентрації та індексі Герфіндала — Гіршмана. Наступним етапом оцінки є дослідження факторів впливу та їх ранжування за вагомістю впливу на кінцевий результат. Здійснено характеристику кількісних, якісних, матричних і графічних методів, що можуть бути використані в ході оцінки конкурентної позиції, конкурентних переваг і конкурентоспроможності страхової компанії. Як завершальний етап запропоновано аналіз ефективності процесу управління конкурентоспроможністю страховика на основі концепції SIX SIGMA. Зроблено висновок, що управління конкурентоспроможністю страхової компанії є складним процесом, який формується під впливом низки змінюваних і динамічних факторів і компонентів, а також має безліч форм проявів. Саме тому оцінка рівня управління конкурентоспроможністю страхових компаній має базуватися як на використанні вже існуючих методик, так і на запровадженні інноваційних підходів до аналізу рівня конкурентних переваг суб'єктів господарювання на страховому ринку України.

Шифр НБУВ: Ж14572

Див. також: 6.У.145, 6.У.228, 6.Х.270

## Економіка охорони навколишнього середовища

**6.У.186. Економіка вражень і природокористування: принципи інклюзивності та сталості:** монографія / Н. І. Хумарова, М. М. Петрушенко, Г. М. Шевченко, Л. М. Черчик, К. О. Костецька, Є. Г. Гордійчук, О. С. Голікова, Г. О. Тю-

тунник, Т. О. Николайчук, Н. В. Вернігорова; ред.: Н. І. Хумарова; НАН України, Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень. — Одеса: ДУ «ПРЕД НАНУ», 2021. — 484, [22] с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 453-484. — укр.

Обґрунтовано теоретико-методичні положення і практичні рекомендації щодо розвитку інклюзивної економіки вражень у природокористуванні через розв'язання соціально-економічних та економіко-екологічних протиріч та встановлення концептуального взаємозв'язку з економікою добробуту. Розроблено теоретико-методичний підхід до визначення трансформаційного потенціалу сфери взаємозв'язків «економіка вражень — інклюзивний розвиток — природокористування» як здатності країни до управління змінами в напрямку реалізації концепції сталого розвитку та European Green Deal. Визначено теоретичні засади інституційного забезпечення розвитку інклюзивної економіки вражень у природокористуванні, що ґрунтуються на положеннях нової інституційної економіки, та в їх поєднанні з концепціями соціально-орієнтованої ринкової економіки та сталого розвитку. Висвітлено сучасні тренди світового економічного розвитку та виклики для України. Досліджено комплексний підхід до інтересів суб'єктів економіко-екологічної діяльності в контексті інклюзивної економіки вражень. Розглянуто вплив інститутів громадянського суспільства на розвиток економіки вражень у природокористуванні на засадах. Визначено перспективні напрями інклюзивного розвитку туризму в контексті економіки вражень.

Шифр НБУВ: ВА863159

**6.У.187. Модель циркулярної економіки як один із трендів сталого розвитку** / І. С. Благуш // Бізнес Інформ. — 2021. — № 12. — С. 124-132. — Бібліогр.: 30 назв. — укр.

Наведено переваги реалізації концепції циркулярної економіки (СЕ), що не обмежуються зниженням тиску на природні системи, а ґрунтуються на економічних вигодах, пов'язаних зі створенням нових робочих місць, підвищенням продуктивності праці та зростанням конкурентоспроможності економіки. У ході дослідження автор доводить, що ефективна реалізація концепції циркулярної економіки має покладатися на одночасний розгляд обох перспектив: життя заходів підприємствами і реалізація на політичному та соціальному рівнях. Підприємства будуть впроваджувати екологічні методи тільки, якщо це забезпечить їм економічну вигоду. Однак без підтримки ініціативи зверху вниз (наприклад, грантів та податкових пільг), спрямованої на обмеження використання сировини, обмеження рівня викидів і забруднення, не буде постійного замикання циклу матеріальних потоків. Реалізація концепції циркулярної економіки базується на так званому 3R (recycle, reuse, reduce — зменшення, переробка, повторне використання). Проаналізовано принципи циркулярної економіки, а саме: збереження та збільшення природного капіталу шляхом контролю обмежених запасів і балансування потоків відновлюваних ресурсів; оптимізація використання ресурсів за рахунок циркуляції продуктів, компонентів і матеріалів, що використовуються з найвищою корисністю як у технічному, так і в біологічному циклі; сприяння ефективності системи шляхом виявлення та проєктування негативних зовнішніх ефектів. Розроблена концептуальна модель передбачає дотримання балансу між підходами «зверху вниз» і «знизу вгору» для врахування (не обмежування) диспропорцій мотивації різних зацікавлених сторін концепції СЕ в контексті гармонізації економічних, екологічних і соціальних переваг. Розробка стійких бізнес-моделей пов'язана з екодизайном, а також зі зворотними ланцюгами поставок. Проведене дослідження може стати підґрунтям для проведення емпіричного дослідження та допомоги особам, які приймають рішення, у створенні різних сценаріїв шляхом включення більш конкретних і галузевих змінних.

Шифр НБУВ: Ж14572

**6.У.188. Удосконалення економічного механізму природокористування на місцевому рівні в умовах децентралізаційних процесів** / В. А. Голян, Н. В. Медницька, Ю. Б. Заставний // Бізнес Інформ. — 2021. — № 12. — С. 133-139. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Установлено, що економічний механізм природокористування являє собою сукупність методів, способів, інструментів і форм бюджетно-податкового та фінансово-кредитного регулювання господарського освоєння та використання у відтворальному процесі природної складової національного багатства, а також здійснення діяльності, спрямованої на відтворення природно-ресурсного потенціалу й охорону навколишнього природного середовища. Обґрунтовано, що в нинішніх соціально-економічних і політико-правових умовах економічний механізм природокористування оперує надмірно звуженою специфікацією методів та інструментів, що не надає можливості повною мірою забезпечити достатній рівень фінансування реалізації природоохоронних проєктів і пріоритетів розширеного відтворення та примноження природно-ресурсного потенціалу. Доведено, що в умовах несприятливої для національної економіки кон'юнктури європейського ринку природного газу та кризових явищ, зумовлених зростанням ділової активності внаслідок поширення пандемії коронавірусу, бюджетні можливості фінансування природоохоронних витрат є обмеженими. Дослідження показали, що в динаміці реальної величини природоохоронних витратків державного та



місцевих бюджетів у 2002 – 2020 рр. у цілому спостерігається низхідна тенденція, що свідчить про реальне зменшення обсягів публічного фінансування охорони навколишнього природного середовища. Обґрунтовано, що внаслідок дерегуляції земельних відносин, тобто передачі сільськогосподарських земель державної власності поза межами населених пунктів у комунальну власність, сформувалися додаткові ресурсні можливості для підвищення ефективності застосування інструментів економічного механізму природокористування на місцевому рівні. Встановлено, що в умовах надмірно уніфікованої системи бюджетно-податкового регулювання природокористування та обмежених можливостей фінансування природоохоронної діяльності забезпечення високого рівня результативності функціонування економічного механізму природокористування на місцевому рівні вимагає вмонтування в спектр його інструментів і методів комплексу стимулів. Такого роду стимули орієнтуватимуть суб'єктів аграрного підприємництва на впровадження додаткових потужностей органічного землеробства, органічного скотарства та органічного кормовиробництва. Обґрунтовано, що такими стимулами виступають податкові та бюджетні преференції.

Шифр НБУВ: Ж14572

## Економіка підприємства

### Загальні питання економіки підприємства

**6.У.189. Ментальне здоров'я як основа мотивування до інтелектуальної активності працівників** / О. З. Уголькова, Л. В. Залізна // Бізнес Інформ. – 2021. – № 12. – С. 263-268. – Бібліогр.: 10 назв. – укр.

Важливою цінністю кожного підприємства є його інтелектуальний капітал, який є базисом для виробництва та збуту якісної продукції й одержання вдалих фінансових результатів від здійсненої діяльності. Ментальне здоров'я є однією із ключових якісних характеристик стану інтелектуального капіталу підприємства та здійснення інтелектуальної активності. Ментальне здоров'я включає емоційне, психологічне та соціальне благополуччя персоналу й управлінців. Воно впливає на те, як вони думають, відчувають, діють, а також визначає, як працівники справляються зі стресом, ставляться до інших і роблять вибір. Проаналізовано важливість ментального здоров'я як фактора впливу на інтелектуальну здатність працівників та характеристика способів його поліпшення з метою зростання інтелектуальної активності. Доведено, що погане ментальне здоров'я часто є причиною вигорання серед працівників, що серйозно впливає на їх здатність ефективно виконувати свої професійні обов'язки. Особливо це стосується працівників, які здійснюють інтелектуальну діяльність на підприємстві. У розвинених державах уже давно існує поінформованість населення про важливість збереження належного психічного здоров'я, особливо на роботі. Також у багатьох країнах існують державні програми для забезпечення ментального благополуччя працівників і значна кількість фондів, асоціацій та об'єднань психологів, які здійснюють практичну діяльність у цій сфері та допомагають як працівникам зокрема, так і бізнесу в цілому. Зроблено висновок, що кадрові ресурси мають у розпорядженні ефективні інструменти, використання яких допоможе позитивно впливати на психічне здоров'я своїх працівників інтелектуальної сфери.

Шифр НБУВ: Ж14572

**6.У.190. Оцінювання рівня фінансового потенціалу підприємств** / Н. А. Іщенко // Бізнес Інформ. – 2021. – № 12. – С. 238-243. – Бібліогр.: 9 назв. – укр.

Мета роботи – поглиблення теоретичних і методичних засад оцінювання рівня фінансового потенціалу підприємств. Розглянуто й узагальнено підходи до визначення суті поняття «фінансовий потенціал», індикатори, що використовуються при оцінюванні фінансового потенціалу, та етапи, за якими відбувається оцінка. Встановлено, що метою оцінювання рівня фінансового потенціалу є визначення типу фінансової стійкості підприємства та його платоспроможності для подальшої побудови стратегії щодо управління фінансовим потенціалом. Запропоновано методику оцінювання рівня фінансового потенціалу підприємства, яка включає три етапи: збір інформації, що характеризує фінансову діяльність підприємства, вибір і розрахунок основних показників, що характеризують фінансову стійкість підприємства. На даному етапі необхідно визначити тип фінансової стійкості підприємства. Визначення рівня фінансового потенціалу підприємства на основі типу фінансової стійкості. Проведено оцінку рівня фінансового потенціалу конкретного підприємства та виявлено, що у 2018 та 2020 рр. воно мало абсолютну фінансову стійкість і високий рівень фінансового потенціалу, а у 2019 р. – нормальну фінансову стійкість і середній рівень фінансового потенціалу. Обґрунтовано необхідність формування стратегії управління фінансовим потенціалом, яка має включати такі складові: діагностика та прогнозування фінансового потенціалу підприємства; стратегічне і тактичне планування; вибір ефективних фінансових інструментів; управління фінансовими ризика-

ми; податкове планування; організаційно-правове оформлення та подальший контроль фінансових потоків.

Шифр НБУВ: Ж14572

**6.У.191. Сучасні підходи до обґрунтування критеріїв оцінки та вибору постачальників** / О. І. Петренко, Я. Р. Корнійко, К. М. Лушчик // Бізнес Інформ. – 2021. – № 12. – С. 201-209. – Бібліогр.: 18 назв. – укр.

Мета роботи – вивчення сучасних підходів до обґрунтування критеріїв оцінки та вибору постачальників. Вивчення теоретичних і практичних аспектів надало змогу виділити сучасні методи обрання постачальників у сфері закупівельної логістики. Виявлено, що існує ряд основних і додаткових методів оцінки постачальників. Практично кожен метод можна використовувати в комплексі з іншими. Крім цього, і сучасні інформаційні технології надають можливість оптимізувати та раціоналізувати процес оцінки. Незважаючи на те, що сьогодні більшість компаній проводять активну роботу в пошуку напрямків оптимізації роботи закупівельної логістики, мало кому вдалося повністю реалізувати потенціал хоча б в одній із галузей оптимізації закупівель. Водночас, проаналізувавши їх досвід, можна визначити, які навички та методи роботи необхідні для всебічної оптимізації закупівель. Запропоновано вдосконалений алгоритм оцінки постачальників, який передбачає використання існуючих методів оцінки роботи та найбільш розповсюджених критеріїв відбору постачальників з урахуванням інтегральної оцінки та розподілу показників за додатковими критеріями на групи надійності з метою вдосконалення системи закупівельної логістики підприємства. Основою даного алгоритму стало проведення розширеної оцінки за додатковими критеріями, такими як: рівень організації постачання, рівень лояльності постачальника, рівень перспективності, а інтегральний показник має передбачати включення коєфіцієнтів відносної значущості додаткових оцінок незалежними експертами та самих критеріїв.

Шифр НБУВ: Ж14572

**6.У.192. Сучасні підходи до формування ефективної інноваційної політики підприємства** / Н. С. Скопенко, І. В. Євсеева-Северина, І. А. Бойко, Д. В. Капля // Наук. пр. Нац. ун-ту харч. технологій. – 2020. – 26, № 6. – С. 90-105. – Бібліогр.: 21 назв. – укр.

Мета роботи – дослідження інноваційної активності вітчизняних підприємств і визначення сучасних підходів до формування ефективної інноваційної політики суб'єктів господарювання. Обґрунтовано необхідність розробки програми стратегічної стійкості, зважаючи на специфіку діяльності підприємства. Визначено, що такі програми спрямовано на екологізацію виробництва, підвищення якості та конкурентоспроможності продукції, проведення техніко-технологічних змін, впровадження заходів корпоративної соціальної відповідальності, що сприяє збільшенню кількості конкурентних переваг підприємства. Обираючи певні напрямки інноваційного розвитку та реалізуючи інноваційні проекти, підприємство досягає певного рівня інноваційної активності. Акцентовано увагу на необхідності врахування всіх потенціалів підприємства та прогнозування змін зовнішнього середовища для вибору вірної стратегії інноваційної діяльності. Розглянуто фактори, що можуть чинити як позитивний, так і негативний вплив на реалізацію комплексної інноваційної стратегії. Реалії сьогодення, мінливість середовища господарювання, зміни в потребах споживачів, розвиток технологічного прогресу потребують швидкої адекватної реакції підприємств. Суб'єкти господарювання мають формувати інноваційну політику з метою створення та виведення на ринок принципово нових видів продукції, покращення якості існуючих товарів і послуг, постійного вдосконалення технології виробництва для підвищення конкурентоспроможності та забезпечення стійкого зростання. Реалізація ефективної інноваційної політики сприятиме розширенню збуту інноваційної продукції, виходу підприємств на зовнішні ринки, покращенню іміджу держави в міжнародному просторі.

Шифр НБУВ: Ж69879

**6.У.193. Формування системи стимулювання праці з метою підвищення ефективності діяльності підприємства** / А. О. Заїнчковський, Т. В. Алюшкіна // Наук. пр. Нац. ун-ту харч. технологій. – 2020. – 26, № 6. – С. 82-89. – Бібліогр.: 10 назв. – укр.

Проаналізовано особливості та специфіку праці як одного з ключових факторів виробництва, досліджено його принципові відмінності від інших видів ресурсів і теоретичні аспекти сутності понять «стимул» і «стимулювання праці». Проаналізовано види стимулів, що можуть застосовуватись керівниками вітчизняних підприємств із метою підвищення інтенсивності праці персоналу та покращення результативності трудової діяльності. Обґрунтовано доцільність і необхідність орієнтації на особисті потреби працівників у процесі вибору стимулів, що застосовуватимуться до персоналу при реалізації заходів щодо стимулювання праці. Встановлено взаємозв'язок між процесом стимулювання персоналу та рівнем продуктивності праці. Визначено рівень впливу впровадження системи стимулювання праці на результативність діяльності підприємства, відповідно до чого обґрунтовано необхідність оптимізації використання трудових ресурсів шляхом стимулювання персоналу. Розроблено та запропоновано

модель формування системи стимулювання праці для виробничих підприємств. Модель наведено у вигляді загального алгоритму, порядку здійснення ключових заходів і робіт, необхідних для розробки дієвої системи стимулювання. Запропоновано один із можливих варіантів системи критеріїв оцінки досягнень трудової діяльності працівників, на основі якої може здійснюватися справедливе винагородження співробітників. Практична значущість дослідження зумовлена можливістю використання керівниками матеріалів дослідження для розробки комплексу заходів у межах процесу управління персоналом із метою оптимізації використання трудових ресурсів та, як наслідок, підвищення ефективності діяльності суб'єкта господарювання. Запропонована модель може слугувати опорним планом розробки системи стимулювання на підприємстві.

Шифр НБУВ: Ж69879

## Управління

**6.У.194. Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Обліково-аналітичне забезпечення системи менеджменту підприємства», м. Львів, 28 – 29 жовтня 2022 р.** / Національний університет «Львівська політехніка», Львівський торговельно-економічний університет, Університет Марії Кюрі-Склядовської, Грничо-металургійна Академія ім. Станіслава Сташиця, Гданський політехнічний університет, Молдавська економічна Академія, Бухарестський університет «ARTIFEX», Вільнюський університет, Аудиторська палата України, ВІПО «Спілка аудиторів України». – Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2022. – 107 с.: табл. – укр.

Викладено матеріали, розглянуті на пленарному засіданні та секціях: «Сучасний стан та проблеми обліково-аналітичного забезпечення системи менеджменту підприємства», «Розвиток обліково-аналітичних процедур в інформаційному забезпеченні сталого розвитку економіки», «Обліково-аналітичне забезпечення розвитку суб'єктів цифрової економіки», «Сучасні тенденції та перспективи розвитку бухгалтерської професії та фахової освіти», «Історичні аспекти розвитку бухгалтерського обліку», «Контроль і аудит в системі обліково-аналітичного забезпечення менеджменту підприємства». Матеріалами розкрито проблемні питання та шляхи вирішення у предметних сферах знань з теорії обліку, оподаткування, аналізу, контролю й аудиту, практичного досвіду застосування обліково-аналітичного інструментарію в системі менеджменту підприємства, результати українських та іноземних тематичних наукових досліджень.

Шифр НБУВ: СО38749

**6.У.195. Підвищення ефективності діяльності підприємства на основі управління бізнес-процесами** / М. В. Белобородова, К. М. Зайченко // Бізнес Інформ. – 2021. – № 12. – С. 294-300. – Бібліогр.: 13 назв. – укр.

Наведено ключові підходи до визначення поняття ефективності підприємства. Одним із них є запровадження процесного підходу та оптимізації виробничих бізнес-процесів. Мета роботи – теоретичне дослідження та комплексне визначення бізнес-процесів підприємства, які підлягають оптимізації, для підвищення його ефективності. Методологічний інструментарій дослідження склали такі методи, як ретроспективний аналіз, синтез, критичний аналіз, метод узагальнення. У сучасних економічних умовах розвитку підприємств є об'єктивні причини, що обґрунтовують необхідність переходу до застосування процесного підходу в управлінні. Підприємство, що застосовує процесний підхід до організації управління бізнес-середовищем, значно підвищує ефективність господарської діяльності. Господарська діяльність сприймається як сукупність бізнес-процесів, яка має на меті реалізацію місії та цілей підприємства. Встановлено, що управління бізнес-процесами є певною системою розробки та реалізації управлінських рішень щодо забезпечення високого рівня ефективності, що відображається в результатах діяльності підприємства. Доведено, що оптимізація бізнес-процесів підприємства є дієвим інструментом забезпечення ефективності діяльності та реалізації потенціалу підприємства в сучасних умовах невизначеності, а також сприяє збільшенню прибутку та зростанню продуктивності, зниженню витрат, поліпшенню якості продуктів або послуг, підвищенню їх відповідності потребам клієнтів та споживачів. Для максимальної якості бізнес-процесів на підприємстві необхідно використовувати методи оптимізації, які нададуть змогу встановити баланс між задоволенням споживачів і конкуруючими силами ринку, з одного боку, і показниками ефективності бізнесу – з іншого. Перспективою подальших досліджень у цьому напрямку є стратегування діяльності підприємств на основі процесного підходу.

Шифр НБУВ: Ж14572

**6.У.196. Теоретичне обґрунтування моделей участі підприємств у досягненні глобальних цілей сталого розвитку** / М. С. Пашкевич, Г. Лі // Бізнес Інформ. – 2021. – № 12. – С. 184-190. – Бібліогр.: 10 назв. – укр.

Розглянуто актуальну для України та світу проблему досягнення глобальних цілей сталого розвитку на основі участі підприємств (бізнесу) у процесах збереження навколишнього сере-

довища та поліпшення соціального добробуту на тлі економічного зростання. Мета роботи – оприлюднення результатів дослідження теоретичного обґрунтування моделей участі підприємства в досягненні глобальних цілей сталого розвитку. На основі використання загальнонаукових методів дослідження було логічно обґрунтовано, що під участю підприємства в досягненні глобальних цілей сталого розвитку слід розуміти відчуження активів або прийняття зобов'язань з метою реалізації проектів, які відповідають сталому розвитку у внутрішньому та зовнішньому середовищі. Запропоновано розрізнити чотири моделі участі підприємства у процесах, спрямованих на досягнення глобальних цілей сталого розвитку: «Аутсайдер», «Активіст», «Контрибутор», «Активний контрибутор». В основу зазначених моделей покладено дві важливі характеристики: наявність або відсутність на підприємстві внутрішніх трансформаційних процесів на користь сталого розвитку, а також наявність або відсутність на підприємстві проектів фінансування трансформацій на користь сталого розвитку в зовнішньому середовищі. Обґрунтування моделей поведінки підприємства щодо реалізації глобальних цілей сталого розвитку дозволило запропонувати глумачення сталого розвитку підприємства з точки зору його участі в цих процесах. У логічній послідовності дослідження обґрунтовано типи сталого розвитку підприємства: «драйвер», «сапোর্тер», «інтегратор». Доведено, що ці типи доцільно визначати на основі співвідношення участі підприємства у сталому розвитку за рахунок його активності у трансформаційних процесах у внутрішньому та зовнішньому середовищі. Зроблено аналіз відповідності чотирьох моделей участі підприємства в реалізації глобальних цілей сталого розвитку трьом типам сталого розвитку підприємства. Подальші дослідження стосуватимуться ефективності тієї чи іншої моделі участі підприємств у сталому розвитку з точки зору різних стейкхолдерів.

Шифр НБУВ: Ж14572

**6.У.197. Трансформація механізму маркетингу українських підприємств у сучасному бізнес-середовищі:** монографія / П. М. Сокол, С. Ю. Хамініч. – Дніпро: НоваІдеологія, 2022. – 159 с.: рис., табл. – Бібліогр.: с. 149-158. – укр.

Досліджено теоретико-методологічні проблеми трансформації механізму маркетингу підприємств у сучасному бізнес-середовищі. Наведено відповідні визначення, класифікації, узагальнення. Особливу увагу приділено визначенню сутності механізму маркетингу та його змісту у концепції маркетингу. Проаналізовано вплив трансформації складових механізму маркетингу на зростання конкурентоспроможності українських підприємств. Досліджено маркетинговий потенціал суб'єктів господарювання. Розглянуто тенденції, які склалися в останні роки. Виокремлено роль трансформації механізму маркетингу в змінних конкурентних ринкових позицій. Сформульовано методичні підходи до формування механізму маркетингу підприємств.

Шифр НБУВ: ВА862920

Див. також: 6.У.92

## Економіка промисловості

**6.У.198. Деревообробна промисловість України та країн світу: стан, проблеми і перспективи розвитку:** монографія / М. О. Кизим, І. О. Губарева, В. Е. Хаустова, О. Ю. Іванова, Є. М. Крячко, Є. С. Колбасін, Р. В. Харченко; ред.: М. О. Кизим, І. О. Губарева. – Харків: Лібуркіна Л. М., 2021. – 271 с.: рис., табл. – Бібліогр.: с. 214-225. – укр.

Роботу присвячено розробці теоретико-методичного забезпечення оцінки стану, визначенню проблеми та перспектив розвитку деревообробної промисловості України та країн світу. Поглиблено теоретичні засади ідентифікації основних змістовних детермінант розвитку деревообробної промисловості країн світу на основі застосування інструментарію бібліометричного та трендового аналізу. Набув подальшого розвитку методичний підхід до інтегральної оцінки сировинного потенціалу деревообробної промисловості країни. Розроблено методичні положення з оцінки прогресивності структури деревообробної промисловості України та країн світу. Розроблено методичний підхід до оцінки конкурентоспроможності деревообробної промисловості України та країн світу в цілому й окремих видів економічної діяльності.

Шифр НБУВ: ВА862884

**6.У.199. Діагностика стратегічної позиції підприємств молокопереробної галузі** / О. М. Гайдаєнко // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. – 2021. – № 2. – С. 74-78. – Бібліогр.: 10 назв. – укр.

На прикладі підприємств молокопереробної галузі України обґрунтовано необхідність діагностики їх стратегічної позиції у сучасних умовах. Зокрема, для визначення критеріїв розроблення конкурентної стратегії підприємства молокопереробної галузі рекомендовано використовувати матрицю стратегічних перспектив розвитку підприємства не лише з урахуванням індексів фінансової стійкості та ринкової потужності компанії, а й із застосуванням розробок щодо антикризового управління підприємствами. Це, насамперед, стосується категорії «життєвий цикл

підприємства», оскільки цей вид управління здійснюється на всіх етапах його озвучки, маючи на кожному з них свій специфічний характер прояву. Побудовано алгоритм визначення фази життєвого циклу на основі застосування основних співвідношень фінансових показників, які надають змогу врахувати специфіку життєздатності підприємства в умовах мінливого середовища. Розроблені критерії діагностики стратегічної позиції підприємств з урахуванням фази життєвого циклу надають змогу поповнити традиційний аналітичний інструментарій для прийняття обґрунтованих управлінських рішень і є достатньо важливими, урахування велику кількість зовнішніх і внутрішніх чинників, що призводять до змін.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

**6.У.200. Експортноорієнтоване управління у підвищенні прибутковості промислових підприємств:** автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / А. В. Савицький; Хмельницький національний університет. — Хмельницький, 2021. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено та обґрунтовано теоретико-методологічні основи і науково-практичні рекомендації щодо побудови механізму експортноорієнтованого управління у підвищенні прибутковості промислових підприємств. Розкрито суть особливостей управління у формуванні прибутковості підприємств. Досліджено становлення сучасних теорій управління прибутковістю підприємств в умовах відкритої економіки. Визначено базові елементи системи управління прибутковістю на основі експортної стратегії розвитку. Сформовано концептуальні положення підвищення прибутковості підприємств з урахуванням глобалізації світогосподарських зв'язків. Загальноне методологічні засади формування та оцінки прибутковості підприємств за умов активізації експортної спрямованості. Здійснено систематизацію науково-практичних методів і моделей до оцінки прибутковості та сформовано методичний інструментарій до планування експортної спрямованості. Систематизовано критеріальні вимоги до активізації експортної спрямованості і формування структури прибутковості підприємств. Здійснено оцінку стану та динаміки прибутковості машинобудівних підприємств на основі аналізу абсолютних, відносних і граничних показників. Розвинуто методичний підхід до здійснення експертної оцінки експортних можливостей промислових підприємств у зростанні їх прибутковості. Удосконалено методичний підхід до виявлення проблем структурно-динамічного аналізу показників прибутковості експортноорієнтованих підприємств і визначено їх рівні інтенсифікації. Систематизовано економічні критерії управління у підвищенні прибутковості експортноорієнтованих підприємств. Визначено вплив зовнішніх і внутрішніх факторів на управління прибутковістю промислових підприємств та здійснено вибір показників експортноорієнтованості. Розроблено механізм експортноорієнтованого управління у підвищенні прибутковості промислових підприємств, що базується на теоретико-методичних основах управління, елементах оцінки і процесах автоматизації моніторингу показників прибутковості. Запропоновано структуру експортноорієнтованої стратегії розвитку в механізмі управління прибутковістю, яка представляє покроковий алгоритм виходу промислового підприємства на зовнішній ринок на основі продуманого експортного плану. Побудовано автоматизовану систему моніторингу та контролю показників прибутковості експортноорієнтованих промислових підприємств, з виокремленням підсистем процесів та оцінки, моніторингу, контролю та управління, яка посилюється двома типами зворотного зв'язку.

Шифр НБУВ: РА453052

**6.У.201. Нова економіка пластмас: потенціал, технології, стимули:** аналіт. доп. / О. Гринькевич, У. Садова, С. Матковський, Н. Демчишак, Н. Походило, В. Гурочкіна, В. Левицький, М. Біль, Л. Ліпич, В. Скорохода, В. Москаленко, Г. Дмитрів, О. Левицька, Д. Бідюк, М. Бухтіярова, С. Квак, О. Марець, Ю. Мельник, Л. Олексів, Л. Данилюк, Р. Теслюк, Т. Панчишин, С. Сас, О. Сорочак, Т. Степура, Р. Шандра, В. Гринькевич, О. Корицька, А. Луцишин, Н. Дідух. — Львів: ЛНУ ім. І. Франка: НУ «Львівська політехніка», 2022. — 77 с.: табл., рис. — Бібліогр.: с. 63-66. — укр.

Досліджено проблеми відповідального виробництва і споживання продукції з пластмас. Вивчено світовий досвід вирішення цієї проблеми, а також її стану в Україні та сформульовано висновки і рекомендації щодо економічних, технологічних та інших рішень для реалізації Цілей сталого розвитку в частині використання екологічно безпечних видів полімерів. Охарактеризовано економічний потенціал виробництва і споживання продукції з пластмас в Україні. Увагу приділено інноваційному потенціалу виробництва екотари в Україні та світі. Досліджено стимулювання відповідального виробництва і споживання продукції з пластмас. Розглянуто фінансове забезпечення і стимулювання.

Шифр НБУВ: ВС70305

**6.У.202. Обґрунтування управлінських рішень щодо запровадження технологій енергозбереження на промислових підприємствах: теорія, методологія, практика:** монографія / Т. В. Гільорме; Класичний приватний університет. — Запоріжжя: Класич. приват. ун-т, 2020. — 299 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 253-277. — укр.

Досліджено методологічні та стратегічні аспекти запровадження енергозберігаючих технологій на підприємствах. Проаналізовано сучасні особливості ринкового середовища в умовах функціонування підприємств на принципах енергозбереження. Визначено особливості теоретико-методологічних основ управління розвитком енергозбереження та підвищенням енергоефективності підприємств. Здійснено оцінку діяльності підприємств в сучасних умовах розвитку енергетичного ринку. Наведено обґрунтування управлінських рішень щодо запровадження енергозберігаючих проектів на підприємствах. Оцінено процес імплементації системи управління під час впровадження енергозберігаючих технологій на підприємстві. Висвітлено розробку стратегічних заходів щодо ефективності управління запровадженням енергозберігаючих технологій на підприємствах.

Шифр НБУВ: ВА862769

**6.У.203. Теоретико-методологічні засади формування інноваційного механізму забезпечення сталого розвитку промислових підприємств:** монографія / О. О. Шапуров; Класичний приватний університет. — Запоріжжя: Олді-плюс, 2020. — 411, [2] с.: рис., табл. — укр.

Присвячено монографію проблемам формування інноваційного механізму забезпечення сталого розвитку промислових підприємств. Запропоновано здійснювати формування інноваційного механізму забезпечення сталого розвитку на основі концептуальних положень та комплементарного підходу. Розглянуто питання розробки організаційно-економічних напрямів та організаційно-управлінських напрямів розвитку інноваційного механізму забезпечення сталого розвитку промислових підприємств.

Шифр НБУВ: ВА862894

**6.У.204. Управління структурними трансформаціями інноваційного потенціалу промислових енергетичних підприємств:** монографія / В. В. Прохорова, А. В. Проценко; Українська інженерно-педагогічна академія. — Харків: Вид-во Іванченка І. С., 2022. — 226 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 170-189. — укр.

Представлено монографію, яку присвячено науковому обґрунтуванню теоретико-методичних положень і розробленню практичних рекомендацій щодо управління структурними трансформаціями інноваційного потенціалу промислових енергетичних підприємств. Розглянуто теоретичні основи управління структурними трансформаціями інноваційного потенціалу підприємства, представлено комплексну оцінку інноваційного потенціалу промислових енергетичних підприємств як об'єктивну основу реалізації структурних трансформацій. Запропоновано методичне забезпечення управління структурними трансформаціями інноваційного потенціалу промислових енергетичних підприємств.

Шифр НБУВ: ВА862706

## Економіка сільського господарства

**6.У.205. Методологічні проблеми та принципи формування конкурентних стратегій управління логістичною діяльністю підприємств аграрної сфери / Н. О. Макаренко // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2021. — № 2. — С. 32-36. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.**

Досліджено методологічні аспекти формування конкурентних стратегій управління логістичною діяльністю аграрних підприємств (АП). Установлено, що в сучасних умовах актуалізується роль та значення дослідження методології формування конкурентних управлінських стратегій з урахуванням специфіки логістичної діяльності підприємств аграрної сфери. Визначено проблеми формування й оцінки ефективності конкурентної стратегії управління логістичною діяльністю АП як теоретичного, так і практичного характеру, вирішення яких надасть змогу здійснити процес формування якісних конкурентних стратегій для агропродуцентів. Сформовано методологічні принципи, які мають застосовуватися до будь-якого виду загальних конкурентних стратегій і для корпоративної чи ділової стратегії АП зокрема.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

**6.У.206. Методологія регулювання екологобезпечного використання земель / Г. В. Єкель // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2021. — № 2. — С. 45-48. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.**

Досліджено питання методології регулювання екологобезпечного використання земель. Виявлено, що методологія регулювання екологобезпечного використання земель буде включати декілька рівнів: міжнародне законодавство, державне регулювання, рівень інтегрованих структур, агропідприємства. Визначено низку завдань, які має вирішити методологія регулювання екологобезпечного використання земель. Установлено, що методологія агрогосподарських досліджень регулювання екологобезпечного використання земель буде включати в себе оцінку природно-екологічних властивостей використання земель, економічний, технологічний та соціальний складники. Реалізація запропонованих у роботі заходів сприятиме вирішенню низки соціально-економічних проблем у розвитку регіонів, загальному підвищенню ефективності аграрної сфери.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

**6.У.207. Порівняльний аналіз техніко-економічних показників фермерських господарств** / В. Сай, Л. Винарчик, Л. Гулько // Сучас. досягнення геодез. науки та вир-ва: зб. наук. пр. Зах. геодез. т-ва УТГК. — 2021. — Вип. 11. — С. 109-117. — Бібліогр.: 115 назв. — укр.

Мета роботи — оцінити можливості розвитку фермерських господарств (ФГ) у сучасних умовах, а також з'ясувати проблеми та перспективи ФГ в Україні. ФГ є формою підприємницької діяльності громадян зі створенням або без створення юридичної особи, які виявили бажання виробляти товарну сільськогосподарську продукцію (СПП), переробляти та реалізовувати таку з метою одержання прибутку на земельних ділянках, наданих для ведення сімейного ФГ. Важлива роль у виробництві СПП нині відводиться ФГ, що фактично стали повноправними суб'єктами в аграрній багатокладній економіці, пройшли перший етап формування та становлення. Наявність значної кількості великотоварних виробників, проблеми організації та розташування гуртових ринків, недостатній рівень заселеності сільських територій, неналежний рівень ресурсозабезпечення — все це визначає специфіку конкурентного середовища, в якому функціонують ФГ. Завдання розвитку ФГ в Україні вимагає вивчення особливостей їх діяльності, аналізу сучасного етапу функціонування ФГ, виявлення перешкод на шляху їх розвитку й окреслення напрямів удосконалення їх діяльності. Проаналізовано масштаби та тенденції розвитку ФГ в Україні, їх місце серед інших сільськогосподарських виробників, зокрема за областями України; охарактеризовано основні показники їх діяльності. Підтверджено, що, незважаючи на велику кількість ФГ, їх місце в економіці сільського господарства України і донині залишається незначним. Виявлено основні організаційно-економічні проблеми розвитку ФГ в Україні, які пов'язані з відсутністю власного капіталу, умов вільного доступу до кредитів, а також із неадекватним співвідношенням між цінами на технічні засоби та СПП. Розкрито становище ФГ у світі.

Шифр НБУВ: Ж72536

**6.У.208. Стале сільськогосподарське землекористування: реалії та перспективи розвитку:** [колект.] монографія / Л. О. Богінська, В. В. Гончаров, Н. О. Капінос, В. В. Макарова, Н. І. Прокопенко, Ю. Л. Складар; ред.: В. В. Макарова; Сумський національний аграрний університет. — Суми: Університетська книга, 2020. — 89 с.: рис., табл. — укр.

Монографія присвячено питанням розвитку системи сталого сільськогосподарського землекористування, зокрема, питанням формування земельного капіталу, розвитку землеустрою та впливу еколого-економічних трансформацій на провадження обмеженого землекористування в аграрній галузі. Монографію розраховано на фахівців управлінської ланки агропромислового комплексу, науковців-екологів природоохоронної сфери, проєктантів сільськогосподарських систем, викладачів та студентів вищих навчальних закладів.

Шифр НБУВ: ВА862774

**6.У.209. Сучасний стан та перспективи розвитку органічного виробництва в Україні: із думкою про майбутнє** / К. О. Прокопенко, Л. О. Удова // Економіка і прогнозування. — 2022. — № 1. — С. 160-176. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Обґрунтовано важливість виробництва органічної сільськогосподарської продукції як складової здорового способу життя, а також забезпечення збереження та відновлення довкілля. Розкрито екологічні, економічні та соціальні переваги органічного виробництва, зокрема, збереження природного середовища та здоров'я нації; відтворення родючості ґрунтів; підвищення конкурентоспроможності виробників на внутрішньому та зовнішньому ринках; покращання добробуту сільського населення тощо. Константовано, що органічне виробництво включає свідоме використання ґрунту як екосистеми; застосування виробничих методів та профілактичного захисту посівів. Встановлено, що наразі зростає зацікавленість споживачів у споживанні екологічно чистих продуктів харчування, виробництво яких не чинить негативного впливу на навколишнє середовище. Дослідження світового органічного ринку засвідчило активне зростання як кількості органічних виробників, так і обсягів органічної продукції. Ринок органічної продукції в Україні перебуває на початковому етапі розвитку, проте прослідковується стійка тенденція зростання кількості органічних виробників, розширення асортименту сертифікованих продуктів, нарощування експорту органічних продуктів. Здійснено аналіз ряду факторів, що стримують розвиток органічного виробництва в Україні, зокрема, це недостатній рівень обізнаності населення про властивості органічних продуктів та їх відмінності від конвенційних продуктів; дефіцит кваліфікованих спеціалістів із вирощування органічної продукції; необхідність вирішення логістичних проблем; низька купівельна спроможність населення тощо. Розглянуто ключові зміни у законодавстві ЄС щодо органічного виробництва, одним із важливих нововведень якого є можливість використання групової сертифікації, що надає дрібним фермерам змогу об'єднуватися, виробляти та спільно проходити сертифікацію органічної продукції. Наголошено на перспективності зазначеної моделі для українських виробників. Дослідження засвідчило можливість викорис-

тання органічної продукції у шкільних закладах освіти на прикладі позитивного досвіду країн ЄС — задля зростання здорового, свідомого та відповідального покоління, яке дбатиме про майбутнє держави.

Шифр НБУВ: Ж23373

**6.У.210. Сучасний стан та тенденції розвитку сільськогосподарського землекористування в Україні** / О. І. Дребот, В. А. Тарнавський // Агрокол. журн. — 2022. — № 2. — С. 46-54. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Аграрна сфера є однією з найбільших та традиційно розвинутих галузей економіки України, що використовує землі сільськогосподарського призначення для одержання економічного результату. Сільськогосподарський сегмент бізнесової діяльності забезпечує не тільки внутрішні потреби якісним доступним продовольством, а й має вирішальне значення у розв'язанні світової продовольчої проблеми, експортуючи левову частку сільськогосподарської продукції країнам світу. Забезпечує не тільки дохідність галузі, а й виконує гуманітарну функцію у світовій економіці, протидіючи тенденціям дефіциту продовольства та загрози голоду. Саме земельні ресурси високої якості є традиційною опорою для розвитку країни та позиціонують себе на світовому ринку, і мають використовуватися з належною ефективністю, забезпечуючи стабільність виробництва сільськогосподарської продукції. Проаналізовано сучасний стан та основні тенденції використання земель сільськогосподарського призначення. Більшість території України займають землі сільськогосподарського призначення, згідно з даними Держгеокадастру України вони становлять 49 % всіх земель України. Більшість земель сільськогосподарського призначення складають орні землі (рілля) — 79 % від загальної кількості сільськогосподарських земель, саме ці угіддя відіграють визначну роль в економіці України, оскільки є продовольчою базою для виробництва сільськогосподарської продукції. Ступінь розораності земель є найвищим у Європі та світі, що спонукає шукати нові шляхи розвитку аграрної сфери та підвищення інтенсивності й ефективності використання земельних ресурсів з впровадженням заходів щодо захисту та збереження якості землі, екологізацією та імплементацією органічного сільськогосподарського виробництва, що є якісним кроком розвитку аграрної галузі. Результати дослідження свідчать про позитивні зрушення у використанні сільськогосподарських земель, виробництві сільськогосподарської продукції, розвитку орендних відносин та соціальної сфері. Аналіз розвитку сільськогосподарських підприємств та фермерських господарств засвідчив тенденцію до укрупнення площ землекористування та монополізації виробництва сільськогосподарськими агрохолдингами. Досліджено тенденційні напрями розвитку сільськогосподарського землекористування та визначено його основні особливості.

Шифр НБУВ: Ж23660

**6.У.211. Теорія і практика розвитку агропромислового комплексу та сільських територій:** матеріали XXI Міжнар. наук.-практ. форуму, 22 — 24 верес. 2020 року / ред.: Д. Б. Дончак; Львівський національний аграрний університет. — Львів: ННВК «АТБ», 2020. — 377 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто питання розвитку сільськогосподарської освіти та кооперації. Розкрито організаційно-економічний механізм розвитку агропромислового комплексу та сільських територій. Охарактеризовано системи виробництва продукції рослинництва на основі екологостабілізуючих заходів. Проаналізовано земельні відносини в контексті просторового розвитку сільських територій. Розглянуто техніку та технології агропромислового виробництва. Розкрито архітектурні, конструктивні та технологічні рішення в сільському будівництві. Висвітлено філософський, історичний та мовознавчий аспекти гуманітарних досліджень в аграрній сфері. Наведено обґрунтування структури сонячної геліосушарки. Подано інформацію про оптичний фільтр на основі двох слабопоглинальних матеріалів. Проаналізовано способи, технологічні схеми та засобів для збирання волосських горіхів. Розкрито особливості використання міжрезонансних машин з електромагнітним приводом. Запропоновано математичну модель фрагмента електричної мережі надвисокої напруги, яка працює у циклі автоматичного повторного ввімкнення.

Шифр НБУВ: ВС70415

Див. також: 6.У.96, 6.У.108

## Економіка транспорту

**6.У.212. Принципи стійкого позиціонування флоту і портів у системі глобального ринку морської торгівлі:** [монографія] / А. Ю. Стахов; Національний університет «Одеська морська академія». — Одеса: НУ «ОМА», 2023. — 301 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 290-301. — укр.

Розглянуто принципи та напрями вирішення сукупності проблем сталого позиціонування національного сегменту морської транспортної промисловості у системі обмежень глобального ринку морської торгівлі. Як найважливіші обмеження розглянуто реалізацію вимог системної стійкості щодо екстернальних обмежень і досягнення симетричної реакції на зміни параметрів

ринку морської торгівлі. Розкрито моделі збалансованого позиціонування щодо підприємницьких завдань та макроекономічних цілей розвитку. Уточнено критерії інноваційного вдосконалення технології адекватної реакції на конкурентні позиції інших операторів. Обґрунтовано показники програмування розвитку флоту та портів за вимогами пріоритетної участі в інтеграційних процесах. Визначено завдання та запропоновано механізм та інструментарій пріоритетного позиціонування національних операторів.

*Шифр НБУВ: ВА862602*

**6.У.213. Проектування транспортно-складських комплексів:** посіб. для студентів спец. 275 «Транспортні технології (за видами)» усіх форм навчання / І. А. Вікович, О. М. Грицьунь, Р. Р. Буря; Національний університет «Львівська політехніка». — Львів: Растр-7, 2022. — 345 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 309-311. — укр.

Досліджено структуру, число й розміри складів, які залежать від номенклатури й кількості споживання підприємством матеріальних цінностей. Увагу приділено організації складів, їх технічному оснащенню й розміщенню на території будь-якого підприємства, що мають суттєве значення для роботи й фінансового стану цього підприємства. Загалом організація складського господарства впливає на пропускну здатність складів, трудомісткість і собівартість складських робіт, на величину внутрішніх транспортних витрат підприємства тощо. Господарська діяльність підприємства неможлива без функції зберігання, а отже, без складів, які мають місце в будь-якій логістичній системі. Зазначено, що правильно організований транспортно-складський комплекс надає змогу оптимізувати витрати логістичної системи, а процеси, пов'язані з функціонуванням транспортно-складського комплексу, в кінцевому результаті є значною складовою сукупних витрат. Розглянуто підходи щодо проектування транспортно-складських комплексів, технологічних операцій на окремих ділянках складу, зокрема стосовно розвантаження й зберігання та відвантаження вантажів зі складу. Основою сучасного високотехнологічного складу є автоматична система управління складськими процесами.

*Шифр НБУВ: ВА862789*

**6.У.214. Розвиток громадського транспорту шляхом упровадження електробусів** / О. М. Ложачевська, С. В. Команчук // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємство. — 2021. — № 2. — С. 49-54. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Розглянуто підходи до вибору концепції розвитку нерейкового громадського транспорту на основі автобусних і тролейбусних систем для збалансованого розвитку пасажирських перевезень. Розвиток громадського транспорту в напрямі зменшення негативного екологічного впливу на міське середовище розглядається не лише як бажаний, а і як обов'язковий, але час для повної реалізації переходу на нульовий екологічний вплив невизначений. Цей перехід необхідний не лише для створення більш безпечних екологічних умов у містах, а й для збільшення економічної ефективності, які несуть із собою нові технології. Незважаючи на значні інвестиційні затрати, які можуть виникнути під час упровадження, ці технології здатні призвести до відчутного позитивного економічного ефекту в перспективі. Розглянуто та підкреслено проблеми та особливості, які характеризують кожну концепцію електробусів, та розроблено власні рекомендації.

*Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.*

**6.У.215. Теоретико-методичні основи вдосконалення механізму управління конкурентоспроможністю транспортних підприємств** / Т. Б. Семенчук, О. А. Гусак, В. С. Ніколайчук // Бізнес Інформ. — 2021. — № 12. — С. 300-306. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Мета роботи — обґрунтування та розробка теоретико-методичних основ удосконалення управління системою управління конкурентоспроможністю транспортних підприємств. Визначено залежність розвитку транспортного підприємства від формування й освоєння конкурентної переваги підприємства. Сформувано визначення конкурентної переваги транспортного підприємства, а саме — наявності рентабельності роботи підприємства при використанні трудового потенціалу та освоєння наявних обсягів перевезень. Одним із найбільш актуальних завдань сучасного менеджменту є формування системи управління конкурентоспроможністю транспортного підприємства та пошук сучасних і нових організаційно-економічних інструментів, які здатні забезпечити його економічний розвиток та ефективне функціонування на внутрішньому та зовнішньому ринках. Встановлено, що вирішення цього завдання залежить від ефективної системи управління конкурентоспроможністю транспортного підприємства. Формування існуючої системи управління конкурентоспроможністю надало змогу систематизувати проблемні ділянки управління конкурентоспроможністю більшості транспортних підприємств. Ці проблеми було систематизовано за функціональним призначенням в управлінні, а саме — в кожній із трьох систем: «планування та прогнозування»; «мотивація, організація та контроль»; «інформаційне забезпечення». Обґрунтовано практичну необхідність удосконалення механізму для досягнення високої конкурентоспроможності транспортного підприємства.

*Шифр НБУВ: Ж14572*

## Матеріально-технічне забезпечення народного господарства

**6.У.216. Ланцюги постачання: маркетингові та логістичні рішення України:** монографія / Т. П. Березюк, В. В. Вавілова, В. С. Волошин, О. В. Дейнега, І. О. Дейнега, Л. В. Заглинська, С. В. Ковальчук, Н. С. Косар, Є. В. Крикавський, Н. Є. Кузьо, С. М. Лихолат, О. І. Лукомська, О. Я. Малинка, Г. Миськів, Т. В. Наконечна, С. Ніч-Войтан, І. В. Перезова, О. В. Попко, О. С. Пляшко, О. Р. Савченко, І. О. Самборський, Р. М. Стрільчук, А. Ю. Тимко, О. Р. Трофімчук, С. В. Хомич, Б. Г. Цурська, Н. В. Якубовська; ред.: Є. В. Крикавський, О. В. Дейнега; Національний університет «Львівська політехніка», Рівненський державний гуманітарний університет. — Рівне: Волинські обереги, 2023. — 271 с.: рис., табл. — укр.

Представлено характеристики окремих напрямів, які розкривають теоретико-методологічні та прикладні аспекти адаптування інструментів маркетингу і логістики в процес забезпечення розвитку ланцюгів постачання. Запропоновано практичні рекомендації щодо формування механізмів управління маркетинговими та логістичними засобами, впровадження яких надає змогу якісно трансформувати структуру ланцюгів постачання на засадах сталого розвитку суспільства. Розглянуто стратегічне управління територіальними громадами в умовах макроекономічної нестабільності. Окреслено особливості організації ланцюгів постачання у воєнний час. Виокремлено ланцюги постачання у системі менеджменту складів охорони здоров'я.

*Шифр НБУВ: ВА862820*

**6.У.217. Digital-системи оптимізації операцій складської логістики** / А. І. Омельченко, А. А. Іванова, Д. А. Іванова // Бізнес Інформ. — 2021. — № 12. — С. 92-97. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Розглянуто ключові аспекти розвитку складської логістики, визначено основні функції, які охоплює складська логістика. Виявлено, що цифрова трансформація операцій складської логістики є актуальним питанням розвитку підприємства у постковідний час. Обґрунтовано, що диджиталізація процесів складської логістики відкриває широкі можливості для оптимізації роботи складу, мінімізації поточних витрат, розвитку підприємства та загального масштабування бізнесу. Досліджено, що застосування digital-систем для оптимізації внутрішніх операцій у складській логістиці сприяє забезпеченню інтенсифікації обробки й аналізу інформації, раціоналізації використання робочого часу, зручному документообороту, безпеці праці, мінімізації впливу людського фактора. Доведено, що застосування сучасних цифрових технологій є надважливим процесом, оскільки це полегшує управління складними потоками процесів на складі. Проведено систематизацію й аналіз основних програмних продуктів і визначено особливості їх застосування на практиці. Окреслено роль і значення цифрової трансформації для підприємств, що використовують у своїй роботі складську логістику. У підсумку зазначено, чому так важливо слідкувати за сучасними трендами в логістиці та впроваджувати зміни, які поєднують у собі як основні принципи логістичного процесу, так і використання інноваційних технологій, що оптимізують роботу бізнесу, а саме: упровадження digital-систем у складську логістику. Використання процесів диджиталізації підприємствами сприятиме підвищенню якості й ефективності їх діяльності шляхом автоматизації та оптимізації процесів роботи, що надасть їм змогу масштабувати свій бізнес і зберігати конкурентні позиції на ринку логістичних послуг.

*Шифр НБУВ: Ж14572*

## Економіка внутрішньої торгівлі. Економіка громадського харчування

**6.У.218. Використання геоінформаційних технологій для шляху сходження снігової лавини як туристичного об'єкта** / Р. Рудий, Ю. Кисельов, Я. Коробейнікова, В. Кирилюк, С. Романчук // Сучас. досягнення геодез. науки та вир-ва: зб. наук. пр. Зах. геодез. т-ва УТГК. — 2021. — Вип. 2. — С. 76-83. — Бібліогр.: 81 назв. — укр.

Мета дослідження — обґрунтування використання ГІС-технологій для різних потреб розвитку геотуризму. Геотуризм — одна з нових галузей прикладної геології та геоморфології, проте таке визначення унеможливило розуміння розвитку цих локацій як туристичних об'єктів із необхідними заходами щодо розроблення та просування їх на ринку туристичних послуг. Дослідження можливостей розширеного використання інформаційних технологій у галузі туризму залишається актуальною науково-практичною проблемою. Експериментальні дослідження виконано за матеріалами (цифровими моделями рельєфу) Науково-дослідного інституту геодезії та картографії з використанням пакета SURFAR. Геотуризм як вид екотуризму пов'язаний із пізнанням геопростору та природних процесів у ньому. Здійснено

класифікацію підвидів геотуризму, зокрема й за функціональним призначенням об'єктів. Обґрунтовано використання результатів ПС-досліджень із метою визначення та оцифрування туристичних маршрутів, а також урахування безпекових аспектів проходження маршруту. На прикладі розробленого для науковців і фахівців геотуристичного маршруту на г. Поленський, розташованого в межах заповідника «Горгани» (Українські Карпати), наведено результати досліджень за допомогою ПС-технологій для потреб інформаційного забезпечення туристичного маршруту. Запропонований підхід уможливує створення та точне картування туристичних маршрутів із використанням цифрових електронних карт, оскільки наявний картографічний матеріал є дуже неточним, а інформація застарілою. Використання геоінформаційних технологій у туристичній діяльності розширюватиметься також для виконання конкретних інженерно-технічних завдань, пов'язаних із туризмом.

Шифр НБУВ: Ж72536

**6.У.219. Інфраструктурне забезпечення туризму на прикладі подієвого туризму в Україні** / А. А. Рябев, Д. В. Шиян // Бізнес Інформ. — 2021. — № 12. — С. 171-176. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Подієвий туризм займає одне з провідних місць серед інших видів туризму. Він надає можливість одержання стабільного прибутку як його організаторам, так і країнам, де ці події відбуваються. Зазначено, що будь-яка подія вимагає відповідних умов — інфраструктури туризму, в яких вона буде реалізована з максимальним позитивним результатом для всіх учасників сфери туризму, яка загалом відрізняється від інших видів економічної діяльності підвищеним ступенем ризиків через сезонність, мінливість попиту з боку споживачів турпродуктів тощо. Стан невизначеності у випадку з інфраструктурою туризму загалом і на прикладі подієвого туризму зокрема можна подолати за рахунок доповнення існуючих видів класифікації подієвого туризму новими додатковими видами, а саме: «за періодичністю проведення» (одноразові та багаторазові); «за місцем проведення» (постійні та перехідні); «за залежністю від сезону» (залежні та незалежні). Ці додаткові види класифікації надають змогу органам влади (декількох країн, окремих країн, регіону, місцевості), що керують суб'єктами туристської діяльності — центрами туризму та рекреації, організаторам подій, виробникам послуг і товарів (у тому числі туристських), посередникам в особі туроператорів і турагентів усвідомити обсяг необхідних перетворень існуючої інфраструктури туризму за умови її існування або робит з її створення. Це, своєю чергою, допоможе в майбутньому проводити події, які будуть приносити прибуток та/або підвищувати імідж центрів туризму та рекреації, сприятимуть розвитку інших видів туризму завдяки використанню вже створеної або перетвореної інфраструктури туризму, яка не менш важлива, ніж природні, історико-культурні й інші антропогенні рекреаційно-туристські ресурси. Що стосується потенційних споживачів, то запропоновані додаткові види класифікації подієвого туризму нададуть змогу підвищити привабливість подій за рахунок їх більш чіткої диференціації за відповідними ознаками.

Шифр НБУВ: Ж14572

**6.У.220. Проблеми та шляхи підвищення ефективності управління запасами торговельно-підприємства** / К. І. Шевченко-Кульчицька, К. О. Спіридонова, О. В. Каховська // Бізнес Інформ. — 2021. — № 12. — С. 191-201. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Визначено економічну суть запасів з точки зору вітчизняних і зарубіжних учених, а також згідно із законодавством України. З'ясовано, що головною формою реалізації товарних запасів є незалежні оптові та роздрібні торговельні підприємства. Розглянуто докладну класифікацію запасів, яка необхідна для відстеження динаміки споживчого попиту та планування раціональних обсягів закупівлі продукції, що є важливим для забезпечення безперервного продажу. Проаналізовано основні моделі та системи управління товарними запасами, такі як система з установленим обсягом або розміром замовлення, система з певною періодичністю замовлення, модель оптимального розміру замовлення Харріса — Уілсона. Встановлено основні завдання управління товарними запасами на підприємстві: мінімізація складських витрат на зберігання товару за рахунок прискорення оборотності товарних запасів; забезпечення оптимальної кількості товарів, які можуть бути реалізовані найближчим часом і принесуть прибуток. Таким чином, з'ясовано, що основною метою управління товарними запасами є формування та підтримка їх величини на такому рівні, який надає змогу забезпечити безперервну торгівлю кожним товаром за умов мінімальних витрат. Розглянуто процес вибору оптимального рівня запасів. Проведено ABC- і XYZ-аналіз на основі товарних запасів ТОВ «РУШ». Розроблено рекомендації щодо управління різними групами товарів. Визначено, що для будь-якої торговельної мережі надзвичайно важливо знайти для себе оптимальне поєднання між витратами та вигодами від обраного рівня товарних запасів, щоб визначити, яка величина запасів по кожній товарній групі або навіть позиції є достатньою, а також обрати вірну модель управління запасами для кожної категорії товарів.

Шифр НБУВ: Ж14572

**6.У.221. Технологія продукції ресторанного господарства. Контроль якості:** навч. посіб. / О. В. Сабіров, В. А. Язіна, М. М. Кучер, О. В. Вишнікіна, М. Ю. Разінькова; Університет митної справи та фінансів. — Дніпро: УМСФ, 2023. — 169 с.; табл., рис. — Бібліогр.: с. 167-169. — укр.

Розроблено теоретичні та практичні аспекти щодо контролю якості кулінарної продукції, що реалізується в ресторанному господарстві (РГ). Досліджено організацію контролю якості продукції РГ. Охарактеризовано організацію контролю якості на підприємствах РГ. Проаналізовано системи управління якістю на підприємствах РГ. Досліджено органолептичну оцінку якості продукції РГ. Розглянуто основні поняття тестування чутливості дегустаторів. Висвітлено естетику оформлення страв. Особливу увагу приділено спеціям та смако-ароматичним добавкам. Охарактеризовано процес контролю якості напівфабрикатів та готових страв у РГ. Досліджено поняття харчової та біологічної цінності продукції РГ.

Шифр НБУВ: ВА862204

**6.У.222. Транскордонний туризм Карпатського євро регіону:** курс лекцій / Н. Ф. Габчак, О. П. Білак. — 1-е вид. — Ужгород: РІК-У, 2023. — 246 с.; рис., табл. — укр.

Розглянуто питання природно-ресурсного потенціалу, економічного розвитку та туристичного освоєння країн, які входять до складу Карпатського євро регіону. При висвітленні даних питань враховано сучасні підходи регіонального поділу Європи. Приділено увагу питанням сучасного стану, проблемам і перспективі розвитку туристичної інфраструктури країн Карпатського євро регіону.

Шифр НБУВ: ВА863278

**6.У.223. Управління персоналом як ефективний інструмент удосконалення роботи підприємств індустрії гостинності** / Р. І. Лопатюк // Бізнес Інформ. — 2021. — № 12. — С. 277-282. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження питань, що визначають взаємозв'язок між функцією управління та її інструментарним апаратом для підвищення ефективності функціонування підприємств галузі організації харчування. Проаналізовано відносини в колективі, які формують основу для управління персоналом у закладах ресторанного господарства, оскільки в умовах постійних соціально-економічних змін і динамічного розвитку ринкових відносин потреба в ефективному та професійному управлінському персоналі збільшується. Розглянуто соціально-економічні підходи до підвищення ефективності управління людськими ресурсами на підприємствах сфери харчування. Виявлено, що на реалізацію управлінських рішень впливають такі фактори: матеріальна ресурсна база, підготовка та стратегія керівництва підприємства, а також підтримка з боку персоналу. Досліджено, з чого складається мотиваційна складова та в чому полягає головна мета мотивації; виявлено психофізичні, особисті, професійні та матеріальні мотиватори поведінки працівників мережі ресторанів, а також основні типи мотивації та форми їх стимулювання. Обґрунтовано суть системи управління персоналом, яка притаманна мережі ресторанів м. Вінниці «Файні Справи»; встановлено, що ресторани даної мережі потребують постійного вдосконалення управління персоналом, щоб продовжувати рухатися вперед відповідно до сучасних ринкових викликів. Також керівництву підприємств мережі слід зменшувати витрати коштів в часу на пошук нового персоналу. Для цього необхідно налагодити тісніший зв'язок із коледжами та університетами України. Запропоновано основні методи підвищення ефективності управління персоналом, враховуючи поняття корпоративної культури, формування лідерства, використання позитивних рис організаційної структури, характерних особливостей даної мережі. Аргументовано, що слід надавати співробітникам можливість здобувати нові навички та просуватися по ієрархічній структурі ресторану, разом із веденням політики стимулюючої мотивації. Це надасть змогу суттєво знизити плінність кадрів на підприємстві та забезпечити його ефективне функціонування.

Шифр НБУВ: Ж14572

Див. також: 6.С.34, 6.У.91, 6.У.139, 6.У.142, 6.У.164

## Економіка галузей невиробничої сфери

**6.У.224. Вдосконалення системи індикаторів для оцінки епідеміологічної ситуації та посилення обмежувальних заходів в умовах адаптивного карантину, викликаного поширенням COVID-19** / О. А. Герасімова, О. В. Герасімова // Економіка і прогнозування. — 2022. — № 1. — С. 52-77. — Бібліогр.: 28 назв. — укр.

Розглянуто проблему ефективності реагування держави на виклики для системи охорони здоров'я, що зумовлені поширенням інфекції, викликаной SARS-CoV-2. Проведено аналіз міжнародних економічних досліджень, що стосуються впливу на соціально-економічну систему загалом та систему охорони здоров'я зокрема. Виявлено, що переважно вони розглядають вплив різноманітних факторів на поширення коронавірусу чи його наслідки для окремих сегментів або економічної системи загалом, реагування

системи прийняття рішень на варіанти поширення інфекції або моделюють різні сценарії на виклики перед системою охорони здоров'я. Проте в дослідженнях не розкриті питання, які критерії мають застосовуватися при уведенні обмежувальних заходів або які зміни потрібно внести до системи оцінювання загроз для мінімізації навантаження на медичну систему. Тому автори проаналізували діючу національну систему індикаторів, що використовуються для визначення регіонів зі значним поширенням SARS-CoV-2. На основі ретроспективного аналізу попередніх хвиль поширення коронавірусу в Україні та уведення через це карантинних обмежень було встановлено, що прийняття рішення щодо посилення карантинних обмежень відбувалось зі значною затримкою. Це призводило до перенавантаження медичної системи та надлишкових госпіталізацій, яких можна було б уникнути при завчасному введенні карантину. Виявлено, які зміни в методиці оцінювання потрібно здійснити для вчасного посилення карантинних обмежень. Проведено оцінку заповнення лікарняного фонду за умови вчасного уведення карантину на прикладі м. Київ та вартості надлишкових госпіталізацій. Запропоновано зміни в діючій методиці оцінки регіонів зі значним поширенням SARS-CoV-2, які передбачають уведення додаткових показників та кількісні зміни для існуючих індикаторів.

Шифр НБУВ: Ж23373

**6.У.225. Інтегральна оцінка освітньої, наукової й інноваційної діяльності та дослідження їх впливу на економічний розвиток України** / В. Є. Хаустова, О. І. Решетняк, В. А. Зінченко, М. В. Криванич // Бізнес Інформ. — 2021. — № 12. — С. 114-123. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Мета роботи — проведення інтегральної оцінки освітньої, наукової й інноваційної діяльності в Україні та дослідження їх впливу на економічний розвиток країни в динаміці. Методи дослідження: логічний, статистичний, кореляційний, графічний аналіз, матричний метод, метод рівневої ієрархії Сааті, порівняння. Запропоновано методичний підхід до інтегральної оцінки освітньої, наукової та інноваційної діяльності, який включає: стандартизацію показників, визначення коефіцієнтів вагомості кожного з показників і розрахунок інтегральних показників за окремими елементами ланцюжка «підготовка бакалаврів — підготовка магістрів — підготовка наукових кадрів — науковий потенціал — наукові результати — інноваційна діяльність — економічний розвиток», а також розрахунок ступеня їх впливу одне на одне. Розраховано інтегральні показники, які характеризують освітню, наукову та інноваційну діяльність; оцінено вплив підготовки: бакалаврів на підготовку магістрів; магістрів на підготовку наукових кадрів; наукових кадрів — на науковий потенціал; наукового потенціалу — на наукові результати; наукових результатів — на інноваційну діяльність; інноваційної діяльності — на економічний стан країни. Досліджено динаміку змін у забезпеченні зазначених видів діяльності. Проведені розрахунки надали змогу визначити тенденції розвитку освіти та науки в Україні й основні проблеми, що їх породжують. Однією із суттєвих проблем є неузгодженість ланцюжка між освітньо-науковою й інноваційною діяльністю та реальним сектором економіки, що призвело до зниження наукового та науково-технічного потенціалу України, низьких наукових результатів і низьких темпів інноваційного розвитку. Визначено, що подальша невідповідна увага до цих проблем з боку влади може призвести до повного руйнування як освітньо-наукової, так й інноваційної діяльності в країні. Все це зумовлює потребу вироблення чіткого бачення напрямків розвитку вітчизняної освітньої та наукової сфер, що враховуватиме як реальні можливості вітчизняної економіки, так і світові тренди розвитку та глобальні виклики.

Шифр НБУВ: Ж14572

**6.У.226. Оцінювання готовності закладів вищої освіти в Україні до викликів цифрової економіки (на прикладі економічних спеціальностей)** / У. Я. Садова, Т. М. Степура, О. І. Корицька, О. С. Кіндзор // Бізнес Інформ. — 2021. — № 12. — С. 79-86. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Мета роботи — обґрунтування теоретичних і практичних засад модернізації вищої освіти в Україні в умовах розвитку цифрової економіки на прикладі економічних спеціальностей. Для її реалізації основними завданнями поставлено: визначити попит на «цифрові» кадри економічного фаху в Україні та основні побажання роботодавців; дослідити можливість навчання за освітньою програмою «Цифрова економіка» в закладах вищої освіти України; виявити основні тенденції адаптації системи вищої освіти в Україні до вимог цифровізації. Проведено оцінювання готовності закладів вищої освіти в Україні до викликів цифрової економіки (на прикладі економічних спеціальностей). Визначено основні вимоги роботодавців до професійних якостей працівників на ринку праці в умовах цифрової економіки, серед яких крос-галузева спеціалізація та мультимовність. Охарактеризовано основні напрями популярних професій майбутнього: великі дані та розширена аналітика, штучний інтелект, робототехніка. Здійснено моніторинг освітніх пропозицій закладів вищої освіти,

зокрема економічних спеціальностей, на відповідність розвитку диджиталізації в Україні. Виявлено нові освітні програми за спеціалізацією «Цифрова економіка». Встановлено, що при вступі у 2021 р. абітурієнти мали можливість подавати документи до 14 закладів вищої освіти, при тому, що у 2018 р. таких закладів було лише 2. Досліджено, що кількість заяв вступників на такі освітні програми з кожним роком зростає, як і кількість зарахованих на навчання студентів за обраною освітньою програмою. Зроблено висновок, що для виявлення відповідності системи вищої освіти в Україні викликам цифрової економіки потрібні додаткові напрацювання, зокрема щодо детального аналізу наповнення освітніх програм (їх фахових компетентностей і переліку компонент професійної підготовки), у тому числі за спеціалізацією «Цифрова економіка».

Шифр НБУВ: Ж14572

Див. також: 6.С.37, 6.У.149

## Міжнародні економічні відносини і зв'язки

**6.У.227. Оцінка зовнішньоекономічної діяльності підприємства: конкурентні переваги та державне регулювання** / Т. В. Шталь, І. В. Захаренко // Бізнес Інформ. — 2021. — № 12. — С. 21-27. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Проаналізовано кооперацію України з європейським, американським та японським ринками, що відіграє важливу роль у сучасних умовах розвитку зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД). Обґрунтовано стратегічні напрями державної допомоги розвитку підприємств в Україні, а саме: управлінський і фінансовий аспекти. Це доводить, що сфера підприємництва, як і будь-яка інша соціальна діяльність, піддається впливу регуляторної політики держави. Актуальність розглянутої теми полягає в тому, що інтеграція економіки у світове господарство, що наразі є пріоритетним напрямком для України, має відбуватися за допомогою ефективних, а іноді інноваційних засобів міжнародної співпраці. Зазначено, що обґрунтовану позицію управління ЗЕД підприємств варто розглядати як суттєвий фактор підвищення ефективності господарської діяльності як на рівні окремих господарських організацій, так і в масштабах країни. Управління зовнішньоекономічними зв'язками будь-якої сучасної держави, як і підприємства, є у певному сенсі невід'ємною частиною світового господарства та міжнародних економічних відносин. З огляду на це виявлено особливості, основні принципи та способи управління ЗЕД українських підприємств. Досліджено фактори внутрішнього та зовнішнього середовища, що впливають на забезпечення ЗЕД підприємств, виявлено їх особливості. Висвітлено фактори, що обмежують можливості розвитку бізнесу на українському та міжнародному ринках. Запропоновано способи забезпечення ЗЕД для використання сприятливих можливостей щодо максимізації ефективності роботи підприємств, забезпечення активізації процесів ЗЕД.

Шифр НБУВ: Ж14572

**6.У.228. Теоретичні аспекти імпортової діяльності підприємств України** / Г. В. Мозгова, В. А. Євтушенко, Д. Д. Стівуненко // Бізнес Інформ. — 2021. — № 12. — С. 34-40. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження теоретичних аспектів імпортової діяльності підприємств України. На основі аналізу наукової літератури конкретизовано суть поняття «імпортна діяльність»; розкрито основні функції імпортової діяльності та визначено її важливість для розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств. Обґрунтовано фактори й умови, що впливають на виконання імпортних операцій; наведено причини обмеження та правила ввезення товарів на митну територію України; виявлено основні проблеми імпортової діяльності. Також запропоновано стратегії для подолання негативних наслідків імпорту, визначено основні позитивні аспекти та види ефектів від здійснення імпортової діяльності. Імпортна діяльність, як одна з форм зовнішньоекономічної діяльності, відіграє суттєву роль у розвитку економіки країни та визначає її входження в міжнародну економічну інтеграцію. Тому імпортну діяльність належить розглядати не як негативне явище і не як своєрідну плату за можливість користування зовнішніми ринками — вона є самостійним джерелом фінансових надходжень у країну, низки інших макроекономічних ефектів. Імпорт товарів має регулюватися національним законодавством, митним тарифом, іншими політико-правовими обмеженнями. Перспективами подальших досліджень у даному напрямі є комплексне вивчення проблеми, що надало змогу б виявити тенденції розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств у даній сфері. Підвищення ефективності імпортової діяльності підприємств — це можливість для України досягти високого економічного розвитку.

Шифр НБУВ: Ж14572

# Політика. Політичні науки

(реферати 6.Ф.229 — 6.Ф.236)

**6.Ф.229. Актуальні проблеми зовнішньої політики України:** матеріали XV Міжнар. наук.-практ. конф. студентів та молод. вчених, 17 груд. 2021 р. / ред.: В. Ю. Макар, Л. І. Коврик-Токар, Б. А. Куделько, А. Г. Ексман, В. А. Рудка; Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівецька облдержадміністрація, Студентське наукове товариство «Меридіан». — Чернівці: Чернівецьк. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича: Рута, 2021. — 131 с. — укр.

Досліджено публічну дипломатію Японії після Другої світової війни. Проаналізовано зовнішню політику у сфері спорту та модель спортивної дипломатії України. Висвітлено стратегічне позиціонування політики України у сфері інформаційної (кібер) безпеки. Охарактеризовано арктичний транспортний коридор як сферу геополітичних інтересів приарктичних держав. Розглянуто вплив масової культури на послаблення ролі національної ідентичності в сучасному світі. Висвітлено вплив гендерного чинника на міжкультурну трансформацію в інформаційному суспільстві. Досліджено роль української діаспори Канади у поглибленні гуманітарної складової українсько-канадських взаємин. Здійснено порівняльний аналіз культурної дипломатії України та Румунії.

Шифр НБУВ: CO38733

**6.Ф.230. Мовне питання як об'єкт маніпулятивних стратегій у сучасному українському політичному дискурсі:** монографія / О. Г. Руда; відп. ред.: С. О. Соколова; НАН України, Інститут української мови. — Київ: Ін-т укр. мови НАН України, 2012. — 232 с. — Бібліогр.: с. 208-224. — укр.

Зауважено, що монографія є дослідженням реалізації маніпулятивних стратегій у дискурсах сучасних українських політичних сил з різними поглядами на питання мовного будівництва в державі. Висвітлено зміст, структуру та характер застосування прийомів маніпулятивного впливу в політичному дискурсі. Подано конкретні приклади маніпулювання суспільною свідомістю щодо мовного питання. На розмаїтому матеріалі показано шляхи інтенсифікації впливу на суспільну свідомість щодо питання мови в засобах масової інформації, що поширюють ідеологію політичних сил. Особливу увагу приділено аналізу маніпулятивного потенціалу різних мовних засобів, уживаних у тих чи тих комунікативних стратегіях.

Шифр НБУВ: BA863166

**6.Ф.231. Публіцистично-політичний дискурс 2021: лексико-словотвірні інновації, перифрастичний ресурс:** монографія / М. І. Степаненко. — Харків: Вид-во Іванченка І. С., 2023. — 588 с. — укр.

Охарактеризовано чинне мовне законодавство в проекції його легітимізації. Визначено через вербалізаційне тло важливі для держави пріоритети політичної лексикографії. Оцінено дискусійні моменти, що стосуються закріплення за функційно активною в Україні російською мовою окремих статусу, подвійної номінації за державою (Русь-Україна) й державною мовою (українська, руська). Виявлено основні тенденції узуальності та окаязональної лексичної й фразеологічної номінації, установлення максимально повного корпусу перифрастичних зворотів у досліджуваному публіцистично-політичному дискурсі. Охарактеризовано датовані 2021 р. соціолінгвістичні зміни, лексико-словотвірні, лексико-семантичні, та фразеологічні інновації. Системно представлено корпус публіцистично-політичних перифраз досліджуваного хронологічного зрізу.

Шифр НБУВ: BA863367

**6.Ф.232. Станіславська округа ОУН: Документи і матеріали референтури СБ 1945 — 1951:** [збірник]. Кн. 2 / ред.: М. Романюк; упоряд.: Д. Проданик; НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського, Видавництво «Літопис УПА», Служба безпеки України. — Львів, 2021. — 653 с. — укр.

Вміщено повідомлення, протоколи та слідчі справи, які містять інформативні дані про діяльність Служби безпеки у поборованні ворожої агентури на терені Станіславської округи ОУН (загалом 36 документів). Структура збірника включає історико-археографічний вступ, власне документи і матеріали та додатки. Документальну частину складено з двох тематичних розділів: слідчі матеріали референтури СБ Станіславської округи ОУН; слідчі матеріали щодо працівників каральних органів СРСР. У тематичних розділах документи і матеріали згруповано хронологічно за приналежністю. При підготовці даного збірника використано фонди Галузевого державного архіву Служби безпеки України (ГДА СБ України), архіву Управління служби безпеки України в Івано-Франківській обл. (УСБУ ІФО), архіву Центру досліджень визвольного руху (ЦДВР).

Зазначено, що специфіка перебігу національно-визвольної боротьби 1940 — 1950-х рр. проти польських, німецьких і радянських окупантів вимагала від її керівників створення такої системи захисту, яка б надавала змогу забезпечити усі сфери життєдіяльності учасників збройного підпілля ОУН та їх цивільних симпатиків від намагань каральних органів окупаційних режимів послабити та повністю ліквідувати український рух опору.

Шифр НБУВ: B359354/2

**6.Ф.233. Українська незалежність як історична неминучість** / В. Даниленко, В. Коцур // Укр. іст. журн. — 2021. — № 4. — С. 4-22. — Бібліогр.: 26 назв. — укр.

Мета дослідження — показати, що відновлення незалежності України в 1991 р. — не випадковість, історичний парадокс чи аномалія, а закономірність історичного процесу. Методологія спирається на принципи історизму, системності, науковості. Застосовано загальнонаукові, спеціальні та міждисциплінарні прийоми наукового пізнання, а також теоретичні напрацювання провідних фахівців з історії України ХХ ст. й суміжних дисциплін. На основі нових і по-новому прочитаних відомих історичних та історіографічних джерел доведено неворотність соціально-культурних, економічних, політичних змін, які відбувалися в Україні та загалом у СРСР, упродовж другої половини ХХ ст. Висновки: у другій половині ХХ ст. радянська система прискореними темпами вичерпувала свій ресурс, потенціал та саморуйнівня. Тотальна уніфікація та монополізація, як характерні її риси, суперечили принципу багатоманітності, що завжди є умовою саморозвитку. Найвиразнішими ознаками системи були неконкурентоспроможна мілітаризована економіка, нерациональне використання людських і природних багатств, витрати й неефективні методи управління, масові порушення прав, основоположних свобод людини. Антигуманні та протиправні засоби досягнення стратегічних цілей комуністичного режиму, невирішеність національного питання робили неминучим його зміну.

Шифр НБУВ: Ж27630

Див. також: 6.С.26

## Зовнішня політика.

### Міжнародні відносини. Дипломатія

**6.Ф.234. Міжнародні відносини між країнами Люблінського трикутника — новий формат співпраці крізь призму історичного минулого** / Т. І. Алексєєва, К. О. Грнчарук // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2021. — № 2. — С. 11-14. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Розглянуто історичні витоки зародження та подальшої співпраці країн Люблінського трикутника — України, Польщі та Литви. Проаналізовано угоди, які було складено протягом певного періоду часу, зроблено висновки. Виявлено можливості для посилення співпраці між ОБСЄ, Європейським Союзом, Радою Європи, НАТО і країнами Східного партнерства. Розглянуто можливість приєднання Республіки Білорусь до нового формату взаємовідносин і перетворення трикутника на квадрат задля подальшої спільної співпраці у напрямі розширення можливостей в галузі енергетики, оборони, культурній та соціальній сферах. Запропоновано та розглянуто молодіжну ініціативу щодо створення платформи для взаємодії молоді України з молоддю Литви і Польщі з метою розширення культурних, соціальних та освітніх зв'язків й обміну досвідом задля створення спільних проектів. Зроблено висновки стосовно переваг та недоліків участі країн у новому форматі відносин між країнами Люблінського трикутника.

Шифр НБУВ: Ж23244:екон. та підпр.

**6.Ф.235. Особливості суспільно-політичного розвитку та модернізаційні процеси у країнах пострадянського простору:** матеріали Всеукр. наук. конф. з нагоди дня працівників дипломат. служби України, 24 груд. 2021 р. / ред.: О. Д. Каплін, С. І. Лиман, М. Ю. Онацький, Г. С. Панасенко, А. Ю. Парфіненко, І. С. Посохов, В. В. Резніков, М. Г. Станчев; Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Почесне консульство Республіки Казахстан, Харківський дипломатичний клуб. — Харків: О. А. Мірошніченко, 2022. — 132 с.: табл., рис. — укр.

Розглянуто актуальні проблеми міжнародних відносин. Досліджено особливості багатосторонньої взаємодії в Євразії, проблеми розвитку пострадянських держав у ХХІ ст. Визначено



зовнішньополітичні та зовнішньоекономічні пріоритети країн Центральної Азії. Увагу приділено основним тенденціям розвитку сфери туристичних послуг у країнах пострадянського простору.

*Шифр НБУВ: ВА863654*

**6.Ф.236. Шлях України до НАТО: основні проблеми, здобутки та перспективи євроатлантичної інтеграції** / Т. Мелещенко, І. Волошин // Укр. іст. журн. — 2021. — № 4. — С. 104-113. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Мета дослідження — проаналізувати рух України до НАТО, розкрити основні проблеми і здобутки євроатлантичної інтеграції та окреслити подальші перспективи й можливості у цьому напрямі. Методологія спирається на принципи науковості, об'єктивності, усебічності, багатфакторності. Використано методи аналізу, синтезу, узагальнення, ретроспективного та системного підходу до розв'язання науко-дослідницьких проблем. Основними результатами дослідження стало визначення особливостей головних зовнішньополітичних напрямів України: позаблокового, багатовекторного, євроатлантичного та узагальнення їх результа-

тів. Зроблено логічні висновки щодо перспектив набуття нашою країною членства в НАТО та обґрунтовано необхідність дотримання євроатлантичного шляху як єдиного можливого для збереження незалежності України. Запропоновані висновки базуються не лише на основі спеціальних праць, а й аналізу офіційних документів, промов, стенограм, звернень посадових осіб, що допомогло всебічно розглянути предмет дослідження. Важливим предметом більш детального вивчення можуть бути конкретні кроки допомоги НАТО Україні в різних галузях та проведення порівняльного аналізу військової, політичної, економічної, технічної підтримки з метою демонстрації вигоди для нашої країни вступу до альянсу. Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що висновки й узагальнення можуть бути використані як матеріал для популяризації зовнішньополітичного євроатлантичного вектора в Україні. Ці результати, в основі яких лежать офіційні дані, сприятимуть формуванню образу НАТО як важливого та необхідного партнера.

*Шифр НБУВ: Ж27630*

# Держава та право. Юридичні науки

(реферати 6.X.237 — 6.X.325)

**6.X.237. Матеріали XXV науково-практичної конференції «Теорія та практика сучасної юриспруденції», 25 листопада 2020 р.** / Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Асоціація випускників Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. — Харків: Бровін О. В., 2020. — 623 с. — укр.

Висвітлено історію держави і права; історію політичних і правових учень. Зокрема, розглянуто причини війни українського народу за визволення з-під влади Речі Посполитої у другій половині 17 ст. Увагу приділено першим державним утворенням на території сучасної України. Розглянуто конституційне та муніципальне право. Описано особливості конституційно-правової відповідальності органів місцевого самоврядування. Висвітлено питання дотримання прав людини і громадянина як умову існування соціально-відповідальної держави. Розглянуто цивільне право та цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право. Досліджено актуальні проблеми правового регулювання трансферних договорів у контексті українського законодавства. Описано особливості розвитку інституту імунітету іноземної держави і її власності в міжнародному приватному праві тощо.

*Шифр НБУВ: ВА863653*

**6.X.238. Правознавство: цікаве і мудре:** [навч. посіб.] / Ю. Л. Бошицький, В. В. Молдован, О. В. Червякова; НАН України, Київський університет права. — 2-ге вид., змін. та допов. — Вінниця: Твори, 2022. — 335 с. — укр.

Представлено друге видання навчального посібника, в якому оновлено матеріали, що допомагають розвивати і систематизувати знання, самостійно їх набувати, використовувати на практиці, це різні види дидактичного матеріалу, зокрема, висловлювання античних мудреців та блискучих риторів, афоризми відомих людей стародавнього і сучасного світу, афоризми з Римського права. Представлено правничі ігри, вікторини, конкурси, що є досить важливим засобом розвитку логічного мислення, інтелекту, власного бачення. Систематизовано понятійний апарат латинської юридичної термінології цивільного права та крилаті латинські вирази юридичного змісту.

*Шифр НБУВ: ВА862672*

*Див. також: 6.X.303*

## Загальна теорія держави та права

### Теорія права

**6.X.239. Правова система України в умовах воєнного стану:** зб. наук. праць / Н. І. Атаманчук, М. С. Біленко, В. Я. Бурак, О. П. Ващук, А. Б. Гриняк, Ю. М. Гришина, В. К. Гудуляк, О. Є. Костюченко, О. О. Кот, В. В. Кузнецов, Н. С. Кузнецова, Я. В. Лазур, О. Є. Луценко, Н. В. Міловська, А. О. Монаєнко, І. В. Назаров, Б. В. Островська, М. О. Піжорова, О. М. Піжов, В. С. Рудей, М. В. Савчин, А. С. Самородов, О. Л. Соколенко, В. М. Тернавська, О. О. Торбас, Н. В. Федорченко, М. М. Хоменко, Т. І. Чанишева, В. І. Шакун, О. М. Ярошенко; ред.: О. О. Кот, А. Б. Гриняк, Н. В. Міловська, М. М. Хоменко; Національна академія правових наук України. — Одеса: Гельветика, 2022. — 539 с. — укр.

Збірник наукових праць присвячено актуальним питанням функціонування правової системи України в умовах воєнного стану. Особливу увагу приділено концепції державного суверенітету в аспекті зовнішньої агресії, взаємодії органів влади та інститутів громадянського суспільства в умовах війни та післявоєнний час, охорони та захисту прав людини. Визначено особливості правового регулювання цивільних, трудових, публічних відносин, регламентації відносин у сфері освіти та науки в умовах воєнного стану. Сформульовано низку пропозицій щодо удосконалення механізму правового регулювання суспільних відносин в умовах дії в Україні воєнного стану та післявоєнний період.

*Шифр НБУВ: ВА863247*

**6.X.240. Принципи невідворотності юридичної відповідальності: гносеологічний вимір:** монографія / О. Д. Максимюк; Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича. — Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича; Рута, 2022. — 195 с. — Бібліогр.: с. 181-193. — укр.

Увагу приділено гносеологічному обґрунтуванню принципу невідворотності юридичної відповідальності, а саме: формальній,

змістовій та прагматичній характеристиці аподиктичності юридичної відповідальності поряд з аналізом її проблематичності, асерторичності, індиферентності та неможливості, а також поглибленню пізнання невідворотності як одного із модальних принципів юридичної відповідальності. Розглянуто принцип невідворотності юридичної відповідальності в єдиному світі правової культури. Здійснено телеологічне обґрунтування невідворотного характеру вторинної правоохоронної норми.

*Шифр НБУВ: ВА862303*

**6.X.241. Соціетальна правова цілісність:** навч.-метод. посіб. / Н. В. Анішук; Національний університет «Одеська юридична академія». — Одеса: Юрид. літ., 2022. — 61, [1] с. — (Серія: «Навчально-методичні посібники»). — Бібліогр.: с. 55-61. — укр.

Представлено навчально-методичний посібник для підготовки здобувачів вищої освіти ступеня «доктор філософії у галузі права» за спеціальністю 081 «Право», галузь знань 08 «Право» аспірантури Національного університету «Одеська юридична академія». Включено теми, які розглядаються на лекціях і практичних заняттях та ті, які передбачені в межах самостійної роботи для підготовки до заліку. Зазначено, що цей посібник має допомогти орієнтуватися в теоретичних питаннях, пов'язаних із соціетальною правовою цілісністю за допомогою найновішої та досконалої юридичної літератури, він базується на знайомстві із новими галузями юриспруденції — тендерним правом та ювенальним правом як складовими компонентами соціетальної правової цілісності, скеровує аспірантів до органічного поєднання лекційної форми навчання із систематичною роботою над підручниками, посібниками та іншою навчальною і науковою літературою.

*Шифр НБУВ: ВА862903*

*Див. також: 6.C.28*

## Історія держави та права

**6.X.242. Вплив правових доктрин і систем на розвиток «українського питання» та державотворчі процеси (XIX століття — початок XX століття):** монографія / В. Ю. Середюк; Національна академія правових наук України, Приватний ВНЗ «Університет Короля Данила», Громадська організація «Лабораторія академічних досліджень правового регулювання та юридичної техніки». — Харків: Право, 2022. — 236 с. — Бібліогр.: с. 215-236. — укр.

Зазначено, що запропоноване дослідження містить результат опрацювання значного масиву фахової літератури з юридичної техніки. Систематизовано наукові розробки спеціалістів у галузі юридичної техніки та обґрунтовано, що знання системи методів і засобів, професійних юридичних правил і процедур, які використовуються для забезпечення письмової побудови, конструктивності та досконалості нормативно-правових актів, необхідні для підготовки пропозицій щодо вдосконалення законодавства, його систематизації та розроблення проєктів нормативно-правових актів. Визначено теоретико-методологічні засади дослідження, теоретико-правовий аспект співвідношення понять «нація», «національна держава» та «українське питання». Розглянуто динаміку «українського питання» у правових системах російської та австро-угорської імперій (XIX ст. — початок XX ст.).

*Шифр НБУВ: ВС70312*

**6.X.243. Глосарій юридичних понять і термінів з «Історії держави і права України», «Історії держави і права зарубіжних країн» та «Історії вчень про державу і право»:** у 2 ч. **Ч. 1. [А-Л]** / ред.: А. Є. Шевченко; уклад.: А. Є. Шевченко, С. В. Кудін, М. М. Корінний; Університет державної фіскальної служби України. — Вінниця, 2020. — 549 с. — Бібліогр.: с. 540-549. — укр.

Вміщено понад одну тисячу юридичних термінів, якими користуються правознавці від найдавніших часів до сьогодення, з трьох фундаментальних історико-правових дисциплін, що вивчаються в усіх юридичних закладах вищої освіти України. Оскільки серед юридичних термінів і номенклатурних назв сучасності дедалі більшого поширення набувають скорочення, у пропонованому словнику наведено значення новітніх абrevіатур. Крім широко вживаної термінологічної лексики, є слова, які вийшли з активного вжитку, та неологізми — термінологічні одиниці, якими іменуються нові правові поняття та явища. Словник також містить стислі політичні портрети понад 150 лідерів усіх

часів та народів, які здійснили найбільший вплив на суспільно-політичний, економічний та культурний прогрес та поліог націй у складному та багатоманітному світі, сприяли і активно сприяють миру, дружбі та взаєморозумінню між народами на сучасному етапі розвитку людства.

Шифр НБУВ: В359425/1

**6.Х.244. Історія держави і права зарубіжних країн:** довідник / уклад.: Ю. В. Цветкова. — Вид. 2-ге, випр. та допов. — Київ: Талком, 2022. — 97 с. — укр.

Представлено довідник, який містить основні терміни та визначення з дисципліни «Історія держави і права зарубіжних країн», що викладається на юридичних факультетах та в інститутах права. Згруповано інформацію по основним періодам розвитку права і держави: Додержавному та Стародавньому (робочасницькому), Середньовічному (феодалному), Модерному (буржуазному та новітньому). Запропоновано загальну характеристику розвитку основних суспільних, правових та державних явищ.

Шифр НБУВ: ВА862573

**6.Х.245. Історія держави і права зарубіжних країн:** підручник / І. Й. Бойко, Б. Й. Тищик, А. В. Кольченко, О. В. Липитчук, Х. М. Моряк-Протопопова, Г. М. Федущак-Паславська, Л. Е. Шевчук, Б. І. Гутів, І. В. Ковальчук, Ю. В. Олійник, П. Т. Едер, М. С. Пиртко; ред.: Б. Й. Тищик, І. Й. Бойко; Львівський національний університет імені Івана Франка. — Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2022. — 657 с. — Бібліогр.: с. 644-652. — укр.

Зауважено, що враховуючи новітні здобутки як українських, так і зарубіжних науковців, автори зосередили свою увагу на тих подіях і фактах державно-правового розвитку провідних зарубіжних країн, які мали визначальний вплив на загальний розвиток інститутів держави та права. Також розглянуто державо- та правотворення тих країн, які певною мірою у різні історичні епохи та періоди мали значний вплив на розвиток людської цивілізації, на становлення та розвиток державно-правових інститутів інших країн. Розкрито особливості історії держави і права зарубіжних країн у різні періоди їх виникнення, становлення та функціонування. Матеріал викладено системно, у хронологічній послідовності з часу виникнення перших державних утворень до сьогодення.

Шифр НБУВ: ВС70309

Див. також: 6.Т.48, 6.Т.63

## Держава та право України

**6.Х.246. Актуальні проблеми сучасного права:** матеріали кругл. столу, 21 берез. 2022 р., м. Миколаїв / Національний університет «Одеська юридична академія», Круглий стіл «Актуальні проблеми сучасного права». — Одеса: Юридична література, 2022. — 84 с. — укр.

Розглянуто розсуд при укладенні договору оренди житла під час воєнного стану. Досліджено порушення російською федерацією міжнародних стандартів прав дітей. Визначено особливості кримінального провадження в умовах воєнного стану. Розглянуто питання юрисдикції господарських судів: історію та сучасність. Визначено сучасні проблеми прав біженців. Зазначено правове регулювання допорогової процедури закупівлі; правове регулювання відео-, аудіо- та Інтернет-трансляції спортивних заходів. Увагу приділено питанням відшкодування шкоди, завданої автотранспортним засобом в режимі автопілотування; вступ до проблематики. Досліджено правове регулювання спортивного контракту; правове регулювання контрактів у кіберспорті. Визначено особливості немайнових прав дітей. Зазначено особливості авіаційних перевезень за договором чартеру (фрахтування). Досліджено становлення та регулювання кіберспорту на теренах України. Охарактеризовано поняття самопредставництва в цивільному праві. Доведено питання захисту прав інтелектуальної власності в кіберспорті. Зазначено медіацію як спосіб вирішення спортивних спорів. Розглянуто проблеми розвитку кіберспорту.

Шифр НБУВ: ВА862537

**6.Х.247. Аналіз забезпечення територій пунктами Державної геодезичної мережі** / І. Тревого, Д. Кухтар, Є. Ільків, М. Галарник // Сучас. досягнення геодез. науки та вир-ва: зб. наук. пр. Зах. геодез. т-ва УТГК. — 2021. — Вип. 2. — С. 35-43. — Бібліогр.: 42 назв. — укр.

Мета роботи — дослідити можливості використання геопросторового аналізу з метою оцінювання стану геодезичного забезпечення територій для картографування різних масштабів на прикладі Івано-Франківської обл. Для досліджень використано методи геопросторового аналізу, зокрема зонування території за допомогою буферних полігонів, а також застосування гексагональної сітки. Запропоновано алгоритм оцінювання стану геодезичного забезпечення території із застосуванням методу буферних зон і методу гексагональних полігонів. Виконано порівняння методів і надано графічні схеми обох методів. Аналіз результатів надав змогу встановити, що стан геодезичного забезпечення територій досліджуваних районів варіює у широких межах. Для

картографування у масштабах 1:10 000 і 1:25 000 геодезичне забезпечення коливається у межах 65 — 92 %, залежно від району. Найвищі показники у Богородчанському р-ні, найнижчі — у Городенківському. Відсоток забезпечення територій знижується для більших масштабів 1:5000 і 1:2000. Картографування у таких масштабах потребує додаткового згущення мережі. Метод гексагональних полігонів у середньому показав кращі на 6,4 % результати, ніж метод буферних зон. Максимальна різниця забезпечення, обчисленого за двома методами, 9,7 %; мінімальна — 2,4 %. Дослідження забезпечення пунктами Державної геодезичної мережі (ДГМ) за допомогою геопросторового аналізу (на прикладі Івано-Франківської обл.) засвідчило доцільність його використання для вказаних цілей. Порівняння методів геопросторового аналізу для оцінювання стану геодезичного забезпечення на основі графічних матеріалів і кількісних характеристик показало, що кращі результати можна одержати у разі використання методу гексагональних полігонів. Метод буферних зон надає менш достовірні результати. Запропонований і досліджений підхід можна використати для вивчення забезпеченості пунктами ДГМ як всієї території України, так і території окремих ОТГ, районів та областей.

Шифр НБУВ: Ж72536

**6.Х.248. Володимир Миколайович Чисніков:** біобібліогр. покажч. (до 70-річчя з дня народж. та 40-річчя наук. діяльності). Вип. 3 / ред.: О. Н. Ярмиш; упоряд.: Т. А. Плугатар, В. В. Буран; Державний науково-дослідний інститут Міністерства внутрішніх справ України, Міжнародна асоціація істориків права, Міжнародна поліцейська асоціація. — Вид. 3-тє, випр. і допов. — Київ, 2019. — 186 с.: фот. — укр.

Висвітлено життєвий шлях, науково-педагогічну та громадську діяльність відомого українського правознавця, одного з провідних сучасних фахівців з історії вітчизняних правоохоронних органів, доктора юридичних наук, доцента В. М. Чиснікова. Наведено бібліографічну інформацію про його публікації, зокрема, монографії, підручники, навчальні та навчально-методичні посібники, статті в спеціалізованих українських та зарубіжних наукових виданнях, енциклопедіях, енциклопедичних словниках, антологіях, збірниках документів і матеріалів.

Шифр НБУВ: В359565/3

**6.Х.249. Імперативи розвитку права та держави. IV (XV) Всеукраїнська науково-практична конференція, 25 березня 2021 р.:** матеріали конференції / Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова. — Миколаїв: НУК, 2021. — 183 с. — укр.

Досліджено поняття та суть інформації з обмеженим доступом як об'єкта цивільного права. Проаналізовано становлення запобігу у праві середньовічної Європи (XII — XIII ст.). Висвітлено правовий аспект сучасності гендерної рівності в Україні. Розглянуто єдиний державний реєстр нормативно-правових актів як інструмент систематизації законодавства України. Досліджено європейську інтеграцію та стан права людини в Україні. Проаналізовано дотримання міжнародних принципів в розслідуванні правопорушень Національною поліцією України. Увагу приділено правовому регулюванню аварійних морських подій в Україні. Висвітлено практичні проблеми введення ліцензування операцій з паливом в Україні.

Шифр НБУВ: СО38743

**6.Х.250. Наукові розробки ризик-орієнтованого підходу у сфері охорони праці. Науковий супровід Концепції реформування системи охорони праці в Україні:** монографія / В. Г. Здановський, О. Є. Кружилко; НАН України, Державна служба України з питань праці, Державна установа «Національний науково-дослідний інститут промислової безпеки та охорони праці». — Суми: Університетська книга, 2020. — 383 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 365-379. — укр.

У монографії викладено розробки ДУ УННДІПБОПФ, що підпорядкований Державній службі з питань праці та НАН України. Ученими Інституту створені теоретико-методологічні засади ризик-орієнтованого підходу щодо реформування системи управління охороною праці, яка є основою прийнятої Кабінетом міністрів України у грудні 2018 р. Концепції реформування системи охорони праці в Україні. Як виконані, так і нові наукові дослідження сприятимуть впровадженню у життя цього важливого державного документу, який має створити умови для вирішення кардинальних проблем не тільки працеохоронного, а й соціального характеру та сприятиме подальшому розвитку науки з охорони праці. Монографія надає можливість науково-технічній громадськості, широкому працеохоронному загалу, роботодавцям та менеджменту підприємств глибоше розібратися у суті реформи охорони праці та сприяти її прискореному впровадженню, що забезпечить зменшення виробничих ризиків і запобігати-ме виробничому травматизму.

Шифр НБУВ: ВА862673

**6.Х.251. Правове регулювання професійної діяльності психолога:** навч. — метод. посіб. для студентів ден. і заоч. форм навчання, які навчаються за спец. 053 «Психологія» / Л. В. Первалова, І. В. Лисенко, Г. М. Гаряева; Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут». —

Харків: Панов А. М., 2023. — 91 с. — Бібліогр.: с. 86-90. — укр.

Підготовлено відповідно до курсу «Правове регулювання професійної діяльності психолога». Розглянуто основні законодавчі акти, міжнародні правові документи, які регулюють діяльність сучасних психологів. Особливу увагу приділено проблемам правового регулювання діяльності психологів у системі освіти, у сфері захисту прав дітей, членів сімей, уразливих категорій населення, постраждалих від воєнних дій, юридичній відповідальності психологів. Розміщено програму навчального курсу, теоретичний матеріал, контрольні запитання, список рекомендованої літератури та джерела законодавства для ретельнішого вивчення даної дисципліни.

Шифр НБУВ: ВА863067

**6.X.252. Трудове право України:** навч.-метод. посіб. для здобувачів вищ. освіти 2-го курсу ф-ту адвокатури та антикорупційн. діяльності Нац. ун-ту «Одес. юрид. акад» / О. А. Трохан; Національний університет «Одеська юридична академія». — Одеса: Гельветика, 2022. — 455, [12] с.: табл. — (Серія «Навчально-методичні посібники»). — укр.

Розглянуто трудове право як одну із галузей у системі права України. Розкрито поняття та види трудового права. Увагу приділено положенням доктрини трудового права, Конституції України, міжнародних актів, КЗпП України, підзаконних актів, атив узагальнення судової практики тощо.

Шифр НБУВ: ВА863532

**6.X.253. Управлінські та правові засади забезпечення розвитку України як Європейської держави:** зб. тез XXVII щоріч. звіт. наук. конф. наук.-пед. працівників, докторантів та аспірантів, (10 берез. 2023 р.) / Хмельницька обласна рада, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, «Управлінські та правові засади забезпечення розвитку України як Європейської держави», щорічна звітна наукова конференція науково-педагогічних працівників, докторантів та аспірантів. — Хмельницький: Хмельниц. ун-т упр. та права ім. Леоніда Юзькова, 2023. — 213 с.: рис., табл. — укр.

Звернено увагу на військове право як комплексну галузь прав. Розглянуто питання mediaції конфліктів подружжя на етапі припинення шлюбу, а також особливості договірного регулювання розподілу майна подружжя. Визначено підстави, порядок та правові наслідки визнання фізичної особи недієздатною. Висвітлено окремі аспекти глумачення права на захист у практиці європейського суду з прав людини. Розкрито особливості кримінального процесуального доказування на стадії підготовчого провадження в суді першої інстанції. Звернено увагу на питання розсуду слідчого судді під час розгляду скарги на бездіяльність слідчого, яка полягає у невнесенні до єдиного реєстру досудових розслідувань відомостей про кримінальне правопорушення.

Шифр НБУВ: ВА863336

**6.X.254. Фінансове право:** навч. підруч. / В. І. Вараниця, О. М. Олійник, В. А. Пригоцький; ред.: В. А. Пригоцький. — Вінниця: Нілан-ЛТД, 2020. — 604 с. — (С-7). — Бібліогр.: с. 589-604. — укр.

Охоплено питання залежності держави від розвитку галузевих елементів фінансових відносин, а також основні проблемні питання окремих їх підгалузей. Зокрема це бюджетне право, фінансовий контроль та податкове право, банківське право, страхове право та право цінних паперів тощо. Визначено питання щодо фінансів та фінансової діяльності держави і органів місцевого самоврядування: фінансове право — як галузь права; правові основи фінансового контролю. Наведено правові засади фінансової діяльності державних органів. Розглянуто бюджетну систему України, бюджетне право та законодавство. Охарактеризовано бюджетний процес. Визначено правові основи оподаткування в Україні. Розглянуто правовий режим державного кредиту, державного та місцевого боргу. Визначено загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Наведено правове регулювання державних і місцевих витратків. Охарактеризовано фінансово-правове регулювання банківської діяльності. Зазначено правові засади грошового обігу; правові основи валютного регулювання та контролю. Досліджено систему правового регулювання страхової діяльності. Обґрунтовано правове регулювання обігу векселів в Україні.

Шифр НБУВ: ВА862246

**6.X.255. Фінансове право:** підручник / А. Й. Іванський; Міжнародний гуманітарний університет. — 2-ге вид., перероб. та допов. — Київ: Юрінком Інтер, 2022. — 481 с.: рис. — укр.

На основі кредитно-модульної системи висвітлено питання правового регулювання фінансових відносин. Значну увагу приділено теоретичним аспектам фінансового права як науки, галузі та навчальної дисципліни. Основний акцент зроблено на питанні функціонування бюджетних, податкових, банківських і валютних правовідносин та правовідносин, які складаються у галузі фінансово-правової відповідальності та щодо цін та ціноутворення. Усю нормативну базу наведено станом на початок 2022 р.

Шифр НБУВ: ВА862406

Див. також: 6.X.262

## Державне (конституційне) право

**6.X.256. Дотримання прав людини під час здійснення оперативно-розшукової та контррозвідувальної діяльності органами і підрозділами Служби безпеки України:** навч. посіб. / Я. Л. Луценко; Національна академія Служби безпеки України. — Київ: НА СБ України, 2023. — 92 с. — Бібліогр.: с. 77-91. — укр.

Розглянуто питання дотримання прав людини в діяльності СБ України насамперед під час проведення оперативно-розшукової і контррозвідувальної діяльності й одноіменних заходів, пов'язаних із їх тимчасовим обмеженням при втручанні у приватне (особисте) та сімейне життя особи. Акцентовано на питаннях генези наукових поглядів на дотримання прав людини та демократичного цивільного контролю за їх дотриманням у діяльності СБ України. Особливу увагу звернено на гарантії дотримання прав людини при їх тимчасовому правомірному обмеженні в передбачених законом випадках завдяки національній і міжнародній системам контролю та негативним наслідкам, які можуть настати для службових осіб органів і підрозділів СБ України при порушенні згаданих прав.

Шифр НБУВ: ВА862285

**6.X.257. Конституційні основи місцевого самоврядування в державах-учасниках Європейського Союзу і в Україні:** автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.02 / О. М. Чернеженко; Національна академія внутрішніх справ. — Київ, 2019. — 40 с. — укр.

Увагу приділено дослідженню суті категорії «основи місцевого самоврядування», а також питанням типології основ місцевого самоврядування. Узагальнено та систематизовано науковий досвід українських і зарубіжних учених щодо типології конституційних основ місцевого самоврядування. Проаналізовано Європейську хартію місцевого самоврядування, механізми конституційно-правового регулювання основ місцевого самоврядування в Україні та державах-учасниках ЄС. Комплексно обґрунтовано теоретико-методологічні засади конституційного регулювання основ місцевого самоврядування в державах-учасниках ЄС та в Україні. Зосереджено увагу на конституційних основах територіальної організації публічної влади, форм безпосередньої демократії на місцях і найпоширеніших систем органів місцевого самоврядування в державах-учасниках ЄС. Досліджено аналогічні складники конституційних основ місцевого самоврядування в Україні, з урахуванням реформи місцевого самоврядування та територіальної організації публічної влади на засадах децентралізації 2014 — 2019 рр. Систематизовано та досліджено такі чинники впливу на трансформацію українських конституційних основ місцевого самоврядування, як регіональна політика ЄС, позитивні практики децентралізації. Досліджено основні переваги та недоліки процесів децентралізації в Україні та ЄС.

Шифр НБУВ: РА442111

**6.X.258. Конституціоналізм та основи демократії: теоретико-правовий вимір:** монографія: [в 2 ч.]. Ч. 2 / В. Б. Ковальчук, О. Б. Ковальчук, С. І. Іщук, О. І. Ромців, І. Д. Софінська; ред.: В. Б. Ковальчук; Національний університет «Львівська політехніка». — Львів, 2020. — 237 с. — Бібліогр.: с. 215-237. — укр.

Розглянуто питання співвідношення конституціоналізму та демократії. Проаналізовано форми участі громадян у прийнятті важливих суспільно-політичних рішень і механізми громадянського контролю за діяльністю органів публічної влади. Поряд із виборами та референдумом як основними способами здійснення народовладдя також проаналізовано конституційно-правові засоби забезпечення права на мирні зібрання. Досліджено конституційно-правове регулювання діяльності інститутів громадянського суспільства (громадських організацій, профспілок, ЗМІ) і політичних партій як учасників взаємодії суспільства та влади, а також основні форми такої взаємодії. Висвітлено питання імплементації та реалізації міжнародно-правових стандартів місцевого самоврядування в контексті європейської інтеграції України.

Шифр НБУВ: В358193/2

**6.X.259. Місце органів конституційної юрисдикції в механізмі стримувань і протипаг демократичної правової держави:** монографія / І. Г. Бичков. — Харків: Право, 2022. — 215 с. — Бібліогр.: с. 180-203. — укр.

Висвітлено проблематику механізмів впливу конституційної юстиції на процеси балансування влади у демократичній державі. Визначено основні функції органу конституційної юрисдикції в системі поділу влади, охарактеризовано місце Конституційного Суду України в механізмі стримувань і протипаг за чинною редакцією Конституції України. Розкрито специфічні функції конституційного контролю в умовах країн демократичного транзиту. Особливу увагу приділено особливостям вітчизняної моделі співвідношення конституційної юстиції та судової влади, зокрема місцю кожного з цих інститутів у механізмі забезпечення взаємодії між національним правом, нормами Конвенції про захист прав людини і основних свобод і судовою практикою Європейського Суду з прав людини. Досліджено ризики конкуренції компетенцій Конституційного Суду України та судів загальної

юрисдикції у контексті забезпечення вимог верховенства права та юридичної визначеності. Проаналізовано відповідність чинного порядку формування органу конституційної юстиції в Україні існуючій формі правління та місцю даного інституту в державному механізмі, розкрито статус судів загальної юрисдикції як одного з суб'єктів конституційного контролю в результаті внесення у 2017 р. змін до процесуальних кодексів щодо прямої дії норм Конституції України при здійсненні правосуддя, сформульовано науково-практичні рекомендації щодо вдосконалення чинного законодавства України у сфері конституційної юстиції. Розкрито проблеми конституційної юрисдикції в Україні.

Шифр НБУВ: ВА862334

**6.X.260. Місце та роль органів системи МВС у забезпеченні внутрішньої безпеки України:** монографія / О. Г. Циганов, І. В. Опришко, І. В. Бойко, І. В. Парубочий, М. О. Свірін; Державний науково-дослідний інститут Міністерства внутрішніх справ України. — Вінниця: ТВОРИ, 2021. — 449 с. — Бібліогр.: с. 428-449. — укр.

Розкрито місце та роль органів системи МВС у забезпеченні внутрішньої безпеки України. На основі аналізу доктринальних і нормативних джерел досліджено суть і феномен внутрішньої безпеки. Висвітлено державну політику України щодо забезпечення внутрішньої безпеки та суб'єктів її здійснення у зазначеній сфері. Охарактеризовано організаційно-правові засади діяльності органів системи МВС щодо забезпечення внутрішньої безпеки України. За результатами аналізу позитивного досвіду забезпечення внутрішньої безпеки в зарубіжних країнах та на підставі визначення напрямів удосконалення зазначеної діяльності в системі МВС України запропоновано відповідні пропозиції та рекомендації в досліджуваній сфері. Розглянуто шляхи удосконалення діяльності органів системи МВС щодо забезпечення внутрішньої безпеки України.

Шифр НБУВ: ВА863360

**6.X.261. Пряма демократія у правовій державі: Німеччина, Україна, Казахстан:** зб. статей / ред.: Р. Мельник, Г. Кюпер, А. Хімелрайх. — Одеса: Гельветика, 2023. — 259 с.: табл., рис. — укр.

Наведено доповіді правників, об'єднані навколо проблематики ролі та значення інституту прямої демократії у сучасних державах: Німеччині, Україні, Казахстані, Узбекистані, Швейцарії, Угорщині, Польщі тощо. Проаналізовано окремі аспекти функціонування названого інституту, зокрема питання організації та проведення референдумів, здійснення громадського контролю та народних ініціатив.

Шифр НБУВ: ВА863524

Див. також: 6.Ф.233

## Державне управління. Адміністративне право

### Адміністративне право

**6.X.262. Адміністративне і фінансове право України: теорія і практика в умовах сьогодення:** зб. наук. пр. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, листопад 2022 р.) / ред.: О. Ф. Андрійко; НАН України, Інститут держави і права імені В. М. Корецького. — Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2022. — 307 с. — укр.

Представлено тези наукових доповідей та повідомлень на Міжнародній науково-практичній конференції. Розглянуто сучасний стан та основні проблеми адміністративного та фінансового права в умовах сучасних реформаційних процесів в Україні. Окреслено напрями активізації розвитку регіонів України, увагу приділено правам українських студентів європейських університетів в умовах воєнного стану, дотриманню прав людини в умовах воєнного стану та надзвичайних ситуацій: до питання прийняття концепції та інше.

Шифр НБУВ: ВА862570

**6.X.263. Адміністративне право в діяльності органів публічного управління України:** навч. посіб. для студентів бакалаврату спец. 081 «Право» галузі знань 08 «Право» / О. І. Остапенко, Л. Г. Чистоклетов, О. І. Байк, О. Л. Хитра; Національний університет «Львівська політехніка». — Львів: Растр-7, 2022. — 161 с. — Бібліогр.: с. 151-161. — укр.

Зауважено, що сучасний розвиток української держави і суспільства свідчить про появу і закріплення нових відносин адміністративно-правового змісту. Досліджено адміністративне законодавство, зокрема процес побудови і функціонування публічного управління. Адміністративне право регулює відносини, що пов'язані з реалізацією прав, свобод і законних інтересів фізичних осіб, які не мають владних повноважень, а також юридичних осіб у відносинах з представниками виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями та іншими суспільними утвореннями. Зазначено, що адміністративне законодавство за обсягом регулювання адміністративно-правових відносин є одним з найбільш поширених у порівнянні з

іншими галузями права. Законодавством встановлено і закріплено юрисдикційні повноваження у провадженні справ про адміністративні правопорушення за широким переліком як юридичних так і посадових осіб. Висвітлено особливості реагування на кризові ситуації під час російського повномасштабного вторгнення до України.

Шифр НБУВ: ВА862793

**6.X.264. Адміністративно-правовий статус учасника бойових дій ООС як спеціальний статус особи:** монографія / В. В. Пилип; ДВНЗ «Ужгородський національний університет». — Харків: Право, 2022. — 189 с. — Бібліогр.: с. 172-189. — укр.

Викладено підходи до розуміння поняття «адміністративно-правовий статус учасника бойових дій операції Об'єднаних сил (ООС)». Проведено комплексне дослідження передумов та елементів змісту адміністративно-правового статусу учасників бойових дій ООС. Проаналізовано нормативно-правову базу, що стосується правового статусу учасників бойових дій ООС, запропоновано класифікацію нормативних актів за територіальним принципом, що передбачає загальнодержавні та місцеві акти обов'язкової юридичної сили. Визначено напрями взаємодії органів державної влади з органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями та волонтерськими організаціями в забезпеченні адміністративно-правового статусу учасників бойових дій ООС. Означено поняття адміністративно-правового статусу учасників бойових дій ООС в Україні та зміст адміністративно-правового статусу учасників бойових дій ООС в Україні. Розглянуто учасників бойових дій ООС в Україні як суб'єктів адміністративних правовідносин. Наведено нормативні основи забезпечення адміністративно-правового статусу учасників бойових дій ООС в Україні та гарантії забезпечення адміністративно-правового статусу учасників бойових дій ООС в Україні. Наголошено, що адміністративно-правовий статус учасників бойових дій ООС, станом на сьогодні, вимагає окремого дослідження. Звернено увагу на досить незначну кількість наукових досліджень адміністративно-правового статусу учасників антитерористичної операції. Обрунтовано доцільність доповнення статті 1 Закону України «Про боротьбу з тероризмом» визначенням поняття учасника антитерористичної операції. Запропоновано під заходами забезпечення адміністративно-правового статусу учасників антитерористичної операції в Україні розуміти систему активних дій уповноважених органів державної влади та місцевого самоврядування, спрямованих на: створення належних умов реалізації елементів правового статусу; реалізацію прав, зумовлених правовим статусом; захист; забезпечення; охорону прав та законних інтересів учасників антитерористичної операції.

Шифр НБУВ: ВА862346

**6.X.265. Визначення рівня та оцінювання загроз енергетичній безпеці:** зб. аналіт. доп. / О. М. Суходоля, Г. Л. Рябчев, Ю. М. Харазішвілі, Д. Г. Бобро, С. П. Загородня; ред.: О. М. Суходоля; Національний інститут стратегічних досліджень, «Центр безпекових досліджень», громадська організація. — Київ: НІСД, 2022. — 159 с.: рис., табл. — (Серія «Національна безпека»). — укр.

Розкрито методологію системного підходу до проведення аналізу реалізації політики у сфері енергетичної безпеки. Застосовано методологію до визначення сфери і предмета енергетичної безпеки як об'єкта управління. Запропоновано методику та сформовано набір індикаторів оцінки рівня енергетичної безпеки. Проведено розрахунки рівня енергетичної безпеки станом на 2020 р. Визначено і класифіковано загрози енергетичній безпеці. Висвітлено загальні підходи до оцінювання загроз, розроблено їх методику. Ідентифіковано та проаналізовано загрози енергетичній безпеці України, наведено дані про їх оцінювання станом на 1 вересня 2021 р. Надано рекомендації органам виконавчої влади щодо застосування методології визначення рівня енергетичної безпеки й оцінювання загроз у системі забезпечення енергетичної та національної безпеки.

Шифр НБУВ: ВА862575

**6.X.266. Загальне адміністративне право:** підручник / В. М. Бевзенко, М. І. Белікова, Ю. В. Георгієвський, І. С. Гриценко, Т. О. Коломєць, Р. І. Корнута, М. Г. Кравченко, Р. О. Куйбіда, Д. В. Лученко, Р. С. Мельник, М. С. Міхровська, Р. В. Миронюк, Д. В. Приймаченко, О. С. Проневич, О. Р. Радішевська, В. П. Тимошук, А. М. Школик, Б. П. Шлоер. — Вид. 2-ге. — Одеса: Гельветика, 2023. — 687, [1] с.: іл. — укр.

Розкрито зміст усіх інститутів Загального адміністративного права. Зазначено, що структурна побудова та текстова наповнення підручника зумовлені сучасними українською та європейською доктринами адміністративного права. Значну увагу приділено аналізу правозастосовної практики. Наведено принципово нові підходи до опису традиційних правових інститутів, які демонструють потужний і невідпинний розвиток національної адміністративно-правової доктрини.

Шифр НБУВ: ВС70781

**6.X.267. Значення та функції міжнародних організацій в інституційній системі державного регулювання охорони здоров'я:** монографія / О. М. Вівсьяник; Національний університет

водного господарства та природокористування. — Рівне: Волин. береги, 2022. — 209 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 176-188. — укр.

Досліджено теоретичні основи значення міжнародних організацій в інституційній системі державного регулювання охорони здоров'я. Розглянуто суть міжнародних організацій та визначено передумови їх співпраці з органами державного управління. Проаналізовано функціонування міжнародних організацій в системі державного регулювання охорони здоров'я. Здійснено аналіз ефективності систем охорони здоров'я в країнах світу та в Україні. Визначено напрями вдосконалення інституційної системи державного регулювання охорони здоров'я на основі співпраці з міжнародними організаціями. Увагу приділено вдосконаленню інституційної системи державного регулювання охорони здоров'я на основі співпраці з міжнародними організаціями. Досліджено проблеми забезпечення високого рівня національної системи охорони здоров'я, в тому числі за рахунок налагодження та поширення співпраці з різноманітними міжнародними організаціями. Висвітлено роль міжнародних організацій в концептуальній моделі функціонування інституційної системи державного регулювання охорони здоров'я.

Шифр НБУВ: ВА863354

**6.Х.268. Правове регулювання туристичної діяльності:** навч. посіб. / уклад.: О. Д. Король, Т. Д. Скутар, Н. П. Аніпко, О. В. Руденко; Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. — Чернівці: ЧНУ: Рута, 2022. — 231 с.: табл. — Бібліогр.: с. 230-231. — укр.

Розкрито організаційно-правові засади туроператорської, турагентської діяльності та сільського туризму, договірні відносини між суб'єктами туристичної діяльності. Досліджено види страхування туристів та подано зразки договорів. Важливе значення і вплив на розвиток національної туристичної індустрії має нормативно-правове регулювання туристичної діяльності. Обґрунтоване нормативно-правове забезпечення формує сприятливі умови для ведення туристичного бізнесу та є важливим чинником ефективності функціонування суб'єктів господарювання. Висвітлено законодавчу регламентацію туристичної діяльності, що передбачає визначення прав, обов'язків і відповідальності суб'єктів туристичної діяльності, нормативно-правове регулювання державної реєстрації, ліцензування та сертифікацію туристичних підприємств тощо. Досліджено юридичні основи започаткування власної справи у сільському туризмі.

Шифр НБУВ: ВА862792

Див. також: 6.У.164

## Державний апарат управління

**6.Х.269. Механізми GR-діяльності в публічному управлінні в Україні:** монографія / Л. О. Майданевич, Н. В. Ігнатенко, М. М. Стадник; Університет Григорія Сковороди в Переяславі. — Переяслав: Домбровська Я. М., 2022. — 113 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 91-113. — укр.

Розкрито зміст й особливості впровадження механізмів GR-діяльності в системі публічного управління в Україні. Проаналізовано сучасні визначення та представлено авторське визначення поняття Government Relations. Розроблено практичні рекомендації органам виконавчої влади щодо шляхів впровадження механізмів GR-діяльності. Охарактеризовано європейські практики інституціоналізації груп інтересів.

Шифр НБУВ: ВА862432

**6.Х.270. Оцінка впливу бюджетної децентралізації та податкових надходжень міста Ірпеня** / М. Д. Бедринець, К. О. Угрюмова, К. О. Колеснік // Бізнес Інформ. — 2021. — № 12. — С. 244-249. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Розглянуто теоретичні основи та проблеми функціонування органів місцевого самоврядування при втіленні бюджетної децентралізації в Україні. У процесі реформування місцевої влади визначено залежність місцевих бюджетів від державного бюджету. Розглянуто розвиток бюджетної децентралізації за період 2015 — 2021 рр., а саме: кількість об'єднаних територіальних громад, частку власних доходів місцевих бюджетів та структуру частки доходів загального фонду місцевих бюджетів (без трансфертів). Висвітлено та проаналізовано надходження в бюджет м. Ірпінь, їх тенденції та ефективність використання. Прогноз доходів бюджету м. Ірпінь розробляється з урахуванням усіх показників, які використовуються для оцінювання надходжень податків і зборів, очікуваних показників соціально-економічного розвитку та очікуваних податкових надходжень податків і зборів, а також урахування пропозицій органів, які ведуть контроль за розподілом надходжень податків і зборів до місцевих бюджетів області. Роль податків у системі місцевого регулювання економічних процесів забезпечує вплив на суспільство, його структуру та динаміку, забезпечує стабільність надходжень бюджету та самоокупність, які передбачають розробку ефективної стратегії розвитку податкової системи на основі реалістичних прогнозів соціально-економічного розвитку. Запропоновано методи поліпшення контролю за фінансуванням місцевих органів влади. Органи місцевого самоврядування в змозі трансформувати по-

даткову базу на місцевому рівні через податкові доходи, що надає можливості для реалізації повною мірою своїх функцій і повноважень, які впливають на фінансово-господарські процеси. Для майбутнього прогнозу та вдосконалення сталого розвитку потрібно передбачати загрози та ризики фінансової стабільності. Таким чином мінімізується їх негативний прояв у майбутньому або визначаються шляхи для мінімізації втрат від їх впливу.

Шифр НБУВ: Ж14572

**6.Х.271. Служби захисту прав людини у сфері місцевого самоврядування (Інститут муніципального омбудсмана): досвід компаративного аналізу:** монографія / О. В. Батанов, Л. В. Голяк; НАН України, Інститут держави і права імені В. М. Корецького. — Одеса: Гельветика, 2021. — 339 с. — укр.

Висвітлено концептуальні проблеми теорії та практики конституційно-правового забезпечення діяльності муніципальних омбудсманів. Запропоновано науково-методологічні підходи до поняття муніципальних омбудсманів, їх видової характеристики та місця серед інститутів громадянського суспільства, показано їх роль у системі муніципального контролю за належним врядуванням. Розглянуто доктринальні підходи до розуміння муніципальних прав людини як об'єкта діяльності муніципальних омбудсманів і здійснено їх видовий аналіз. Досліджено проблеми модифікації класичного інституту омбудсмана в умовах розвитку місцевого самоврядування. Розглянуто питання розвитку інституту муніципального омбудсмана в США та Канаді, а також правові моделі інституту муніципального омбудсмана в країнах Європи. Досліджено особливості легітимізації та принципи реалізації конституційно-правового статусу муніципального омбудсмана в зарубіжних країнах. Проаналізовано функції муніципальних омбудсманів, їх права, обов'язки та форми реагування у зарубіжних країнах.

Шифр НБУВ: ВА863274

**6.Х.272. Управління місцевими фінансами в умовах децентралізації влади:** навч. посіб. / С. О. Шевченко, М. М. Трещов, А. Ю. Мунько; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. — Дніпро: Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2022. — 390 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 379-390 та в знесхак. — укр.

Посібник призначено для професійної підготовки та підвищення кваліфікації фахівців у сфері публічного управління та адміністрування. Розкрито суть управління місцевими фінансами з метою посилення організаційно-функціональної та фінансової спроможності органів місцевого самоврядування; стратегічний та ресурсний підходи; моделі відносин зі стейкхолдерами, формування ресурсного потенціалу території та консолідації з розвитком громади; інформаційно-аналітичне забезпечення та методика оцінювання стану місцевих фінансів; сучасні інструменти управління місцевими фінансами в умовах децентралізації влади.

Шифр НБУВ: ВА862976

Див. також: 6.У.111, 6.У.112

## Державна служба

**6.Х.273. Кадрова політика в державній службі:** навч.-метод. посіб. для здобувачів другого (магістер.) рівня вищ. освіти за спец. 231 Соціальна робота та 232 Соціальне забезпечення / В. О. Таран, В. М. Попович; Національний університет «Запорізька політехніка». — Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2020. — 213 с. — Бібліогр.: с. 191-195 та в кінці розд. — укр.

Навчально-методичний посібник містить тематику, структуру та зміст навчального курсу, методичні поради для самостійного вивчення програмного матеріалу, рекомендовану літературу, глосарій та питання, що виносяться на іспит. Призначений для магістрів спеціальності 231 Соціальна робота та 232 Соціальне забезпечення. Звернено увагу на підвищення ефективності кадрової політики в державній службі в умовах реформаційних процесів в Україні.

Шифр НБУВ: ВА863246

**6.Х.274. Українська дипломатична служба 1917 — 1921 рр.: формування інструментарію публічної й культурної дипломатії** / І. Матяш // Укр. іст. журн. — 2021. — № 4. — С. 65-79. — Бібліогр.: 31 назв. — укр.

Мета роботи — з'ясування форм і засобів формування позитивного образу України як незалежної держави та інструментарію публічної й культурної дипломатії. Методологія дослідження спирається на принципи науковості, історизму, системності. Для виявлення та класифікації джерел, повноти й достовірності викладених у них фактів застосовано методи джерелознавчої критики; для дослідження інструментарію української дипломатії у сфері формування уявлень зарубіжних суспільств про українців, їх історію та культуру — метод імагології. Наукова новизна результатів дослідження полягає в реконструкції витоків інституціоналізації публічної та культурної дипломатії в діяльності дипломатичної служби, формування інструментарію пропаганди української ідеї, застосування засобів мистецтва для створення позитивного уявлення зарубіжного суспільства про Україну. Висновки: із метою поширення у світі інформації про Україну

та протидії антиукраїнській пропаганді було сформовано інституційну структуру, яка охоплювала відповідні підрозділи у МЗС, інформаційні бюро, прес-бюро диппредставництв. Особливість реалізації завдань української дипломатії у сфері досягнення присутності в інформаційному полі країн світу полягала в державному фінансуванні та міжвідомчій взаємодії й координації діяльності з урядами, громадськістю, українською еміграцією. З цією метою було апробовано такі інструменти, як публікації/інтерв'ю послів у зарубіжній пресі, друк періодичних бюлетенів та серійних видань про Україну, проведення курсів вивчення української мови, науково-популярних лекторіїв, книжкових виставок, виявлення зарубіжної україніки, організація виступів мистецьких колективів та зйомок кінофільмів.

Шифр НБУВ: Ж27630

## Управління у сфері адміністративно-політичної діяльності держави

Управління у сфері державної безпеки та охорони громадського порядку

**6.Х.275. Діяльність підрозділів превентивної діяльності Національної поліції щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї:** навч.-практ. посіб. / А. Є. Фоменко, О. Ю. Камишанський, К. В. Бахчев, О. В. Бочковий, О. О. Дудоров, І. С. Дрок, В. Я. Покайчук, М. О. Свірін, В. Д. Левик; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. — Дніпро: Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2023. — 109 с.: іл. — Бібліогр.: с. 106-109. — укр.

Представлено навчально-практичний посібник, який містить аналіз діяльності підрозділів Національної поліції щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї (ОВЗ) з практичними рекомендаціями щодо підвищення ефективності даного напрямку роботи поліції. Розглянуто організаційно-правові основи ОВЗ в Україні, характеристику правопорушень у сфері її обігу, профілактику та запобігання правопорушенням у сфері ОВЗ як ключовий компонент нової архітектури безпекового середовища в Україні.

Шифр НБУВ: ВА862571

**6.Х.276. Довідник інспектора Укртрансбезпеки:** навч.-практ. рек. / М. М. Найем, Є. С. Зборовський, Ю. І. Марценішин, Д. І. Гладчук, А. М. Галькевич; Державна служба України з безпеки на транспорті. — Київ: Типографія, 2023. — 144 с.: мал., табл. — укр.

Представлено навчально-практичні рекомендації з метою впровадження уніфікованого порядку складання матеріалів, які оформлюються за результатами проведення рейдової перевірки (перевірки на дорозі). Наведено перелік питань та документів, які перевіряються посадовими особами Державної служби України з безпеки на транспорті (ДСУБНТ) під час проведення рейдової перевірки (перевірки на дорозі), алгоритм дій щодо організації та проведення рейдової перевірки (перевірки на дорозі), здійснення габаритно-вагового контролю, надано порядок оформлення результатів рейдової перевірки (перевірки на дорозі) та складу адміністративних правопорушень у сфері безпеки на автомобільному транспорті, які вчиняються автомобільними перевізниками, за вчинення яких наступає адміністративна відповідальність. Розміщено у виданні довідкову інформацію щодо порядку застосування засобів фото- і відеофіксації посадовими особами ДСУБНТ. Рекомендовано для посадових осіб територіальних органів ДСУБНТ та призначено для допомоги в здійсненні заходів державного нагляду (контролю) у сфері автомобільного транспорту шляхом проведення рейдових перевірок (перевірок на дорозі), студентів та слухачів навчальних закладів зі специфічними умовами навчання.

Шифр НБУВ: ВА862574

**6.Х.277. Забезпечення безпеки дорожнього руху поліцейськими груп реагування патрульної поліції:** наук.-практ. посіб. / С. С. Вітвіцький, А. В. Червінчук, Є. О. Пилипенко, Ю. Ю. Атаманенко, Є. В. Пузиря; Донецький державний університет внутрішніх справ. — Одеса: Гельветика, 2022. — 151 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 145-147. — укр.

Описано повноваження поліцейських груп реагування патрульної поліції у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху. Рекомендовано порядок дій під час виконання обов'язків щодо контролю за дорожнім рухом та забезпеченням його безпеки. Розглянуто заходи особистої безпеки поліцейських груп реагування патрульної поліції під час контролю за дорожнім рухом.

Шифр НБУВ: ВА863262

**6.Х.278. Спеціальні служби України від найдавніших часів і до сьогодення:** у 5 т. Т. 1. Спецслужби України у IX — середині XVII ст. / В. А. Смолій, М. Ф. Котляр, В. С. Степанков; ред.: В. С. Грицак, В. А. Смолій, В. С. Сідак, О. Ф. Белов, С. С. Кудінов, О. І. Фармагей, О. Є. Лисенко, О. С. Рубльов, В. С. Степанков, О. Н. Ярмиш, Т. В. Вронська; НАН України, Інститут історії України, Національна академія Служби безпеки України. — Київ, 2022. — 244 с.: іл. — укр.

Уперше змальовано масштабну історичну картину діяльності розвідки та контррозвідки на землях України в її нинішніх кордонах: від Княжої доби і до становлення сучасного правоохоронного органу спеціального призначення — Служби безпеки України та інших вітчизняних спецслужб. Історичні нариси видання базуються на величезному масиві архівних документів. Розглянуто вивідувальні та розшукові дії часів Київської Русі та удільної роздробленості: початки розвідувальної діяльності та захист державного ладу в Київській Русі; вивідувальні та розшукові дії часів удільної роздробленості. Розглянуто розвідувально-сторожову службу у козацькій Україні (кінець XVI — перша половина XVII ст.). Увагу приділено утворенню Української держави; організації розвідки й контррозвідки: об'єкти, цілі, форми й методи; діяльності розвідки в період підготовки та організації повстання.

Шифр НБУВ: В359390/1

**6.Х.279. Спеціальні служби України від найдавніших часів і до сьогодення:** у 5 т. Т. 2. Українські спецслужби доби національно-визвольних змагань 1917 — 1921 рр. / В. С. Сідак; ред.: В. С. Грицак, В. А. Смолій, В. С. Сідак, О. Ф. Белов, С. С. Кудінов, О. І. Фармагей, О. Є. Лисенко, О. С. Рубльов, В. С. Степанков, О. Н. Ярмиш, Т. В. Вронська; НАН України, Інститут історії України, Національна академія Служби безпеки України. — Київ, 2022. — 471 с.: іл. — укр.

Уперше змальовано масштабну історичну картину діяльності розвідки та контррозвідки на землях України в її нинішніх кордонах: від Княжої доби і до становлення сучасного правоохоронного органу спеціального призначення Служби безпеки України та інших вітчизняних спецслужб. Історичні нариси видання базуються на величезному масиві архівних документів. Розкрито зародження структур розвідки та контррозвідки УНР доби центральної ради: передумови і особливості створення «революційних» органів безпеки й оборони України; виникнення військових та загальнодержавних спецслужб УНР. Обговорено питання про спецслужби української держави гетьмана П. Скоропадського: воєнно-політичну та оперативну обстановку в Українській державі; контррозвідку Гетьманату; оперативно-розшукову діяльність контррозвідувальних підрозділів; військову розвідку та контррозвідку Гетьманату; адміністрацію і службу безпеки держави. Визначено організацію та діяльність спецслужб директорії УНР: поновлення спецслужб УНР як необхідність подальшого державотворення; спеціальні підрозділи Міністерства внутрішніх справ; військова розвідка; військову контррозвідку.

Шифр НБУВ: В359390/2

**6.Х.280. Спеціальні служби України від найдавніших часів і до сьогодення:** у 5 т. Т. 3. Спецслужба Військового міністерства Державного Центру УНР в екзилі (1926-1936 рр.) / В. С. Сідак, Т. В. Вронська, О. В. Скрипник; ред.: В. С. Грицак, В. А. Смолій, В. С. Сідак, О. Ф. Белов, С. С. Кудінов, О. І. Фармагей, О. Є. Лисенко, О. С. Рубльов, В. С. Степанков, О. Н. Ярмиш, Т. В. Вронська; НАН України, Інститут історії України, Національна академія Служби безпеки України. — Київ, 2022. — 259 с.: фот. — укр.

Грунтовне дослідження функціонування розвідки та контррозвідки Військового міністерства Державного Центру УНР в екзилі у 1926 — 1936 рр. На підставі широкого кола унікальних джерел й опублікованої літератури проаналізовано передумови створення відповідних підрозділів, їх структуру, основні напрями та методи роботи. Розкрито особливості взаємодії з розвідками інших країн і протистояння з радянськими органами державної безпеки. Подано соціально-політичні портрети осіб, причетних до таємної роботи. Розглянуто політичні передумови становлення військової спецслужби ДЦ УНР в екзилі. Зазначено організацію військової спецслужби. Визначено особливості розвідувальної та контррозвідувальної діяльності II секції Генштабу Військового міністерства. Увагу приділено пропагандистській та контрпропагандистській діяльності. Розглянуто персоналій універсальної спецслужби у контексті їх професійної діяльності.

Шифр НБУВ: В359390/3

## Цивільне та торгове право

**6.Х.281. Господарське право. Особлива частина:** навч. посіб. / О. І. Байк; Національний університет «Львівська політехніка». — Львів: Растр-7, 2022. — 199 с. — Бібліогр.: с. 190-193. — укр.

Наведено актуальні та практично значимі положення особливої частини господарського права, які ґрунтуються на чинному законодавстві України. Досліджено основні засади господарсько-правової відповідальності. Визначено підстави та межі господарсько-правової відповідальності. Розглянуто процес правового регулювання господарсько-торгівельної та біржової діяльності. Увагу приділено правовому регулюванню ринків капіталу та організованих товарних ринків. Проаналізовано процес правового регулювання оренди, лізингу, бартерних операцій та зберігання на товарному складі у сфері господарювання. Досліджено

правовому регулюванню комерційного посередництва, перевезення вантажу та капітального будівництва у сфері господарювання. Наведено особливості правового регулювання інвестиційної, інноваційної діяльності та банківської діяльності. Вказано на особливості правового регулювання страхової діяльності, цін та ціноутворення. Висвітлено правові засади бухгалтерського обліку, фінансової та статистичної звітності, аудиторської діяльності та комерційної концесії. Досліджено правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Увагу приділено спеціальним режимам господарювання.

Шифр НБУВ: ВА862798

**6.X.282. Захист суб'єктивних цивільних прав учасників договірних відносин: проблеми теорії та практики:** монографія / Ю. В. Мартинюк; Західноукраїнський національний університет. — Одеса: Гельветика, 2022. — 235 с. — Бібліогр.: с. 220-235 та в знесках. — укр.

Здійснено теоретичне дослідження одного із центральних інститутів цивільного права — інституту захисту суб'єктивних цивільних прав у разі порушення чи загрози такого порушення учасниками договірних зобов'язань. Розгляд питань розпочинається зі з'ясування змісту права на захист, підстав та умов його виникнення і завершується з'ясуванням особливостей застосування всього інструментарію можливих способів захисту у юрисдикційній та неюрисдикційній формах захисту учасниками договірних зобов'язань. Акцентовано увагу на дослідженні правової природи превентивного захисту суб'єктивних цивільних прав, у тому числі й тих, що випливають із договірних зобов'язань. Здійснено класифікацію засобів та способів захисту прав у договірних зобов'язаннях, визначено особливості застосування загальних і спеціальних способів захисту. Установлено специфіку захисту суб'єктивних цивільних прав учасниками договірних відносин в юрисдикційній та неюрисдикційній формах.

Шифр НБУВ: ВА863248

**6.X.283. Особливості правового забезпечення інтересів держави та суб'єктів приватного права в умовах системних суспільних криз:** зб. наук. пр. / Т. Г. Попович, В. І. Король, О. В. Зайчук, В. Д. Примак, Г. А. Миронова, М. Б. Гарієвська, В. В. Круковес, К. М. Пільков, Ю. В. Білоусов, В. І. Нагнибіда; ред.: О. Д. Крутчак; Національна академія правових наук України, Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені Ф. Г. Бурчака. — Київ: НДІ приват. права і підприємства ім. Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2019. — 227 с. — укр.

Висвітлено концептуальні засади й особливості регулювання суспільних відносин нормами як матеріального права — міжнародного економічного, цивільного, господарського, так і процесуального права. Розглянуто правові засади сталого (підтримного) розвитку в умовах системних суспільних криз. Розкрито питання модернізації концептуально-правових засад забезпечення економічних інтересів і безпеки держав у сфері міжнародного оподаткування. Охарактеризовано механізм цивільно-правової відповідальності в умовах зовнішньої агресії та терористичних загроз. Розглянуто особливості договірного регулювання особистих немайнових відносин у сфері надання медичної допомоги в сучасних умовах. Увагу приділено поєднанню приватних і публічних інтересів через реалізацію принципу пропорційності в цивільному судочинстві України та практиці Європейського Суду з прав людини.

Шифр НБУВ: ВА862911

**6.X.284. Права охорона торговельних марок: вітчизняний та європейський досвід:** монографія / В. А. Осмоляк, Г. А. Заячківська. — Львів: Магнолія 2006; Марченко Т. В., 2022. — 243 с. — Бібліогр.: с. 184-191. — укр.

Роботу присвячено охороні приватних торговельних марок і брендів на підставі порівняльного аналізу законодавства України та ряду зарубіжних країн. Проведено дослідження формування та еволюції сучасного поняття «бренду», починаючи від відміток на виробленому товарі на початку людської цивілізації до торговельних знаків сьогодення, встановлено правову процедуру та поетапність захисту інтелектуального права на використання власного виробу — торговельної марки. Розроблено концепцію поліпшення законодавства України щодо захисту прав на торговельні марки шляхом проведення експертного дослідження, надано пропозиції приведення вітчизняних норм права зазначеної спрямованості відповідно до законодавства країн ЄС.

Шифр НБУВ: ВА863275

**6.X.285. Правове регулювання банкрутства:** навч. посіб. / Л. В. Хомко, А. В. Яновичка; Львівський державний університет внутрішніх справ. — Львів: Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2022. — 279 с. — Бібліогр.: с. 264-279. — укр.

Розкрито специфіку провадженнь у справах про банкрутство різних суб'єктів господарювання відповідно до Кодексу України з процедур банкрутства. Особливу увагу зосереджено на законодавчій новелі — відновленні платоспроможності фізичної особи, зокрема в досудовому порядку. Розглянуто особливості термінології, історії становлення інституту банкрутства, з'ясовано його сучасний стан і зарубіжний вплив на розвиток інституту.

Шифр НБУВ: ВА862280

**6.X.286. Приватне і публічне право в умовах війни:** матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф., 18 листопа. 2022 р., м. Миколаїв / Національний університет «Одеська юридична академія», Міжнародна науково-практична конференція «Приватне і публічне право в умовах війни». — Одеса: Юридична література, 2022. — 321 с. — укр.

Розглянуто проблеми правового регулювання приватних відносин: спрощення режиму регулювання трудових відносин; усунення від спадкування недостойних спадкоємців та їх пробачення; захист прав дітей в умовах масштабної військової агресії РФ; порушення основних принципів міжнародного права РФ — країною-агресором тощо. Визначено правові та процесуальні аспекти публічно-правового регулювання: окремі проблеми кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність в Україні; деякі аспекти адміністративно-правового статусу правоохоронних органів в умовах воєнного стану; співробітництво держав — членів ЄС у кримінальних справах тощо. Зазначено актуальні проблеми історії, філософії та права.

Шифр НБУВ: ВА862350

**6.X.287. Проблеми правового регулювання приватних відносин в умовах оновлення цивільного законодавства України:** колект. монографія / О. В. Авраменко, У. Б. Андрусів, О. Б. Верба, І. Я. Верес, М. З. Вовк, Н. М. Грабін, М. С. Долінська, А. О. Дутко, Д. Є. Забзалюк, О. С. Заяць, Н. В. Ільків, І. В. Красницький, В. О. Кучер, Х. В. Майкут, М. О. Михайлів, Н. М. Парасюк, Х. Б. Романів, Ю. М. Юркевич, І. Є. Якубівський, А. В. Яновичка; ред.: І. В. Красницький, Ю. М. Юркевич; Львівський державний університет внутрішніх справ. — Львів: Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2023. — 867 с. — Бібліогр.: с. 777-864. — укр.

Вдосконалено правове регулювання приватних відносин в умовах оновлення цивільного законодавства України. Особливу увагу приділено загальним положенням цивільно-правового регулювання приватних відносин в Україні, правовому статусу учасників цивільних відносин, правовому режиму об'єктів цивільних прав, правочинам, питанням представництва, строків, термінів і позовної давності, а також проблемам права інтелектуальної власності, правового регулювання зобов'язальних відносин в умовах гармонізації законодавства України з правом ЄС. Також зосереджено увагу на окремих аспектах правового регулювання спадкових, сімейних і земельних відносин.

Шифр НБУВ: ВА862283

**6.X.288. FESTINA LENTE:** зб. вибр. ст., публ., виступів / В. І. Крат. — Харків: ЕКУС, 2022. — 1334 с. — Бібліогр.: с. 1293-1334. — укр.

Зазначено, що у збірці публікацій кандидата юридичних наук, доцента, судді Верховного Суду розміщено вибрані статті, тези доповідей, розділи монографій, підручників та виступів на різних заходах, а також публікації в періодичних виданнях, підготовлені протягом 2004 — 2021 рр. Наукові роботи умовно упорядковані в шести розділах за тематикою: загальні засади; суб'єкти; об'єкти, речове право; правочини, договори, зобов'язання; виключні права; спадкове право. Наведено бібліографічний список робіт вченого. Увагу приділено питанням застосування позовної давності в наказному провадженні, особливостям переважного права наймача на укладення договору найму на новий строк, методології дослідження недійсності в цивільному праві.

Шифр НБУВ: ВС70854

Див. також: 6.У.161

## Інформаційне право

**6.X.289. Захист персональних даних у сфері Data Science: імплементація GDPR в Україні:** [монографія] / А. Дорошенко; Національний університет «Львівська політехніка», «Erasmus+», Programme of the European Union. — Львів: Вид-во Тараса Сороки, 2022. — 88 с. — Бібліогр.: с. 80-88. — укр.

Висвітлено актуальні проблеми вирішення задач Data Science із дотриманням вимог сучасного Європейського законодавства із захисту персональних даних. Детально розглянуто правову основу для опрацювання персональних даних, зокрема положення Загального регламенту захисту персональних даних ЄС (Regulation (EU) 2016/679 General Data Protection Regulation, GDPR). Увагу приділено виявленню шахрайства, аналізу та прогнозуванню відтоку клієнтів, проблемам дотримання конфіденційності й етичності обробки персональних даних в задачах Data Science.

Шифр НБУВ: ВС70412

**6.X.290. Інформаційна безпека:** підручник / О. М. Карпович, Д. С. Мельник, В. В. Остроухов, В. М. Петрик, М. М. Присяжнюк, О. І. Фармагей, М. М. Чеховська; ред.: В. В. Остроухов; Національна академія Служби безпеки України. — Київ: Ліра-К, 2021. — 411 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 380-385. — укр.

Висвітлено концептуальні засади інформаційної безпеки. Розкрито національні інтереси в інформаційній сфері. Охарактеризовано стратегію формування та розвитку єдиного інформаційного



простору України. Розглянуто загрози безпеці держави та її громадянам в інформаційній сфері. Описано технології інформаційного та інформаційно-психологічного впливу та захисту від цих впливів. Розкрито систему забезпечення інформаційної безпеки України. Висвітлено особливості функціонування та функції її суб'єктів. Подано інформацію про спеціальні інформаційні операції в міжнародній політиці, способи та технології маніпулювання свідомістю людини, технології масового маніпулятивного впливу.

Шифр НБУВ: ВС70413

**6.X.291. Кібернологія: цифрова віртуальність та воєнна реальність:** навч. посіб. / П. М. Лісовський, Ю. П. Лісовська. — Київ: Ун-т «Україна», 2023. — 251 с. — Бібліогр.: с. 237-251. — укр.

Висвітлено філософсько-антропологічну картину щодо кібернології. Це наука про віртуальність множинних світів від генетичних витоків до сучасної інституалізації. Розкрито новітні концептуальне праворозуміння квантової безпеки в кібернології. За умов постковідного синдрому та повномасштабного військового вторгнення російського агресора в Україну стверджено практичні аспекти феноменально-цифрової віртуальності та воєнної реальності в кібернології. Розглянуто феномен хакерства та його наміри в сучасних кібервійсках України. Прогнозовано перспективи воєнно-адміністративного захисту інформаційного капіталу в кібернології.

Шифр НБУВ: ВА862600

**6.X.292. Правове забезпечення інформаційної безпеки:** навч. посіб. / Л. Г. Чистоклетов, О. І. Остапенко, Т. Ю. Ткачук; Національний університет «Львівська політехніка». — Львів: Растр-7, 2022. — 300 с.: рис., табл. — укр.

Представлено навчальний посібник для студентів спеціальності 081 «Право» вищих навчальних закладів, в якому висвітлено наступні теми: теоретико-правовий вимір забезпечення інформаційної безпеки в Україні, система правового забезпечення інформаційної безпеки, теоретико-методологічні засади правового забезпечення інформаційної безпеки держави. Зазначено, що аналіз різних підходів до визначення змісту поняття «інформаційна безпека» показав, що вона, як соціокультурне явище є складною багаторівневою функціональною системою і невід'ємною частиною системи забезпечення інформаційної безпеки в цілому. Її основними структурними елементами є особа, суспільство і держава, їх життєво важливі інтереси, загрози в інформаційній сфері. Наголошено, що метою вивчення навчальної дисципліни «Правове забезпечення інформаційної безпеки» є формування у студентів-юристів комплексу знань щодо визначення суті теоретико-правового та методологічного забезпечення, місця та ролі інформаційної безпеки в загальній системі національної безпеки, структури та правового статусу органів публічної влади у сфері інформаційної безпеки та аналізу міжнародних стандартів забезпечення інформаційної безпеки особистості, суспільства та держави.

Шифр НБУВ: ВА862906

**6.X.293. Світові індекси кібербезпеки. Огляд та методики формування. Глобальний звіт / Каталог:** монографія / М. М. Худинцев, А. В. Жилін, А. В. Давидков; ред.: М. М. Худинцев; Міжнародний університет кібербезпеки, НАН України, Інститут проблем моделювання в енергетиці імені Г. Є. Пухова. — Київ: Фенікс, 2021. — 237 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 221-236. — укр.

Представлено глобальний звіт (каталог), що містить перелік, класифікацію та аналіз глобальних, міжнародних і корпоративних індексів і рейтингів у сфері інформаційної безпеки та кібербезпеки станом на 01.06.2021 р. Акцентовано увагу на систематизації методик формування і практик використання індикаторів стану кібербезпеки і рівня захищеності інформаційних ресурсів типу індексів (рейтингів).

Шифр НБУВ: ВС70275

## Кримінальне право. Кримінологія. Пенітенціарія

Кримінальне право

**6.X.294. Вячеслав Іванович Борисов:** до 80-річчя від дня народж. та 50-річчя наук.-пед. і громад. діяльності / упоряд.: В. С. Батиргареева, М. В. Шепітько, Д. П. Євтеєва, В. В. Базелюк, Д. О. Куковинцев; Національна академія правових наук України. — Харків: Право, 2023. — 144 с. — (Біографія і бібліографія вчених-правознавців). — укр.

Висвітлено життєвий шлях, науково-педагогічну і громадську діяльність відомого фахівця в галузі кримінального права, кримінології, кримінально-виконавчого права, соціології кримінального права та міжнародного кримінального права, доктора юридичних наук, професора, радника при дирекції Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності ім. академіка В. В. Сташиса НАІПН України, академіка Національної академії правових наук України, професора кафедри кримінального пра-

ва Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого, заслуженого юриста України В. І. Борисова. Презентовано список наукових праць, що знайомить із науковим доробком ученого. Зазначено, що В. І. Борисов народився 7 лютого 1943 р. у м. Волжську Марійської АРСР (РФ) в сім'ї військовослужбовців, у 1957 р. після закінчення у м. Житомирі 7 класів залізничної середньої школи № 45 (тепер школа № 8) вступив до Житомирського будівельного технікуму та одержав спеціальність техніка-будівельника. Виробничий шлях почав у 1961 р. муляром будівельно-монтажного управління №74 будтресту №7 м. Житомира. У 1962 — 1965 рр. служив у лавах Радянської Армії. Службу проходив у будівельних військах (в/ч 89412) Новосибірського та Забайкальського військових округів. У 1966 р. В. І. Борисов вступив до Харківського юридичного інституту (тепер — Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого; раніше — Українська державна юридична академія). Наведено основні дати життя і діяльності. Відображено участь у роботі державних установ, громадських організацій і почесні звання. Виокремлено інформацію про кандидатські дисертації, виконані і захищені під керівництвом професора В. І. Борисова та докторські дисертації, виконані і захищені під науковим консультуванням професора В. І. Борисова.

Шифр НБУВ: АО276926

**6.X.295. Довічне ув'язнення: європейські стандарти та українська практика / упоряд.: Є. Ю. Захаров; Громадське об'єднання «Харківська правозахисна група».** — Харків: Права людини, 2021. — 228, [1] с. — укр.

Висвітлено різні аспекти довічного ув'язнення в Україні: умови утримання; відсутність правових можливостей перегляду справи, навіть якщо докази провини дуже сумнівні (наведено кілька таких прикладів); можливість умовно-достокового звільнення та помилування; заміна довічного ув'язнення м'якшою мірою покарання. Наведено уривки з інтерв'ю із засудженими довічно. Представлено переклад пілотного рішення Європейського суду з прав людини Петухов проти України № 2, яким визнано відсутність реальної можливості умовно-достокового звільнення для осіб, довічно позбавлених волі, порушенням статті 3 Конвенції та системною проблемою в Україні, а також проаналізовано стан вирішеності цієї системної проблеми. Також включено рішення вищих національних інстанцій відносно можливості умовно-достокового звільнення позбавлених волі довічно.

Шифр НБУВ: ВА863040

**6.X.296. Злочин, злочинність і покарання в історії політико-правової думки:** монографія / В. І. Тимошенко. — Київ: 7БЦ, 2023. — 215 с. — укр.

Розглянуто вчення щодо злочину, злочинності та покарання в різні історичні періоди — від епохи античності до початку ХХІ ст. Досліджено та критично оцінено уявлення мислителів минулого і сучасних вчених стосовно суті зазначених термінів. Визначено філософські основи розуміння злочину і покарання. Проаналізовано популярні кримінологічні теорії. Визначено причини та умови злочинності. Увагу акцентовано на проблемах запобігання злочинності та застосування кримінальних покарань.

Шифр НБУВ: ВА862586

**6.X.297. Кримінальна відповідальність за незаконний обіг транспортних засобів:** монографія / В. М. Козак; Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. — Харків: Право, 2022. — 207 с. — Бібліогр.: с. 191-207. — укр.

Досліджено кримінальну відповідальність за незаконний обіг транспортних засобів. Представлено роботу, що є кваліфікаційною науковою працею, першим в Україні комплексним дослідженням блоку питань, пов'язаних із кримінальною відповідальністю за незаконний обіг транспортних засобів, у якому обрнуто низку концептуальних понять, теоретичних положень, практичних рекомендацій щодо вдосконалення правового регулювання обігу транспортних засобів. Наведено ознаки й основні форми незаконного обігу транспортних засобів, запропоновано нову редакцію ст. 290 Кримінального кодексу України. Розкрито проблематику кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту. Визначено об'єкт та предмет незаконного обігу транспортних засобів та об'єктивну сторону й суб'єктивні ознаки незаконного обігу транспортних засобів. Окреслено покарання за незаконний обіг транспортних засобів.

Шифр НБУВ: ВА862331

**6.X.298. Кримінальне право України: загальна частина:** тексти лекцій: навч.-метод. посіб. / А. Я. Берш, В. П. Кедик, Е. Е. Кузьмін, Н. А. Мирошніченко, Є. Л. Стрельцов, О. В. Тавлуй, О. М. Шостак; ред.: Н. А. Мирошніченко, Є. Л. Стрельцов; Національний університет «Острозька академія». — Одеса: Астропринт, 2022. — 326 с. — (Сила права \* Power of Law). — Бібліогр. в кінці тем, с. 318-325. — укр.

Розкрито поняття, завдання, функції та принципи кримінального права. Увагу приділено системі кримінального права України. Розглянуто поняття кримінального правопорушення та його види. Акцентовано на кримінальній відповідальності та її підставах; складі кримінального правопорушення, його елементах і видах. Розглянуто об'єкт складу кримінального правопорушення;

об'єктивний аспект складу кримінального правопорушення; суб'єкт складу кримінального правопорушення тощо.

Шифр НБУВ: ВА862909

**6.Х.299. Кримінально-правова характеристика проектування чи експлуатації споруд без систем захисту довкілля:** [монографія] / П. А. Воробей, А. О. Матвійчук, В. К. Матвійчук, О. В. Матвійчук, В. І. Фелик, І. О. Харь; Національний університет «Одеська юридична академія». — Київ: Юрінком Інтер, 2022. — 203 с. — Бібліогр.: с. 152-175. — укр.

Комплексно та системно досліджено питання кримінально-правової характеристики проектування чи експлуатації споруд без систем захисту довкілля. Розглянуто поняття, витоки, генезу кримінальної відповідальності за проектування чи експлуатацію споруд без систем захисту довкілля, сучасний стан проблеми та соціально-правову зумовленість цієї заборони, об'єктивні. Звернено увагу на суб'єктивні та кваліфікуючі ознаки складу кримінального правопорушення проектування чи експлуатації споруд без систем захисту довкілля, відмежування даного кримінального правопорушення проектування чи експлуатації споруд без систем захисту довкілля від суміжних складів кримінальних правопорушень та аналогічного адміністративно-правового делікту. Наведено компаративістську характеристику цього діяння за кримінальним законодавством України та деяких інших держав. Вироблено низку пропозицій щодо удосконалення кримінальної відповідальності за кримінальне правопорушення, передбачене ст. 253 КК України.

Шифр НБУВ: ВА862408

**6.Х.300. Кримінально-правові відповіді на виклики воєнного стану в Україні:** матеріали міжнар. наук. конф., м. Харків, 5 трав. 2022 р. / упоряд.: Ю. В. Баулін, Ю. А. Пономаренко; Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Національна школа суддів України, Громадська організація «Всеукраїнська асоціація кримінального права», Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності ім. В. В. Сташиса. — Харків: Право, 2022. — 309 с. — укр.

Описано кримінальне право України в умовах війни та розкрито воєнно-кримінальне право України: поняття, зміст та юридичну форму. Вказано основні виклики, що постали перед кримінальним правом України з початком широкомасштабної фази війни. Зазначено про особливості кримінального права, зумовлені воєнним станом, їх відображення в кримінальному кодексі України та про необхідність забезпечення невідворотності кримінальної відповідальності за участь в агресивній війні проти України. Розглянуто спеціальні норми у кримінальному праві воєнного стану, небезпеку непередбачуваних наслідків для кримінально-правового регулювання. Охарактеризовано охорону громадської безпеки в умовах воєнного стану, проблеми новелізації кримінального законодавства та судової практики. Виокремлено законодавчі новели щодо кримінально-правового захисту інформаційного простору в умовах збройної агресії проти України. Подано інформацію про системність кримінального права на прикладі використання законодавчої ознаки «в умовах воєнного чи надзвичайного стану». Окреслено принципи верховенства права у правовому режимі воєнного стану, висвітлено переосмислення принципів кримінального права в умовах війни.

Шифр НБУВ: ВА862352

**6.Х.301. Особлива частина Кримінального кодексу України: система та зміст:** матеріали міжнар. наук. конф., м. Харків, 20 — 23 жовт. 2021 р. / ред.: Ю. В. Баулін, Ю. А. Пономаренко, І. А. Вишневська; Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Консультативна місія ЄС в Україні, Громадська організація «Всеукраїнська асоціація кримінального права», Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності ім. В. В. Сташиса. — Харків: Право, 2022. — 232 с. — укр.

Висвітлено загальні підходи до побудови особливої частини проекту кримінального кодексу (КК) України, теоретико-прикладні засади побудови системи і структури норм особливої частини в проекті КК України. Розглянуто деякі питання структурування особливої частини проекту нового КК України та питання формулювання статей особливої частини в проекті КК України. Окреслено чергову кодифікацію кримінального законодавства та окремі питання побудови системи особливої частини КК України. Подано дотримання інтеграційної єдності загальної та особливої частин КК як показник розвитку кримінального права України. Простежено питання про засади визначення обсягу криміналізації суспільно небезпечних діянь під час поточної кодифікації кримінального законодавства. Проаналізовано деякі прояви принципу наступності кримінального законодавства в проекті нового КК України, а також екстерполяцію ознак складу кримінального правопорушення в межах проекту особливої частини КК України. Визначено незаконність її протиправність як ознаку кримінальних правопорушень й зазначено протиправність діяння як визначальну ознаку для реалізації завдання кримінального провадження щодо захисту особи, суспільства та держави від кримінального правопорушення. Описано вплив міжнародної юридичної практики на процес удосконалення особливої частини КК України. Розглянуто гармонізацію положень нового КК України та сучасних наукових технологій. Увагу приділено

психічному (ментальному) здоров'ю людини, виокремлено деякі перспективи кримінально-правової охорони. Охарактеризовано суть значення «особливого психічного стану» при вбивстві та заподіянні тяжкої шкоди здоров'ю в проекті КК України. Вивчено аспект ведення до самогубства, зроблено порівняльний аналіз ознак складу кримінального правопорушення в чинному КК і проекті нового КК України.

Шифр НБУВ: ВА862353

**6.Х.302. Проект нового Кримінального кодексу України у вимірі верховенства права:** матеріали сателіт. заходу V Харків. міжнар. юрид. форуму, м. Харків, 21 верес. 2021 р. / ред.: Ю. В. Баулін, Ю. А. Пономаренко, І. А. Вишневська; Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Консультативна місія ЄС в Україні, Громадська організація «Всеукраїнська асоціація кримінального права». — Харків: Право, 2022. — 171 с. — укр.

Висвітлено основні засоби втілення принципів верховенства права в проекті КК України. Розглянуто забезпечення прав людини як найвищої соціальної цінності в проекті нового КК України. Проаналізовано правозахисну функцію принципу верховенства права в проекті нового КК України та його застосування для захисту від безпідставно узаконеного обмеження прав людини. Оцінено принцип верховенства права та правила нормопроекування. Описано однозначність термінології як прояв юридичної визначеності в КК України. Розкрито основні правозастосовні аспекти принципу верховенства права. Окреслено напрями узгодженості норм циклу кримінального законодавства в проекті КК України.

Шифр НБУВ: ВА862351

Див. також: 6.Х.286

## Кримінальне право. Особлива частина

**6.Х.303. Воєнні злочини:** навч. посіб. / І. В. Авдошин, О. І. Заболотний, О. Ю. Звонарьов, С. В. Клименко, О. О. Книженко, В. В. Малюк, М. М. Стецюк, А. М. Черняк, О. В. Швидкова; Національна академія Служби безпеки України. — Київ: 7БЦ, 2023. — 279 с. — укр.

Розглянуто міжнародно-правові, кримінально-правові і кримінальні процесуальні питання відповідальності за вчинення воєнних злочинів, особливості фіксування ходу та результатів їх досудового розслідування. Розкрито напрями та форми взаємодії міжнародних інституцій із правоохоронними органами й органами кримінальної юстиції України під час розслідування воєнних злочинів. Увагу приділено розвитку міжнародної та національної систем забезпечення дотримання законів і звичаїв війни: генезі нормативного змісту воєнних злочинів; розвитку національних кримінально-правових засобів запобігання воєнним злочинам; особливостям імплементації норм міжнародного гуманітарного права в кримінальне законодавство зарубіжних країн. Розглянуто кримінально-правову модель воєнних злочинів за законодавством України: об'єктивні ознаки воєнних злочинів; суб'єктивні ознаки воєнних злочинів; критерії відмежування воєнних злочинів від суміжних складів кримінальних правопорушень; заходи кримінально-правового впливу за порушення законів і звичаїв війни. Зазначено міжнародні інституції з розслідування воєнних злочинів та їх взаємодію з правоохоронними органами й органами кримінальної юстиції України: становлення та загальну характеристику міжнародної кримінальної юстиції; розслідування та розгляд справ у Міжнародному кримінальному суді як органі міжнародної кримінальної юстиції.

Шифр НБУВ: ВА863059

**6.Х.304. Злочини проти інформаційної безпеки держави: поняття, виявлення, досудове розслідування:** монографія / І. В. Гора, В. А. Колесник, В. В. Малюк, В. О. Ходанович, А. М. Черняк, Л. І. Щербина; ред.: В. А. Колесник; Національна академія Служби безпеки України. — Київ, 2023. — 511 с. — Бібліогр.: с. 469-511. — укр.

Досліджено загальнотеоретичні й розглянуто окремі практичні проблеми протидії злочинам, що посягають на інформаційну безпеку держави. Визначено місце інформаційної безпеки в системі національної та державної безпеки України, її поняття й суть забезпечення правоохоронними органами та спецслужбами. Розкрито кримінологічні, кримінально-правові та криміналістичні питання вчинення, класифікації, виявлення й досудового розслідування злочинів у сфері інформаційної безпеки держави та кіберзлочинів як їхньої складової. Придлено увагу правовій основі, зарученому досвіду та діяльності оперативних і слідчих підрозділів СБУ з протидії злочинам проти інформаційної безпеки, актуальним питанням досудового розслідування злочинів дослідженої категорії, зокрема організаційно-тактичним, методичним аспектам і використанню слідчим, прокурором можливостей судової експертизи.

Шифр НБУВ: ВА863380

**6.Х.305. Кримінально-правова характеристика та запобігання незаконній діяльності у сфері трансплантації:** монографія / О. О. Мислива; Дніпропетровський державний університет

внутрішніх справ. — Дніпро: ДДУВС, 2020. — 219 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 191-219. — укр.

Викладено погляди на розвиток, сучасний стан та перспективи кримінально-правової охорони діяльності у сфері трансплантації в контексті міжнародного та національного законодавства. Відведено центральне місце виявленню та розслідуванню незаконної діяльності у сфері трансплантації. Запропоновано на підставі кримінально-правового аналізу та кримінологічної теорії цілісну концепцію з удосконалення національного законодавства та заходів загального та спеціально-кримінологічного запобігання злочинам у сфері трансплантації, висвітлення нових методів їх виявлення та документування відділами боротьби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми, використання можливостей Національного центрального бюро Інтерполу Національної поліції України.

Шифр НБУВ: ВА862712

## Кримінологія

**6.Х.306. Круглий стіл «Домашнє насильство: проблемні питання в умовах COVID-19»**, 12 жовтня 2021 року / Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені Степана Дем'ячука. — Рівне: Гельветика, 2021. — 73 с. — укр.

Розглянуто домашнє насильство над дітьми як актуальну проблему сьогодні. Розкрито питання захисту від домашнього насильства в умовах карантину. Висвітлено окремі аспекти юридичної відповідальності за вчинення домашнього насильства. Увагу приділено проблемним питанням адаптації законодавства України у сфері протидії домашньому насильству до законодавства Європейського Союзу. Розглянуто гендерно-зумовлене насильство як безпосередній предмет адміністративної діяльності Національної поліції. Розкрито проблемні питання розслідування кримінальних проваджень за фактами вчинення домашнього насильства. Висвітлено проблеми кримінально-правової кваліфікації домашнього насильства в Україні та перспективи вдосконалення вітчизняного законодавства в цій сфері.

Шифр НБУВ: ВА862356

**6.Х.307. Організаційно-правові засади протидії корупції в судовій системі України**: монографія / А. С. Ребриш; ред.: Л. М. Москвич; Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. — Харків: Право, 2021. — 192, [1] с. — (Серія «Бібліотека судового права»). — укр.

Монографія є другою в серії книг «Бібліотека судового права». Працю присвячено поглибленню наукових знань і комплексній розробці положень стосовно організаційних і правових засад протидії корупції в національній системі судоустрою. Розкрито соціальну суть корупції та її основні характеристики, сучасний стан і проблематику виникнення корупції в Україні як в органах державної влади в цілому, так і в судовій системі зокрема. Досліджено основні міжнародні антикорупційні стандарти в системі судоустрою, а також узагальнено досвід розвинених зарубіжних країн у справі зниження корупційності в судовій системі. Проаналізовано види корупційних ризиків у судовій системі України. Встановлено їх зміст. Виявлено і досліджено головних суб'єктів потенційних корупційних практик, а також детермінанти цих практик. Визначено їх запобіжники. Обґрунтовано та запропоновано шляхи вдосконалення національного законодавства у сфері запобігання корупції в судовій системі України. Розкрито суть проблематики запобігання корупції в судоустрійній системі.

Шифр НБУВ: ВА862335

Див. також: 6.У.146, 6.Х.305

## Пенітенціарія

**6.Х.308. Використання службових собак Державної кримінально-виконавчої служби України у протидії незаконному обігу наркотичних засобів та психотропних речовин**: навч.-метод. посіб. / О. В. Виноград; Академія державної пенітенціарної служби. — Чернівці: Акад. ДПтС, 2023. — 123 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 119-123. — укр.

Розглянуто узагальнений матеріал з міжнародно-правового регулювання із протидії незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин у світі. Висвітлено такі аспекти: національні законодавчі акти з недопущення незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, загальну характеристику наркотичних засобів та психотропних речовин, покарання в Україні за зберігання та збут наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. Надано характеристику країнам-виробникам та означено шляхи переміщення наркотичних засобів і психотропних речовин. Викладено основи підготовки службових собак із пошуку наркотичних засобів та психотропних речовин. Розкрито порядок використання молодшими інспекторами-кінологами спеціальних собак для пошуку наркотичних засобів та психотропних речовин. Підготовлено навчально-методичний посібник з урахуванням вимог навчальних програм первинної професійної підготовки та підвищення кваліфі-

кації слухачів зі спеціальними собаками в Державній кримінально-виконавчій службі України.

Шифр НБУВ: ВА862638

**6.Х.309. Реформа пенітенціарної медицини**: [аналіт. матеріали] / Т. Беспала, Є. Захаров, А. Овдієнко, М. Ревякін, М. Романов, Г. Токарев; Громадське об'єднання «Харківська правозахисна група». — Харків: Права людини, 2021. — 173, [1] с. — укр.

Розглянуто аналітичні матеріали про стан медичної допомоги в пенітенціарних установах. Досліджено стан пенітенціарної медицини. Проаналізовано необхідні негайні заходи щодо поліпшення медичної допомоги та умов тримання в українських тюрмах. Запропоновано основні засади концепції реформування пенітенціарної системи.

Шифр НБУВ: ВА863035

## Судоустрій (судова система)

**6.Х.310. Судові та правоохоронні органи України**: навч. посіб. / В. М. Висоцький, Ю. А. Хатнюк; Львівський державний університет внутрішніх справ. — Львів: Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2022. — 219 с. — Бібліогр.: с. 215-219. — укр.

На основі чинного законодавства та практики його застосування розкрито поняття та зміст судової та правоохоронної діяльності. Розглянуто завдання, принципи та функції діяльності судових і правоохоронних органів, їх систему, порядок утворення та повноваження.

Шифр НБУВ: ВА862281

Див. також: 6.Х.307

## Кримінально-процесуальне право (кримінальний процес)

**6.Х.311. Актуальні питання судової експертології, криміналістики та кримінального процесу**: матеріали IV міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 16 груд. 2022 р. / ред.: Н. В. Нестор; уклад.: О. В. Баулін, О. І. Жеребко, Т. П. Кривак, О. О. Садченко, А. В. Старушкевич, Ю. Б. Форіс; Київський науково-дослідний інститут судових експертиз Міністерства юстиції України. — Київ: Університет «Україна», 2022. — 526 с.: рис., табл. — укр.

Подано матеріали IV щорічної Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні питання судової експертології, криміналістики та кримінального процесу». Конференція проходить у виключно складний і відповідальний момент розвитку сучасних правовідносин у галузі судової експертизи. Доведено, що світова спільнота увійшла в якісно новий етап свого історичного розвитку, для якого притаманні універсалізація і глобалізація правовідносин, формування загального економічного, правового та інформаційного простору, вироблення єдиних підходів до забезпечення прав людини, сталих стандартів правосуддя. З іншого боку, агресивна війна росії стосовно України черговий раз, за останні роки поставили Україну перед принциповим вибором: які шляхи і форми розв'язування проблем і забезпечення правопорядку найбільш легітимні, які правові принципи і форми більш прийнятні і ефективні для побудови системи безпеки в нових умовах. Розглянуто актуальні проблеми теорії і практики судової експертизи, криміналістики та кримінального процесу, що є продовженням доброї традиції проводити такі наукові заходи. Постановлено нові завдання та розширено їх межі у сфері експертного забезпечення правосуддя у зв'язку із запровадженням воєнного стану в Україні внаслідок повномасштабної, неспровокованої збройної агресії росії проти України. Проведення науково-практичної конференції зумовлено необхідністю об'єднання зусиль вчених та досвідчених практиків, представників органів публічної влади та наукових кіл провідних держав світу з обговорення методологічних наукових і правових проблем теорії та практики судової експертизи, криміналістики і кримінального процесу. Проведено дискусію, обмін новітнім досвідом, знаннями та ідеями щодо пошуку шляхів розв'язування нагальних проблем експертного забезпечення правосуддя в умовах воєнного часу, подальшого удосконалення нормативно-правового регулювання судових експертиз задля вирішення актуальних проблем розслідування кримінальних правопорушень та застосування результатів під час розвитку теорії судової експертизи, криміналістики та кримінального процесу. Розгляд актуальних питань судової експертології, криміналістики та кримінального процесу та ідей сприятиме поліпшенню якості досліджень, розширить коло творчих та особистих зв'язків.

Шифр НБУВ: ВА862536

**6.Х.312. Актуальні проблеми застосування кримінального процесуального законодавства**: навч. посіб. / І. В. Басиста, Р. І. Благута, Ю. А. Комісарчук; Львівський державний університет внутрішніх справ. — Львів: Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2022. — 431 с. — Бібліогр. в знесках. — укр.

Розглянуто кримінальне процесуальне право та кримінальне процесуальне законодавство України. Наведено механізм кримінального процесуального регулювання. Висвітлено проблематику застосування кримінального процесуального законодавства під час прийняття рішень про початок досудового розслідування, у його перебігу, при зупиненні провадження, притягненні осіб до кримінальної відповідальності, закінченні досудового розслідування та обчислення, а також продовження його строків. Розглянуто сучасний стан чинного кримінального процесуального законодавства, що унормовує поняття доказів, належність і допустимість при визнанні відомостей доказами та процес доказування, його прогалини та колізії. Проаналізовано наявні вимоги і проблеми чинного кримінального процесуального законодавства при застосуванні заходів забезпечення кримінального провадження та шляхи їх усунення. Досліджено проблематику застосування кримінального процесуального законодавства при провадженні слідчих (розшукових), негласних слідчих (розшукових) дій та судових дій. Описано особливості та проблеми досудового розслідування кримінальних проступків. Розглянуто стан і проблеми застосування чинного кримінального процесуального законодавства при здійсненні судового провадження у першій інстанції та з перегляду судових рішень. Увагу приділено гендерній компетентності слідчого, судді й інших суб'єктів при застосуванні кримінального процесуального законодавства.

Шифр НБУВ: BA862282

**6.Х.313. Грошевий Юрій Михайлович:** біобібліографія (до 90-річчя від дня народж.) / уклад.: О. В. Капліна, В. І. Маринів, О. І. Самофал; Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. — Харків: Право, 2021. — 90 с. — (Харківська школа кримінального процесуального права). — укр.

Бібліографію підготовлено до 90-річчя від дня народження видатного українського вченого-правознавця в галузі кримінального процесу та судуострою, академіка Національної академії правових наук України, доктора юридичних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України Ю. М. Грошевого. Окрім бібліографії праць у виданні вміщено біографічні дані вченого, наведено перелік дисертаційних досліджень, здійснених під науковим керівництвом Ю. М. Грошевого, а також публікації, у яких згадується про життя, наукову та педагогічну діяльність вченого. Зазначено, що Грошевий за прожиті роки пройшов гідний поваги та наслідування шлях, народився 10 листопада 1931 р. в Харкові, у 1949 р. вступив до Харківського юридичного інституту (нині — Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого), а після його закінчення в 1953 р. навчався в аспірантурі інституту на кафедрі кримінального процесу. Закінчивши аспірантуру, молодий правник вирішує спробувати себе на практиці та поступає на службу до слідчого відділу УКДБ при РМ СРСР по Белгородській обл., де три роки працює на посаді слідчого. З 1960 до 1963 р. Юрій Михайлович обіймає посаду державного арбітра Дніпропетровського обласного державного арбітражу, працює начальником юридичного бюро Дніпропетровського шинного заводу, суддею Дніпропетровського обласного суду. Втім повага до науки, до свого вчителя професора М. М. Гродзинського повернули його до alma mater, з якою з 1966 р. і до останнього подиху були тісно пов'язані життя та діяльність Ю. М. Грошевого, який пройшов поступовий шлях від старшого викладача, доцента, декана вечірнього факультету, старшого наукового співробітника до професора, завідувача кафедри кримінального процесу (1979 — 1982 рр., 1992 — 2008 рр.), завідувача кафедри правосуддя і прокурорського нагляду (1982 — 1992 рр.).

Шифр НБУВ: BA862341

**6.Х.314. Кримінальний процес:** підручник. Ч. 1 / І. В. Басиста, Р. І. Благуга, І. В. Гловюк, Ю. В. Гуцулак, В. А. Завтур, Ю. А. Комісарчук, С. С. Кудінов, А. І. Кунтій, М. М. Майстренко, М. І. Пашковський, В. В. Рогальська, О. В. Ряшко, І. І. Татарин, Г. К. Тетерятник, А. Я. Хитра, Р. М. Шехавцов; ред.: А. Я. Хитра, Р. М. Шехавцов; Львівський державний університет внутрішніх справ. — Львів, 2022. — 491 с. — укр.

Відображено сучасний стан і перспективи розвитку вітчизняного кримінального процесу з урахуванням практики його застосування, зокрема практики Європейського суду з прав людини. Розкрито поняття, завдання кримінального процесу (кримінального провадження). Увагу приділено кримінальному процесуальному праву, кримінальному процесуальному законодавству.

Шифр НБУВ: B359347/1

**6.Х.315. Кримінальний процес. Ідеї. Погляди. Думки** / В. П. Шибіко; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. — Київ: Юрінком Інтер, 2022. — 351 с. — Бібліогр.: с. 345-351. — укр.

Наведено системний контент з кримінального процесу. Це — творчий доробок, до складу якого входять праці автора різних часів. Головне, що їх вирізняє — актуальність та аналітичність матеріалу. Викладено погляди автора, присвячені вирішенню наукових і практичних питань розвитку кримінального процесу. Розглянуто інституціональні проблеми, зокрема: призначення і завдання кримінального процесу, забезпечення доступу до пра-

восуддя, повага до суду, співвідношення повноважень прокурора і слідчого судді під час досудового розслідування, правовий статус обвинуваченого, потерпілого, свідка та інших учасників кримінального процесу. Проаналізовано еволюцію кримінального процесу України за 30 років Незалежності України.

Шифр НБУВ: BA862412

## Криміналістика

**6.Х.316. Кваліфікація та розслідування окремих видів злочинів проти основ національної безпеки та воєнних злочинів:** навч. посіб. / О. Ф. Бантишев, Ю. Р. Гавдюк, І. В. Гора, О. І. Заболотний, С. В. Клименко, О. О. Книженко, В. А. Колесник, В. В. Малюк, Г. В. Новицький, М. А. Погорецький, Д. Б. Сергеева, М. М. Стецюк, Є. Ф. Тищенко, А. М. Черняк; ред.: В. А. Колесник; Національна академія Служби безпеки України. — Київ: НА СБУ, 2022. — 356 с. — укр.

Розглянуто кримінально-правові, кримінальні процесуальні й пов'язані з ними криміналістичні питання кримінально-правової кваліфікації та особливостей досудового розслідування окремих видів злочинів, зокрема, державної зради, шпигунства, диверсії, колабораційної діяльності, порушення законів та звичаїв ведення війни, а також доказування окремих видів злочинів, вчинених у співучасті, застосування заходів забезпечення кримінального провадження тощо. Враховано поточні зміни до чинного кримінального та кримінального процесуального й іншого законодавства України, які стосуються протидії злочинності в умовах ведення війни та воєнного періоду. Посібник розраховано на слухачів, курсантів, студентів, аспірантів для поглибленого вивчення окремих питань кримінального права, кримінального процесу, криміналістики, а також на практичних співробітників слідчих та оперативних підрозділів, прокурорів — для підвищення їх кваліфікації.

Шифр НБУВ: BA863060

**6.Х.317. Корупційні кримінальні правопорушення у сфері житлового будівництва: криміналістична характеристика та розслідування:** монографія / К. М. Бруско, О. С. Тарасенко. — Одеса: Гельветика, 2022. — 247 с. — укр.

Проведено комплексне дослідження правових, теоретичних та організаційно-тактичних засад криміналістичного забезпечення розслідування корупційних кримінальних правопорушень, які вчиняються у сфері житлового будівництва. Надано характеристику корупційних кримінальних правопорушень у сфері житлового будівництва та розроблено структуру криміналістичної характеристики, зокрема окреслено предмет злочинного посягання і способи, обставинки, слідову картину та типологію осіб, які вчиняють такі кримінальні правопорушення. Сформовано тактику проведення окремих слідчих (розшукових) дій і заходів забезпечення кримінального провадження під час розслідування корупційних кримінальних правопорушень, які вчиняються у сфері житлового будівництва. Виявлено складнощі в організаційному забезпеченні та практиці тактико-криміналістичного забезпечення проведення негласних слідчих (розшукових) дій під час розслідування таких злочинів. Окреслено перспективи розвитку використання спеціальних знань і призначення судових експертів.

Шифр НБУВ: BA862301

**6.Х.318. Методика і тактика розслідування злочинів:** навч.-метод. посіб. / В. В. Тищенко, О. П. Ващук, Ю. О. Гресь, А. С. Колодіна, І. В. Єлховський; Національний університет «Одеська юридична академія». — 4-те вид., допов. й уточн. — Одеса: Юрид. література, 2019. — 105, [1] с. — (Навчально-методичні посібники). — Бібліогр.: с. 96-105. — укр.

Розглянуто проблеми методики і тактики розслідування злочинів як в теоретичному, так і в практичному аспектах, а також технологічні основи встановлення і викриття особи злочинця. Досліджено тактичні та методичні проблеми оптимізації розслідування та вирішення завдань тактичного та стратегічного рівня.

Шифр НБУВ: BA863419

**6.Х.319. Теоретичні та методологічні основи криміналістики:** навч.-метод. посіб. для здобувачів вищ. освіти третього (освіт.-наук.) рівня галузі знань 08 «Право» спец. 081 «Право» / В. В. Тищенко, В. Є. Загородній, Ю. О. Гресь, А. С. Колодіна; Національний університет «Одеська юридична академія». — Одеса: Юридична література, 2022. — 152 с. — (Серія «Навчально-методичні посібники»). — Бібліогр.: с. 145-151. — укр.

Викладено історичні передумови виникнення та розвитку криміналістики. Досліджено проблемні положення щодо об'єктів та предмета криміналістики, її природи, системи, загальної та окремих теорій, методологічної бази. Окрему увагу приділено вивченню основних об'єктів — злочинної діяльності та діяльності з розслідування кримінальних правопорушень. Підвищення ефективності роботи співробітників правоохоронних органів значною мірою залежить від своєчасної та якісної розробки тактичних та методичних рекомендацій з розслідування злочинів.

Увагу приділено поглибленому вивченню теоретичних та методологічних основ криміналістики як юридичної науки, що вивчає закономірності механізму кримінальних правопорушень, відображення їх наслідків у навколишньому середовищі та свідомості їх учасників, судово-слідчої доказової діяльності та розробляє оптимальні напрями і способи організації розкриття і розслідування кримінальних правопорушень. Розглянуто науково-технічні та суспільно-правові історичні передумови виникнення криміналістики, напрями її розвитку у першій половині ХХ ст. Особливу увагу приділено криміналістичним аспектам злочинної діяльності і діяльності з її виявлення і розслідування. Головним завданням є надання уявлення про теоретико-методологічні основи криміналістичної науки, а також концепцію розуміння злочинної діяльності та діяльності з розслідування як об'єкта криміналістики.

Шифр НБУВ: ВА862797

**6.X.320. II Наукові читання пам'яті Ганса Гросса:** зб. тез міжнар. наук.-практ. конф., м. Чернівці, 9 груд. 2022 р. / ред.: В. А. Вдовічен, Г. П. Жаровська, С. Г. Кримчук, І. Г. Балук, С. Ботнару, Й. Кунчев, N. Kaiser; Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Chernivtsi Law School. — Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича: Рута, 2023. — 247 с. — укр.

Висвітлено роль Ганса Гросса у формуванні судової криміналістики. Розкрито проблемні питання криміналістики в умовах війни. Розглянуто можливості використання криміналістичних знань для запобігання кібертероризму в умовах війни. Увагу приділено фіксації воєнних злочинів за допомогою цифрових даних, використанню силіконових компаундів в дактилоскопії, оцінці майна та техніки військового призначення та озброєння в умовах війни в Україні. Вивчено особливості відображення поверхневих слідів, утворених папілярними лініями. Розкрито питання щодо матеріального забезпечення як форми колабораційної діяльності в умовах воєнного стану. Досліджено правові та психологічні особливості діяльності адвоката в період воєнного стану.

Шифр НБУВ: ВА863143

## Держава та право країн світу

**6.X.321. Сучасне африканське право:** навч. посіб. / О. В. Зінченко. — Харків: Право, 2023. — 171 с. — Бібліогр.: с. 166-171. — укр.

Розглянуто специфіку сучасного африканського права, яке поєднує елементи конституціоналізму у сфері публічного права і звичаєвого права у сфері приватного права. Частина першу присвячено висвітленню проблем конституційного права африканських держав: особливостей гарантування прав і свобод громадян конституціями, соціального забезпечення, громадянства, статусу президентів, статусу вождів та палат вождів як елементу традиціоналізму, закріпленому на конституційному рівні. Особливо висвітлено питання конституціоналізму англосовних та франкомовних держав Африки тому, що конституціоналізм колишніх англійських і французьких колоній має суттєві відмінності, які пояснюються різними причинами: приналежністю колишніх метрополій до різних правових сімей, фактом наявності писаної конституції у метрополії та багатьма іншими. У другій частині розглянуто питання регулювання шлюбно-сімейних відносин, опікунства, спадкування та господарських відносин на основі звичаєвого африканського права, яке було оформлено у вигляді кодексів звичаєвого права. У сьогоденній Африці звичаєве право у жодному разі не є пережитковим інститутом або проявом етнічної самобутності. У різних країнах Африки його роль є різною, як різна й політика їх урядів стосовно традиційних інститутів. Навчальний посібник можна використовувати при вивченні курсів «Порівняльне правознавство», «Сучасні правові системи», «Історія держави і права зарубіжних країн», «Міжнародне право», «Міжнародне приватне право», «Порівняльне сімейне право», «Конституційне право зарубіжних країн», «Країнознавство», «Культурологія» та інших. Розкрито питання сучасного африканського права та африканської культури.

Шифр НБУВ: ВА862338

## Міжнародне право

**6.X.322. Дипломатичний словник** / М. З. Мальський, Ю. М. Мороз, І. І. Іжнін, Л. І. Абдо-Ясінська, Н. В. Антоноук, Ю. І. Біленко, Г. І. Виноградов, Р. В. Вовк, М. Л. Гла-

диш, О. І. Гогоша, О. І. Головка-Гавришева, Н. В. Горін, В. В. Гутник, Ю. С. Занько, О. А. Заяць, І. В. Земан, І. З. Зінько, Р. Г. Калитчак, Т. О. Каранковська, І. І. Климчук, І. І. Ковалів, Н. В. Кузенко, П. С. Кузик, Г. Б. Кучик, О. С. Кучик, В. В. Кушнір, Б. Ю. Лапчук, В. М. Лисик, Я. Й. Малик, М. М. Мацяк, О. Ю. Мороз, І. Л. Наслідник, Н. В. Перейма, С. М. Пик, К. В. Поліщук, Ю. І. Присяжнюк, І. В. Приходько, В. М. Репецький, Н. А. Романюк, Р. Й. Романюк, О. П. Сагайдак, О. В. Столярський, С. В. Темченко, Ю. Б. Федунь, Х. Я. Чупак, Г. О. Шамборівський, Н. М. Шаленна, О. Ю. Шодра; ред.: М. З. Мальський, Ю. М. Мороз; Львівський національний університет імені Івана Франка. — Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2021. — 903 с. — укр.

В словнику вміщено інформацію з історії та теорії міжнародних відносин, минулого та сьогодення дипломатії, ключових проблем світової політики, міжнародних економічних відносин і міжнародного права. Висвітлено особливості дипломатичної служби, структуру та функції закордонних дипломатичних представництв, норми дипломатичного протоколу й етикету, а також вміщено біографії провідних державних діячів і дипломатів з багатьох країн світу. Подано нариси з історії української дипломатії та сучасного стану відносин з іншими державами.

Шифр НБУВ: ВС70310

**6.X.323. Міжнародне економічне право. Особлива частина:** підручник / М. М. Бліхар, О. М. Омельчук, О. Ю. Черняк. — Хмельницький: ХУУП ім. Л. Юзькова, 2022. — 280 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 260-270. — укр.

Висвітлено стрижневі теми Особливої частини курсу Міжнародного економічного права з метою ознайомлення широкого кола читачів із питаннями, що стосуються права економічної інтеграції. Звернено увагу на питання міжнародного торговельного права, права світової організації торгівлі, міжнародного валютного права, міжнародного митного права, міжнародного податкового права, міжнародного банківського права, міжнародного інвестиційного права. Проаналізовано антимонопольне регулювання міжнародних економічних відносин, міжнародно-правове регулювання промислового, сільськогосподарського та наукового співробітництва, правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Описано порядок вирішення міжнародних економічних спорів, а також міжнародно-правове регулювання.

Шифр НБУВ: ВА863375

**6.X.324. Міжнародний захист прав людини:** навч. посіб. / О. Барабаш, М. Гаврильців, І. Євхутич, І. Здреник, В. Кучер, Н. Мельник, О. Онішко, О. Панкевич, М. Пovalaна, О. Савайда, Н. Стецюк, Р. Тополевський, Н. Федіна, В. Шемчук, В. Шишко; ред.: О. Б. Онішко; Львівський державний університет внутрішніх справ. — Львів: Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2022. — 539 с. — укр.

Розкрито суть, основні стандарти та механізми міжнародної системи захисту прав людини, проаналізовано інституційні та конвенційні механізми захисту прав людини в світі. Особливу увагу приділено захисту прав людини в системі Ради Європи на основі Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод. Проаналізовано основні статті Конвенції, щодо яких спостерігається найбільше поданих заяв до Європейського суду з прав людини.

Шифр НБУВ: ВА862279

**6.X.325. Римський статут Міжнародного кримінального суду: проблеми імплементації до національного законодавства України:** матеріали дискус. панелі IV Харків. міжнар. юрид. форуму, м. Харків, 25 верес. 2020 р. / ред.: В. Я. Тацій, Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, І. А. Вишневська, О. В. Сенаторова, М. В. Шепітько; Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Національна академія правових наук України, Консультативна місія ЄС в Україні, Міжнародна асоціація кримінального права, Громадська організація «Всеукраїнська асоціація кримінального права». — Харків: Право, 2021. — 184 с. — укр.

Висвітлено проблеми ратифікації, імплементації та реалізації Римського статуту Міжнародного кримінального суду в Україні. Охарактеризовано юрисдикцію Міжнародного кримінального суду щодо ситуації збройного конфлікту в Україні. Розглянуто окремі питання кримінальної відповідальності за насильницьке зникнення. Розкрито проблеми гармонізації законодавства України про кримінальну відповідальність зі статутом Міжнародного кримінального суду щодо окремих злочинів. Увагу приділено кримінально-правовому захисту діяльності Міжнародного кримінального суду. Висвітлено проблеми криміналістичного забезпечення розслідування та розгляду Міжнародним кримінальним судом справ про міжнародні злочини.

Шифр НБУВ: ВА863142

Див. також: 6.X.267, 6.X.274

# Воєнна наука. Військова справа

(реферати 6.Ц.326 — 6.Ц.346)

**6.Ц.326.** Матеріали міжнародного науково-інформаційного круглого столу «Козацький фактор» у сучасній російсько-українській війні й досвід ХХ ст., 10 червня 2022 р.: / Український католицький університет. — Львів: Вид-во Укр. катол. ун-ту, 2023. — 166 с. — укр.

Розкрито зміст і наслідки загроз, які озумовлені використанням російською федерацією «козацького фактора» у протистоянні з Україною на інформаційному, ідеологічно-політичному та військовому рівнях. Подано рекомендації щодо використання Україною «козацького фактора» для захисту своїх національних інтересів. Окрему увагу приділено огляду попереднього досвіду застосування козацьких традицій в інтересах України. Досліджено історичний досвід України щодо використання козацької спадщини в I пол. ХХ ст. Розглянуто загрози і виклики сьогодення, спричинені використанням Росією «козацького фактора» у протистоянні з Україною. Подано деякі рекомендації щодо відповідей України на небезпеки з метою здобуття перемоги в російсько-українській війні.

Шифр НБУВ: ВА862523

**6.Ц.327.** Словник російського воєнного сленгу / уклад.: В. М. Гребенюк, В. В. Малюк, А. М. Черняк, В. Ю. Артемов, А. В. Гребенюк; Національна академія Служби безпеки України. — Київ: НА СБ України, 2022. — 375 с.: фот. — укр.

Запропонований словник є специфічним лексикографічним виданням, що містить результати систематизації жаргонізмів, які вживають члени диверсійно-розвідувальних формувань, військовослужбовці збройних сил, співробітники безпекових інституцій рф, представники злочинних угруповань, керованих ними. Словник призначено для представників сектора безпеки та оборони України, а також іноземних партнерів під час тренінгів з виявлення за демаскувальними ознаками осіб, що здійснюють розвідувально-підривну діяльність, вивчення російської мови професійного спрямування. Назви географічних об'єктів вжито відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Питання українського правосуддя» № 437 від 22 травня 2019 р.

Шифр НБУВ: ВА863061

**6.Ц.328.** Тенденції розвитку та застосування мережецентричної системи керування підрозділами у сучасних конфліктах / М. О. Попов, І. А. Нос, Н. О. Попова, О. П. Губарева // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2022. — Вип. 3. — С. 21-25. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Стисло обговорено основні тенденції розвитку та застосування елементів мережецентричної системи керування підрозділами у сучасних конфліктах (війнах). Розглянуто досягнення провідних країн світу у цьому напрямку. Наведено приклад застосування елементів мережецентризму Збройними силами (ЗС) України під час повномасштабної агресії рф на території України. Зроблено висновок про те, що сьогоденнє бачення мережецентричної війни суттєво відрізняється від того, що вкладалося в цю концепцію первісно. Якщо раніше за умов класичного зіткнення основною метою було знищення реального супротивника та його ресурсів, то зараз пріоритети змінилися: на перший план виводиться інфраструктура, як фізична, так й інформаційна. Головна мета мережецентричного удару — дезорганізація противника, позбавлення його єдиної структури, руйнація системи передачі команд і розсинхронізація дій військ противника.

Шифр НБУВ: Ж70455

Див. також: 6.Ц.29, 6.Ц.333, 6.Ц.339

## Збройні сили

### Окремі види збройних сил, роди військ і служби

**6.Ц.329.** Автомобілі та МЛПК: навч. посіб. / В. П. Олло, О. П. Сакно, Т. М. Колеснікова; Придніпровська державна академія будівництва та архітектури, Військова академія. — Одеса: Олді-Плюс, 2021. — 513 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 492. — укр.

Запропоновано ґрунтовний аналіз будови двигуна та рухомого складу, функціональності експлуатації та практичний досвід застосування мобільного лазне-прального комплексу (МЛПК) логістики відносно Збройних сил України. Розглянуто такі напрями: технічні можливості та потужності застосування МЛПК з

приводу залучення технічних засобів логістики щодо надання пральних і лазневих послуг споживачу у польових умовах; будова та класифікація рухомого складу, особливості конструкцій (традиційних і нетрадиційних) двигунів внутрішнього згоряння автомобілів; теоретична основа технічної експлуатації автомобілів.

Шифр НБУВ: ВА862305

**6.Ц.330.** Бойове застосування підрозділів радіотехнічних взводів БСС МВС України. Радіолокаційні станції П-18 «Малахіт»: навч. посіб. Ч. 1. Призначення, склад РЛС, бойові можливості, та особливості застосування РЛС метрового діапазону / Д. Б. Кучер, Г. В. Лишак; Національний університет «Одеська морська академія». — Одеса, 2023. — 55 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 54-55. — укр.

Розглянуто бойові можливості радіо-локаційних станцій (РЛС) П-18 «Малахіт», порядок вибору позиції і розміщення на ній РЛС, методика згоряння і розгортання. Наведено порядок ведення бойової роботи на РЛС і її особливості в різних умовах повітряної та надводної обстановки, аналіз чинників, що впливають на вибір позиції. Показано практичний порядок дій бойового розрахунку при розгортанні РЛС та підготовки її до бойової роботи, а також і наземного запитувача.

Шифр НБУВ: В359396/1

**6.Ц.331.** Загальна інженерна підтримка військ (сил): навч. посіб. / Д. Д. Данилов, Окіпняк, А. М. Баранов, Ю. М. Баранов, С. В. Ковальчук, В. М. Контуров, В. Ю. Кирильчук, Д. О. Резуненко; Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного. — Львів: НАСВ, 2023. — 301 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 292-293. — укр.

На підставі узагальнення матеріалів інженерної підтримки бойових дій, у тому числі за досвідом операції Об'єднаних сил (АТО), розглянуто питання організації виконання завдань інженерної підтримки. Подано інформацію про призначення та типи військових фортифікаційних споруд, фортифікаційні споруди для ведення вогню на позиціях механізованих і танкових підрозділів, вантажні машини та засоби механізації землерийних робіт, табельні засоби маскуванню. Розкрито послідовність і зміст роботи командира підрозділу з організації інженерного обладнання опорних пунктів. Розглянуто особливості фортифікаційного обладнання базових таборів, блоків. Увагу приділено маскуванню особового складу та військової техніки, інженерним прийомом і способам приховування військ та об'єктів з метою їх захисту від високоточної зброї.

Шифр НБУВ: ВА862426

**6.Ц.332.** Моделювання діаграм зворотного вторинного випромінювання снарядів до спареної зенітної установки ЗУ-23 в міліметровому діапазоні довжин хвиль / С. В. Орехов, А. Ф. Волков, В. Г. Стадніченко, М. М. Бречка // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2022. — Вип. 3. — С. 46-51. — Бібліогр.: 23 назв. — укр.

Розглянуто методику розрахунку характеристик розсіювання складних радіолокаційних об'єктів, зокрема артилерійських снарядів до спареної зенітної установки, інформації щодо характеристик розсіювання різних об'єктів радіолокації можливо одержати шляхом натурних експериментів та шляхом моделювання, фізичного або математичного. В даний час у зв'язку з розвитком обчислювальної техніки широкого поширення знайшли методи математичного моделювання характеристик розсіювання різних об'єктів радіолокації, зокрема їх діаграм зворотного вторинного випромінювання. Наведені діаграми зворотного вторинного випромінювання артилерійських снарядів до установок ЗУ-23 в міліметровому діапазоні довжин хвиль отримано шляхом математичного моделювання. Проаналізовано основні закономірності їх вторинного випромінювання залежно від довжини хвиль в міліметровому діапазоні хвиль. Дані методи не вимагають значних фінансових та матеріальних ресурсів і мають певні переваги у порівнянні з проведенням натурних експериментів.

Шифр НБУВ: Ж70455

**6.Ц.333.** Порівняльний аналіз організаційних структур зенітної ракетної бригади Збройних Сил України та бригади протиповітряної оборони НАТО / К. В. Закутін, В. О. Алексеев, О. Л. Коломієць, В. І. Ткаченко // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2022. — Вип. 3. — С. 14-20. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

В Збройних силах (ЗС) України триває процес адаптації організаційно-штатної структури частин та підрозділів до стандартів НАТО. Під час відбиття збройної агресії російської федерації проти України постало питання поставок в Україну зенітних ракетних комплексів (ЗРК) іноземного виробництва, зокрема

NASAMS та IRIS-T. Ці ЗРК необхідно інтегрувати до системи протиповітряної/протиракетної оборони (ППО/ПРО) України та до структури частин зенітних ракетних військ Повітряних сил ЗС України. Проведено аналіз організаційних структур зенітної ракетної бригади ЗС України та бригади ППО НАТО з метою подальшого обґрунтування структури перспективних зенітних ракетних бригад ЗС України.

Шифр НБУВ: Ж70455

**6.Ц.334. Проблеми застосування бойових броньованих машин у складі розвідувально-вогневих систем та шляхи їх вирішення** / М. Г. Грубель, М. О. Манзьяк, В. Ф. Кохан, М. Я. Волощук // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2022. — Вип. 3. — С. 70-77. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

Проведено аналіз сучасних умов бойового застосування бойових броньованих машин. Встановлено, що вони суттєво відрізняються від умов, для яких були створені існуючі типи бойових броньованих машин. Невідповідність існуючих типів полягає в недостатній пристосованості до високоманеврених автономних дій у складі розосереджених підрозділів (бойових груп), обмежених можливостях ураження об'єктів противника за межами прямої видимості. Запропоновано шлях створення перспективних типів бойових броньованих машин, який полягає не в нарощуванні тактико-технічних характеристик існуючих типів, а в максимальному використанні резервів системної побудови перспективних типів, розширенні можливостей створення типів бойових броньованих машин технологічно спрощеного виконання, що надає змогу досягати нових властивостей за рахунок перерозподілу бойових завдань. На відміну від існуючих, запропоновані типи бойових броньованих машин характеризуються іншим поєднанням бойових властивостей та зміненими способами бойового застосування, скороченим складом екіпажу, відсутністю десанту, модульністю побудови.

Шифр НБУВ: Ж70455

**6.Ц.335. Стрілецька зброя та вогнева підготовка (L-1A): навч. посіб.** / Ю. Клят, В. Дяченко, В. Ярмолюк, О. Супруненко, О. Майборода, С. Григор'єв; Військова академія. — Одеса: Військова академія, 2023. — 339 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 335. — укр.

Наведено узагальнений і систематизований навчальний матеріал з основ і правил стрільби, зовнішньої та внутрішньої балістики, розсіювання куль (гранат) під час стрільби. Обґрунтовано висновки щодо ефективності стрільби, принципів будови матеріальної частини стрілецької зброї, гранатометів, надано практичні рекомендації з методики проведення занять із вогневої підготовки під час виконання вправ стрільби і вогневих тренувань, викладено сучасні погляди на організацію та управління вогнем під розділів у бою.

Шифр НБУВ: ВА862918

## Військово-повітряні сили

**6.Ц.336. Адаптація спеціального математичного програмного забезпечення імітації роботи станцій попередження про опромінення СПО-15 до вимог сучасної льотної експлуатації** / А. В. Воронін, О. І. Канишев, І. В. Лаптев, О. В. Федоровський // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2022. — Вип. 3. — С. 26-30. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Розглянуто створення сприятливих умов щодо опанування льотним складом бортових засобів радіоелектронної боротьби, а саме — станцій попередження про опромінення типу СПО-15, пропонується проведення дослідження щодо розробки спеціального математичного програмного забезпечення імітації роботи та методичних рекомендацій щодо використання зазначеного спеціального математичного програмного забезпечення. Передбачається, що спеціальне математичне програмне забезпечення має повністю відтворювати функціонування СПО-15 та мати варіативність застосування.

Шифр НБУВ: Ж70455

**6.Ц.337. Дослідження елементів методики роботи JTAC (передового авіаційного навідника НАТО) під час забезпечення безпосередньої авіаційної підтримки сухопутних військ** / С. В. Мартиненко, В. О. Іщук, О. М. Компанієць, В. Ф. Бойко, В. Ю. Ралко // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2022. — Вип. 3. — С. 38-45. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Поставлено і вирішено задачу дослідження елементів методики роботи JTAC/FAС (А) під час забезпечення безпосередньої авіаційної підтримки сухопутних військ. Це завдання є складовою частиною інтеграції національної програми підготовки передових авіаційних навідників до умов меморандуму про угоду для стандартизованої підготовки JTAC. Розуміння стандартних процедур, які виконують JTAC/FAС (А) під час забезпечення безпосередньої авіаційної підтримки сухопутних військ при проведенні багатонаціональних операцій та навчань, набуває важливого значення. Ефективність безпосередньої авіаційної підтримки залежить від ретельного, послідовного планування та детальної інтеграції підтримки з повітря в наземній операції.

Шифр НБУВ: Ж70455

**6.Ц.338. Оцінювання ефективності взаємодії між Повітряними Силами та іншими складовими сил оборони при виконанні завдань в операціях (бойових діях)** / О. І. Бабенко, О. М. Місюра, Д. О. Сізон, В. В. Калачова, В. П. Косенко, З. З. Закіров // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2022. — Вип. 3. — С. 7-13. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Запропоновано методичний підхід до оцінювання ефективності взаємодії між Повітряними силами ЗС України та іншими складовими сил оборони при виконанні завдань в операціях (бойових діях), удосконалено наявні інструментарії (моделі, сукупності показників та методики) оцінювання ефективності організації взаємодії Повітряних сил ЗС України та інших складових сил оборони. В результаті проведеного дослідження для оцінки ефективності організації взаємодії запропоновано використовувати ряд моделей та методик. Для синтезу сценаріїв варіантів організації взаємодії доцільним є використання сценарного аналізу. Для оцінки ефективності організації взаємодії запропоновано використовувати теоретико-графовий підхід, що ґрунтується на понятті ентропії графа. З'ясовано, що на складність системи управління і, відповідно, на складність організації взаємодії більшою мірою буде впливати кількість органів управління, що організують взаємодію (та між якими буде організовуватись взаємодія) та розподіл інформаційних зв'язків взаємодії. З метою порівняння варіантів взаємодії запропоновано використовувати експертні оцінки, що будуються на методі аналізу ієрархій та методах рішення багатокритеріальних задач прийняття рішення. Розроблені методичні підходи до оцінки ефективності взаємодії та порівняння варіантів нададі змогу перейти к генеруванню рекомендацій щодо організації взаємодії між Повітряними силами ЗС України та іншими складовими сил оборони. Одержані результати надають можливість безпосереднього використання методики під час організації та здійснення взаємодії Повітряних сил ЗС України та інших складових сил оборони, обґрунтувати рекомендації щодо підвищення ефективності організації взаємодії між Повітряними силами ЗС України та іншими складовими сил оборони під час підготовки та виконання завдань в операціях (бойових діях).

Шифр НБУВ: Ж70455

**6.Ц.339. Система інформаційного забезпечення протидії безпілотним літальним апаратам противника при комплексному застосуванні засобів радіоелектронної боротьби** / С. П. Лещенко, А. А. Адаменко, В. А. Лупандін, Г. В. Мегельбей // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2022. — Вип. 3. — С. 31-37. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Запропоновано варіанти створення системи інформаційного забезпечення протидії безпілотним літальним апаратам противника при комплексному застосуванні засобів радіотехнічної розвідки та радіоелектронної боротьби за рахунок комбінованого застосування елементів спеціального програмного математичного забезпечення «Віраж — Планшет» в локальній обчислювальній мережі окремого тактичного угруповання. Обґрунтовано доцільність розробки та сформовано основні вимоги до системи підтримки прийняття рішень щодо радіоелектронної боротьби з безпілотними літальними апаратами противника.

Шифр НБУВ: Ж70455

## Військово-морські сили

**6.Ц.340. Основи будови систем управління стрільбою корабельної артилерії:** навч. посіб. / С. О. Казнадей, Є. І. Нороха; Національний університет «Одеська морська академія». — Одеса: НУ «ОМА», 2023. — 163 с.: мал., табл. — Бібліогр.: с. 158. — укр.

Викладено узагальнені теорії, принципи та методи будови систем управління стрільбою корабельної артилерії, опубліковані у відкритому доступі та не містять характеристичних описів конкретних зразків озброєння і техніки. Корабельні артилерійські комплекси призначено для ураження морських, повітряних і берегових цілей і використовуються у взаємодії із протикорабельними ракетними комплексами, комплексами некерованої ракетної зброї й зенітних ракетних комплексів. Позитивними бойовими властивостями корабельної артилерії є висока бойова готовність, малий час реакції, здатність довгостроково впливати на противника, висока швидкострільність, відсутність перешкод снаряда в польоті, більша живучість, відносна простота технічного й бойового обслуговування. Найважливішою складовою частиною корабельних артилерійських комплексів є системи управління стрільбою.

Шифр НБУВ: ВА863027

**6.Ц.341. Основи побудови систем управління корабельних комплексів крилатих і зенітних ракет:** навч. посіб. / О. В. Шепшов, С. О. Казнадей, Є. І. Нороха; Національний університет «Одеська морська академія». — Одеса: НУ «ОМА», 2023. — 147 с.: рис. — Бібліогр.: с. 144. — укр.

Викладено узагальнені теорії, принципи побудови систем управління корабельних комплексів крилатих і зенітних ракет, які опубліковано у відкритому доступі та не містять характеристичних описів конкретних зразків озброєння і техніки.

Охарактеризовано сили й моменти, що діють на ракету в польоті. Проаналізовано сили автономного управління ракетами. Досліджено основні поняття системи телеуправління ракетами. Представлено загальні відомості про системи самонаведення ракет.

*Шифр НБУВ: ВА863031*

## **Військова техніка. Воєнно-технічні науки**

**6.Ц.342. Ініціатива щодо побудови системи метрологічного забезпечення зразків озброєння та військової техніки іноземного виробництва** / С. С. Войтенко, О. О. Бабич, О. О. Калніченко, О. Г. Воробйов // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2022. — Вип. 3. — С. 59-64. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Розглянуто ініціативу щодо побудови системи метрологічного забезпечення зразків озброєння та військової техніки іноземного виробництва, яка ґрунтується на методі експертних оцінок. Наведено рекомендації щодо обмежень, вводяться допустимі припущення та розкриваються етапи проведення робіт для одержання обґрунтованої кількості мінімально необхідних параметрів та послідовності їх контролю при метрологічному обслуговуванні зразків озброєння та військової техніки іноземного виробництва, опираючись на їх використання під час ведення бойових дій. Надано поради щодо обрання експертів та оцінки результатів їх діяльності.

*Шифр НБУВ: Ж70455*

**6.Ц.343. Модель організації скритого каналу передачі даних в інформаційно-телекомунікаційних мережах спеціального призначення** / С. І. Хмелевський, І. М. Тупиця, В. М. Биков, С. І. Рацкевич, О. О. Першин // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2022. — Вип. 3. — С. 52-58. — Бібліогр.: 41 назв. — укр.

Досліджено існуючі підходи до забезпечення необхідного рівня інформаційної безпеки даних, що передаються в інформаційно-телекомунікаційних мережах спеціального призначення (ІТКМ СП) з позиції їх цілісності та конфіденційності. Проаналізовано переваги та недоліки використання криптографічного підходу для забезпечення необхідного рівня інформаційної безпеки даних інформаційного ресурсу. Обґрунтовано використання стеганографічного напрямку для організації скритого каналу передачі даних в ІТКМ СП для забезпечення розмежування доступу до секретних повідомлень в умовах збереження їх цілісності. Суть запропонованого підходу полягає у приховуванні самого факту існування секретної інформації в інформаційному ресурсі. Розроблено концептуальну модель організації скритого каналу передачі даних в ІТКМ СП, суть якої полягає у синтезі методів стеганографічного приховування та кластерного аналізу. Розроблено математичну модель приховування секретних повідомлень, що передаються в ІТКМ СП для розмежування доступу до службової інформації в умовах збереження її цілісності. Суть моделі полягає у формуванні кластерів елементів за кількісною ознакою, в межах яких виконується стеганографічне перетворення. Сформовано вимоги до кластерів, які пропонується використовувати для вбудовування секретного повідомлення, з позиції забезпечення необхідної пропускну здатності скритого каналу передачі даних та зниження кореляційних зв'язків між елементами контейнера-результату та контейнера-оригіналу.

*Шифр НБУВ: Ж70455*

**6.Ц.344. Оцінювання ефективності планування метрологічного обслуговування зразків озброєння та військової техніки військових частин** / В. Б. Кононов, В. Ю. Запека, О. В. Ревін // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2022. — Вип. 3. — С. 65-69. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Предмет дослідження — порядок оцінювання планування метрологічного обслуговування озброєння та військової техніки військ (сил) силами обслуги виїзних метрологічних ремонтно-

відновлювальних груп, що потребує оцінювання ефективності метрологічного обслуговування зразків озброєння та військової техніки військових частин. Мета дослідження — оцінити ефективність планування метрологічного обслуговування зразків озброєння та військової техніки військових частин. Задача, що вирішується, — обґрунтування показника ефективності метрологічного обслуговування засобів вимірювальної техніки військових частин (підрозділів), який слід застосовувати для оцінювання ефективності використання універсальних та спеціалізованих виїзних метрологічних груп. Основний підсумок роботи: викладений підхід до визначення показника ефективності метрологічного обслуговування засобів вимірювальної техніки військових частин (підрозділів) слід застосовувати для оцінювання ефективності використання універсальних і спеціалізованих виїзних метрологічних груп при плануванні метрологічного обслуговування зразків озброєння та військової техніки військових частин.

*Шифр НБУВ: Ж70455*

## **Служба з питань надзвичайних ситуацій. Цивільна оборона**

**6.Ц.345. Безпека життєдіяльності: підручник** / О. Д. Муляр, Р. А. Залевський, І. А. Мазуркевич, А. П. Войцицький; ред.: А. П. Войцицький; Житомирський агротехнічний фаховий коледж. — Житомир: Рута, 2023. — 232 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 230-231. — укр.

Зауважено, що навчальна дисципліна «Безпека життєдіяльності» покликана сформувати у студентів знання, уміння та навички щодо поведінки в сучасному навколишньому природному та виробничому середовищі, а також підготувати компетентних фахівців із забезпечення безпеки в повсякденному житті, в екстремальних і надзвичайних ситуаціях. Детально розглянуто теорію безпеки життєдіяльності та її конституційні засади в Україні, а також чинне національне та міжнародне законодавство. Наведено якісну характеристику небезпек. Подано інформацію про основні компоненти природного середовища, екологічні фактори навколишнього середовища, надзвичайні ситуації, що спричинені військовою діяльністю.

*Шифр НБУВ: ВА863169*

**6.Ц.346. Інформаційні та логіко-когнітивні технології підготовки оперативного персоналу для роботи в умовах термінальних надзвичайних ситуацій: [монографія]** / Б. В. Дурняк, Р. Л. Ткачук, О. А. Машков, Л. С. Сікора, Н. К. Лиса; Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, Національний університет «Львівська політехніка», Українська академія друкарства, Державна екологічна академія післядипломної освіти та управління. — Львів: Українська академія друкарства, 2022. — 313 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 290-313. — укр.

Увагу приділено вирішенню проблем ліквідації надзвичайних ситуацій в екотехногенних системах. Розкрито особливості дослідження ризиків конфліктів, катастроф. Висвітлено питання забезпечення інтелектуальної та функціональної стійкості оператора під час прийняття рішень в умовах надзвичайних ситуацій техногенних систем. Охарактеризовано організацію роботи пересувного пункту управління та його інформаційне забезпечення. Увагу приділено аналізу інформаційних концепцій розробки логіко-когнітивних моделей інтелектуальної діяльності особи в умовах ризику, використанню інтелектуальним агентом гіпотези одноканалності свідомості в процесі прийняття рішень в умовах загроз, механізмам формування та прийняття рішень за умов невизначеності, умовно-категоричним процедурам побудови логічних висновків.

*Шифр НБУВ: СО38768*

**Див. також: 6.У.132**



**6.Ч.347. Бібліографія країн світу** / М. І. Сенченко; Державна наукова установа «Книжкова палата України імені Івана Федорова». — Київ: Ліра-К, 2023. — 305 с.: табл. — Бібліогр.: с. 265-268. — укр.

Представлено авторську концепцію бібліографії, її зародження, становлення та розвитку. Увагу приділено закону про обов'язковий примірник. Висвітлено особливості стандартизації національної бібліографії. Охарактеризовано процес зародження міжнародної бібліографічної співпраці. Досліджено національні бібліографії в країнах західної Європи і США, Великій Британії, Німеччині, в країнах Центральної і Східної Європи, Азії, Африки та Латинської Америки. Наведено загальну характеристику національної бібліографії держав зазначених регіонів. Увагу приділено видавничій та книготорговельній бібліографії в зарубіжних країнах. Досліджено процес формування сучасних моделей інформаційно-бібліографічного супроводу книжкової торгівлі. Висвітлено особливості автоматизації процесів бібліографічного обслуговування. Увагу приділено новій формі інформаційної інтеграції — міжнародним базам даних. Розглянуто закон про «недоступні» книги XX ст. Досліджено національну бібліографію в цифрову епоху. Охарактеризовано рівень впливу цифрових документів на національну бібліографію.

Шифр НБУВ: BA863025

**6.Ч.348. Василь Степанович Бабич — бібліотечний діяч, вчений, педагог. До 90-річчя від дня народження:** монографія / Т. В. Добко, Т. В. Новальська; Київський національний університет культури і мистецтв. — Київ: КНУКіМ, 2022. — 483 с.: іл. — (Серія «Лідери бібліотечно-інформаційної освіти»). — Бібліогр.: с. 383-391 та в знесках. — укр.

Відображено основні етапи життя, наукової, педагогічної та громадської діяльності відомого вченого в галузі бібліотечнознавства, бібліографознавства, педагогіки, заслуженого працівника культури України, професора В. С. Бабича (1932 — 2016). Окремий розділ складають спогади про В. С. Бабича його колеги, учні та рідних. Подано бібліографію основних наукових праць В. Бабича та літературу про нього. Видання містить фотододаток, бібліотечнознавчий Євдоким Кононівни Бабич.

Шифр НБУВ: BA863029

**6.Ч.349. Взаємодія в українській бібліотечній науці і практиці (1926 — 2021):** анот. бібліографія / ред.: О. З. Клименко; упоряд.: О. Л. Сокур; НАН України, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. — Київ: Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, 2022. — 213 с. — укр.

Наведено інформацію про дисертації, автореферати, монографії, статті з наукових збірників, журналів, матеріалів конференцій і статті з питань бібліотечної взаємодії, співпраці, співробітництва, партнерства, кооперації, інтеграції, які було опубліковано впродовж 1926 — 2021 рр. Основу видання становлять документи з фондів Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. Також використано каталоги Національної бібліотеки України ім. Ярослава Мудрого, Національної історичної бібліотеки України, Національної наукової медичної бібліотеки України, Одеської національної наукової бібліотеки, Харківської державної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка, інших провідних бібліотек країни.

Шифр НБУВ: BC70469

**6.Ч.350. Гуманітарно-педагогічна освіта: здобутки, проблеми, перспективи:** матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. (з міжнар. участю), 18 листоп. 2021 р., 14 квітня 2022 р. / ред.: М. Ц. Стамблер, Р. С. Аронова, А. П. Самодрин, Г. Г. Колінець, Д. В. Коротенко, А. О. Теплицька; Міжнародний гуманітарно-педагогічний інститут, заклад вищої освіти, приватна установа «Бейт-Хана». — Дніпро: Акцент ПП, 2021. — 288 с.: іл. — укр.

Подано тези доповідей учасників II Всеукраїнської науково-практичної конференції (з міжнародною участю) «Гуманітарно-педагогічна освіта: здобутки, проблеми, перспективи». Висвітлено теоретичні і практичні надбання сучасної освіти в різних країнах. Розглянуто інноваційні методи навчання, зокрема в період дистанційної освіти в реаліях пандемії COVID-19. З'ясовано виклики інклюзивної освіти. Висвітлено роль розвитку творчих аспектів у становленні особистості, а також накреслено перспективи розвитку загальної середньої, фахової передвищої та вищої освіти.

Шифр НБУВ: BA863139

**6.Ч.351. Медіаосвіта Миколаївщини: із досвіду роботи експериментальних закладів освіти:** [збірник] / упоряд.: М. В. Запороженко; Миколаївський обласний інститут після-

дипломної педагогічної освіти. — Миколаїв: ОІППО, 2022. — 234 с.: іл., табл. — укр.

Описано досвід реалізації програми всеукраїнського експерименту «Стандартизація наскрізної соціально-психологічної моделі масового впровадження медіаосвіти у вітчизняну педагогічну практику» експериментальними закладами освіти Миколаївської області різних типів: дошкільної, загальної середньої, позашкільної, професійної (професійно-технічної), післядипломної педагогічної освіти, закладів освіти інтернатного типу та бібліотек протягом 2017 — 2022 років.

Шифр НБУВ: BC70340

**6.Ч.352. Музей Івана Гончара: становлення, діяльність, розвиток:** бібліогр. покажч. (1945 — 2018) / уклад.: В. Єрьоменко; упоряд.: І. Пошивайло; Київська міська державна адміністрація, Національний центр народної культури «Музей Івана Гончара». — Київ: НЦНК «Музей Івана Гончара», 2019. — 163 с.: фот. — укр.

Покажчик «Музей Івана Гончара: становлення, діяльність, поступ» сформовано з нагоди 25-річчя з часу створення державного музею. Видання охоплює перелік публікацій з 1945 до 2018 рр. Тематично у ньому висвітлено проблеми української культури, народного мистецтва та філософії творчості у баченні І. М. Гончара. Перший розділ «Іван Гончар: друковані праці (1949 — 2011)» розкриває життєвий і творчий шлях фундатора і становлення заснованого ним музею. Другий розділ містить інформацію про «Публікації про життєвий і творчий шлях Івана Гончара (1945 — 2017)». Третій розділ «Музей Івана Гончара: історія становлення» — охоплює публікації за періодами розвитку музею: хатній музей (1964 — 1993); Музей Івана Гончара (1993 — 2000); Український центр народної культури (2000 — 2010); Національний центр народної культури «Музей Івана Гончара» (2010 — 2018). Четвертий розділ присвячено музейним програмам та діяльності закладу — «Культурно-освітні заходи Музею (1995 — 2018)». П'ятий розділ «Видання Музею Івана Гончара (1995 — 2018)» — видавничий діяльності Музею із переліком видань. Шостий розділ «Публікації про видавничу і наукову діяльність Музею (1995 — 2015)» висвітлює наукове осягнення та популяризацію справи Гончара. Покажчик містить тислі вступні тексти до кожного розділу. Деякі статті продубльовано в кількох розділах. Матеріали покажчика згруповано за хронологічним принципом, окрім розділу «Іван Гончар: друковані праці», який подається в алфавітному порядку. До покажчика, який містить понад 2330 бібліографічних одиниць, включено бібліографічні описи альбомів, монографій, збірників наукових праць, довідників, періодичних видань, науково-популярних статей, брошур, каталогів, матеріалів наукових конференцій та інших видань.

Шифр НБУВ: BA863381

**6.Ч.353. Музей як технологія:** монографія / С. Б. Руденко. — Київ: Ліра-К, 2021. — 435 с. — Бібліогр.: с. 396-433. — укр.

Увагу приділено проблемі найбільш ефективного використання музею як соціально-культурного інституту. Зауважено, що сучасна музеологія все більше поринає у схоластику, а розвив її практикою та теорією посилюється. Музеї демонструють цікаву динаміку розвитку. З одного боку, вони видаються застарілими закладами, що займаються неактуальними залишками культурного життя. З іншого, попри швидкі темпи експансії комп'ютерних технологій, музеї посилюють свою соціально-культурну значущість, не залишаючи нікого байдужими. Наголошено, що без надійних теоретичних засад, музейний заклад рухатиметься наосліп, завдаючи на цьому шляху шкоди як собі, так і соціуму. Зауважено, що наукові дослідження інтенсифікують пошуки оптимальних інституційних налаштувань, при цьому значно зменшуючи часові витрати. Зазначено, що автору дослідження вдалося заново зібрати основні концептуальні каркаси музею та з'ясувати їх між собою. В результаті цього, виявилось, що багато стереотипних уявлень про музей не відповідають дійсності. Доведено, що музей не є всього лиш інститутом, що виявляє, зберігає, досліджує та демонструє пам'ятки. Також він не є складом страхового фонду автентичності культури. Акцентовано, що музей може бути корисним для вироблення соціальних технологій, раціоналізації суспільного життя, подолання фейків, симуляцій, поширення науково-критичної методології. В основі музейницької роботи лежить симбіоз науки та мистецтва, якого не вдалося поки досягти в жодній іншій формі.

Шифр НБУВ: BC70408

**6.Ч.354. Музейна педагогіка в науковій освіті:** зб. тез доп. учасників Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 1 — 2 груд.

2022 р.) / ред.: С. О. Довгий, О. М. Топузів, В. А. Бітаєв, М. В. Головка, В. Б. Дунець, В. В. Шепанський, К. Ю. Ладоня; наук. ред.: С. О. Довгий; НАН України, Національна академія педагогічних наук України, Національна академія мистецтв України, «Мала академія наук України», національний центр, Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова. — Київ: Нац. центр «Мала акад. наук України», 2022. — 430 с.: рис., табл. — укр.

Представлено видання з тезами доповідей конференції, яка стала платформою для висвітлення поточної ситуації та труднощів, а також для обговорення конкретних дій для посилення ролі музеїв у науковій освіті, особливо під час кризи. Зазначено, що музеї — це середовище неформального навчання, яке існує для покращення наукових знань і мотивації учнів, а також для оптимізації зв'язків між наукою та повсякденним життям, вони стають все більш важливими в популяризації науки серед усіх учнів. Наголошено, що музеї можуть зміцнювати наукові концепції, розвивати практики, які використовують вчені та інженери, і посилювати повагу до занять наукою.

Шифр НБУВ: BA863152

**6.Ч.355. Проблеми та шляхи реалізації компетентнісного підходу в сучасній освіті:** матеріали II Міжнар. наук.-метод. конф., 20 — 21 трав. 2021 р. / ред.: О. А. Жукова, А. І. Комишан; Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Національна академія педагогічних наук України, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені І. Зязюна, Литовський університет медичних наук. — Харків: Бровін О. В., 2021. — 250 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто виклики української освіти під час пандемії COVID-19. Розкрито роль гуманітарної освіти у формуванні особистості фахівця в сучасному суспільстві. Висвітлено можливості та перспективи онлайн-освіти. Проаналізовано методичні аспекти підготовки майбутніх вчителів до роботи в умовах дистанційного навчання. Увагу приділено визнанню результатів неформальної освіти в закладах вищої освіти України. Розглянуто технологію трансмедіа як засіб розвитку професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. Акцентовано на педагогічних технологіях формування фахової компетентності майбутніх військових пілотів. Запропоновано альтернативні підходи до контролю та оцінювання знань студентів в умовах дистанційного навчання. Розглянуто тайм-менеджмент як педагогічну технологію розвитку часової компетентності майбутніх фахівців. Розглянуто також соціальні мережі як ефективний засіб ІК-підтримки наукових досліджень майбутніх магістрів і докторів філософії освітньої галузі.

Шифр НБУВ: BA862401

**6.Ч.356. Сучасна освіта: методологія, теорія, практика:** матеріали V Всеукр. наук.-практ. конф. (з міжнар. участю), 31 трав. 2022 р., 1 січня 2022 р. / ред.: М. Ц. Стамблер, Р. С. Аронова, А. П. Самодрин, С. В. Саложников, А. О. Теплицька, Г. Г. Колінець, Д. В. Коротенко; Міжнародний гуманітарно-педагогічний інститут, заклад вищої освіти, приватна установа «Бейт-Хана». — Дніпро: Акцент ПП, 2022. — 210 с. — укр.

Подано тези доповідей учасників V Всеукраїнської науково-практичної конференції (з міжнародною участю) «Сучасна освіта: методологія, теорія, практика». Висвітлено психолого-педагогічні аспекти діяльності української системи освіти в умовах воєнного стану, психологічної допомоги дітям під час переживання стресу, інноваційні технології навчання, зокрема технології дистанційної освіти в сучасних реаліях. Розглянуто умови створення освітнього простору інклюзивного навчання. Висвітлено роль розвитку творчих аспектів у становленні особистості, а також накреслено перспективи розвитку загальної середньої, фахової передвипускної та вищої освіти у період соціально-економічної та політичної нестабільності.

Шифр НБУВ: BA863140

Див. також: 6.Ю.457

## Наука. Науково-дослідна робота

**6.Ч.357. Вшанування пам'яті академіка Євгена Лазаренка** / О. Матковський, Є. Сливко; Львівський національний університет імені Івана Франка, Українське мінералогічне товариство, Наукове товариство імені Шевченка. — Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2022. — 185, [2] с.: фот. — Бібліогр.: с. 107-116. — укр.

Стисло охарактеризовано життєвий і творчий шлях, наукову, організаторську й громадську діяльність академіка Євгена Лазаренка, його внесок у розвиток мінералогії та Мінералогічного музею. Висвітлено відомості про презентації книги «Академік Євген Лазаренко», круглі столи, присвячені його пам'яті, урочисті заходи до 100-літнього ювілею вченого та вшанування пам'яті Євгена Лазаренка в українській мінералогічній науці. Зазначено, що двадцять шостого грудня 2022 р. минуло 110 років від дня народження Є. К. Лазаренка — видатного

українського науковця й педагога, доктора геолого-мінералогічних наук, професора, академіка, талановитого організатора науки й освіти, активного громадсько-політичного діяча, заслуженого діяча науки і техніки України, почесного доктора природничих наук Honoris Causa Люблінського університету імені Марії Кюрі-Склодовської (Польща), лауреата Державної премії УРСР у галузі науки і техніки (посмертно), почесного члена НТПШ (посмертно), засновника геологічного факультету у Львівському університеті, Львівського геологічного й Українського мінералогічного товариств, основоположника всесвітньовідомої наукової мінералогічної школи.

Шифр НБУВ: BC70313

**6.Ч.358. Ігор Рафаїлович Юхновський:** біобібліогр. покажч. / І. М. Мриглод, О. Л. Іванків; НАН України, Інститут фізики конденсованих систем. — Львів: Ін-т фізики конденс. систем НАН України, 2020. — 154 с.: фот. — (Бібліографія українських вчених). — укр.

Книгу підготовано до 95-річчя від дня народження видатного українського вченого, фізика-теоретика, знаного фахівця в галузі статистичної фізики, теорії розчинів електролітів, квантової статистичної фізики, теорії фазових переходів і критичних явищ, інших проблем теорії конденсованої речовини, відомого сучасного державного і політичного діяча України, доктора фізико-математичних наук, професора, академіка НАН України І. Р. Юхновського. Відображено основні етапи його життя та наукової діяльності. Бібліографічний покажчик подає у хронологічному порядку від 1952 р. до сьогодні наукові публікації вченого з фізики, економіки, історії, публіцистичних статей, виступів та інтерв'ю на злободенні теми політичного життя України, а також алфавітний покажчик його співавторів.

Шифр НБУВ: BA862671

**6.Ч.359. Інформаційно-комунікаційні технології та сталий розвиток:** колект монографія за матеріалами XXI Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 14 — 16 листоп. 2022 р. / ред.: С. О. Довгий; НАН України, Інститут телекомунікацій і глобального інформаційного простору, Інститут геологічних наук, Державна установа «Науковий гідрофізичний центр Національної академії наук України», Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Національний аерокосмічний університет імені М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», Київський національний університет будівництва і архітектури, Харківський національний університет радіоелектроніки, Національний університет «Києво-Могилянська академія», Вінницький національний технічний університет, Національна академія педагогічних наук України, Національне космічне агентство України, Національний центр «Мала академія наук України», Міжнародний союз електров'язку, University of London (Royal Holloway), Kielce University of Technology (Politechnika Młwiktokrzyska), Opole University of Technology, Università di Roma-2 «Tor Vergata». — Київ: Юстон, 2022. — 247 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто концепцію сталого розвитку як передумову створення системи колективної безпеки. Наведено метод сингулярних інтегральних рівнянь для задач динаміки рідини в області з вільною межею. Досліджено схему симплектичного інтегрування при моделюванні руху дискретних вихорів. Розглянуто квантові обчислення і нові можливості інформаційно-комунікаційних технологій. Запропоновано підхід щодо одержання нечітких логічних правил із набору статистичних даних. Наведено методику оцінки доступності громадського транспорту з використанням ГИС-технологій. Розроблено інформаційні технології моніторингу надзвичайних екологічних ситуацій на основі супутникових даних. Описано особливості задач інтерпретації даних моніторингу стану гребель. Проаналізовано фізичні моделі та гіпотези, покладені в основу процедури відновлення дійсних параметрів поверхні.

Шифр НБУВ: BA862400

**6.Ч.360. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження інновацій та перспективи розвитку науки і техніки у XXI у столітті»**, 25 — 26 листопада 2021 року. Ч. 1. — Рівне, 2021. — 241 с. — укр.

Описано особливості морально-етичного виховання в закладах вищої освіти. Розглянуто окремі питання застосування терміна «компетенція» в адміністративному праві. Розкрито суть категорії «адміністративно-правовий механізм охорони лісового фонду України». Висвітлено проблеми застосування положень кримінального законодавства щодо кримінальних проступків. Наведено методологію у наукових дослідженнях з кримінально-правової та кримінологічної тематики. Розглянуто питання про доцільність застосування судового прецедента як джерела конституційного права в Україні. Акцентовано на новелі застосування статті кримінального кодексу щодо звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим. Розкрито поняття та суть державної таємниці. Розглянуто правову природу спеціальної конфіскації майна у національному законодавстві України. Наведено принципи дисциплінарної відповідальності судді. Розкрито суть терміна «експлуатація» у контексті ст. 150 КК України. Увагу приділено індивідуально-профілактичним заходам запобігання кримінальним правопорушенням

у місцях несвободи. Наведено загальну характеристику і специфіку польської системи цивільного права. Вивітлено актуальні проблеми сучасного екологічного права як сфери наукових досліджень і основи практики природокористування та природоохоронної діяльності.

Шифр НБУВ: В359345/1

**6.Ч.361. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження інновацій та перспективи розвитку науки і техніки у XXI у столітті»**, 25 — 26 листопада 2021 року. Ч. 2. — Рівне, 2021. — 230 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто термінологію англомовного ділового дискурсу. Описано особливості дотримання форми письма під час написання есе. Увагу приділено розвивально-виховному потенціалу проектної методики в практиці старшої школи. Запропоновано прагматичний підхід до вивчення метафори. Визначено перспективи розвитку фізичної культури осіб молодого віку. Досліджено шляхи розвитку психологічної стійкості особистості за допомогою фізичних вправ. Висвітлено проблеми оптимізації спортивної діяльності у спортсменів з вадами слуху. Описано особливості впливу оздоровчого туризму. Розглянуто спортивну підготовку як складову спортивної культури майбутніх фахівців фізичного виховання. Акцентовано на розвитку критичного мислення на заняттях з вивчення англійської мови у ВНЗ. Розглянуто методологічні засади лінгвістичного дослідження мовленнєвого жанру загадки. Висвітлено теоретичні візії філологічного осмислення епістолярного дискурсу. Досліджено проблеми фразеологічних помилок і авторської трансформації фразеологічних одиниць в польській та українській мовах. Увагу приділено питанню підвищення рівня загальної витривалості у студенток спеціальної медичної групи.

Шифр НБУВ: В359345/2

**6.Ч.362. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження інновацій та перспективи розвитку науки і техніки у XXI у столітті»**, 25 — 26 листопада 2021 року. Ч. 3. — Рівне, 2021. — 200 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто оптимізацію маршруту руху безпілотного гідрографічного комплексу при дослідженні рельєфу дна водоєм. Досліджено ефективність методів оптимізації роботи веб-сайтів. Акцентовано на забезпеченні статистично значущих результатів педагогічних вимірювань з використанням комп'ютерних технологій. Висвітлено питання обґрунтування і прогнозування за допомогою методів математичного моделювання розподілу гранулометричного складу під час руйнування твердого середовища зарядами вибухових речовин різної форми перерізу. Розглянуто концептуальні засади та методологію викладання курсу «Статистика туризму». Описано особливості функціонування степових фітоценозів; особливості структурно-функціональної організації антропогенних ландшафтів. Увагу приділено діагностуванню інфекційних захворювань з використанням моноклональних антитіл. Досліджено адсорбційні властивості гуматів та їх використання для усунення дії токсичних агентів. Описано особливості здійснення закордонних туристичних поїздок під час пандемії коронавірусу.

Шифр НБУВ: В359345/3

**6.Ч.363. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження інновацій та перспективи розвитку науки і техніки у XXI у столітті»**, 25 — 26 листопада 2021 року. Ч. IV. — Рівне, 2021. — 250 с.: іл. — укр.

Увагу приділено розвитку української культури в УРСР (1945 — 1991 рр.), розглянуто проблеми і здобутки. Описано особливості функціонування та розкрито історичне значення монастирських бібліотек України. Досліджено історичні корені концепції «Русского мира». Акцентовано на діяльності антирадянських підпільних організацій західноукраїнської студентської молоді у 1944 — 1953 рр. Досліджено розвиток трудових відносин і законодавства про працю в Україні. Розглянуто граматичну та фонетичну компетенції дітей старшого дошкільного віку як чинники їх мовленнєвої компетенції. Запропоновано культурологічний підхід до впровадження елементів STEM-освіти в Новій українській школі. Розкрито суть і зміст дослідної діяльності учнів початкової школи та формування у них дослідницьких умінь. Розглянуто інноваційну діяльність як складову моделі управління закладом вищої освіти. Наведено теоретичні засади формування культури мовлення в учнів початкової школи. Висвітлено актуальність аксіологічної складової професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи. Увагу приділено реалізації принципів інклюзивної освіти в сучасній школі. Проаналізовано феномен творчості та креативності у психологічних теоріях і концепціях.

Шифр НБУВ: В359345/4

**6.Ч.364. Методологія та організація науково-дослідницької діяльності:** [навч. посіб.] / В. З. Маїк, І. І. Конюхова, Р. В. Рибка; Українська академія друкарства. — Львів: Укр. акад. друкарства, 2021. — 235 с.: табл., рис. — Бібліогр.: арк. 229-234. — укр.

Розглянуто теоретичні аспекти методології наукового дослідження. Увагу приділено алгоритмам основних етапів проведення наукового дослідження. Подано опис суб'єктів наукової системи та основи методології наукового дослідження. Проаналізо-

вано логіку процесу емпіричного та теоретичного наукового дослідження, а також методи та моделі дослідження. Описано організацію наукового дослідження. Здійснено класифікацію об'єктів права інтелектуальної власності.

Шифр НБУВ: ВА862192

**6.Ч.365. Основи наукової діяльності:** навч. посіб. з дисципліни: «Основи наук.-дослід. роботи» для студентів спец.: 227 — Фізична терапія, ерготерапія / В. Ф. Гагара; Національний університет «Запорізька політехніка». — Запоріжжя: НУ «Запорізь. політехніка», 2020. — 204 с. — Бібліогр.: с. 203-204. — укр.

Представлено навчальний посібник, який містить відомості про історію розвитку науки, наукові досягнення, методологію виконання наукових досліджень, заохочення наукових працьників та інші питання, які стосуються виконання науково-дослідної роботи. Посібник призначено для студентів спеціальності фізична терапія та ерготерапія для самостійної підготовки до заняття та іспиту з дисципліни «Основи науково-дослідної роботи».

Шифр НБУВ: ВА862645

Див. також: 6.С.2, 6.Ш.397

## Освіта. Педагогічні науки

### Загальна педагогіка

**6.Ч.366. Всеукраїнське науково-педагогічне підвищення кваліфікації «STEM-освіта: науково-практичні аспекти та перспективи розвитку сучасної системи освіти»**, 18 жовтня — 26 листопада 2021 року / Національний авіаційний університет, Мала академія наук України, Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти», Національна академія педагогічних наук України, Інститут педагогіки, Вінницький національний технічний університет, Куявський університет, Громадська організація «Центр україно-європейського наукового співробітництва». — Одеса: Гельветика, 2021. — 314 с. — укр.

Розкрито раціональні риси основних європейських освітніх систем на прикладі Болонської і Person системи при їх використанні в STEM-освіті. Розглянуто ділову гру як технологію STEM-освіти. Показано можливості використання елементів STEM-технологій в освітньому процесі при підготовці фахівців з автоматизації та комп'ютерно-інтегрованих технологій. Увагу приділено впровадженню моделей STEM-освіти в навчальний процес фінансово-економічних спеціальностей, застосуванню технології Screen Capture у STREAM освіті. Висвітлено роль STEM-технологій у формуванні інтегральної компетентності майбутніх офіцерів. Вивчено досвід впровадження STEM/STEAM-освіти в Німеччині.

Шифр НБУВ: ВА862347

**6.Ч.367. Інноваційні освітні технології: світовий вітчизняний досвід вивчення в системі неперервної освіти:** колект. монографія / відп. ред.: Л. В. Барановська, Л. І. Морська; ред.: Е. В. Лузік, В. А. Семченко, В. О. Рахманов, О. М. Семенов, В. І. Ковальчук, Т. С. Плачинда, Є. Харадзе, Т. Фудерер, Д. Лутць; Національний авіаційний університет, Жешувський університет, Краківський педагогічний університет, Загребський університет, Тбіліський державний університет імені Іване Джавахішвілі, Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка, Національний університет оборони України імені Івана Черняховського, Житомирський державний університет імені Івана Франка, Львівська академія Національного авіаційного університету, Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, Національний університет «Львівська політехніка», Сумський державний педагогічний інститут імені А. С. Макаренка, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут», Білоцерківський національний аграрний університет, Українська інженерно-педагогічна академія, Комуніальний заклад вищої освіти «Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені Михайла Грушевського». — Київ: Білоцерківквдур, 2022. — 340 с.: рис., табл. — укр.

Запропоновано матеріали, які висвітлюють досвід вітчизняних і закордонних учених з використання інноваційних освітніх технологій у системі неперервної освіти. Обґрунтовано історичні, теоретичні та методичні засади запровадження інновацій у підготовці фахівців різних освітніх рівнів. Приділено увагу аналізу, уточненню дефініцій ключових понять із зазначеної проблеми, введено нових інноваційно-освітніх, інноваційно-технологічних термінів до наукового обігу. Запропоновано досвід використання інноваційних освітніх технологій у професійній підготовці майбутніх педагогів, фахівців цивільної авіації, військових льотчиків, інженерів, працівників соціальної сфери. Наведено наукові положення, практичні та методичні рекомендації учених стосовно розвитку критичного мислення здобувачів

вищої освіти, формування в них цифрової компетентності, академічної та мовленнєвої культури дослідника, фахівця; створення індивідуальної освітньої траєкторії в умовах освітньо-інформаційного середовища закладу вищої освіти.

Шифр НБУВ: СО38769

Історія освіти та педагогічної думки в країнах Європи

### Історія освіти та педагогічної думки в Україні

**6.Ч.368. Архипова Світлана Петрівна:** біобібліогр. покажчик / ред.: Г. М. Голиш; уклад.: Н. В. Байдюк, О. З. Силка, В. О. Огнев'юк; Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького. — Черкаси: Гордієнко Є. І., 2020. — 94 с. — (Серія: Бібліографія вчених України; вип. 15). — укр.

Покажчик приурочено до 65-річчя від дня народження знаної вченої. У покажчику із серії «Бібліографія вчених України» представлено відомості про життя та науково-педагогічну діяльність відомої української вченої-педагога, доктора педагогічних наук, професорки кафедри соціальної роботи та соціальної педагогіки Черкаського національного університету ім. Богдана Хмельницького. Подано вичерпний перелік її наукових праць та відомості, пов'язані з її науково-організаторською діяльністю. Відображено життєвий шлях і творчий доробок ученої у галузі педагогіки та соціальної роботи. Джерельною базою для створення біобібліографічного покажчика стала література, наявна у фондах наукових бібліотек України та особистому архіву ювіляра.

Шифр НБУВ: ВА863429

**6.Ч.369. Освітняи Одещини і педагогічні з'їзди** / Л. І. Фурсенко; Одеська облдержадміністрація, Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради. — Одеса: Екологія, 2022. — 173, [25] с.: іл., фот. — укр.

На основі архівних матеріалів систематизовано дані про участь педагогічних працівників Одещини в роботі освітніх з'їздів. Висвітлено деякі питання з історії виникнення та розвитку педагогічних з'їздів. Наведено дані про окремі педагогічні з'їзди, що проходили в південному регіоні Російської імперії кінця XIX — початку XX ст., та участь у роботі з'їздів освітян Одещини за радянських часів і незалежності України.

Шифр НБУВ: СО38753

Див. також: 6.У.85

Шкільна педагогіка

(теорія освіти, навчання та виховання)

### Дидактика

**6.Ч.370. Методика електронного навчання в початковій школі:** навч. посіб. / О. Будник; Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Центр інноваційних освітніх технологій «PNU EcoSystem». — Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2021. — 199 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 159-163. — укр.

Висвітлено питання використання інноваційних методик електронного навчання у професійній діяльності. Подано зміст і структуру курсу «Методика електронного навчання в початковій школі». Запропоновано методичний матеріал для проведення лекцій і семінарських занять, критерії та форми оцінювання результатів навчання майбутніх педагогів. Охарактеризовано цифрові інструменти та інноваційні технології навчання. Значну увагу приділено оновленню змісту STEAM-освіти, підвищенню якості надання освітніх послуг, розвитку цифрової компетентності учителів початкової школи для роботи в умовах дистанційного та змішаного навчання. Розкрито особливості електронного навчання предметів STEAM учнів з особливостями психофізичного розвитку.

Шифр НБУВ: ВС70470

**6.Ч.371. Методика навчання технологічної освітньої галузі в початковій школі:** навч.-метод. посіб. / О. В. Маковійчук, А. В. Шульга; Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. — Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича: Рута, 2022. — 163 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 122-125. — укр.

Висвітлено питання технологічної освіти молодших школярів та формування їх ключових та проектно-технологічної компетентностей. Розкрито теоретико-дидактичні основи методики навчання технологічної освітньої галузі у початковій школі. Висвітлено методи, прийоми та форми навчання на уроках дизайну і технологій. Запропоновано методичні підходи до моделювання уроків дизайну і технологій, а також організації позаурочної предметно-перетворювальної діяльності в початковій школі.

Шифр НБУВ: ВА862527

**6.Ч.372. Пізнавати і розвивати обдарованість:** монографія / Н. М. Лавриченко; Глухівський національний педагогічний

університет імені Олександра Довженка. — Київ: Фенікс, 2021. — 351 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 316-351. — укр.

Проаналізовано теоретичні й прикладні проблеми психологічного й педагогічного сприяння розвитку обдарованих дітей та молоді. Узагальнено знання в галузі обдарованості, нагромаджені вченими різних поколінь і різного фаху. Розкрито природу і суть обдарованості як об'єкта дослідження в сукупності головних передумов, проявів, характеристик, а також визначальних обставин, чинників і каталізаторів розвитку. У контексті ціложиттєвої перспективи розвитку обдарованих індивідів особливу увагу приділено дошкільному й шкільному етапам, коли закладається базис для реалізації здібностей, обдарованостей і талантів. Розглянуто роль сім'ї, освітніх інституцій, соціального й культурного середовища у розвитку обдарованої особистості.

Шифр НБУВ: ВА862779

**6.Ч.373. Розвиток інформаційно-цифрової компетентності учнів в умовах НУШ: теоретико-практичні аспекти професійної підготовки вчителя:** монографія / І. В. Шищенко; Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка. — Суми: Цьома С. П., 2023. — 309 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 279-309. — укр.

Увагу приділено проблемі підготовки майбутніх бакалаврів середньої освіти до розвитку в умовах Нової української школи (НУШ) інформаційно-цифрової компетентності учнів. Розглянуто теоретичні та практичні засади формування готовності майбутнього вчителя до розвитку в умовах НУШ інформаційно-цифрової компетентності учнів за умов цифрової трансформації вищої освіти. Досліджено вплив цифровізації на професійну підготовку майбутніх бакалаврів середньої освіти. Висвітлено питання інформаційно-цифрової компетентності учнів НУШ.

Шифр НБУВ: ВА862924

### Спеціальні школи. Дефектологія

Логопедія

(виховання та навчання дітей з вадою мови і голосу)

**6.Ч.374. Логопедія з методикою викладання:** навч.-метод. посіб. **Розділ 1. Теоретико-методологічні засади та предметна область викладання курсу «Логопедія» студентам спеціальної освіти 016.01 Логопедія (для дистанційної та змішаної форми навчання)** / Н. В. Савінова, М. І. Берегова; Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського. — Одеса, 2021. — 203 с.: іл. — Бібліогр.: с. 201-203. — укр.

Розглянуто загальні питання логопедії. Висвітлено теоретичні та методичні основи логопедії. Увагу приділено інтерактивним технологіям розвитку дітей із ФФНМ. Акцентовано також на порушенні вимови звуків та їх корекції, засобах діагностики у мовах дистанційного навчання.

Шифр НБУВ: В359593/1

### Професійна і спеціальна освіта

Вища освіта

**6.Ч.375. Ботанический сад Одесского национального университета имени И. И. Мечникова (1867 — 2017): Экспозиционный участок «Сад цветов»:** ил. атлас к монографии / Н. Г. Возианова, Т. В. Крицкая, А. В. Павлова, Л. В. Левчук; Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова. — Одесса: Астропринт, 2021. — 73, [1] с.: цв. фот. — Бібліогр.: с. [74]. — рус.

Охарактеризовано широкий асортимент рослин, які раніше не використовувалися в озелененні Одеського регіону. Описано групи хвойних, листяних порід і ґрунтопокровних рослин. Увагу приділено рослинам, які протягом 20-ти років вивчалися співробітниками ботанічного саду і тепер можуть бути рекомендовані для озеленення такого складного кліматичного регіону як Одеська обл.

Шифр НБУВ: СО38760

**6.Ч.376. Інтеграція освіти та науки в Україні на базі моделі університету майбутнього:** монографія / М. О. Кизим, В. Є. Хаустова, О. І. Решетняк, В. М. Остапенко, Н. Л. Луценко, М. М. Хаустов, Д. В. Бондаренко; ред.: В. Є. Хаустова. — Харків: Лібуркіна Л. М., 2021. — 423 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 319-362. — укр.

Роботу присвячено розробці теоретико-методичного забезпечення інтеграції освіти та науки на базі університетів майбутнього як ключової опори соціально-економічного розвитку України. Виявлено проблеми в освітній та науковій діяльності в Україні; запропоновано науково-методичний підхід до оцінки впливу освіти та науки на соціально-економічний розвиток країни; розроблено теоретико-методичний підхід до інтегральної оцінки

освітньої, наукової та науково-технічної й інноваційної діяльності та дослідження їх впливу на економічний розвиток країни. Запропоновано організаційно-економічний механізм інтеграції освіти, науки та бізнесу на базі університетів майбутнього.

*Шифр НБУВ: ВА862885*

**6.Ч.377. Матеріали II Міжнародної науково-методичної конференції «Вища освіта за новими стандартами: виклики у контексті діджиталізації та інтеграції в міжнародний освітній простір», 23 березня 2023 р.:** [збірник] / ред.: В. Богомолів, А. Батракова, І. Шевченко, О. Криворучко, І. Федотова, О. Дмитрієва, Т. Ковальова, О. Ложачевська, О. Дикань, М. Мамедов, С. Дімітракієва, Т. Водолажська; Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти», Харківський національний автомобільно-дорожній університет, Азербайджанський архітектурно-будівельний університет, Казахський автомобільно-дорожній інститут імені Л. Б. Гончарова, Технічний університет, Український державний університет залізничного транспорту, Національний транспортний університет. — Харків: Панов А. М., 2023. — 344 с. — укр.

Висвітлено актуальні проблеми трансформації освітнього простору з урахуванням його діджиталізації. Розглянуто цифровізацію як перспективу інтеграції системи вищої освіти України до Європейського освітнього простору. Проаналізовано переваги та недоліки дистанційної освіти в сучасних умовах. Охарактеризовано цифрові комунікації викладачів і студентів в навчальному процесі в умовах війни. Висвітлено особливості організації електронних курсів-ресурсів на освітній платформі «MOODLE». Розкрито проблеми створення та використання навчальних відео в учбовому процесі. Увагу приділено особливостям викладання технічних дисциплін в умовах діджиталізації та дистанційного навчання. Охарактеризовано види та напрями формування професійних компетентностей майбутніх фахівців з економіки. Проаналізовано міжнародний досвід використання дуальних форм навчання. Розглянуто питання застосування технології тайм-менеджменту для оптимізації самостійної роботи здобувачів вищої освіти.

*Шифр НБУВ: ВА863144*

**6.Ч.378. Методика викладання у вищій школі:** навч. посіб. для аспірантів, викл. та здобувачів вищ. освіти / М. В. Руденко, Ю. С. Красильник, Г. Л. Корчова; Київський національний університет будівництва і архітектури. — Київ: КНУБА, 2022. — 295 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто теоретичні аспекти процесу викладання у вищій школі. Визначено методичні основи, особливості та рекомендації з підготовки та проведення лекційних, семінарських, практичних і лабораторних занять, самостійної підготовки та консультування в умовах закладу вищої освіти. Виокремлено специфіку ефективної реалізації діагностичних і виховних аспектів викладацької діяльності, принципів дотримання академічної доброчесності.

*Шифр НБУВ: ВА862863*

**6.Ч.379. Психолого-педагогічна діагностика якості освіти у педагогічних закладах вищої освіти:** практич.-метод. посіб. **Ч. 5. Діагностика якості професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи** / Г. Ф. Пономарьова, А. А. Харківська, Л. О. Петриченко, І. О. Степанець, І. П. Ренко, О. О. Бабакіна, Ю. О. Блудова; «Харківська гуманітарно-педагогічна академія», Харківська обласна рада. — Б. м., 2019. — 405 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 376-385. — укр.

Систематизовано авторські методики, тестові завдання, які використовуються для визначення сформованості загальнопедагогічних компетенцій, фахових компетенцій майбутніх учителів початкової школи відповідно до Концепції Нової української школи. Наведено приклади організації та проведення тренінгових занять як одного із засобів розвитку професійних компетенцій педагогів. Зазначено, що специфіка підготовки педагогів нової формації сьогодні диктується потребою в кардинальних змінах існуючої системи освіти, а задача педагогічної діяльності в освітньому процесі полягає у створенні умов для гармонійного розвитку особистості, в підготовці молодого покоління до праці й інших форм участі в житті суспільства. Представлено результати власних наукових досліджень із питань діагностики внутрішнього забезпечення якості освіти майбутніх учителів початкової школи. Адагтовано репрезентовану інформацію для студентів і викладачів педагогічних закладів вищої освіти. Висвітлено широке коло питань освітньої галузі, включаючи базові аспекти процесу педагогічного діагностування, а саме: визначення рівня якості знань з розділу «Загальні основи педагогіки», «Теорія виховання», «Дидактика», «Школознавство», діагностика якості знань з методик вивчення освітніх галузей «Мова й література», «Мистецтво», «Математика», технологічна освітня галузь, фізкультурна освітня галузь в початковій школі.

*Шифр НБУВ: В359236/5*

**6.Ч.380. Теоретичні і методичні засади проектування веб-базованого освітнього середовища університету:** монографія / Ю. Л. Романишин; Національна академія педагогічних наук України, Інститут цифровізації освіти. — Івано-Франківськ: НАІР, 2022. — 505 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 399-442. — укр.

Розглянуто основні питання створення та розвитку веб-базованих освітніх середовищ університетів із функціями знання-орі-

єнтованого інформаційного обміну засобами новітніх комунікаційних інструментів соціального програмного забезпечення. Запропоновано модель веб-базованого освітнього середовища університету, яка поєднує асинхронні інструменти соціального програмного забезпечення з комунікацією на відповідних форумах і субфорумах в асинхронному режимі та синхронні інструменти, що передбачають особистісну комунікацію у реальному часі.

*Шифр НБУВ: ВА863095*

*Див. також: 6.Ю.456*

## Фізична культура та спорт

**6.Ч.381. Основи гірського спорту:** навч. посіб. / Ю. В. Щербина. — Вид. 2-ге, випр. і допов. — Київ: 7БЦ, 2022. — 347 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 238-248. — укр.

Висвітлено аспекти історії розвитку гірського спорту від стародавньої Греції і середньовічного Китаю до сучасного періоду. Надано загальну характеристику спортивної підготовки і техніки виконання класичних і допоміжних вправ з гірськими. Висвітлено питання організації роботи спортивних клубів і секцій на етапах початкової, попередньої та спеціалізованої базової підготовки, а також на етапі підготовки до вищих спортивних досягнень. Розглянуто питання організації змагань та класифікації елементів жонглювання гірськими. Надано відомості про перших майстрів гірського спорту, організаторів і тренерів, а також результати історичних досліджень щодо виникнення і використання гір для розвитку фізичних якостей у різних країнах.

*Шифр НБУВ: ВА862179*

**6.Ч.382. Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення:** зб. матеріалів XIII Міжнар. наук.-практ. конф., 7 — 8 жовт. 2022 р., м. Львів / ред.: Є. Лупиніс, О. Громик; Львівська облдержадміністрація, Львівський державний університет фізичної культури імені І. Боберського. — Львів: ЛДУФК ім. І. Боберського, 2022. — 287 с.: рис., табл. — укр.

Подано статті, що стосуються фізкультурно-оздоровчої діяльності різних груп населення, стану і перспектив розвитку оздоровчого фітнесу, аспектів туристичної діяльності, підготовки кадрів для проведення рекреаційно-оздоровчої і туристичної діяльності, оздоровчого фітнесу. Конференцію присвячено 75 річчю Львівського державного університету фізичної культури імені І. Боберського та 25 річчю кафедри фітнесу та рекреації. Розглянуто питання фізкультурно-оздоровчої діяльності різних груп населення. Зазначено програми оздоровчо-рекреаційної рухової активності у профілактиці ризику розвитку серцево-судинних захворювань чоловіків зрілого віку. Зазначено особливості фізичного та психологічного станів внутрішньо переміщених осіб. Наведено сучасні тенденції розвитку фізичного виховання дітей у системі освіти скандинавських країн. Визначено стан залучення населення львівщини до фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності. Розглянуто досвід Великої Британії у розвитку рухової активності студентів засобами спортивних ігор. Охарактеризовано динаміку показників фізичної підготовленості населення України. Розглянуто питання забезпечення оздоровчорухової активності дітей у дитячо-юнацькій спортивній школі.

*Шифр НБУВ: ВА862548*

**6.Ч.383. Футбол:** підруч. для студентів ВНЗ / В. В. Солонько, Г. А. Лісенчук, О. В. Солонько. — 3-тє вид., перероб. і допов. — Київ: НУФВСУ: Олімпійська література, 2021. — 302, [1] с.: іл., рис. — Бібліогр.: с. 296-298. — укр.

Зазначено, що на сучасному етапі розвитку футболу в Україні гостро постала проблема підготовки висококваліфікованих тренерських кадрів, у зв'язку з цим розроблено і затверджено комплексні програми розвитку футболу в Україні, чинність яких поновлюється через кожні п'ять років, що надає можливість суттєво розширювати інтеграцію і підвищує авторитет нашої держави у Європейському та світовому спортивному співтоваристві. Представлено підручник, в якому з використанням новітніх науково-практичних досягнень подано історичні відомості про витоки та етапи розвитку футболу, викладено основи техніки і тактики гри у футбол, наведено докладну методику навчання й тренування футболістів різних вікових категорій і рівня підготовленості, а також всеосяжний комплекс практичних вправ.

*Шифр НБУВ: ВС70307*

## Туризм. Альпінізм

**6.Ч.384. Історія туризму:** навч. посіб. / О. Заячук, С. Брик; Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. — Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича, 2022. — 199 с. — укр.

Розглянуто основні віхи історії туризму з найдавніших часів до наших днів. Проаналізовано передумови розвитку туризму, особливості становлення сфери гостинності у різні періоди та на

різних історичних етапах. Значну увагу приділено появі туризму та розбудові туристичної інфраструктури в Україні. Виявлено сучасні проблеми та перспективи світового туризму в XXI ст. через призму інтеграційних процесів та зростаючого впливу глобалізації.

Шифр НБУВ: ВА862781

**6.Ч.385. Мандруємо Україною зі смаком:** турист. путівник / Ю. М. Колодич, І. М. Макачук, А. С. Сухецька, К. В. Шевчук, Р. Ю. Федорчук. — Київ: Патерик, 2023. — 191 с.: фот. — укр.

Запропоновано інформацію про найпривабливіші відомі й маловідомі туристичні ресурси України, подано гармонійне поєднання описів об'єктів туристичної зацікавленості та рецептів страв традиційної української кухні.

Шифр НБУВ: ВА862569

**6.Ч.386. Організація спортивно-оздоровчого туризму:** навч.-метод. посіб. / уклад.: І. Васкан, А. Медвідь; Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. — Чернівці: Чернівецьк. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича: Рута, 2023. — 163 с.: іл. — Бібліогр.: с. 160-162. — укр.

Висвітлено теоретичні та практичні основи спортивного туризму, організаційно-управлінську структуру, завдання, засоби, методи тощо. Подано правила організації та проведення туристичних спортивних походів, загальні положення щодо організації спортивно-оздоровчого туризму, формування туристських груп та керівні посади. Описано спеціальне спорядження та вузли для спортивного туризму, організацію та методику проведення туристських зльотів і змагань. Подано відомості про охорону здоров'я, практичні ситуації в туристських походах і їх подолання, організацію бівачу та фізичну підготовку туриста.

Шифр НБУВ: ВА862782

Див. також: **6.Щ.430**

## Друк

**6.Ч.387. Навчально-методичний посібник з дисципліни «Газетно-журнальне виробництво» для студентів II курсу спеціальності 061 «Журналістика»:** навч. посіб. / К. В. Єськова; Національний університет «Запорізька політехніка». — Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2020. — 168 с. — Бібліогр.: с. 141-143. — укр.

Висвітлено теми, що стосуються: сучасних тенденцій розвитку газетно-журнального виробництва, типологічних ознак газет і журналів, основ підготовки журналістських матеріалів різних жанрів для публікації у друкованих та Інтернет ЗМІ, для всебічного ознайомлення студентів зі специфікою друкованих ЗМІ. Вміщено змістові модулі: специфіка діяльності в галузі сучасної газетної журналістики; особливості створення газетно-журнального видання. Розглянуто практичну діяльність редакції друкованого періодичного видання, його структуру, ознайомлено з основними способами й формами газетного виробництва, із основними принципами й законами діяльності репортерсько-інформаційних служб сучасних редакцій газет. Зазначено, що основне завдання полягає у виявленні системи зв'язків ЗМІ в цілому і обґрунтуванні своєрідної природи газетної репортерської роботи як найдавнішого виду журналістської діяльності. Спрямовано на вироблення у студентів практичних навичок для самостійної роботи в редакції газети та підготовці творів газетних жанрів: здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність формувати інформаційний контент; здатність створювати медіапродукт; здатність організовувати й контролювати командну професійну діяльність. Викладено засоби визна-

чення рівня підготовки студентів: тести, виконання творчих завдань, проведення індивідуального та фронтального усного опитування, реферування літератури, актуальних публікацій з газетно-журнального виробництва.

Шифр НБУВ: ВА861642

**6.Ч.388. Неформальна преса Придніпров'я у фондах Дніпропетровського національного історичного музею ім. Д. І. Яворницького (на прикладі газети «Слово» й альманаху «Пороги»):** комент. кат. / ред.: І. С. Голуб; упоряд.: С. М. Мартинова; Дніпропетровська облдержадміністрація, Дніпропетровський національний історичний музей імені Д. І. Яворницького, Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія. — Дніпро: ДОУНБ, 2021. — 53 с.: іл. — укр.

Видання являє собою коментований каталог номерів неформальної преси, які видавали наприкінці 1980 — на початку 1990-х рр. у Дніпропетровську українські національні рухи й об'єднання, а саме — рукописної газети «Слово» й альманаху «Пороги». Каталог доповнюється розлогою аналітичною статтею ст. наук. співробітника ДНІМ ім. Д. І. Яворницького, С. М. Мартинової, бібліографією публікацій, присвячених невідцензурній пресі та унікальними світлинами. Переважну більшість джерел із розділу «Бібліографія» можна одержати в ДОУНБ. Електронна версія видання розташована на сайті ДОУНБ: <http://www.libr.dp.ua>

Шифр НБУВ: ВА865828

**6.Ч.389. Талант, офіруваний Україні. Любомир Рихтицький у дослідженнях і публіцистиці** / упоряд.: О. Німилевич, Р. Пастух. — Дрогобич: Посвіт, 2021. — 271 с.: іл. — укр.

Видання присвячено світлій пам'яті письменника, художника, редактора, журналіста, публіциста, видавця, кіносценариста, кіноактора Любомира Рихтицького (21.04.1921 — 16.07.1983), уродженця Дрогобича, який залишив чималу творчу спадщину, сьогодні ще маловідому в Україні, але добре знану в українській діаспорі. Ювілейне видання ввібрало дослідження життєпису і мистецької спадщини Л. Рихтицького, його видавничої праці і зусиль над випусками Підпільної Пошти У країни, творцем і натхненником якої був митець, а також рецензій на його літературні твори. Тринадцять його науково-публіцистичних статей, віршів, як і усі інші матеріали висвітлюють патріотичну настроєність автора і його любов до України, широку обізнаність, осмислення, передбачення і відтворення цілісної картини історичної й політичної дійсності.

Шифр НБУВ: ВА862176

## Архівна справа. Архівознавство

**6.Ч.390. Державний архів Київської області:** анотов. реєстр описів. **Т. 1. Фонди дорадянського періоду** / голов. ред.: С. Каменева; ред.: Г. Бойко, О. Беляя, А. Грищенко; авт.-упоряд.: С. Каменева, Г. Бойко; Державна архівна служба України, Державний архів Київської області. — Б. м., 2021. — 574 с. — укр.

Запропоновано видання, що входить до серії «Анотовані реєстри описів фондів» галузевої програми «Архівні зібрання України», в яке включено інформацію щодо складу та змісту документів фондів дорадянського періоду Державного архіву Київської обл. Включено у довідник характеристики фондів установ, що діяли на території Київської губернії та сучасної Київської обл., а також інформацію про передані, об'єднані та приєднані фонди. Складено до Анотованого реєстру сучасний довідковий апарат.

Шифр НБУВ: В359378/1

**6.Ш.391. Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції студентів і молодих вчених «Молодь України в контексті міжкультурної комунікації», 19 травня 2022 р. / Університет імені Альфреда Нобеля. — Дніпро: Ун-т ім. Альфреда Нобеля, 2022. — 183 с. — укр.**

Розглянуто актуальні питання перекладу та методики навчання іноземної мови та сучасних досліджень зарубіжної літератури. Увагу приділено культурним і соціально-політичним проблемам суспільства. Розглянуто принципи реалізму в романі «Гордість та упередження», «американську мрію» у романі «Великий Гетсбі». Проаналізовано романтичне та реалістичне у романі Шарлотти Бронте «Джейн Ейр». Охарактеризовано жіночі образи у творі Жана Батиста Мольєра «Тартюф». Наведено результати дослідження життя Пі Яна Мартеда. Подано інформацію про релігійний синкретизм у сучасній КНР.

*Шифр НБУВ: ВА862431*

**6.Ш.392. Праці у 5 томах. Т. 3. Філологічні праці. Спогади. Поезія. Персько-таджицька література / Г. Халимоненко. — Київ, 2023. — 530 с.: світлин. — укр.**

Висвітлено творчість найяскравіших представників перської літератури доби середньовіччя — Рудакі, Фірдоусі, Унсурі, Фарругі, Сана-і, Агтара, Хаяма, Румі, Нізамі, Сааді, Гафіза, Джамі, а також запропоновано стислий курс з основ теорії літератури мусульманського Сходу: композиційні форми, систему жанрів, метрику, риму, символіку, основні мотиви, теми й персонажі лірики цієї доби.

*Шифр НБУВ: В358355/3*

**6.Ш.393. Українські подорожі: західноукраїнська мемуаристика перших десятиріч XX століття. Олена Кисілевська «Швайцарія» / М. Р. Федунь; Прикарпатський державний університет імені Василя Стефаника, Івано-Франківський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти. — Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2022. — 219 с.: фот., табл. — Бібліогр.: с. 184. — укр.**

Друга книга серії «Українські подорожі: західноукраїнська мемуаристика перших десятиріч XX століття» присвячена жіночому подорожному дискурсу. Зроблено акцент на особливостях жіночого подорожного письменства загалом, подано біографічні відомості про О. Кисілевську, запропоновано її тревелог «Швайцарія», проаналізовано характерні риси творчої манери цієї мисткині зокрема. Увагу приділено науковій розвідці стали філософські осяги життя, «карпатські паралелі», унікальні словесні пейзажі та інші характерні ознаки доробку нашої письменниці.

*Шифр НБУВ: ВА862584*

**Див. також: 6.Х.238, 6.Ч.389**

## Окремі філології

**6.Ш.394. Доля поляків і доля вітчизни: погляд крізь століття — II: зб. наук. праць Міжнар. міждисциплінар. наук.-практ. конф., 26 листопада 2020 р. / ред.: А. Загітко, Г. Ситар, Ж. Краснобаєва-Чорна, О. Гаврилюк, А. Глушковецький, А. Філінюк, О. Комарніцький, А. Майкевіч, С. Дорота; НАН України, Донецький національний університет імені Василя Стуса, Гуманістично-природничий університет імені Яна Длугоша в Ченстохові, Громадська організація «Конфедерація поляків Поділля — XXI століття», Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, Вінницька обласна універсальна наукова бібліотека імені К. А. Тимірязєва. — Вінниця: Твори, 2020. — 261 с.: іл., мал. — укр.**

Висвітлено історію створення та формування родових книгозбірень польських аристократів Грохольських, які мешкали в XIX — XX ст. в подільських маєтках на П'ятничанах і в Стрижівці. Досліджено склад і зміст бібліотек, подано стислі відомості про окремі видання, що є книжковими пам'ятками польської культури, та біографічні відомості про власників. Розглянуто мовні психотипи поляків у подільському мовносоціумному просторі, увагу приділено тенденціям еволюції. Проаналізовано дипломатичну діяльність української делегації на Паризькій мирній конференції 1919 — 1920 рр. На основі викладених фактів введено думку про те, що за результатами тривалих переговорів молодій українській державі «не знайшлося місця» на новій політичній карті Європи і питання майбутнього Східної Галичини було вирішено на користь Польщі. Розглянуто причини, напрями та результати співпраці регіональної влади та міс-

цевого самоврядування Вінницької обл. з польськими колегами протягом першого десятиріччя XXI ст. Висвітлено найвизначніші міжрегіональні угоди та успішні досягнення. Продемонстровано, яким чином було переформовано співпрацю регіонів після адміністративної реформи у Польщі та приєднання країни до Шенгенської зони. Визначено, що проведена на початку століття робота забезпечила сучасний рівень економічного, культурного обміну, в тому числі можливості представників Польщі впливати на відродження пам'яті про історію польської спільноти на Поділлі.

*Шифр НБУВ: ВА863655*

## Мовознавство

**6.Ш.395. Проблеми лінгвістики і літературознавства в синхронії та діячності: Колект. монографія / І. В. Анікіна, Л. Р. Лукіна, Г. В. Осіпчук, Т. М. Пилипенко, Л. Б. Поліщук, Ю. О. Ревук, В. В. Черевченко, О. М. Черевченко; ред.: Г. В. Осіпчук; Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини. — Умань: Сочінський М. М., 2023. — 215 с. — укр.**

Представлено міждисциплінарну колективну монографію, в якій узагальнено результати досліджень учасників кафедральної теми, здобутки наукової діяльності викладацького колективу за напрямками: концептуальна лінгвістика, літературознавство: розвиток і сучасність, література народів світу та лексичний склад польської мови. Наведено результати теоретичного й емпіричного вивчення проблеми індивідуального стилю письменника та його трактування через призму найновіших лінгвістичних і літературознавчих знань, сучасних теоретико-методологічних підходів, які наразі сформувалися в науці. Зазначено, що колективна монографія чітко структурована, має в складі шість розділів та охоплює такі напрями, як концептуальна лінгвістика, традиційні і сучасні дослідження в літературознавстві, особливості перекладу англійської літератури та вивчення лексичного складу сучасної польської мови. Запропоновано широкий спектр теоретичних основ новітніх напрямів у мовознавчій та літературознавчій науці.

*Шифр НБУВ: ВА862901*

**6.Ш.396. Сучасні лінгвістичні дослідження: хрестоматія / Р. В. Васько, О. Р. Валігура, Л. С. Козуб. — Тернопіль: Вектор, 2017. — 519 с.: рис., табл. — укр.**

Розглянуто лінгвоестеміологічну специфіку наукових досліджень з порівняльно-історичного і типологічного мовознавства. Наведено сучасні лінгвістичні теорії. Увагу приділено діячності вектору дослідження структури свідомості і мислення. Проаналізовано дискурсивну когерентність та взаємодію наукового дискурсу з іншими в контексті постпостмодерну. Висвітлено діапазон досліджень прикладної лінгвістики на початку XXI ст. Визначено юридичну лінгвістику як міжгалузеву прикладну науку. Висвітлено перспективи дослідження новинного Інтернет-дискурсу у зіставній медіа лінгвістиці. Обґрунтовано когнітивні моделі породження інтерферованого мовлення.

*Шифр НБУВ: СО38728*

**6.Ш.397. Сучасні науково-технічні дослідження у контексті мовного простору: матеріали I Всеукр. наук.-практ. конф. молод. науковців та студентів, Дніпро, 12 трав. 2022 р. / ред.: Попова І. С., Гурко О. В., Алісенко О. М., Гончарова Ю. С., Знанецька О. М., Цвєтаєва О. В., Осадча О. В., Каліберда Н. В., Мудренко Г. А.; Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара. — Дніпро: Герда, 2022. — 302 с.: іл. — укр.**

Надруковано наукові праці англійською мовою з природничих, гуманітарних, соціально-економічних, інженерно-технічних аспектів та новітніх інформаційних технологій. Описано та досліджено новітні студювання у сфері природничих наук. Піднято та вирішено багато актуальних проблем соціально-гуманітарних наук. Висвітлено сучасні дослідження у сфері соціально-економічних наук та інформаційних технологій. Виокремлено особливості та причини інфляційних процесів в Україні та їх соціально-економічні наслідки. Охарактеризовано економічні студії. Розглянуто актуальну проблематику інженерно-технічних наук та новітніх інформаційних технологій. Окреслено загальні технології харчових виробництв. Увагу приділено особливостям

використання GPS на транспорті та інтелектуальним технологіям управління транспортними процесами.

Шифр НБУВ: ВА862625

Див. також: 6.С.19, 6.Ф.231, 6.Ц.327

## Мови світу

**6.Ш.398. Китайська мова для студентів університету:** навч. посіб. / О. В. Яструбська, Ван Чжунцзюнь; Національний університет «Львівська політехніка». — Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2022. — 175 с.: іл. — Бібліогр.: с. 134. — укр.

Зазначено, що посібник складається із п'ятнадцяти розділів, що охоплюють навчальний матеріал, необхідний для складання сертифікаційного тесту HSK 1. Матеріал посібника відповідає типовій програмі підготовки, яку затвердили Інститут Конфуція та Центр з міжнародного тестування (СТІ). Наведено необхідну лексику та синтаксичні конструкції, які забезпечують розуміння китайської мови на початковому рівні. Подано інформацію про правила китайської фонетичної транскрипції, основні графічні елементи китайського ієрогліфа, особливості позначення тону та скорочення.

Шифр НБУВ: СО38751

Див. також: 6.Ф.230

Викладання та методика вивчення іноземних мов

**6.Ш.399. Проблеми і перспективи мовної підготовки іноземних студентів:** зб. наук. ст. за матеріалами XVII Міжнар. наук.-практ. конф. 20 — 21 жовт. 2022 р. / Харківський національний автомобільно-дорожній університет, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Казахський національний університет імені Аль-Фарабі, University-Commerce Texas A&M, Університет імені Сунь Ят-Сена, Бельський державний університет імені Алеко Руссо. — Харків: Вид-во Іванченка І. С., 2022. — 172 с. — укр.

Представлено збірник наукових статей, в якому за матеріалами конференції висвітлено актуальні проблеми лінгводидактики та методики викладання мов в іноземній аудиторії, професійно-мовленнєвого спілкування, застосування у навчальному процесі традиційних та інноваційних технологій, прийомів та алгоритмів розвитку комунікативних і дискурсивних компетенцій іноземних студентів, а також психолого-педагогічні засади організації навчального процесу, міжкультурної комунікації та соціально-психологічної адаптації іноземців в закладах вищої освіти України і світу.

Шифр НБУВ: ВА862860

**6.Ш.400. Сучасні технології та засоби формування іншомовної компетентності в письмі:** колект. монографія / О. Б. Бігич, Д. А. Руснак; Київський національний лінгвістичний університет. — Київ: Вид. центр КНЛУ, 2023. — 152 с.: іл. — Бібліогр.: с. 152. — укр.

Наведено методику формування іншомовної комунікативної компетентності в письмі, включаючи техніку письма. Розглянуто сучасні технології та засоби навчання іншомовного письма, дібрані з автентичних англійсько- і іспанськомовних джерел. Увагу приділено структурі та критеріям оцінювання приватного листа й есе. Наведено зразки контрольних завдань сертифікаційних іспитів DELE та STELE. Запропоновано приклади вправ для навчання французькомовної орфографії. Наведено методику навчання написання особистого та ділового листів, есе й анотації та критерії їх оцінювання.

Шифр НБУВ: ВА862877

**6.Ш.401. Теоретико-методичні засади інклюзивного навчання іноземних мов у початковій школі:** монографія / Б. І. Лабінська, Н. М. Виспінська, Т. П. Коропатніцька; Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. — Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича: Рута, 2022. — 559 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 519-552. — укр.

Висвітлено сучасні тенденції інклюзивного навчання іноземних мов у початковій школі, що базуються на Державному стандарті початкової освіти. Акцентовано увагу на психологічному розвитку молодших школярів та специфіці викладання іноземних мов учням з порушенням зору, слуху та розладами аутистичного спектра. Наведено основні положення нової української школи згідно державного стандарту початкової освіти та державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами. Описано змістові лінії, очікувані результати навчання, методи контролю і оцінювання учнів початкової школи та дітей з особливими освітніми потребами. Окреслено європейське мовне портфоліо як засіб оцінювання індивідуальних досягнень, як інструмент самооцінювання. Виокремлено психологічні особливості розвитку дошкільнят та психолінгвістичні основи навчання іноземної мови у початковій школі. Наголошено на формуванні критичного та креативного мислення на уроках іноземної мови у початковій школі.

Шифр НБУВ: ВА862345

**6.Ш.402. Фахова підготовка майбутніх учителів іноземних мов в університетах США: теоретико-методичні засади:** монографія / М. Леврінц. — Ужгород: РІК-У, 2020. — 408 с. — Бібліогр.: с. 341-375. — укр.

Досліджено теоретичні та методичні засади іншомовної педагогічної освіти в США. Висвітлено генезу проблеми фахової підготовки вчителів-філологів, узагальнено основні науково-емпіричні й теоретико-практичні напрацювання галузі. Розглянуто філософські засади підготовки учителів-філологів, закладені у методологічні підвалини педагогічної освіти США. Проаналізовано підходи до розвитку фахової компетентності майбутніх учителів іноземних мов у США. Представлено систему професійної підготовки вчителів-філологів в університетах США, організаційно-змістові підходи до іншомовної педагогічної освіти й особливості практичної підготовки вчителів-філологів. Представлено результати вивчення сучасних тенденцій розвитку філолого-педагогічної іншомовної освіти в Україні, результати порівняльного аналізу систем підготовки вчителів ІМ в Україні та в США. Окреслено можливості оптимізації підготовки вчителів-філологів в Україні з урахуванням прогресивного досвіду США.

Шифр НБУВ: ВС70356

## Східнослов'янські мови

Українська мова

**6.Ш.403. Історія суфіксального творення іменників із демінутивним і гіпокористичним значеннями в українській мові:** [монографія] / Г. В. Семеренко; НАН України, Інститут української мови, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. — Київ: ЛІПС, 2020. — 378 с. — (Студії з українського мовознавства). — Бібліогр.: с. 292-307. — укр.

Здійснено, на матеріалах пам'яток різних стилів і жанрів, діахронічне вивчення усіх морфологічних засобів передачі демінутивності та гіпокористичності, з'ясовано походження кожного форманта, визначено його продуктивність, час зміни активності, на різних етапах функціонування української мови. Запропоновано застосувати результати дослідження в теоретичних працях з історії української мови та словотворення, історичних, семасіологічних, етимологічних дослідженнях, зв'язьких курсах з історії української мови, при укладанні словників.

Шифр НБУВ: ВА863158

## Система сучасної мови

### Лексикографія

**6.Ш.404. Іхтіологічний українсько-французький глумачний словник:** для підготовки фахівців за спец. «Водні біоресурси та аквакультура» / І. М. Шерман, О. В. Гончарова; ред.: І. М. Шерман; Херсонський державний аграрно-економічний університет. — Херсон: Олді плюс, 2022. — 261, [2] с.: табл., рис. — Бібліогр.: с. 262. — укр.

Наведено основні найбільш поширені іхтіологічні терміни та їх тлумачення. Висвітлено питання систематики, фізіології, акліматизації, екології гідробіонтів. Придільено увагу термінології, яку використовують у рибному господарстві, технології авакультури штучних і природних водойм.

Шифр НБУВ: ВС70785

**6.Ш.405. Систематизований тематичний словник термінів щодо класифікації ґрунтів України (українсько-англійський):** перша версія / Т. М. Лактіонова, В. Б. Соловей, В. В. Лебідь; Національний науковий центр «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О. Н. Соколовського», Український ґрунтовий інформаційний центр. — Харків: Зебра, 2023. — 40 с. — Бібліогр.: с. 26. — укр.

Зазначено, що терміни діагностики та класифікації ґрунтів — своєрідний скелет ґрунтознавства як науки, потрібний для взаєморозуміння між дослідниками та стейкхолдерами різного напрямку. Зауважено, що за порівняно невеликий час розвитку цієї науки та наявності різних наукових шкіл у багатьох країнах світу, постає необхідність полегшити спілкування між науковцями шляхом створення стислого термінологічного словника. У добірці представлено найбільш широко вживані терміни, які прямо чи опосередковано стосуються національної класифікації ґрунтів. Тематичний українсько-англійський словник містить терміни щодо розділу «Класифікація ґрунтів», основну частину яких викладено в ДСТУ 7300:2013 «Якість ґрунту. Класифікація ґрунтів. Терміни та визначення понять». Для перекладу термінів англійською та вибору аналогів використано ряд відомих словників та сучасні публікації у наукових журналах. Наголошено, що точний переклад термінів — запорука успішного обміну досвідом на міжнародному рівні.

Шифр НБУВ: P140806

**6.Ш.406. Словник української мови:** у 20 т. Т. 13. ПІДКУ-СА — ПОКІРНО / ред.: В. А. Широков, О. О. Тараненко, С. Я. Ермоленко, А. П. Загнітко, І. С. Гнатюк, Н. Г. Озерова,



О. В. Палагін, Г. П. Півторак, Л. О. Симоненко, В. П. Шульгач, В. В. Чумак, Л. Л. Шевченко; наук. ред.: І. В. Шевченко; уклад.: І. В. Шевченко, В. М. Білоноженко, К. В. Бріткова, В. О. Винник, А. П. Загнітко, Г. В. Карнаух, І. М. Кондрачук, Л. В. Оліфіренко, В. В. Сивокозова, Л. О. Симоненко, Л. М. Томіленко, В. В. Чумак, Л. Л. Шевченко, Г. М. Ярун; наук. керівник: В. А. Широков; НАН України, Український мовно-інформаційний фонд, Інститут мовознавства імені О. О. Потебні. — Київ, 2022. — 935 с. — укр.

Зазначено, що тринадцятий том академічного глумачного Словника української мови у 20 томах охоплює загальнонавчальну лексику сучасної української літературної мови, поширені терміни, діалектизми, усталені словосполучення. Використано джерела, що відображають лексику текстів художньої літератури починаючи з кінця XVIII ст. до наших днів, українських перекладів Біблії, народної творчості, наукових і науково-популярних праць, публіцистики, мови засобів масової інформації і т. ін. Вміщено 8673 словникові статті.

Шифр НБУВ: В352955/13

### Викладання та методика вивчення української мови

**6.Ш.407. Вправи з української мови:** навч.-метод. посіб. для іноземців. Ч. 1 / Ю. О. Малихіна. — Б. м., 2022. — 193 с. — укр.

Представлено навчально-методичний посібник мета якого формування граматичних навичок та мовленнєвих умінь під час вивчення української мови як іноземної. Запропоновано дев'ять модулів, що містять матеріал, який зазвичай викликає певні труднощі засвоєння у іноземних студентів, модулі презентують такі граматичні теми: «Приєднання-відмінкова система української мови», «Вираження часових відношень», «Категорія виду дієслова», «Дієслова руху».

Шифр НБУВ: В359386/1

**6.Ш.408. Інноваційність міжкультурної освіти у фаховій підготовці майбутніх учителів української мови і літератури:** навч.-метод. посіб. / О. Островський, К. Маргітич, М. Островська; Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ. — Ужгород. — Берегове: РІК-У: ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ, 2022. — 241 с. — Бібліогр.: с. 183-196. — укр.

Розглянуто умови та проблеми створення інноваційного міжкультурного освітнього середовища в ЗВО, суть і особливості міжкультурної освіти, інноваційної освітньої діяльності вчителя закладу загальної середньої освіти. Значну увагу приділено питанням формування готовності майбутнього вчителя української мови та літератури до інноваційної освітньої діяльності в міжкультурному середовищі з урахуванням сучасних пріоритетів національної системи освіти: переходу від знаннєвої до компетентнісної парадигми, профілізації закладів загальної середньої освіти та євроінтеграційної політики України.

Шифр НБУВ: ВА863269

**6.Ш.409. Розвиток читачької компетентності в учнів початкової школи в системі інтегрованого навчання:** навч.-метод. посіб. / І. П. Старагіна, В. М. Терещенко, А. О. Панченков. — Харків: Соняшник, 2020. — 175 с.: іл., табл. — (Нова українська школа). — Бібліогр.: с. 131-136. — укр.

Комплексно висвітлено питання формування читачької компетентності учнів початкової школи в умовах інтегрованого навчання, під час якого коло читання учнів значно розширюється за тематикою та різновидами текстів. Обговорено низку теоретичних питань, зокрема зміст понять «читацька компетентність», «читацька грамотність», «читання з розумінням», модель компетентного читача відповідно до вимог Державного стандарту початкової освіти, учнівський навчальний поступ в оволодінні читацькою компетентністю тощо.

Шифр НБУВ: ВС70346

### Германські мови

#### Англійська мова

**6.Ш.410. Англійська мова для ефективної міжнародної ділової комунікації:** навч. посіб. для студентів спец. 035 «Філологія». Ч. 1 / Т. М. Агібалова, Д. В. Карачова; Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут». — Б. м., 2022. — 214 с.: іл. — Бібліогр.: с. 214. — укр.

Представлено посібник, який укладено згідно з чинними вимогами до формування іншомовної комунікативної компетенції студентів вищих навчальних закладів філологічних спеціальностей. Викладено автентичні матеріали, що об'єктивують модель мовної поведінки фахівців у професійному контексті.

Шифр НБУВ: В359387/1

**6.Ш.411. Іноземна мова у науковій діяльності:** навч. посіб. / Н. М. Колісниченко, С. В. Насакіна, А. П. Маєв; Одеський

державний аграрний університет. — Одеса: ОРІДУ, 2021. — 121 с. — Бібліогр.: с. 107-108. — укр.

Розкрито основні засади забезпечення іншомовної комунікації у науковій діяльності з агро-, вет- та менеджерської спеціальностей. Матеріал призначено для здобувачів вищої освіти третього (докторського) рівня у: галузі знань 20 «Аграрні науки і продовольство» за спеціальностями 201 «Агрономія» та 204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва», галузі знань 21 «Ветеринарна медицина» за спеціальностями 211 «Ветеринарна медицина» та 212 «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза», галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент». Відповідно до програми викладено тематичні тексти та вправи до них щодо напрацювань в науці агрономії, економіки, менеджменту, ветеринарної медицини; підготовки наукових робіт — академічного письма; засад презентації наукової доповіді.

Шифр НБУВ: ВА862988

**6.Ш.412. Множинне заперечення в корпусі та дискурсі:** [монографія] / І. А. Бехта, О. В. Татаровська. — Рівне: Волинські обереги, 2022. — 295 с.: табл. — Бібліогр.: с. 225-246 та в знесках. — укр.

Увагу зосереджено на цільових студіях функціонування заперечення в корпусі та дискурсі, які проєктують об'єкт вивчення — множинне заперечення в англійській мові — у зв'язі філософії, діалектики та поетики його онтологічної суті, його системної організації у площині прагматичних парадигми знання. Розглянуто мовознавчі традиції дослідження категорії заперечення, суть заперечення, логіко-філософські концепції заперечення. Описано англійське заперечення та традиції його дослідження, сучасне трактування явища заперечення. Окреслено множинне заперечення в сучасній англійській мові, мовознавчі студії множинного заперечення в англійській мові (XI — XVIII ст.) та множинне заперечення в модусі новітньої лінгвістики. Визначено незалежне множинне заперечення та його підтипи. Охарактеризовано множинне заперечення у корпусі та дискурсі та прагмафункційний аспект. Наведено лінгвальні засоби вираження заперечення у мові британських підлітків.

Шифр НБУВ: ВА862807

**6.Ш.413. Мультиmodalність у друкованих книжках, цифрових нарративах і кінофільмах:** навч. посіб. / В. А. Єфіменко; Київський національний університет імені Т. Шевченка. — Київ: Ліра-К, 2021. — 115 с.: іл. — Бібліогр.: с. 106-115. — укр.

Розглянуто мультиmodalну взаємодію вербального, візуального та звукового модусів у різних типах нарративів: друкованих ілюстрованих книжках, книжках-картинках і коміксах, цифрових нарративах і кінофільмах. Особливу увагу приділено різним типам відношень між текстом та ілюстраціями та мультиmodalній когезії. Запропоновано приклади практичного застосування основних теоретичних положень.

Шифр НБУВ: ВС70407

**6.Ш.414. Save the Planet:** навч. посіб. з англ. мови для студентів спец. 101 «Екологія» та 183 «Технології захисту навколишнього середовища» / А. В. Міняйлова, О. С. Шляхтіна; Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова. — Миколаїв: НУК, 2020. — 181, [2] с.: іл. — (Навчальні посібники). — укр.

Наведено оригінальні тексти за професійною тематикою, спрямовані на формування і розвиток у студентів навичок усного та писемного мовлення, читання наукової та довідкової літератури за фахом, презентації результатів наукових робіт на міжнародних конференціях, ведення наукових дискусій англійською мовою.

Шифр НБУВ: ВА863521

### Латинська мова

**6.Ш.415. Латинсько-український словник. Антична, середньовічна й ренесансна лексика:** у 4 т. Т. 3. L-M-N-O-P-Q / В. Д. Литвинов, В. Д. Литвинов; НАН України, Інститут філософії імені Г. С. Сковороди, Інститут мовознавства імені О. О. Потебні. — Київ: Наукова думка, 2022. — 771 с. — укр.

Вміщено близько 120 000 словникових статей.

Шифр НБУВ: В357672/3

**6.Ш.416. Практикум з латинської мови для студентів природничих спеціальностей:** навч. посіб. / М. Й. Петришин, Г. М. Загайська; Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. — Чернівці: ЧНУ: Рута, 2022. — 151 с.: табл. — Бібліогр.: с. 149. — укр.

Представлено практикум, який укладено відповідно до освітньо-професійних програм підготовки бакалаврів за напрямками 091 Біологія, 014.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини), 101 Екологія. Зазначено, що навчальний посібник містить вправи і завдання, спрямовані на оволодіння уміннями і навичками читання, письма, граматичного аналізу і перекладу природничих термінів, вмінням грамотно вживати наукову природничу термінологію, греко-латинського походження у фаховій

комунікації. Видання доповнено латинсько-українським та українсько-латинським словниками, додатками.

Шифр НБУВ: ВА862701

**6.Ш.417. Семантична структура та стилістичні функції прикметників на позначення кольору в латинській мові:** на матеріалі поезії августв. періоду: [монографія] / Н. М. Шегедин; Волинський національний університет імені Лесі Українки. — Луцьк: Надтир'я, 2021. — 182 с.: іл., табл. — Бібліогр.: с. 150-162. — укр.

Досліджено семантичну структуру та стилістичні функції прикметників на позначення кольору в латинській мові (на матеріалі поезії Овідія, Горація та Вергілія). З допомогою застосування принципу теорії поля виділено і описано лексико-семантичне поле прикметників на позначення кольору в їх цілісності та структурній завершеності, виявлено взаємозв'язки й перетини окремих полів на різних рівнях. Розглянуто дериваційний потенціал прикметників кольору.

Шифр НБУВ: ВА863263

## Літературознавство

**6.Ш.418. Література: маркетинг успіху:** матеріали XVIII Міжнар. літературознав. онлайн-конф., 25 листоп. 2022 р. / Чернівцький національний університет імені Юрія Федьковича. — Чернівці: ЧНУ: Рута, 2022. — 119 с. — укр.

Увагу приділено феномену літературного успіху та його актуальним маркерам. Зокрема, постає письменника висвітлено як бренд, magnum opus автора ідентифікується як фактор його успіху/неуспіху. Досліджено етапи успіху, забуття, перевідкриття, що постають рушійними силами історичної зміни літературних канонів. Увагу також приділено значенню літературних об'єднань, критики, читацької рецепції при визначенні місця митця в літературному процесі. Літературні премії, конкурси, резиденції розглянуто як ознаку визнання творця.

Шифр НБУВ: ВА862859

Див. також: **6.Ш.395**

## Світова література.

### Література народів окремих країн

**6.Ш.419. Константи досвіду невербального в англійському художньому дискурсі:** [монографія] / О. Д. Мельничук; ред.: І. А. Бехта. — Рівне: Волинські береги, 2023. — 310 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 258-299 та в знесках. — укр.

Висвітлено проблеми когнітивного моделювання пізнання англійського художнього дискурсу у руслі новітнього напрямку філологічних студій — когнітивної наратології. Визначено поняття констант досвіду НЕВЕРБАЛЬНОГО та змодельовано способи його актуалізації в англійській художній прозі сучасності. Описано структуралізм як метод пізнання у гуманітарних науках, структуру у системі мови, структуралізм у наратології та лінгвістиці тексту. Визначено наратив як ментальний конструкт текстових антропоморфів та обговорено компоненти наративної комунікації. Охарактеризовано константи досвіду НЕВЕРБАЛЬНОГО: когнітивно-нاراتологічна методологія, когнітивну схему реалізації феномену, дискурс персонажа у художньому прозовому тексті, концептуалізацію досвіду в художньому прозовому тексті. Наведено схеми та когнітивне моделювання наративу.

Шифр НБУВ: ВА862813

Див. також: **6.Ш.418**

### Література України

**6.Ш.420. Василь Стефанік в українському та світовому соціокультурному просторі:** доп. та повідомл. Міжнар. наук. конф., присвяч. 150-річчю від дня народж. Василя Стефаніка (Львів, 25 — 26 черв. 2021 р.) / ред.: В. Ферштейн; НАН України, Львівська національна наукова бібліотека України імені Василя Стефаніка. — Львів: Простір-М, 2021. — 275 с.: іл., фот. — укр.

Досліджено різні аспекти суспільно-політичної діяльності та творчості В. Стефаніка крізь призму літературно-критичної, мистецької, пресової та інших інтерпретацій. Увагу приділено епістолярній спадщині Василя Стефаніка у фондах Львівської національної наукової бібліотеки України ім. В. Стефаніка. Охарактеризовано рецепцію та перекази письменника в словацькому і чеському культурному просторі. Досліджено візуалізаційний потенціал новелістики Василя Стефаніка в рецепції українських і зарубіжних літературознавців. Висвітлено своєрідність художнього вираження психологізму у творчості автора (Українське поетичне кіно 1960 — 1970-х рр.). Проаналізовано прижиттєві публікації про Василя Стефаніка в польській пресі.

З'ясовано значення новелістичного спадку письменника для порубіжжя XIX — XX ст., сучасного періоду й української літератури загалом.

Шифр НБУВ: ВА863151

**6.Ш.421. Заборонене франкознавство 1885 — 1988:** матеріали до бібліографії критич. літ. про Івана Франка (публікації, вилуч. з наук. обігу в Радян. Україні 1930 — 1980-х рр.) / О. Б. Луцишин, М. О. Мороз; ред.: Є. К. Нахлік; НАН України, Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка. — Львів: Простір М, 2006. — 214, [1] с. — (Бібліографічна серія; вип. 4). — укр.

Основну частину бібліографічного покажчика складає опис критичних праць про Івана Франка, що їх за «радянських часів» забороняли вводити до наукового обігу, використовувати хіба що з метою критики або паплюження. Ці праці (рецензії, дослідження, статті) належали авторам, яких вважали «ворогами» радянської держави, комуністичної ідеології, хто різного часу зазнав репресій від тоталітарного режиму, емігрував із СРСР. Значна кількість статей випадала з наукового вжитку через те, що їх надруковано в газетах, журналах або збірниках, оцінюваних як «буржуазно-націоналістичні». Бібліографічний покажчик є доповненням подібних франкознавчих довідників, виданих раніше.

Шифр НБУВ: ВА865837

**6.Ш.422. Іван Франко: антиномія природи і духу:** розвідки, інтерпретації / М. Лыницький. — Львів: Априорі, 2023. — 261 с. — (Споконвічна мудрість). — укр.

Книга є результатом багаторічних студій про І. Франка і містить статті, які раніше публікувалися у наукових збірниках та періодичних виданнях. Розвідки охоплюють різні грані творчості письменника: еволюцію його світоглядних і естетичних поглядів, зв'язок літературної та громадсько-політичної діяльності, трансформацію філософських мотивів, риси типологічних спорідненостей, інтерпретацію творчості митця. Науковий підхід у книзі поєднаний із есеїстичним стилем викладу.

Шифр НБУВ: ВА863378

**6.Ш.423. Матеріали I (XXI) Міжнародного наукового семінару «РОЛІТ в історії української культури», 12 грудня 2021 року** / ред.: Т. М. Лебедінська, С. І. Болтвіць, М. А. Бочаров, С. А. Брижицька, Т. І. Конончук, В. П. Леонов, Л. І. Романченко, В. О. Сидоренко, Т. В. Цимбал, О. В. Черв'якова; Всеукраїнське координаційне бюро ЮНЕСКО «Освіта дорослих України», НАН України, Київський університет права, Національний музей Тараса Шевченка, Шевченківський національний заповідник, Літературно-меморіальний музей-квартира П. Г. Тичини, «Юридична фірма «Городиський та Партнери», товариство з обмеженою відповідальністю. — Київ: Лисенко М. М., 2021. — 383 с.: іл., фот. — укр.

Представлено матеріали I (XXI) Міжнародного наукового семінару робітників літератури (РОЛІТ) в історії української культури, в яких автори публікацій висвітлюють нові історичні факти, нові напрямки досліджень української літератури ХХ ст., що має велике значення для розвитку та вдосконалення інструментів впливу на інтелектуальну та духовно-культурну складову українського етносу, водночас дослідження історії української літератури забезпечують спадкоємність етнічних та культурних традицій, збереження історичної пам'яті українського народу. Зазначено, що надзвичайно символічно проведення семінару у Літературно-меморіальному музеї-квартирі 11. Г. Тичини у Києві, письменник, який жив певний час у будинку РОЛІТ, являє собою яскравий приклад українського поета своєї епохи. Визначено, що життя, творчість, культура й побут ролювців викликають непідробний інтерес, захоплюють, збуджують уяву та збагачують наші знання про літературний процес в Україні в минулому столітті. Акцентовано увагу, що доповіді охоплюють історію будівництва РОЛІТу, розкривають авторів проекту будівлі, висвітлюють життя й творчість видатних мешканців РОЛІТу, представляють РОЛІТу спогадах письменників, митців та сучасників, розповідають про відомих відвідувачів будинку, а також загадки та легенди РОЛІТу, тому для усіх учасників семінару мешканці РОЛІТу оживають, стають рідними і зрозумілими, а їхня творча спадщина складає значну частину нашої національної культури й духовної сили.

Шифр НБУВ: ВА862152

**6.Ш.424. Олесь Гончар — син Придніпров'я:** до 95-річчя від дня народж. / упоряд.: Т. Бреславец, І. Голуб; Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія. — Дніпропетровськ: ДУОНБ, 2013. — 108 с.: фот. — (Серія «Літературна Дніпропетровщина»). — укр.

У серії бібліографічних видань «Літературна Дніпропетровщина» ДУОНБ пропонує біобібліографічний покажчик, присвячений Олесеві Гончару — видатному синові Придніпров'я, відомому українському письменникові та громадському діячеві. Оскільки життя та творчість письменника неймовірно багаті, насичені, різноманітні й пов'язані з усією Україною, упорядники не ставили за мету зібрати всю його бібліографію, а лише ту її частину, що пов'язана з Дніпропетровщиною. Бібліографії передують стаття старшого наукового співробітника відділу ДНІМ

ім. Д. І. Яворницького «Літературне Придніпров'я» Світлани Мартиної. Представлено твори та публікації О. Гончара, які друкувалися на Дніпропетровщині та в яких зображено Придніпровський край. Також зібрано книги і публікації про народження, навчання, перебування його у Дніпропетровську та інших куточках області, зв'язки з нашими країнами. Показчик охоплює період з 1945 р., від перших публікацій у місцевій пресі, до 2012 р. Матеріали логічно структуровано, більшість бібліографічних записів анотовано.

*Шифр НБУВ: ВА865836*

**6.Ш.425. Тарас Шевченко і Придніпров'я:** до 200-річчя від дня народж.: біобібліогр. показч. / упоряд.: І. Голуб; Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія. — Дніпропетровськ: ДОУНБ, 2013. — 136 с. — (Серія «Літературна Дніпропетровщина»). — укр.

Даний біобібліографічний показчик продовжує серію «Літературна Дніпропетровщина» і представляє джерела про зв'язок Тараса Шевченка з Дніпропетровщиною. Відображено книги, публікації в наукових і ювілейних збірниках, періодиці, структуровані за розділами. Показчик не вичерпує теми, над пошуком джерел можна працювати в архівах, музеях тощо, відшукуючи публікації досліджень Д. Яворницького, Л. Бідної та інших. Проте він надає достатньо повне уявлення про перебування Т. Шевченка на Придніпров'ї, видання тут його творів, відзначення шевченківських роковин, увічнення пам'яті Кобзаря. Бібліографію доповнено таттею відомого дніпропетровського письменника-краснознавця Миколи Чабана, який багато популяризував біографію та творчість поета.

*Шифр НБУВ: ВА865838*

**6.Ш.426. Формування національних основоположних підстав сучасного українського народознавства та літературознавства:** колект. монографія. Вип. 2 / упоряд.: О. Вертій, О. Новікова. — Київ — Мюнхен, 2022. — 447 с. — укр.

Значну увагу зосереджено на питаннях своєрідності стилю, вивченні українського письменства в європейському та загальносвітовому контексті, комплексному підході у дослідженні національної неповторності української народнопоетичної творчості та писемної літератури, їх архівознавчих джерелах. Постановка та вирішення цих проблем зумовлена потребами не лише оновлення та формування національних основоположних підстав сучасної вітчизняної науки про народну творчість і літературу, а й формування духовного світу, наукової, громадянської та суспільно-

політичної позиції дослідника вітчизняного письменства та прийдешніх поколінь українців загалом.

*Шифр НБУВ: В359433/2*

**6.Ш.427. Modern Native Land Literature:** навч. посіб. / В. В. Перевознюк, К. Л. Сізова, С. М. Сошенко; Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського. — Кременчук: Ред.-вид. від. КрНУ, 2023. — 104 с.: рис. — Бібліогр.: с. 91-98. — укр.

Подано відомості про сучасний літературний процес Кременчучини. Систематизовано відомості про сучасних письменників Кременчука, висвітлено теоретичні питання вивчення літератури рідного краю на засадах педагогіки міста та практичні аспекти роботи з художніми текстами у процесі експертизи творів, поданих на здобуття літературної премії.

*Шифр НБУВ: ВА863529*

**Див. також: 6.Ш.408**

## Ораторське мистецтво

**6.Ш.428. Академічна риторика:** навч. посіб. / Н. М. Костусяк; Волинський національний університет імені Лесі Українки. — Луцьк: Надтир'я, 2021. — 126 с.: табл. — Бібліогр.: с. 116-199. — укр.

Посібник укладено відповідно до освітньо-наукової програми підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії, а також вимог кредитно-модульної організації навчального процесу. Він містить теоретичний матеріал про специфіку й жанрові різновиди академічної риторики, академічну доброчесність, особливості наукової суперечки, аргументації та спростування в науковій комунікації, сучасний етикет академічного спілкування, майстерність формулювання питань і відповідей. Наведено відомості про структуру курсу «академічна риторика» питання для обговорення на практичних заняттях, завдання для самостійної роботи, відомості про методи й засоби діагностики успішності навчання, тексти для аналізу, предметний показчик, список джерел. Поданий у посібникові матеріал сприятиме оптимізації навчальної діяльності здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії, надасть змогу виробити й удосконалити необхідні для них навички та вміння.

*Шифр НБУВ: ВА863245*

# Мистецтво. Мистецтвознавство

(реферати 6.Щ.429 — 6.Щ.442)

**6.Щ.429. Актуальні культурно-мистецькі практики та процеси Західної України кінця XX — початку XXI століть: культурні доміанти, форми репрезентації, перспективи:** монографія / Н. П. Бабій; Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. — Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника: Фоліант, 2022. — 399 с.: іл. — Бібліогр.: с. 364-398. — укр.

Дисертацію присвячено осмисленню сенсовості арт-практик, які визначають особливості культурно-мистецької динаміки України кінця XX — перших двох десятиліть XXI ст. Уперше модель західноукраїнської культурної периферії, маргінальних просторів від кінця 1980-х до сучасності розглядається як позбавлена вторинності, меншвартості, самодостатня, здатна до інтеграції та продукування різномірних і особливих форм творчості та комунікації, не залежних від центру. Альтернативні простори визначено як місця конструювання естетичних змістів. Альтернативні форми творчості — мистецькі практики — розглянуто як один з рушіїв розвитку культури міст з позиції визначення та перформувannya просторів, творення змістів територій чи їх реактуалізації, сприйняття міста.

Шифр НБУВ: ВС70402

**6.Щ.430. Збереження і розвиток традицій пленеру: художня освіта і арт-туризм. Пам'яті Сергія Лозовського:** тези доп. III Міжнар. наук.-практ. конф., 4 — 5 лют. 2021 р., м. Одеса / упоряд.: А. І. Носенко; Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». — Одеса: Астропринт, 2021. — 103 с. — укр.

Представлено тези III Міжнародної науково-практичної конференції, що відбулася 4 — 5 лютого 2021 року у Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського» за ініціативи кафедри образотворчого мистецтва в межах наукової, методичної та творчої роботи наукової школи арт-синергетики О. А. Тарасенко. Розглянуто досвід розмаїтого опанування чарини сучасного мистецтва у контексті світової культури, дослідження наукової проблематики мистецької освіти та арт-туризму, проведення різноманітних мистецьких акцій на теренах України та зарубіжжя, що сприяє відбудові діалогу країн і регіонів, популяризації мистецьких традицій, розвитку сучасної художньої освіти.

Шифр НБУВ: ВА862543

**6.Щ.431. Колеги. Портретні зарисовки:** [альбом] / М. Опанашук. — Львів: Укр. акад. друкарства, 2019. — 149, [2] с.: іл. — укр.

Представлено видання присвячене мистецтву портретних зарисовок Заслуженого діяча мистецтв України Миколи Опанашука — відомого сучасного графіка та живописця, професора Української академії друкарства та Львівської національної академії мистецтв. Запропоновано альбом портретних зарисовок професора рисунку як навчально-методичний матеріал, який буде суттєвим доповненням до навчальних програм із предмета «рисунок» для студентів, які навчаються за освітньо-професійними програмами «Книжкова та станкова графіка» та «Графічний дизайн» спеціальностей «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» та «Дизайн» Української академії друкарства та інших мистецьких навчальних закладів.

Шифр НБУВ: ВА862157

**6.Щ.432. Теорія художніх стилів:** монографія / С. В. Шип; Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». — Суми: Цьома С. П., 2023. — 139 с.: фот. — Бібліогр.: с. 134-137. — укр.

Розглянуто переважно на матеріалі музичного та хореографічного мистецтва теоретичні засади категорії художнього стилю. Визначено залежність стилю від властивостей матеріалу, мови, композиції, образного змісту художніх творів. Уточнено характеристики персональних, етнічних, історичних, жанрових та експресивних стилів. Проаналізовано явища полістилістики та стилізації. З'ясовано положення стилевого аналізу творів мистецтва.

Шифр НБУВ: ВА862914

**6.Щ.433. Фердинанд Касслер. Архітектор галицького модернізму:** монографія: у межах наук. проекту «Єврейські архітектори епохи модернізму в Галичині» / Б. С. Черкес, Ю. Л. Богданова. — Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2022. — 232 с.: фот. кольор. — Бібліогр.: с. 222-224. — укр.

Книга ознайомить читачів з одним з найвідоміших львівських архітекторів першої половини XX ст. — Фердинандом Касслером, який своєю новаторською діяльністю прилучився до творення неповторного образу міста. Проаналізовано урбаністичні

трансформації Львова періоду Австро-Угорської монархії та Другої Речі Посполитої, міста, яке стрімко розвивалося та сприяло творчим пошукам та експериментам. Досліджено життєвий шлях архітектора, етапи становлення його професійної особистості, формування та еволюції естетичних ідеалів та переконань. Особливу увагу звернено на значення Фердинанда Касслера як основоположника модерністичної архітектури на теренах Галичини та його вплив на подальший розвиток Львова. Усебічно охоплено діяльність архітектора у контексті складної та суперечливої епохи розвитку європейської архітектури першої половини XX ст.

Шифр НБУВ: ВА862420

Див. також: 6.Э.451

## Музика та видовищні мистецтва

### Музика

**6.Щ.434. Культура, освіта, творчість: світові технології, авторські ідеї, традиції і новаторство:** зб. матеріалів IV Міжнар. наук.-практ. конф. / ред.: М. В. Русяєва, Т. Ф. Моторна, Ю. С. Астахова-Балинська; Одеська міська рада. — Одеса: С. Л. Назарчук, 2022. — 223 с.: іл., фот. — укр.

Розглянуто впровадження навчальної дисципліни «камерний ансамбль» в закладах початкової спеціалізованої мистецької освіти. Зазначено формування та розвиток технічної майстерності учнів класу фортепіано в мистецькій школі. Визначено суть і специфіку професійної етики вчителя музичного мистецтва. Охарактеризовано розвиток сценічної діяльності на ранньому етапі мистецької освіти. Наведено урок музичного мистецтва як форма залучення школярів до музичної культури. Розглянуто комунікативну складову фортепіанного дуету. Охарактеризовано формування музично-пізнавальних інтересів молодших школярів в позанавчальний час. Зазначено спектри камерної творчості одеських композиторів. Визначено особливості розвитку пізнавальної активності дітей дошкільного віку. Визначено середовище мистецьких шкіл. Зазначено провідні творчі принципи хорової діяльності порфірія демуцького у контексті сучасного виконавства. Визначено інклюзію в мистецькій освіті. Розглянуто роботу з дітьми над прищепленням їм співочо-ансамблевих навичок на уроках хорового співу.

Шифр НБУВ: ВА862587

**6.Щ.435. Музичне мистецтво Чернігівщини як культуротворчий феномен України XX — початку XXI століття:** автореф. дис. ... д-ра мистецтвознавства: 26.00.01 / О. П. Васюта; Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв. — Київ, 2021. — 40 с. — укр.

Визначено шляхи формування і розвитку музичного мистецтва Чернігівщини як культуротворчого феномена України означеного періоду. У контексті гуманітарно-міждисциплінарного дискурсу розглянуто ретроспективу функціонування різних сегментів музичного мистецтва регіону на основі періодизації опорних віх культуротворення в історії культури з точки зору українстики і регіоніки, музичної Шевченкіани в дискурсі національної ідентичності, композиторської творчості, професійної музичної освіти, виконавства та популяризації музики протягом XX — початку XXI ст. У контексті культурологічної регіоніки виокремлюються: епістолярна спадщина Миколи Лисенка та Михайла Коцюбинського як джерело музичної регіоніки в культуротворчому аспекті; стан і перспективи розвитку регіональної композиторської школи; композиторська творчість у проекції музичної педагогіки; музичне виконавство симфонічного оркестру Чернігівського музично-драматичного товариства початку XX ст., академічного симфонічного оркестру «Філармонія» початку XXI ст.; хорове виконавство академічного камерного хору ім. Д. Борнянського в контексті «хорового відродження» кінця XX — початку XXI ст.; напрями бандурного автентично-народного та концертно-академічного виконавства у творчості визначних носіїв чернігівської кобзарської традиції (школи) Терентія Пархоменка та лауреата Національної премії України ім. Тараса Шевченка, народного артиста України Василя Нечепи, капели бандуристів ім. Остапа Вересая; кожен вказаний культуротворчий чинник має характерні властивості щодо музично-інструментального складу, виконавського репертуару та інтерпретаційних конфігурацій мистецького втілення; функціонування інноваційного

освітнього комплексу «Національна музична академія України імені П. І. Чайковського» — Чернігівський музичний коледж ім. Л. М. Ревуцького та Чернігівського обласного філармонійного центру фестивалів і концертних програм як сучасного модулю філармонійно-концертної діяльності у контексті проблематики різних аспектів регіонального культуротворчого процесу.

Шифр НБУВ: RA453061

**6.Щ.436. Розсіяні світами. Нариси з життя та творчої діяльності відомих українських діячів музичного мистецтва на заоканських берегах Америки. Т. 3 / А. С. Житкевич. — Тернопіль, 2021. — 319, [1] с.: іл. — укр.**

Третій том дослідницької праці «Розсіяні світами» є продовженням нарисів про життя й діяльність діячів музичного мистецтва української діаспори на заоканських берегах США та Канади. Досліджено їх творчу діяльність, що стала загальнолюдським та світовим надбанням. Реконструювано минуле й справедливо оцінено вартість вкладу мистців музичного мистецтва української діаспори, зокрема — композиторів, диригентів, співаків, музикантів різних профілів, стилів і жанрів. У нарисах йде мова про мистців, які жили на теренах США й Канади і там же множили славу Україні. Використано публікації газети «Свобода» (Нью-Джерсі), журналів «Вісті» (пізніше «Музичні вісті»), що виходив у Твін-Сіті, «Екран» (Чикаго), «Нове життя» (Філадельфія), «Нові дні» (Торонто), газет «Новий шлях» (Саскатун, Вінніпег, Торонто), «Український голос» (Вінніпег), «Гомін України» (Вінніпег, Торонто), «Новий шлях» (Торонто), тижневик «Міст» (США, Канада) та багатьох інших.

Шифр НБУВ: B356140/3

**6.Щ.437. Трансформація музичної освіти і культури: традиція і сучасність: матеріали Міжнар. наук.-твор. інтернет-конф., 3 — 5 трав. 2021 р., м. Одеса / ред.: О. Л. Олійник, О. Л. Зосім, О. М. Маркова, Г. Ф. Завгородня, О. В. Муравська, Д. В. Андросова, С. В. Мірошніченко, Л. В. Зима, Н. В. Любенко; Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової, Національна спілка композиторів України. — Одеса: Астропринт, 2021. — 326 с.: нот. — укр.**

Єдна назва міжнародної науково-творчої конференції «Трансформація музичної освіти і культури: традиція та сучасність», що регулярно проводиться в Одеській національній музичній академії імені А. В. Нежданової, а також видання її наукових матеріалів підтверджують стару істину: без минулого не буде і майбутнього. Аристотель в свій час стверджував, що в кожному божому створінні ми можемо знайти те, що нас здивує. Тому по маленьких часточках, в тому числі і в науці, складається доказова база, яка надає в кінцевому підсумку зрозуміти Ціле. Кожен має свої здібності і талант, завдяки яким ми пізнаємо світ, відкриваємо його красу, що міститься не тільки в його матеріальній природі, але й у творчості мистецтва, музики, що є універсальною мовою людства. Глибина її осягнення передбачає також її наукове осмислення, що стає шляхом для відкриття істини. Конференції міжнародного рівня створюють платформу для активного, плідного спілкування науковців світу і надають можливість обмінюватися своїми досягненнями та творчими здобутками. Розглянуто шляхи формування традиційного виконавського вокального стилю в естрадно-джазовій музичній стилістиці. Визначено методику аналізу творів та їх виконань, що містять символістський художній комплекс. Досліджено асоціативний підхід у хормейстерській підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва. Розглянуто еволюцію жанру пісні в Україні середини XIX — першої половини XX ст. Наведено традиції фортепіанного традиціоналізму в творчій практиці одеських композиторів. Досліджено мотиви фантазії в українській органній музиці: способи модифікації жанрового канону. Визначено специфіку підготовки майбутнього педагога-музиканта до виконавства у різних співочих манерах.

Шифр НБУВ: BA862544

**6.Щ.438. Ювілейна палітра 2022: до пам'ятних дат видатних українських музичних діячів і композиторів: зб. ст. за матеріалами VI Всеукр. наук.-практ. конф. [з міжнар. участю], 21 — 22 груд. 2022 р. / ред.: О. К. Зав'ялова, О. А. Устименко-Косоріч, О. В. Єременко, Л. М. Горболіс, О. В. Гончаренко, О. Г. Стахевич; Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка. — Суми: Цьома С. П., 2023. — 137 с. — укр.**

Висвітлено актуальні питання музичної науки та освіти, композиторської та виконавської творчості як знаних, так і маловідомих українських митців, представників української діаспори. Розглянуто духовну спадщину М. М. Аркаса. Проаналізовано жанрово-стильові традиції творчості М. Леонтовича та їх ретроспекцію в музичному мистецтві сьогодення. Розглянуто український класицизм сонати для скрипки та чембало М. Березовського. Увагу приділено картинам історичного минулого України у симфонічній творчості О. Яковчука.

Шифр НБУВ: BA863133

## Окремі види музики та музичного виконавства

**6.Щ.439. Теоретичні та практичні засади диригентської підготовки: [навч. посіб.] / Я. О. Кириленко; Київський університет імені Бориса Грінченка. — Київ: Київський ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. — 107 с.: іл., нот. — Бібліогр.: с. 73-78. — укр.**

Систематизовано багаторічний досвід викладача хорового диригування. Зібрано практичні поради щодо оволодіння технікою диригування. Викладено концепцію взаємозв'язку диригентського жесту та театральньо-видовищного потенціалу музичного твору. Подано методичні рекомендації для самостійної роботи. Теоретичні положення підкріплено численними прикладами з хорової літератури. Запропоновано цілісну концепцію хорового диригування, що є узагальненням теоретичного та практичного аспектів синтезу музичного та театральнього мистецтва.

Шифр НБУВ: CO38766

**6.Щ.440. Українське академічне вокально-хорове мистецтво: методико-педагогічний, історико-музикознавчий дискурс: колект. монографія / А. І. Бондаренко, Ж. М. Закрасяна, Л. В. Остапенко, О. О. Кравчук, Н. М. Кречко, Н. І. Нарожна, Н. О. Яковенчук, А. Поліщук, Я. В. Комарницький, О. С. Бояр, М. С. Юрченко, І. В. Тилик, В. В. Лисенко; ред.: Н. М. Кречко; Київський національний університет культури і мистецтв. — Київ: КНУКіМ, 2022. — 435 с.: іл. — укр.**

Висвітлено особливості професійної підготовки диригентів хору, артистів хору, вокалістів, а також мистецтвознавчі пошуки щодо української сакральної хорової спадщини. Проаналізовано музично-інформаційні технології в хоровому мистецтві. Увагу приділено загальній та музичній інклюзивній освіті. Розглянуто освітню компоненту «Основи орфоєї іншомовних текстів в традиційних вокально-хорових жанрах» як важливу складову розширення професійних компетенцій фахівців — співаків, хорових диригентів та артистів хору. Охарактеризовано алгоритм застосування сакральньо-текстових джерел у творчості українських композиторів різних епох.

Шифр НБУВ: BA862429

## Кіномистецтво

**6.Щ.441. Реклама як складова частина кіновоту: [монографія] / Ю. С. Шевчук; Київський національний університет культури і мистецтв. — Київ: КНУКіМ, 2021. — 194 с.: кольор. іл., табл. — (Нова енергія професіоналів). — Бібліогр.: с. 174-194. — укр.**

В монографії «Реклама як складова частина кіновоту» висвітлено питання про рекламу як важливий елемент, включений у будову кінофільму. Вона може бути як органічно вплетеною у тканину стрічки, так і навпаки — розривати структуру та негативно впливати на глядацьке сприйняття. Реклама, як екранна, так і інкорпорована, є важливим складником сучасного аудіовізуального простору у всіх його проявах. Проведено системне дослідження цього явища, підкріплене не лише ґрунтовною теоретичною базою, а й емпіричними дослідженнями. Монографію розраховано на широке коло студентів, що опановують професію режисера кіно і телебачення, оператора, звукорежисера, тележурналіста. Вона стане у нагоді викладачам відповідних кафедр та широкому колу фахівців кіно і телебачення.

Шифр НБУВ: BC70343

**6.Щ.442. Технологія кіно-відеореєстраційних процесів: навч. посіб. для студентів ден. та заоч. форм навчання спец. «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво» / М. М. Гончаренко, О. М. Прядко; Київський національний університет культури і мистецтв. — Київ: КНУКіМ, 2021. — 232 с.: рис., табл. — (Нова енергія професіоналів). — Бібліогр.: с. 221-227. — укр.**

ґрунтовно викладено сучасні технології відеореєстраційних процесів, одержання кольорового зображення в аналогових і цифрових технологіях, обладнання Digital Intermediate технології фільмовиробництва, обладнання для цифрових технологій. Ретельно описано побудову кольорових світлочутливих матеріалів, хімічну природу компонентів кольорового проявлення, технологію кольорового проявлення кіно-, фотоплівок. Наведено структуру і характеристику кольорових кіноплівок та світлочутливих матриць. Звернено увагу на історичні аспекти створення плівкових кінознімальних апаратів, моделі плівкових кінокамер, моделі фільм-сканерів. Вперше до вивчення представлено фільм-рекордери, відеоконтрольні пристрої — монітори та відеореєктори.

Шифр НБУВ: BC70344

# Релігія. Релігієзнавство

(реферати 6.Э.443 — 6.Э.454)

## Релігія в цілому

**6.Э.443. Феномен человека в сакральных мирах-цивилизациях:** кн. в 2 т. Т. 1 / И. В. Вайнруб. — Киев: Феникс, 2022. — 655 с.: рис. — Библиогр.: с. 584-651. — рус.

Представлен анализ сакральных моделей универсумов локальных миров-цивилизаций, созданных пятнадцатую традиционными цивилизациями древности и средневековья с их материализованным воплощением в системе символов культовых сооружений, в одеяниях священнослужителей и т. п. Раскрыто культовые символы цивилизаций угасших (месопотамской, египетской, эллинской, римской); уничтоженных насильственным образом (ацтекской, майяской, инкской), и цивилизаций, продолжающих жить и в настоящее время (китайской — в ее конфуцианском, даосском и буддийском вариантах; японской — в ее синтоистском и буддийском вариантах; индийской в ее индуистском варианте; буддийской; иранской — в ее зороастрийском варианте; нудантской; христианской в ее православном и католическом вариантах); мусульманской в ее суннитском и шиитском вариантах). Рассмотрены сакральные модели универсумов, скрепляющих во многом и поныне существующие локальные миры-цивилизации, определяя менталитет, или еще точнее — «умственный инструментарий», «цивилизационную вооруженность» как отдельного индивидуума, так и целых человеческих сообществ, принадлежащих к этим цивилизационным мирам, в том числе сегодняшние удаchi и неудачи межцивилизационного синтеза, а значит, и возможности быстрого модернизационного прыжка отдельных сообществ к высшим достижениям современной технологической цивилизации.

Шифр НБУВ: В359344/1

**6.Э.444. Феномен человека в сакральных мирах-цивилизациях:** кн. в 2 т. Т. 2 / И. В. Вайнруб. — Киев: Феникс, 2022. — 655 с.: рис. — Библиогр.: с. 607-649. — рус.

Представлен анализ сакральных моделей универсумов локальных миров-цивилизаций, созданных пятнадцатую традиционными цивилизациями древности и средневековья с их материализованным воплощением в системе символов культовых сооружений, в одеяниях священнослужителей и т. п. Раскрыто культовые символы цивилизаций угасших (месопотамской, египетской, эллинской, римской); уничтоженных насильственным образом (ацтекской, майяской, инкской), и цивилизаций, продолжающих жить и в настоящее время (китайской — в ее конфуцианском, даосском и буддийском вариантах; японской — в ее синтоистском и буддийском вариантах; индийской в ее индуистском варианте; буддийской; иранской — в ее зороастрийском варианте; нудантской; христианской в ее православном и католическом вариантах); мусульманской в ее суннитском и шиитском вариантах). Рассмотрены сакральные модели универсумов, скрепляющих во многом и поныне существующие локальные миры-цивилизации, определяя менталитет, или еще точнее — «умственный инструментарий», «цивилизационную вооруженность» как отдельного индивидуума, так и целых человеческих сообществ, принадлежащих к этим цивилизационным мирам, в том числе сегодняшние удаchi и неудачи межцивилизационного синтеза, а значит, и возможности быстрого модернизационного прыжка отдельных сообществ к высшим достижениям современной технологической цивилизации.

Шифр НБУВ: В359344/2

## Окремі релігії

### Християнство

**6.Э.445. Висвячення митрополита Спиридона в контексті «Послання Мисаїла» 1476 р.** / Н. Заторський // Укр. іст. журн. — 2021. — № 4. — С. 31-49. — Библиогр.: 30 назв. — укр.

Мета дослідження — розглянути висвяту у Царгороді у середині 1470-х рр. ченця Спиридона на київського митрополита у ситуації, яка склалася в Київській митрополії після Флорентійської унії 1439 р., із залученням свідчень «Послання Мисаїла» 1476 р. про конфесійні настрої й акції русько-литовської церковної і світської еліти. Застосовано історіографічний та джерель-

ний аналіз для виявлення нових можливих прочитань біографічних даних про Спиридона. Запропоновано нове тлумачення місії Спиридона в Константинополі й, відповідно, осіб, які за нею стояли. Також скориговано датування втечі/звільнення його з ув'язнення в Литві. Висновки: підсумовуючи наявні джерельні та літописні свідчення, зауважено про необґрунтованість датування поділу Київської митрополії 1448-м чи 1458-м роками. Дії всіх зацікавлених осіб указують на те, що навіть наприкінці 1460-х р. вони мислили її неподільною і прагнули контролювати всю її територію. При цьому дії польсько-литовського монарха Казимира IV щодо митрополита Григорія Болгариновича свідчать про намагання усталити новий *modus vivendi* для підвладних йому русинів грецької віри, передбачаючи подвійну юрисдикційну підлеглість як Риму, так і Константинополю. Вибір Мисаїла на митрополічу кафедру на початку 1473 р. було зроблено насамперед з огляду на перспективність його визнання на контрольованих Московією територіях. Відповідні уривки «Послання Мисаїла» 1476 р. свідчать про продовження політики подвійного співприччя та її підтримку руською церковною і світською елітою. Під цим оглядом стає очевидною не лише причина посольства Спиридона до Царгорода, а й значення літописних звісток про вдачу посланця та здобуття митрополічного сану підкупом.

Шифр НБУВ: Ж27630

**6.Э.446. Діяльність пізнопротестантських Церков у Західній Україні (1920-х — 1991 рр.): політологічний аналіз конфесійних трансформацій:** монографія / Я. В. Стоцький. — Тернопіль: Паляничка В. А., 2023. — 272 с.: табл. — Библиогр.: с. 270-272. — укр.

Здійснено детальний політологічний, релігієзнавчий та історіософський аналіз конфесійних трансформацій зареєстрованих, незареєстрованих і нелегальних громад і груп баптистських, п'ятидесятницьких і адвентистських церков як у дорадянські, так і в радянські роки, в основному в галицькому регіоні України. ґрунтовно висвітлено полівекторні методи органів державної радянської влади у боротьбі з активізацією служіння протестантизму в українському, зокрема, західноукраїнському суспільстві, розкрито всебічні чинники його атеїзації комуністичним режимом з метою мінімізації діяльності як протестантських громад та груп, так і, загалом, релігійного соціуму. Досліджено процеси відродження і становлення незалежних структур баптистських, п'ятидесятницьких і адвентистських церков в останні роки існування РСР та у початковому році незалежної України, що є важливим й у наш час.

Шифр НБУВ: ВА862881

**6.Э.447. Документальна спадщина Куренівського тримонастиря: нові археографічні відкриття** / С. Таранець // Укр. іст. журн. — 2021. — № 4. — С. 233-237. — укр.

В історії Білокриницької церковної ієрархії Куренівські старообрядські монастирі, що раніше розташовувалися в Ольгопольському повіті Подільської Губернії, відігравали неабияку роль. Надзвичайно довго Нікольський чоловічий монастир був не лише головним центром протиокружництва, збирав тисячі паломників з усієї Російської імперії, але й кузницею кадрів для старообрядців-попівців. У цій старообрядській обителі зародилася ідея неокружництва, сформована тривалими антисинодальними та антимонархічними настроями прихильників давнього благочестя. Зі стін Нікольського монастиря вийшов засновник давньоправославної церкви старообрядців, що не сприймали Окружного послання, перший неокружницький єпископ Антоній II, зведений на московську кафедру 24 липня 1864 р. митрополитом Кирилом Білокриницьким. У неокружницькі архієреї було висунуто цілу низку священноіноків монастиря, серед яких імена єпископів Симеона (Бельченка), Кирила I (Яблочникова), Мефодія (Соколова), Іова (Борисова), Філагрія (Казаєва), Сави (Суржикова), Петра (Глазова). Упродовж 1859 — 1933 рр. у чоловічому монастирі розташовувалася офіційна резиденція старообрядських єпископів балтських. У зв'язку з цим упродовж століть у чоловічому і двох жіночих монастирях склався багатий пласт стародавніх рукописів, стародруків, листів, різного роду грамот, постанов і розпоряджень. Однак у 1932 р. при закритті монастирів більшу частину документальних цінностей було знищено сільськими більшовицькими активістами.

Шифр НБУВ: Ж27630

**6.Э.448. Духовенство Правобережної України в національно-культурному і духовно-освітньому відродженні (друга половина XIX — початок XX ст.):** автореф. дис. ... д-ра іст. наук: 07.00.01 / О. М. Кошель; Чернівецький національний ун-т ім. Ю. Федьковича. — Чернівці, 2023. — 47 с. — укр.

На основі широкого кола писемних джерел та наукової літератури проаналізовано участь національно-свідомого та патріотично налаштованого православного духовенства в українському національному і духовному відродженні, визвольному русі, у виборванні української автокефалії у другій половині XIX — на початку XX ст. Встановлено, що попри загальну підтримку політики самодержавства та св. Синоду, спрямованої на денационалізацію церкви і мирян в українських регіонах Російської імперії, православне українське духовенство до середини XIX ст. сприяло й боротьбі за українізацію православної церкви підтримуючи виховання в середовищі православного кліру діячів, які на початку XX ст. становили одну з рушійних сил українського національного і духовного відродження. Подано характеристику спроб патріотично налаштованих представників українського православного духовенства вже наприкінці 1840-х — у 1850-ті рр. запровадити в церквах богослужіння та переклади і друк Святого Письма українською мовою. Досліджено рух серед викладачів та учнів і студентів духовних навчальних закладів за реформування всіх ланок духовної освіти в напрямку демократизації та українізації (1850-ті рр. — початок XX ст.). Визначено внесок патріотично налаштованих представників духовенства в процес українізації загальної освіти, науки і культури по залученню до створення історії міст і сіл, парафій, церков та монастирів, таким чином, склавши вагому рушійну силу розвитку краєзнавчого руху та регіональних досліджень. Важливу увагу приділено активним виступам на боці селян представників парафійного духовенства, при захисті їх від свавілля поміщиків та чиновників, відстоюванні прав на освіту, справедливість, свободу і землю, що відповідало основним напрямкам українського національного відродження. Висвітлено участь представників православного духовенства в подіях революції 1905 — 1907 рр.

Шифр НБУВ: RA453700

**6.Э.449. Малі есхатології великих постатей модерну: психогенеалогія «останніх часів» Ф. Ніцше, З. Фройда, М. Грушевського / В. В. Ващенко.** — Дніпро: Акцент ПП, 2022. — 170 с.: табл. — укр.

Психісторик Володимир Ващенко досліджує спільні стратегії конструювання інтелектуальних та медичних біографій трьох знакових представників доби Модерну — Ф. Ніцше (1844 — 1900), З. Фройда (1856 — 1939) та М. Грушевського (1866 — 1934), які радикально переформатували чинне поле європейської гуманітаристики у критичних пунктах філософії, психології та історієписання. Цей радикальний модерністський «гуманітарний проект» було реалізовано ними на межі століть (з 1882 до 1904 рр.) у просторі специфічної релігійності — т. зв «малих есхатологій» — п'яного вибухового «коктейлю» з «уламків» традиційних сакральних трагедій-нарративів, «наукових» теорій XIX ст і болючих сюжетів власного екзистенційного досвіду пережитих смертей близьких. Спільний кумулятивний заряд «малих есхатологій» приводився у дію текстами «нових одкровень» епохи Fin-de-Siecle й підривав традиційну «патріархатну ідеологію». Поява текстів «нових одкровень» трьох знакових персонажів цієї книги виросла з їх персональної кризи — «креативної хвороби», пов'язаної з трансгенераційною травмою — тугою за втраченим батьком й не завершеною «роботою скорбот». За абстрактною «смертю Бога Отця і Сина») у Ф. Ніцше, «вбивством батька сином» («едіповим комплексом») у З. Фройда чи бунтом проти «історії як різновиду батьківської генеалогії» (родини Романових) у М. Грушевського стояли трагічні родинні «смертельні історії» з їх фатальними датами і хронологіями «Прив'язка» до цих дат і складала «нумерологію» «останніх часів» «малих есхатологій» німецького філософа, австрійського психолога й українського історика.

Шифр НБУВ: BA863053

**6.Э.450. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Україна і світ у концептуальних засадах Патріарха Йосипа Сліпого», 11 — 12 листопада 2023 року, Тернопіль, Україна / ред.: Т. Мартинюк, О. Є. Гомотюк, Г. В. Зварич, Л. І. Біловус, Ю. А. Шербяк, В. Козак, І. Ринар, Є. Кобильник, М. Семененко, І. Р. Недошитко, О. Т. Патряк, О. В. Васильків, О. В. Кричківська; Західноукраїнський нац. ун-т, Тернопільська обласна адміністрація, Українська греко-католицька церква, Тернопільська духовна семінарія ім. Патріарха Йосифа Сліпого, Освітньо-науковий центр Патріарха Йосифа, Католицький ун-т в Ружомберку, Академія прикладних наук вищої школи упр. й адміністрації в м. Ополі, Ун-т Костянтина Філософа в м. Нітрі, Ун-т прикладної психології в м. Терезіні, Україно-американська асоціація працівників вищої школи.** — Тернопіль: ЗУНУ, 2023. — 191 с.: фот. кольор. — укр.

Розкрито постать Йосифа Сліпого як богослова у світовому контексті. Розглянуто його наукову спадщину та педагогічні ідеї. Висвітлено історико-культурні аспекти діяльності Патріарха, присвячені переслідуваний УГКЦ. Акцентовано на витоках і сьогоденні співпраці церкви, освіти та суспільства.

Шифр НБУВ: BA862405

**6.Э.451. Мистецька спадщина ордену піарів на Волині у дискурсі культурних кодів модерної доби (кінець XVII — перша третина XIX ст.): [монографія] / Р. М. Шеретюк,**

Н. Г. Стоколос. — Рівне: О. Зень, 2022. — 269 с.: іл. — Бібліогр.: с. 219-254. — укр.

Досліджено обставини заснування осередків ордену піарів на Волині. Осмислено їх здобутки в царині освітньо-культурної комунікації, окреслено мистецьку діяльність як втілення ідейних орієнтирів доби пізнього бароко в сакральному зодчестві, монументальному живописі та скульптурі. Проаналізовано основні сегменти художньо-естетичного простору піарського шкільництва краю.

Шифр НБУВ: BC70347

**6.Э.452. Розвиток українсько-афонських духовно-культурних зв'язків у XVII — першій третині XIX ст.:** автореф. дис. ... канд. іст. наук: 26.00.01 / С. В. Шумило; Нац. акад. керівних кадрів культури і мистецтв. — Київ, 2021. — 16 с. — укр.

На основі аналізу широкого кола архівних джерел та опублікованих матеріалів досліджено історичні духовно-культурні зв'язки України та Афону, а також діяльність українських духовних осередків на Афоні як в середовищі, так і ранньомодерні часи, зокрема у XVII — першій третині XIX ст. Зокрема, розкрито специфіку зародження та розвитку українсько-афонських духовно-культурних зв'язків, їх вплив на відродження православного руху в Україні та подальші церковні, культурні і політичні процеси в Україні протягом XVII — XVIII ст. Сукупність цих та інших історичних подій сприяла заснуванню та діяльності у XVIII ст. чотирьох українських чернечих осередків на Афоні, зосереджених у скитах Чорний Вир та пророка Іллі, Костянтинівській обителі та в монастирі Симонопетра, їх зв'язкам з українським козацтвом та чернецтвом, участі Запорозької та Задунайської Січі у ктиторській підтримці цих обителей тощо. Встановлено, що це сприяло як зміцненню контактів з центром православного чернецтва на Афоні, так і посиленню його популярності серед українського чернецтва та козацтва, забезпечуючи взаємний духовний і культурний обмін і вплив один на одного. Вперше використано маловідомі архівні джерела, на основі яких комплексно досліджено процес заснування та діяльності українських чернечих осередків на Афоні у XVIII — першій третині XIX ст., їх зв'язків з українським чернецтвом та козацтвом в Україні. Наголошено, що українські афонські обителі, зокрема скити «Чорний Вир» та пророка Іллі, є важливою складовою історії, духовної культури та спадщини українського чернецтва на Афоні, прямим свідченням тісних зв'язків Запорозької та Задунайської Січі з Афоном. Ці історико-культурні та архітектурні пам'ятники присутності українського чернецтва та козацтва на Афоні мають важливу духовно-культурну і науково-історичну цінність.

Шифр НБУВ: RA453058

**6.Э.453. Формування глобальної освітньої мережі колегіумів Товариства Ісуса:** [монографія] / В. В. Вернер. — Дніпро: Акцент ПП, 2022. — 104 с.: іл., табл. — Бібліогр.: с. 100-104. — укр.

Праця доктора богослів'я, історика церкви, релігієзнавця Валері Вернера є першим синтетичним дослідженням, у якому вивчаються етапи становлення глобальної мережі колегіумів Товариства Ісуса — від формування «ядра» мережі у XVI ст. та її швидкої експансії у XVII ст. до періоду стагнації і занепаду у XVIII ст. Автор аналізує специфіку функціонування мережі у державах відмінними конфесійними середовищами — протестантським, православним католицьким й доволі унікальним сюжетом книги є розгляд освітньої системи єзуїтів крізь призму конкуренції з едукційними проектами інших католицьких орденів. Аналітичною базою розвідки є концепція «інтелектуальних спільнот», яку бул розроблено американським соціальним філософом Рендаллом Коллінзом.

Шифр НБУВ: BA863054

**6.Э.454. Церква Христова: місія, традиції, сьогодення / Ю. Г. Борейко, В. Вепрук, В. І. Генсьорський, А. Дудченко, Зборовський, О. Є. Зубко, С. Кирилук, Н. С. Коструба, П. В. Кретов, О. І. Кретова, М. М. Кухарук, М. М. Кучерепа, Р. І. Левочко, С. А. Лозниця, В. Лозовицький, А. В. Мартинюк, І. Ю. Нерода, П. Ю. Павленко, П. Проценко, М. Рубан, П. В. Сацький, Т. В. Федотова, Г. Д. Филипович, Л. О. Филипович, В. Фульмес, П. М. Ямчук, П. Л. Яроцький, А. Eirini, V. JelOek, P. Vassiliadis; голов. ред.: В. Вакін; заст. голов. ред.: В. Фульмес; ред.: І. Скиба, В. Лозовицький, М. Цап'юк, К. Хрущ, О. Хорошко, А. Хром'як, В. Ю. Головей, М. М. Кучерепа; упоряд.: К. Сігов; Волинська православна богословська академія.** — Київ: Дух і Літера, 2021. — 381 с.: іл. — (Українські Богословські Студії). — укр.

Досвід багатьох країн світу переконливо свідчить, що запорукою процвітання нації є її духовна сфера. Домуніюча роль у формуванні високої духовності людини та суспільства належить Церкві Христовій, Яка є «світлом для світу і сіллю для землі». Її неодмінно постійна місія від заснування — відкривати істину Божественної Любові, освячувати усі сфери життя й служіння людини у цьому світі, і тому Вона ніяк не може відмовчатися з приводу актуальних проблем сучасності.

Шифр НБУВ: BA863353

# Філософські науки. Психологія

(реферати 6.Ю.455 — 6.Ю.465)

**6.Ю.455. Філософія:** підручник / Л. В. Рижак; Львівський національний університет імені Івана Франка. — Вид. 2-ге, перероб., допов. — Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2022. — 648 с. — укр.

Зазначено, що мета підручника — допомогти студентам сформувати цілісне розуміння сучасного глобалізованого та динамічного світу, спонукати до роздумів над межовими проблемами людського буття: призначення людини та перспектив розвитку людства. Наголошено, що знання з філософії допоможуть студентам стати інтелектуально незалежними та критично мислячими людьми, які прагнуть самостійно шукати відповіді на сучасні проблеми, свідомо вибирати власну життєву позицію, реалізувати свої задуми та відповідально ставитися до своїх особистих, професійних і соціальних обов'язків. Висвітлено проблеми субстанції та абсолюту у новочасній філософії. Охарактеризовано філософські традиції в Україні. Розглянуто моделі пізнання та наукового знання в новітній філософії. Розкрито методологію гуманітарного пізнання та знання. Увагу приділено функціональним концепціям сутності людини.

Шифр НБУВ: BA862435

Див. також: 6.С.8, 6.С.33, 6.У.119, 6.Ю.458

## Філософія

**6.Ю.456. Київська світоглядно-гносеологічна школа другої половини ХХ ст.:** монографія / Л. В. Губерський, В. Г. Кремень, А. Є. Конверський, В. П. Андрущенко, В. А. Бугров, В. Ю. Вілков, І. С. Добронравова, Л. Г. Комаха, І. В. Кондратьєва, В. І. Лубський, А. А. Кравчук, В. І. Панченко, А. О. Приятельчук, С. В. Руденко, Л. І. Сидоренко, В. Е. Туренко, Є. А. Харьковщенко, М. І. Хилько, І. В. Хоменко, В. Ф. Цвих, В. Л. Чуйко, Н. В. Ярмоліцька, В. І. Ярошовець; ред.: Л. В. Губерський, В. А. Бугров, І. С. Добронравова, А. Є. Конверський, Т. П. Кононенко, Д. В. Неліпа, М. І. Обушний, В. І. Панченко, А. О. Приятельчук, М. Ю. Русин, Є. А. Харьковщенко, І. В. Хоменко, В. Ф. Цвих, Л. О. Шашкова, П. П. Шляхтун; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. — Київ: Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2020. — 239 с. — укр.

Монографію присвячено одній зі сторінок славетної історії Київського університету та філософського факультету другої половини ХХ ст. Це був час, коли у вищих навчальних закладах засновували кафедри філософських дисциплін, до навчальних планів вводили, як обов'язковий, курс філософії, новий імпульс одержали соціогуманітарні дослідження. Зауважено, що Київська світоглядно-гносеологічна школа — це умовна назва творчих здобутків учених філософського факультету університету й учених Інституту філософії НАН України, які були випускниками Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. У монографії розглянуто основні напрями досліджень Київської світоглядно-гносеологічної школи. Висвітлено започаткування досліджень з історії філософської думки в Україні, релігієзнавчі дослідження у другій половині ХХ ст. Звернено увагу на дослідження особливостей морально-естетичної діяльності людини.

Шифр НБУВ: BC70758

**6.Ю.457. Освітньо-педагогічні напрями в сучасній західно-європейській філософії:** навч.-метод. посіб. / О. О. Дольська, О. В. Гончаренко, О. М. Городиська. — Харків: Вид-во Іванченка І. С., 2023. — 225 с. — Бібліогр.: с. 221-225. — укр.

Представлено навчальний посібник, який охоплює надзвичайно широкий спектр відповідей на запитання про сутність освіти, беручи за перспективу новітню тенденцію у науці: синтез педагогіки з різними напрямками сучасної філософії. Запропоновано погляди філософів на освіту з позицій позитивізму, персоналізму, екзистенціалізму, прагматизму, постмодернізму. Акцентовано увагу на таких філософсько-педагогічних синтезах, як: педагогіка культури, критична педагогіка, емансипаторська педагогіка, педагогіка постмодернізму, негативна педагогіка.

Шифр НБУВ: BA862710

**6.Ю.458. Філософія критичного мислення та прийняття рішень:** підручник / В. О. Сабадуха; Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу. — Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2023. — 679 с.: рис., табл. — укр.

Зауважено, що вперше в українській та європейській філософії на основі теорії ступенів духовного розвитку людини викла-

дено процес формування критичного мислення. Доведено, що рівень мислення залежить від ступеня духовного розвитку людини. З'ясовано роль рефлексії, соціально-політичних і культурних факторів, що впливають на формування критичного мислення. Висвітлено роль і значення національного інтересу у процесі прийняття рішень. Проаналізовано механізми формування критичного мислення. Наведено програму курсу, плани семінарських занять, контрольні запитання різного ступеня складності, задачі, тести, словник філософських понять, термінів, персоналії та список літератури з проблематики філософії критичного мислення.

Шифр НБУВ: BA866128

**6.Ю.459. Філософія науки: військово-промислові інновації:** навч. посіб. / П. М. Лісовський, Ю. П. Лісовська. — Київ: Ун-т «Україна», 2022. — 191 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 186-191. — укр.

Комплексно розкрито філософію науки відповідно до військово-інноваційних вимог поствоєнного часу. Обґрунтовано важливість таких критеріальних оцінок, як: система ентропійних та балістичних процесів, а також квантові кореляції в сучасних умовах війни та глобальної пандемії. Висвітлено епістемологічну теорію постнауки в філософії науки як системи інноваційних знань. Прогнозовано в недалекому майбутньому філософію криптографічного захисту інформації як квантової телепортації у контексті військово-промислових інновацій та дипломатії міжнародних відносин.

Шифр НБУВ: BA862595

Див. також: 6.Э.449

## Психологія

**6.Ю.460. Глибинна психологія (в короткому викладі) :** навч.-метод. посіб. / Ю. Є. Кокоріна; Одеський національний університет імені І. І. Мечникова. — Одеса: Астропринт, 2021. — 119 с. — Бібліогр.: с. 114-117. — укр.

Представлено навчально-методичний посібник, спрямований на створення оптимальних умов для засвоєння основних теоретичних положень і концепцій глибинної психології студентами вищої школи, формування категоріально-термінологічного апарату глибинної психології, формування та розвиток здатності до аналізу та синтезу психотерапевтичного матеріалу, феноменів клієнтів, вміння використовувати знання на практиці, систематизувати інформаційний матеріал для успішної практичної діяльності на робочому місці психолога. Надано стислий конспект лекцій, питання для самоконтролю та теми рефератів.

Шифр НБУВ: BA862895

**6.Ю.461. Емоційний інтелект у дискурсі точності метакогнітивного моніторингу:** монографія / М. М. Августюк; Національний університет «Острозька академія». — Острог: Вид-во Нац. ун-ту «Остроз. акад.», 2023. — 373 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 300-333. — укр.

Представлено монографію, в якій висвітлено результати комплексного дослідження емоційного інтелекту в структурі точності метакогнітивного моніторингу навчальної діяльності студентів закладів вищої освіти. Увагу приділено на теоретико-емпіричному вивченні особливостей прояву емоційного інтелекту в структурі точності метакогнітивного моніторингу. Обґрунтовано та побудовано теоретико-концептуальну модель зв'язку емоційного інтелекту з точністю метакогнітивного моніторингу, досліджено особливості прояву емоційного інтелекту в структурі точності метакогнітивного моніторингу, представлено апробовану тренінгову програму підвищення точності метакогнітивного моніторингу навчальної діяльності студентів засобами емоційного інтелекту, розроблено психолого-дидактичні поради до підвищення точності метакогнітивного моніторингу.

Шифр НБУВ: BC70405

**6.Ю.462. Загальна та вікова психологія:** навч.-метод. посіб. / уклад.: С. С. Доскач, Л. Б. Костик; Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. — Чернівці: ЧНУ: Рута, 2023. — 255 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 205-207. — укр.

Представлено навчальний посібник, в якому описано фундаментальні категорії загальної та вікової психології, історію, концептуальні положення, які окреслено у поглядах вчених, методології та методи дослідження особистості. Розкрито особливості



життя людини на кожному віковому етапі. Викладено опис лекційних занять, які відображено у таблицях та схемах, лекційний матеріал забезпечує студентів знаннями з загальної та вікової психології, який має на меті розвивати у студентів професійну компетентність, ініціативність, творче ставлення до праці, бажання і прагнення до психолого-педагогічної обізнаності, оволодіння психологічною культурою, а використання психотехнічних прийомів, надасть можливість підвищити саморегуляцію і самоконтроль, що сприятиме студентам у майбутній професійній діяльності.

*Шифр НБУВ: ВА862718*

**6.Ю.463. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Психологія в контексті сучасних досліджень проблем розвитку особистості».** 10 – 11 грудня 2021 / Класичний приватний університет, Академія «Volashaq». – Запоріжжя: Гельветика, 2021. – 75 с.: рис., табл. – укр.

Проаналізовано феномен самостійності особистості у контексті підходу «свободи вибору». Охарактеризовано інформаційні чинники морально-психологічного стану військовослужбовців. Здійснено аналіз закордонних і вітчизняних досліджень особистісної зрілості. Розглянуто психологічний феномен креативності. Розкрито особливості просоціальної поведінки різних вікових груп. Розглянуто інформацію як об'єкт психологічного аналізу. Увагу приділено соціально-психологічній реабілітації дітей-сиріт. Досліджено Інтернет-адикції у підлітків як проблему сучасної психології. Розглянуто модернізацію інтерпретаційного потенціалу діагностичної методики «Психоосвітній профіль» у контексті готовності дітей з аутизмом до інклюзивного навчання.

*Шифр НБУВ: ВА862355*

**6.Ю.464. Психологія професійної діяльності:** підручник / В. С. Біскуп, А. Н. Гіряк, Г. С. Гіряк, З. І. Крупник, Т. Л. Надвична, С. К. Шандрук, О. М. Яремко; Західноукраїнський національний університет. – Тернопіль: ЗУНУ, 2022. – 254 с.: рис., табл. – укр.

З позицій фундаментальних засад сучасної психології, соціології та правової практики розкрито сутнісний зміст, завдання, функції та напрямки психології професійної діяльності особистості, актуалізуються питання щодо передумов, зовнішніх і внутрішніх спонук самореалізації фахівця. Висвітлено різнобічні аспекти та етапи його становлення у сучасному суспільстві. Послідовно зrealізовано принцип історичного й суспільно зумовленого поступу-розвитку інституту професій, аналізуються детермінанти трансформації старих і зародження нових форм долучення особистості до трудової діяльності. Увагу зосереджено на практичних аспектах психологічного супроводу професійного становлення фахівця, презентації сучасних технологій командотворення, управління часом, побудови кар'єри й розвитку лідерських властивостей особистості, й водночас на компетентностях щодо залучення правових механізмів врегулювання потенційних конфліктних ситуацій.

*Шифр НБУВ: ВА862791*

**6.Ю.465. Психологія розвитку особистісної готовності педагогів до професійної діяльності:** метод. рек. / В. В. Рибалка; Національна академія педагогічних наук України, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна. – Київ: Ін-т пед. освіти і освіти дорослих ім. Івана Зязюна, 2023. – 159 с.: рис., табл. – укр.

Представлено методичні рекомендації з метою надати читачам наукове уявлення щодо основних понять сучасної психології розвитку особистісної готовності педагога до професійної діяльності, сформувані змістовні установки та орієнтири, необхідні для психологічного забезпечення професійної підготовки особистості педагога до роботи в умовах Нової української школи.

*Шифр НБУВ: ВА862630*

**Див. також: 6.С.14, 6.С.17, 6.С.21, 6.У.174, 6.У.189, 6.Ч.379**

## Авторський покажчик

- Абдо-Ясінська Л. І. 6.Х.322  
Августов М. М. 6.Ю.461  
Авдосин І. В. 6.Х.303  
Авраменко О. В. 6.Х.287  
Адаменко А. А. 6.ІІ.339  
Алексеева Т. І. 6.Ф.234  
Алексєєв В. О. 6.ІІ.333  
Алюшкіна Т. В. 6.У.193  
Андросова Т. В. 6.У.167  
Андрусів У. Б. 6.Х.287  
Андрущенко В. П. 6.Ю.456  
Анікіна І. В. 6.Ш.395  
Анісімова О. Ю. 6.У.149  
Анішук Н. В. 6.Х.241  
Антонов О. В. 6.С.22  
Антонова О. Є. 6.С.22  
Антонюк Н. В. 6.Х.322  
Антонюк О. Р. 6.У.121  
Арич М. І. 6.У.181  
Арістов В. 6.Т.57  
Атаманенко Ю. Ю. 6.Х.277  
Атаманчук Н. І. 6.Х.239  
Афонін Е. А. 6.С.27  
Бабакіна О. О. 6.Ч.379  
Бабенко О. І. 6.ІІ.338  
Бабич О. О. 6.ІІ.342  
Бабій Н. П. 6.ІІ.429  
Базилевич В. Д. 6.У.100  
Базко О. А. 6.С.9  
Байк О. І. 6.Х.263, 6.Х.281  
Бак Н. 6.У.102  
Банташ А. М. 6.У.111  
Бантишев О. Ф. 6.Х.316  
Барабаш О. В. 6.Х.324  
Баранов А. М. 6.ІІ.331  
Баранов Ю. М. 6.ІІ.331  
Басиста І. В. 6.Х.312,  
6.Х.314  
Басюркіна Н. Й. 6.У.111  
Батанов О. В. 6.Х.275  
Бахчев Г. В. 6.Х.275  
Башияннин Г. І. 6.У.101  
Бевз М. Т. 6.У.59, 6.Т.60  
Бевзенко В. М. 6.Х.266  
Бегеза Л. Є. 6.У.174  
Бедриньш М. Д. 6.Х.270  
Белявцева В. В. 6.У.91  
Беляневич О. А. 6.У.164  
Бензарь А. С. 6.У.171  
Бенчак О. Ф. 6.С.20  
Берено О. В. 6.У.157  
Березюк Т. П. 6.У.216  
Берш А. Я. 6.Х.298  
Беспала Т. 6.Х.309  
Бехта І. А. 6.ІІ.412  
Белікова М. І. 6.Х.266  
Белікова Н. В. 6.У.155  
Белобородова М. В. 6.У.195  
Биков В. М. 6.ІІ.343  
Бичков І. Г. 6.Х.259  
Бігич О. Б. 6.ІІ.400  
Бідок Д. 6.У.201  
Білак О. П. 6.У.222  
Біленко М. С. 6.Х.239  
Біленко Ю. І. 6.Х.322  
Біленкова С. 6.Т.59  
Білокудра А. В. 6.У.110  
Білокурська О. 6.У.102  
Білокурський Р. 6.У.102  
Білоус О. Ю. 6.У.111  
Білоусов Ю. В. 6.Х.283  
Біль М. 6.У.201  
Біренко Н. О. 6.С.38  
Біскуп В. С. 6.Ю.464  
Благун І. С. 6.С.39,  
6.У.187  
Благун С. І. 6.С.39,  
6.У.179  
Благура Р. І. 6.Х.312,  
6.Х.314  
Блинюк В. В. 6.У.170  
Бліхар М. М. 6.Х.323  
Блудова Ю. О. 6.Ч.379  
Бобро Д. Г. 6.Х.265  
Богданова Ю. Л. 6.ІІ.433  
Богінська Л. О. 6.У.208  
Боженко В. В. 6.У.105  
Бойко В. Ф. 6.ІІ.337  
Бойко І. А. 6.У.192  
Бойко І. В. 6.Х.260  
Бойко І. Й. 6.Х.245  
Бондар В. Н. 6.У.152  
Бондар І. С. 6.Т.78  
Бондаренко А. І. 6.ІІ.440  
Бондаренко Д. В. 6.Ч.376  
Бондаренко Д. Я. 6.Т.49  
Бондарук Т. Г. 6.У.145  
Бонь О. 6.Т.45  
Борейко Ю. Г. 6.У.454  
Боровик М. В. 6.У.158  
Бочковий Ю. В. 6.Х.275  
Бошицький Ю. Л. 6.Х.238  
Бояр О. С. 6.ІІ.440  
Брайчевська О. 6.Т.48  
Бречка М. М. 6.ІІ.332  
Брик С. 6.Ч.384  
Бричко М. М. 6.У.105  
Бруско К. М. 6.Х.317  
Бубенко П. Т. 6.У.169  
Бугров В. А. 6.Ю.456  
Будник О. 6.Ч.370  
Бужанська М. В. 6.У.132  
Бужимська К. О. 6.У.139  
Бузунар А. В. 6.У.103
- Булагова О. В. 6.У.140  
Булдик М. В. 6.Т.77, 6.Т.79  
Бура Р. Р. 6.У.213  
Бурак В. Я. 6.Х.239  
Бурак Д. І. 6.С.30  
Бурдяк О. 6.У.102  
Буркинський Б. В. 6.У.111  
Бурлакова І. М. 6.У.130  
Бухтиярова М. 6.У.201  
Бучучану А. М. 6.С.14  
Вавілова В. В. 6.У.216  
Ваврін М. Р. 6.У.105  
Валігура О. Р. 6.ІІ.396  
Ван Чжунцзюнь 6.ІІ.398  
Вандоля В. В. 6.С.14  
Варанич В. І. 6.Х.254  
Вардеванян В. 6.У.102  
Василіць Н. М. 6.У.135  
Васьюра Р. В. 6.ІІ.396  
Васюта О. П. 6.ІІ.435  
Ващенко В. В. 6.У.449  
Вашук О. П. 6.Х.239,  
6.Х.318  
Веєкля О. А. 6.У.130  
Венгер А. 6.Т.46, 6.Т.47  
Венгер Є. 6.У.102  
Вепрук В. 6.У.454  
Верба О. Б. 6.Х.287  
Верівська Л. В. 6.У.168  
Верес І. Я. 6.Х.287  
Вернер В. В. 6.У.453  
Вернігорово Н. В. 6.У.186  
Вечерський В. 6.Т.59-6.Т.60  
Винарчук Л. 6.У.207  
Виноград О. В. 6.Х.308  
Виноградов Г. І. 6.Х.322  
Висоцький В. М. 6.Х.310  
Виспінська Н. М. 6.ІІ.401  
Вишнікіна О. В. 6.У.221  
Вісвятник О. М. 6.Х.267  
Вікович І. А. 6.У.213  
Віллов В. Ю. 6.Ю.456  
Вінник О. М. 6.У.164  
Віничук І. 6.У.102  
Вітвіцький С. С. 6.Х.277  
Владимир О. М. 6.У.130  
Власова В. П. 6.У.134  
Влах М. Р. 6.С.19  
Вовк М. З. 6.Х.287  
Вовк Р. В. 6.Х.322  
Водянка Л. 6.У.102  
Возіанова Н. Г. 6.Ч.375  
Возная Л. Ю. 6.У.130  
Возник О. В. 6.С.22  
Войтенко С. С. 6.ІІ.342  
Войцицький А. П. 6.ІІ.345  
Волинцев Н. В. 6.С.14  
Волк О. Н. 6.У.130  
Волков А. Ф. 6.ІІ.332  
Волокитіна Л. О. 6.У.171  
Волошин В. С. 6.У.216  
Волошин І. 6.Ф.236  
Волощук М. Я. 6.ІІ.334  
Ворообей П. А. 6.Х.299  
Воробойов О. Г. 6.ІІ.342  
Вороненко В. І. 6.У.105  
Воронін А. В. 6.ІІ.336  
Вороніна О. О. 6.У.157  
Воронкова А. А. 6.С.38  
Воскресенська Т. І. 6.У.93  
Вронецька Т. В. 6.Х.280  
Габчак Н. Ф. 6.У.222  
Гавдьо Ю. Р. 6.Х.316  
Гаврилук П. П. 6.У.148  
Гаврилук Т. О. 6.У.180  
Гаврилів М. 6.Х.324  
Гагара В. Ф. 6.Ч.365  
Гайданко О. М. 6.У.199  
Гайдай О. 6.Т.61  
Гайдар В. 6.Т.59, 6.Т.60  
Галушка З. 6.У.102  
Галькевич А. М. 6.Х.276  
Галарник М. 6.Х.247  
Гамова І. В. 6.С.31  
Гарієвська М. Б. 6.Х.283  
Гаркавенко В. І. 6.У.178  
Гаряєва Г. М. 6.Х.251  
Гевко В. Л. 6.У.137  
Гелєй С. Д. 6.Т.55  
Геніна Д. С. 6.У.105  
Генсьорський В. І. 6.У.454  
Георгієвський Ю. В. 6.Х.266  
Герасімова О. А. 6.У.224  
Герасімова О. В. 6.У.224  
Гільборте Т. В. 6.У.202  
Пржева О. М. 6.С.38  
Прняк А. Н. 6.Ю.464  
Прняк Г. С. 6.Ю.464  
Гладиш М. Л. 6.Х.322  
Гладчук Д. І. 6.Х.276  
Глинський Н. Ю. 6.У.113  
Гловик І. В. 6.Х.314  
Глухарев С. М. 6.У.169  
Гнасько О. І. 6.У.116  
Гнатинши Л. Б. 6.У.96  
Гнатчук О. С. 6.С.7  
Гнесь Г. 6.Т.59, 6.Т.60  
Гнесь Л. 6.Т.60  
Тогоша О. І. 6.Х.322  
Голдак-Горбачевська Т. В.  
6.Т.55  
Голікова О. С. 6.У.186  
Голов С. Ф. 6.У.119
- Головки-Гавришева О. І.  
6.Х.322  
Голубка Я. В. 6.У.119  
Голяк Л. В. 6.Х.271  
Голяк В. А. 6.У.188  
Голяченко О. С. 6.С.3  
Гончаренко М. М. 6.ІІ.442  
Гончаренко О. В. 6.Ю.457  
Гончаренко О. М. 6.У.164  
Гончаров В. В. 6.У.208  
Гончарова О. В. 6.ІІ.404  
Гончарук І. В. 6.У.100  
Гончарук К. О. 6.Ф.234  
Гора І. В. 6.Х.304, 6.Х.316  
Горбан І. М. 6.У.120  
Гордієнко Н. М. 6.С.16  
Гордійчук Є. Г. 6.У.186  
Горін Н. В. 6.Х.322  
Городиська О. М. 6.Ю.457  
Городина Н. 6.Т.66  
Горячук В. Ф. 6.У.111  
Грабар Н. М. 6.Х.287  
Грамагнік Г. П. 6.У.111  
Гресь Ю. О. 6.Х.318-6.Х.319  
Грешко Р. 6.У.102  
Григораш О. В. 6.У.105  
Григоренко О. М. 6.У.125  
Григорев С. 6.ІІ.335  
Гринюк О. І. 6.У.108  
Гринькевич В. 6.У.201  
Гринькевич О. 6.У.201  
Гринько П. Л. 6.У.167  
Гриняк А. Б. 6.Х.239  
Грищенко А. А. 6.У.130  
Грищенко І. С. 6.Х.266  
Грищенко П. В. 6.У.105  
Гришунюк О. М. 6.У.213  
Гришина Ю. М. 6.Х.239  
Гринько А. П. 6.У.167  
Грохольська І. 6.У.102  
Грубель М. Г. 6.ІІ.334  
Губар Ю. І. 6.У.161  
Губарева І. О. 6.С.9,  
6.У.155, 6.У.198  
Губарова О. П. 6.ІІ.328  
Губерський Л. В. 6.Ю.456  
Гулько Л. 6.У.207  
Гулько О. В. 6.У.161  
Гурочкіна В. 6.У.201  
Гусак О. А. 6.У.215  
Гусакова Ю. О. 6.У.91  
Гутарева Ю. В. 6.У.127  
Гутів Б. І. 6.Х.245  
Гутник В. В. 6.Х.322  
Гупалюк А. І. 6.С.14  
Гупуляк В. К. 6.Х.239  
Гупуляк Ю. В. 6.Х.314  
Гуштан Т. В. 6.У.148  
Давидчук А. В. 6.Х.293  
Даниленко В. 6.Ф.233  
Данилюк Д. Д. 6.ІІ.331  
Данилюк Л. 6.У.201  
Дегтярева Й. Б. 6.У.130  
Дейнега І. О. 6.У.216  
Дейнега О. В. 6.У.216  
Дейнека Л. В. 6.У.130  
Демчишак Н. 6.У.201  
Демчишак Н. Б. 6.У.163  
Демчук В. С. 6.С.30  
Дем'янюк О. С. 6.У.160  
Дергачов Ю. О. 6.У.111  
Деревянко Ю. Н. 6.У.130  
Дериколєнко А. А. 6.У.130  
Дериколєнко А. Н. 6.У.130  
Дегтаря О. М. 6.У.156  
Деліні М. М. 6.У.124  
Дзиконський К. 6.У.130  
Дзюрах Ю. М. 6.У.166  
Діба Ю. 6.Т.60  
Димченко О. В. 6.У.169  
Діденко Т. С. 6.У.181  
Дідух Н. 6.У.201  
Дмитрів Г. 6.У.201  
Дмитрієв І. А. 6.С.38  
Дмитрієва О. І. 6.С.38  
Добко Т. В. 6.Ч.348  
Добровольська А. Є. 6.У.127  
Добронравова І. С. 6.Ю.456  
Доліньська М. С. 6.Х.287  
Дольська О. О. 6.Ю.457  
Домусич В. О. 6.У.103  
Дорожкін В. Р. 6.У.174  
Дорошенко А. 6.Х.289  
Дорошенко А. О. 6.У.111  
Дребот О. І. 6.У.152,  
6.У.210  
Дрок І. С. 6.Х.275  
Дубасенко О. А. 6.С.22  
Дубініна О. М. 6.У.87-  
6.У.89  
Дугінець Г. В. 6.У.146  
Дудорюк О. О. 6.Х.275  
Дудченко А. 6.У.454  
Дудчик О. Ю. 6.У.105  
Дума О. І. 6.У.166  
Дурняк Б. В. 6.ІІ.346  
Дутко А. О. 6.Х.287  
Дутченко О. Н. 6.У.130  
Дымченко Е. В. 6.У.130  
Дядюн О. О. 6.У.118  
Дяченко В. 6.ІІ.335  
Евдокимов А. В. 6.У.130  
Евдокимов Ю. 6.У.130  
Едер П. Т. 6.Х.245
- Євсєєва-Северина І. В.  
6.У.192  
Євтушенко В. А. 6.У.228  
Євтушенко І. В. 6.У.174  
Євхутич І. 6.Х.324  
Єжов М. Б. 6.У.111  
Єкель Г. В. 6.У.206  
Єлховський І. В. 6.Х.318  
Єремія Г. 6.У.102  
Єрмакова О. А. 6.У.111  
Єршова Г. В. 6.У.178  
Єськова К. В. 6.Ч.387  
Єфименко В. А. 6.ІІ.413  
Єфремова К. В. 6.У.164  
Жам О. Ю. 6.У.180  
Жилін А. В. 6.Х.293  
Жилкіна І. Ю. 6.С.14  
Житник Н. В. 6.У.171  
Жуковська В. М. 6.У.173  
Забавін В. О. 6.Т.77, 6.Т.79  
Забалуюк Д. Є. 6.Х.287  
Заболотний О. І. 6.Х.303,  
6.Х.316  
Забудкова О. А. 6.Т.72  
Завгородня С. П. 6.Х.265  
Завдовьева Ю. Н. 6.Х.130  
Заволічна Т. 6.У.102  
Завтур В. А. 6.Х.314  
Зав'ялова О. Р. 6.У.101  
Зайгальська Г. М. 6.ІІ.416  
Загальська Л. В. 6.У.216  
Загородній В. Є. 6.Х.319  
Зайчківський А. О. 6.У.193  
Зайченко К. М. 6.У.195  
Зайчук О. В. 6.Х.283  
Закіров З. З. 6.ІІ.338  
Закрасяна Ж. М. 6.ІІ.440  
Закучук К. В. 6.ІІ.333  
Залєвський Р. А. 6.ІІ.345  
Залізна Л. В. 6.У.189  
Залізняк В. П. 6.У.151  
Занько Ю. С. 6.Х.322  
Запека В. Ю. 6.ІІ.344  
Заруцька О. П. 6.У.105  
Заставний Ю. Б. 6.У.188  
Затилук Я. 6.Т.57  
Затопацька Т. Г. 6.У.105  
Заторський Н. 6.У.445  
Захаренко І. В. 6.У.227  
Захаркіна Л. С. 6.У.105  
Захаров В. М. 6.Т.51  
Захарев Є. 6.Х.309  
Захарин Г. М. 6.У.126  
Заяць Д. Г. 6.У.159  
Заяць О. А. 6.Х.322  
Заяць О. С. 6.Х.287  
Заячківська Г. А. 6.Х.284  
Заячук О. 6.Ч.384  
Зборовський 6.У.454  
Зборовський С. С. 6.Х.276  
Звонарьов О. Ю. 6.Х.303  
Здановський В. Г. 6.Х.250  
Здреннік І. 6.Х.324  
Зелінська Я. І. 6.У.174  
Земан І. В. 6.Х.322  
Зінченко В. А. 6.У.155,  
6.У.225  
Зінченко О. В. 6.Х.321  
Зінько І. З. 6.Х.322  
Зубко О. Є. 6.У.454  
Іванків О. Л. 6.Ч.358  
Іванкова Н. О. 6.У.166  
Іванов Ю. Б. 6.С.9  
Іванова А. А. 6.У.217  
Іванова Д. А. 6.У.217  
Іванова О. Ю. 6.У.110,  
6.У.198  
Іванський А. Й. 6.Х.255  
Іванюк В. О. 6.У.142  
Івасюк Г. 6.У.102  
Івашко Ю. 6.Т.60  
Ігнатенко Н. В. 6.Х.269  
Ігнатюк А. І. 6.У.100  
Іжнін І. І. 6.Х.322  
Ізюм А. О. 6.С.10  
Ільків Є. 6.Х.247  
Ільків Н. В. 6.Х.287  
Ільницький М. 6.ІІ.422  
Іщенко Н. А. 6.У.190  
Ішук В. О. 6.ІІ.337  
Ішук С. І. 6.Х.258  
Каганець-Гаврилук Л. П.  
6.У.148  
Казнадей С. О. 6.ІІ.340-  
6.ІІ.341  
Калачова В. В. 6.ІІ.338  
Калитчук Р. Г. 6.Х.322  
Калініна С. П. 6.У.140  
Калініченко О. О. 6.ІІ.342  
Кальний С. В. 6.У.106  
Калюжна Є. М. 6.У.174  
Кампаншанський О. Ю.  
6.Х.275  
Канішев О. І. 6.ІІ.336  
Канісоп Н. О. 6.У.208  
Капля Д. В. 6.У.192  
Кара Н. І. 6.У.150  
Караваєв Т. А. 6.У.151  
Караман О. Л. 6.С.5-  
6.С.6, 6.С.21  
Каранковська Т. О. 6.Х.322  
Карнишева А. І. 6.У.130  
Карпищенко А. І. 6.У.130  
Карпій О. П. 6.У.135
- Карпович О. М. 6.Х.290  
Касьяненко В. А. 6.У.130  
Касьяненко Т. Г. 6.У.130  
Касянчук М. Г. 6.С.23  
Кавхоська О. В. 6.У.220  
Квас С. 6.У.201  
Кедик В. П. 6.Х.298  
Кендус О. З. 6.Т.55  
Кизим М. О. 6.У.155,  
6.У.198, 6.Ч.376  
Кириленько Я. О. 6.ІІ.439  
Кирилчук В. Ю. 6.ІІ.331  
Кирилчук О. В. 6.У.100  
Кирилів В. 6.У.218  
Кирилук С. 6.У.454  
Кисельов Ю. 6.У.218  
Кияк В. 6.У.102  
Кияк В. В. 6.У.97  
Кіляру В. 6.У.90  
Кільдей А. Д. 6.У.105  
Кіндзерський В. 6.У.102  
Кіндзерський В. В. 6.У.97  
Кіндзор О. С. 6.У.226  
Кічор В. П. 6.С.39  
Клименко С. В. 6.Х.303,  
6.Х.316  
Климчук І. І. 6.Х.322  
Клишак А. Я. 6.У.102  
Клочко О. А. 6.С.13  
Клят Ю. 6.ІІ.335  
Книженко О. О. 6.Х.303,  
6.Х.316  
Ковалев Б. Л. 6.У.130  
Коваленко О. Я. 6.У.100  
Ковалішин О. Р. 6.У.164  
Ковалів І. Л. 6.Х.322  
Ковальков О. 6.Т.66  
Ковальчук В. Б. 6.Х.258  
Ковальчук В. Г. 6.У.156  
Ковальчук І. В. 6.Х.245  
Ковальчук О. Б. 6.Х.258  
Ковальчук С. В. 6.Х.216,  
6.ІІ.331  
Ковальчук Ю. В. 6.У.184  
Ковтун О. С. 6.С.14  
Козак В. М. 6.Х.297  
Козуб Л. С. 6.ІІ.396  
Козуба Ю. Є. 6.У.460  
Колбасін Є. С. 6.У.155,  
6.У.198  
Колеснік В. А. 6.Х.304,  
6.Х.316  
Колеснік К. О. 6.Х.270  
Колеснікова Т. М. 6.ІІ.329  
Колініченко Н. М.  
6.ІІ.411  
Колодійчук Ю. М. 6.У.95,  
6.Ч.385  
Колодійчук А. В. 6.У.148  
Колодіна А. С. 6.Х.318-  
6.Х.319  
Коломієць О. Л. 6.ІІ.333  
Коломоєць Т. О. 6.Х.266  
Колоша В. В. 6.У.100  
Колыбенко А. В. 6.Х.245  
Команчук С. В. 6.У.214  
Комарніцький Я. В.  
6.ІІ.440  
Комаха Л. Г. 6.У.456  
Комісарчук Ю. А.  
6.Х.312, 6.Х.314  
Комлева М. А. 6.У.131  
Компанієць О. М. 6.ІІ.337  
Конверський А. Є. 6.Ю.456  
Кондратенко Н. О. 6.У.141  
Кондратьєва І. В. 6.У.456  
Кондратюк С. М. 6.С.14  
Конюхов Н. Г. 6.У.130  
Конюхова Н. І. 6.У.130  
Кононов В. Б. 6.ІІ.344  
Контуров В. М. 6.ІІ.331  
Конихова І. І. 6.Ч.364  
Корницька О. 6.У.201  
Корницька О. І. 6.У.226  
Корнієнко М. В. 6.У.181  
Корнієв Є. 6.Х.247  
Корнута Р. І. 6.Х.266  
Коробейнікова Я. 6.У.218  
Король В. І. 6.Х.283  
Король С. Я. 6.У.116  
Коропатницька Т. П.  
6.ІІ.401  
Короткіх К. В. 6.У.111  
Корчува Г. Л. 6.Ч.378  
Косар Н. С. 6.У.216  
Косенко В. П. 6.ІІ.338  
Косова Т. Д. 6.У.180  
Косташ Т. П. 6.У.102  
Костушка Н. О. 6.У.186  
Костушка К. С. 6.У.454  
Костусяк Н. М. 6.ІІ.428  
Костушенко В. М. 6.У.119  
Костюченко О. Є. 6.Х.239  
Кот О. О. 6.Х.239  
Котельєв Д. О. 6.У.94  
Котляр Д. В. 6.У.192  
Котлярєв Є. І. 6.У.155  
Кохан В. Ф. 6.ІІ.334  
Коцупей В. М. 6.У.101  
Коцур В. 6.Ф.233  
Кочін В. В. 6.У.164  
Кочубей Р. В. 6.У.130  
Кошель О. М. 6.У.448  
Кравченко М. Г. 6.Х.266

- Кравченко П. О. 6.У.87-6.У.89  
Кравчук А. А. 6.Ю.456  
Кравчук І. 6.У.102  
Кравчук О. Р. 6.Ш.440  
Крамченко Р. А. 6.У.148  
Красильник Ю. С. 6.Ч.378  
Красинький І. В. 6.Х.287  
Крат В. І. 6.Х.288  
Кремень В. Г. 6.Ю.456  
Кресвелл Д. В. 6.С.2  
Кресвелл Д. Д. 6.С.2  
Кретов П. В. 6.Э.434  
Кретова О. І. 6.Э.434  
Кречко Н. М. 6.Ш.440  
Криванич М. В. 6.У.155, 6.У.225  
Кривенко Л. В. 6.У.130  
Кривчицька О. Р. 6.У.185  
Кривич Я. М. 6.У.105  
Криворучко С. В. 6.У.172  
Крикавський С. В. 6.У.216  
Крипцкая Т. В. 6.Ч.375  
Крпак Я. В. 6.У.181  
Крохтязко О. В. 6.У.108  
Кружилько О. С. 6.Х.250  
Крукосов В. В. 6.Х.283  
Крутиник З. І. 6.Ю.464  
Крятьсяк С. М. 6.У.153, 6.У.198  
Ксьондз С. В. 6.У.97  
Кубатко А. В. 6.У.130  
Кудальський О. М. 6.У.105  
Кудінов С. С. 6.Х.314  
Кузєнко П. В. 6.Х.322  
Кузьмук Р. В. 6.У.119  
Кузьмюк В. В. 6.Х.239  
Кузьменко Н. С. 6.Х.239  
Кузьмів В. І. 6.У.182  
Кузьмін Е. Е. 6.Х.298  
Кузьмін С. Е. 6.У.216  
Кузьмид Р. О. 6.У.266  
Куклюк М. С. 6.У.114  
Кульнич О. А. 6.У.167  
Кульчицька І. І. 6.У.166  
Кульчицький І. І. 6.У.166  
Куриган А. І. 6.Х.314  
Курбанова А. Н. 6.У.171  
Курбатов О. С. 6.У.88-6.У.89  
Куріло В. С. 6.Т.72  
Курчак О. Ю. 6.У.95  
Кутателадзе В. О. 6.У.111  
Кухарук М. М. 6.Э.454  
Кухарук Д. 6.Х.247  
Кучер В. 6.Х.324  
Кучер В. О. 6.Х.287  
Кучер М. М. 6.У.221  
Кучерета М. В. 6.Э.454  
Кучук Т. Б. 6.Х.322  
Кучук О. С. 6.Х.322  
Кучинова Н. М. 6.У.171  
Кущлакова Н. М. 6.У.171  
Кушнаренко О. П. 6.У.140  
Кушнарков В. В. 6.Т.78  
Кущнір В. В. 6.Х.322  
Кущнір С. О. 6.У.175  
Кущніцька Б. І. 6.Ш.405  
Лавренко В. В. 6.У.147  
Лавриченко Н. М. 6.Ч.372  
Лазаренко В. І. 6.У.128  
Лазур Я. В. 6.Х.239  
Лайко О. Т. 6.У.111  
Лактіонов Т. М. 6.Ш.405  
Лаптев І. В. 6.Ш.336  
Лаптев В. І. 6.У.110  
Лапчук Б. Ю. 6.Х.322  
Лебідь В. В. 6.Ш.405  
Леванда О. М. 6.С.9  
Левик В. Д. 6.Х.275  
Левицька Л. В. 6.С.14  
Левицька О. 6.У.201  
Левицька С. О. 6.У.121  
Левицька Я. В. 6.У.166  
Левіцький В. 6.У.201  
Левочко Р. І. 6.Э.454  
Левршнік М. 6.Ш.405  
Левченко С. В. 6.С.22  
Левчук Д. В. 6.Ч.375  
Леонюк О. В. 6.У.171  
Лешенко Н. П. 6.Т.60  
Лешенко С. П. 6.Ш.339  
Леонів С. В. 6.У.105  
Лешнічук О. В. 6.Х.245  
Лиса Н. К. 6.Ш.346  
Лисенко В. В. 6.Ш.440  
Лисенко І. В. 6.Х.251  
Лісник В. М. 6.Х.322  
Литвинов В. Д. 6.Ш.415  
Литвинчук І. 6.Т.60  
Лиходат С. М. 6.У.216  
Лі Г. 6.У.196  
Ліпич Л. 6.У.201  
Лісенчук Г. А. 6.Ч.383  
Лісовська Ю. П. 6.Х.291, 6.Ю.459  
Лісовський П. М. 6.Х.291, 6.Ю.459  
Літовцева В. Е. 6.У.105  
Ложаківська О. М. 6.У.214  
Лозниця С. А. 6.Э.454  
Лозова Г. М. 6.У.100  
Лозова О. В. 6.У.105  
Лозовицький В. 6.Э.454  
Лопатинський Ю. 6.У.102  
Лопатюк Р. І. 6.У.223  
Лосев М. І. 6.У.111  
Лубський В. І. 6.Ю.456  
Лукаш С. С. 6.У.130  
Лукина Л. Р. 6.Ш.395  
Лукомська Г. 6.Т.60  
Лукомська З. 6.Т.59-6.Т.60  
Лукомська О. І. 6.У.216  
Лукомський Ю. 6.Т.60  
Лунина І. О. 6.У.145  
Лупандін В. А. 6.Ш.339  
Лусти О. 6.У.102  
Луценко Н. І. 6.Ч.376  
Луценко О. С. 6.Х.239  
Луценко Я. Л. 6.Х.256  
Луцишин А. 6.У.201  
Луцишин О. В. 6.Ш.421  
Лущенко Д. В. 6.Х.266  
Луцко Г. І. 6.У.138  
Луцник К. М. 6.У.191  
Маев А. П. 6.Ш.411  
Мазаракі Н. А. 6.У.146  
Мазуркевич І. А. 6.Ш.345  
Маїк В. З. 6.Ч.364  
Майборода О. 6.Ш.335  
Майданевич Л. О. 6.Х.269  
Майкунт Я. В. 6.Х.287  
Майстренко М. М. 6.Х.314  
Макаренко Н. О. 6.У.205  
Макаренко О. С. 6.С.2  
Макарова В. В. 6.У.208  
Макаруч І. М. 6.У.95, 6.Ч.385  
Маковійчук О. В. 6.Ч.371  
Максимюк О. Д. 6.Х.240  
Малик Я. П. 6.Х.322  
Малина О. Я. 6.У.216  
Мальський М. З. 6.Х.322  
Малюк В. В. 6.Х.303-6.Х.304, 6.Х.316  
Манзюк М. О. 6.Ш.334  
Маргітчик К. 6.Ш.408  
Марезь О. С. 6.У.173  
Марніяло А. 6.У.173  
Мартиненко С. В. 6.Ш.337  
Мартинов А. Ю. 6.С.27  
Мартинченко А. С. 6.У.105  
Мартинович А. В. 6.Э.454  
Мартинович Ю. В. 6.Х.282  
Марушко Н. С. 6.У.120  
Марденишин Ю. І. 6.Х.276  
Марченко А. 6.У.161  
Марчук В. А. 6.Т.68  
Матвійко Л. І. 6.У.174  
Матвійчук О. А. 6.У.299  
Матвійчук В. К. 6.Х.299  
Матвійчук О. В. 6.Х.299  
Матковський О. 6.Ч.357  
Матковський С. 6.У.201  
Матяш П. 6.Х.274  
Мащенко А. М. 6.У.130  
Маях М. М. 6.Х.322  
Маяшко О. А. 6.Ш.346  
Мегельбей Г. В. 6.Ш.339  
Медницька Н. В. 6.У.188  
Мельченко Т. Ф. 6.Ф.236  
Мельник В. 6.У.130  
Мельник Д. С. 6.Х.290  
Мельник Т. Г. 6.У.130  
Мельник Н. 6.Х.324  
Мельник Н. Н. 6.У.130  
Мельник Р. С. 6.Х.266  
Мельник С. І. 6.У.120  
Мельник Ю. 6.У.201  
Мельникова К. В. 6.У.98  
Мельничук О. Д. 6.Ш.419  
Миколович І. П. 6.У.173  
Миронова Г. А. 6.Х.283  
Миронович Р. В. 6.Х.266  
Мирошніченко Н. А. 6.Х.298  
Мислива О. О. 6.Х.305  
Місцьків Г. 6.У.216  
Митрофанова А. С. 6.У.154  
Михайленко Д. Г. 6.С.9  
Михайлина Д. 6.У.102  
Михайлів М. О. 6.Х.287  
Михальський Ю. В. 6.Т.55  
Михальченко С. 6.Т.60  
Мищенко Е. В. 6.У.130  
Мищенко Н. В. 6.У.130  
Міловська Н. В. 6.Х.239  
Мілотина К. Л. 6.У.174  
Мінченко М. Г. 6.У.105  
Міняйллова А. В. 6.Ш.414  
Місюра О. М. 6.Ш.338  
Міхровська М. С. 6.Х.266  
Можайкіна Н. В. 6.У.157  
Мозгова Г. В. 6.У.228  
Молдован В. В. 6.Х.238  
Мошаєнко А. О. 6.Х.239  
Мороз М. О. 6.Ш.421  
Мороз О. Ю. 6.Х.322  
Мороз Ю. М. 6.Х.322  
Морозова О. 6.Т.61  
Морях-Протопопова Х. М. 6.Х.245  
Москаленко В. 6.У.201  
Москвіна А. О. 6.У.157  
Мрїглюд І. М. 6.Ч.358  
Мулик Т. О. 6.У.143  
Муляро О. Д. 6.Ш.345  
Мунько А. Ю. 6.Х.272  
Мурзановський Г. М. 6.У.111  
Мухіна В. В. 6.С.15  
Мушинська Н. Ю. 6.У.141  
Набоко О. В. 6.Т.72  
Нагнибда В. І. 6.Х.283  
Нагорнюк О. М. 6.У.160  
Надвинична Т. Л. 6.Ю.464  
Назаренко Ю. А. 6.У.111  
Назаров І. В. 6.Х.239  
Найсм М. М. 6.Х.276  
Наконечна Т. В. 6.У.216  
Нарожна Н. І. 6.Ш.440  
Насакіна С. В. 6.Ш.411  
Наслїдник Л. Л. 6.Х.322  
Науом М. С. 6.У.157  
Неброт С. Г. 6.Т.77, 6.Т.79  
Недлюха М. П. 6.С.28  
Нежинська О. О. 6.У.174  
Нежрасова Л. А. 6.У.111  
Непран А. В. 6.С.38  
Нєрода І. Ю. 6.Э.454  
Нєстеренко С. С. 6.У.114  
Нєстерова І. І. 6.С.14  
Нич-Войтан С. 6.У.216  
Нікіфоров П. 6.У.102  
Ніколайчук В. С. 6.У.215  
Ніколайчук Т. О. 6.У.186  
Новалєвська Т. В. 6.Ч.348  
Новаченко Т. В. 6.С.17  
Новицький Г. В. 6.Х.316  
Новікова М. Г. 6.У.158  
Новоселєцка А. О. 6.У.185  
Нороха Є. І. 6.Ш.340-6.Ш.341  
Нос І. А. 6.Ш.328  
Овдєнко А. 6.Х.309  
Одарюк В. М. 6.С.36  
Окіпник Б. П. 331  
Олексів Л. 6.У.201  
Олішник В. 6.У.84  
Олішник О. М. 6.Х.254  
Олішник О. М. 6.Х.143  
Олішник Ю. В. 6.Х.245  
Ольо В. П. 6.Ш.322  
Ольхович С. Я. 6.У.108  
Омельченко А. І. 6.У.217  
Омельчук О. М. 6.Х.323  
Омельченко В. А. 6.У.221  
Омельченко В. А. 6.У.107  
Омельченко О. О. 6.У.107  
Опанашук М. 6.Ш.431  
Опашко І. В. 6.У.260  
Орехов С. В. 6.У.332  
Осадча С. О. 6.У.121  
Осіка С. Г. 6.У.146  
Осінов В. М. 6.У.111  
Осіпчук В. М. 6.Ш.395  
Осольов В. А. 6.Х.284  
Осольов В. М. 6.Х.284  
Остапенко В. М. 6.Ч.376  
Остапенко Л. В. 6.Ш.440  
Остапенко О. І. 6.Х.263, 6.Х.292  
Острєнко С. А. 6.У.171  
Островська Б. В. 6.Х.239  
Островська М. 6.Ш.408  
Островський І. А. 6.У.157  
Островський О. 6.Ш.408  
Остроухов В. В. 6.Х.290  
Павлик П. Ю. 6.Э.454  
Павлов Д. М. 6.У.177  
Павлова А. В. 6.Ч.375  
Паламарюк М. 6.У.102  
Палапа Н. В. 6.У.160  
Паламар'єв О. А. 6.У.111  
Панченко О. 6.Х.324  
Панченко В. І. 6.У.456  
Панченко А. О. 6.Ш.409  
Панчишин Т. 6.У.201  
Парасюк Н. М. 6.Ч.287  
Парубоніч І. В. 6.Х.260  
Парфєнєва Н. О. 6.С.36  
Пацуря Н. Б. 6.У.164  
Пацькевич М. С. 6.У.196  
Пашковський М. І. 6.Х.314  
Педченко Н. С. 6.У.105  
Перевалова Л. В. 6.Х.251  
Перевозюк В. В. 6.Ш.427  
Перезова І. В. 6.У.216  
Перейма Н. В. 6.Х.322  
Перельовікна О. О. 6.У.101  
Першич О. О. 6.Ш.343  
Петик Л. О. 6.У.184  
Петренко О. І. 6.У.191  
Петрик В. 6.Т.60  
Петрик В. М. 6.Х.290  
Петриченко Л. О. 6.Ч.379  
Петришин М. П. 6.Ш.416  
Петрушенко М. М. 6.У.186  
Пижов О. М. 6.Х.239  
Піжова М. О. 6.Х.239  
Пік С. М. 6.Х.322  
Піллип В. В. 6.Х.264  
Піллипенко С. О. 6.Х.277  
Піллипенко Т. М. 6.Ш.395  
Піммоненто Т. В. 6.У.130  
Піртго М. С. 6.Х.245  
Пікулик О. І. 6.У.165  
Пільхов К. М. 6.Х.283  
Піняжко Т. 6.Т.59  
Пляшко О. С. 6.У.216  
Повалєна М. 6.Х.324  
Погорєцький М. А. 6.Х.316  
Подольчак Н. Ю. 6.У.166  
Познякова О. І. 6.У.166  
Покайчук В. Я. 6.Х.275  
Поліщук А. 6.Ш.440  
Поліщук К. В. 6.Х.322  
Поліщук Л. Б. 6.Ш.395  
Полякова О. Ю. 6.С.9  
Помінова І. І. 6.У.167  
Помонаренко І. В. 6.У.105  
Помонарєва Г. Ф. 6.Ч.379  
Попко О. В. 6.У.216  
Попов М. О. 6.Ш.328  
Попова Н. О. 6.Ш.328  
Попович В. М. 6.Х.273  
Попович Т. Г. 6.Х.283  
Потьомкін А. П. 6.Т.64  
Походило Н. 6.У.201  
Поченчук Г. 6.У.102  
Пригощський В. А. 6.Х.254  
Приймаченко Д. В. 6.Х.266  
Примак В. Д. 6.Х.283  
Присяжнюк М. М. 6.Х.290  
Присяжнюк Ю. І. 6.Х.322  
Приходько І. В. 6.Х.322  
Прийельчук А. О. 6.Ю.456  
Пріб Г. А. 6.У.174  
Пріма Д. А. 6.У.171  
Пріма Р. М. 6.У.171  
Пріропа І. В. 6.У.112  
Прокіпенко К. О. 6.У.209  
Прокіпенко Н. І. 6.У.208  
Проневич О. С. 6.Х.266  
Пронь Н. Б. 6.У.149  
Проскурніна Н. В. 6.У.91  
Прохорова В. В. 6.У.92, 6.У.204  
Проценко А. В. 6.У.204  
Проценко В. М. 6.У.92  
Проценко П. 6.Э.454  
Прядко О. М. 6.Ш.442  
Пузіня С. В. 6.Х.277  
Пустовалов В. С. 6.Т.78  
Пустовалов Ф. К. 6.Т.78  
Пустовойт Ф. Ф. 6.У.130  
Пушак Я. Я. 6.У.166  
П'ятицька Г. 6.У.125  
Радишевська О. Р. 6.Х.266  
Радамська Л. З. 6.С.14  
Радулов Д. Д. 6.У.111  
Разнізькова М. Ю. 6.У.221  
Ралко В. Ю. 6.Ш.337  
Радевич С. І. 6.Ш.343  
Ребриш А. С. 6.Х.307  
Рєвін Ю. О. 6.Ш.344  
Рєвіч Ю. О. 6.Ш.395  
Рєвяхін М. 6.Х.309  
Рєзунєнко Д. О. 6.Ш.331  
Рєвельський В. М. 6.Х.322  
Рєшко І. П. 6.Ч.379  
Рєшетіло В. П. 6.У.157  
Рєшетілюк І. 6.У.153, 6.У.225, 6.Ч.376  
Рибак Г. І. 6.У.357  
Рибак О. М. 6.У.180  
Рибалка В. В. 6.Ю.465  
Рибалка В. Г. 6.Т.40  
Рибка Р. В. 6.Ч.364  
Рібицький Н. М. 6.Т.60  
Рібицький О. 6.Т.59-6.Т.60  
Ріжак Л. В. 6.Ю.455  
Рішич В. В. 6.У.166  
Рішняк О. 6.Т.54  
Рогольська В. В. 6.Х.314  
Розсохля Л. О. 6.Т.75  
Романішин Ю. Л. 6.Ч.380  
Романів Х. Б. 6.Х.287  
Романов М. 6.Х.309  
Романчук С. 6.У.218  
Романюк Н. А. 6.Х.322  
Романюк Р. П. 6.Х.322  
Ромашко О. М. 6.У.123  
Ромашів О. І. 6.Х.258  
Рубан М. 6.Э.454  
Руда О. Г. 6.Ф.230  
Рудей В. С. 6.Х.239  
Руденко М. В. 6.Ч.378  
Руденко С. Б. 6.Ч.353  
Руденко С. В. 6.Ю.456  
Рудий Р. 6.У.218  
Рудика О. В. 6.У.110, 6.У.155  
Руснак Д. А. 6.Ш.400  
Рущенко І. П. 6.С.1  
Рябєв А. А. 6.У.219  
Рябєв Г. Л. 6.Х.265  
Рябєва Н. В. 6.У.130  
Ряшко О. В. 6.Х.314  
Сабалдаш В. В. 6.У.130  
Сабалдуха В. О. 6.Х.458  
Сабіров О. В. 6.У.221  
Савайда О. 6.Х.324  
Савицький А. В. 6.У.200  
Савченко Е. О. 6.У.140  
Савченко О. Р. 6.У.216  
Савченко С. 6.Т.45  
Савчин М. В. 6.Х.239  
Сагайдак О. П. 6.Х.322  
Садова У. 6.У.201  
Сайчук А. О. 6.У.111  
Сай В. 6.У.161, 6.У.207  
Сакно О. П. 6.Ш.329  
Салашенко Т. І. 6.У.155  
Сальнікова Т. В. 6.У.105  
Самаль С. А. 6.У.130  
Самборський І. О. 6.У.216  
Самойленко О. А. 6.С.22  
Самойлок Н. М. 6.У.133  
Самородов А. С. 6.Х.239  
Сас С. 6.У.201  
Савицький П. В. 6.Э.454  
Свірін М. О. 6.Х.260, 6.Х.275  
Сєдєда С. 6.Т.67  
Сємєнєв-Орлова І. А. 6.С.26  
Сємєнчук Т. Б. 6.У.215  
Сємерєнко Г. В. 6.Ш.403  
Сєнєченко М. І. 6.Ч.347  
Сєргєєва Д. Б. 6.Х.316  
Сєрєдєна Л. В. 6.С.12  
Сєрдєдок В. Ю. 6.С.242  
Сидоренко Л. І. 6.Ю.456  
Сидоркіна Р. Д. 6.У.171  
Сидорчук Н. Г. 6.С.22  
Сімоненко В. К. 6.У.111  
Сісоєв О. В. 6.У.129  
Сітніч І. С. 6.У.126  
Січова В. В. 6.С.29  
Сідак В. С. 6.Х.279-6.Х.280  
Сізова К. Л. 6.Ш.427  
Сізон Д. О. 6.Ш.338  
Сікорка Л. С. 6.Ш.346  
Скаковська С. С. 6.У.109  
Скворцов Д. І. 6.С.39  
Скляр Ю. Л. 6.У.208  
Скляко Н. С. 6.У.192  
Скорохода В. 6.У.201  
Скорошник О. В. 6.Х.280  
Скрябін Б. Б. 6.У.87-6.У.89  
Славієнко Є. А. 6.У.103  
Слівко Є. С. 6.Ч.337  
Смирнова О. П. 6.У.174  
Смоленська С. 6.Т.59  
Смолій В. А. 6.Х.278  
Соболев В. М. 6.У.104  
Соболева М. В. 6.У.104  
Сокіл О. С. 6.У.176  
Сокіл О. Г. 6.У.166  
Сокіл П. М. 6.У.197  
Соколенко О. Л. 6.Х.239  
Соколовська А. М. 6.У.177  
Соловей В. В. 6.Ш.405  
Соломонко В. В. 6.Ч.383  
Соломонко О. В. 6.Ч.383  
Сорочак О. 6.У.201  
Софінська І. Д. 6.Ш.327  
Сошєнко С. М. 6.У.220  
Спїрдїтонова К. О. 6.У.220  
Сталдін М. М. 6.Х.269  
Сталдінєнко В. Г. 6.Ш.332  
Станіславський В. Г. 6.У.144  
Старагіна І. П. 6.Ш.409  
Стєхів А. М. 6.У.117  
Стєхов А. Ю. 6.У.212  
Стєпанєнко Л. П. 6.С.5-6.С.6, 6.С.21  
Стєпанєнко М. І. 6.Ф.231  
Стєпанєнєв В. О. 6.Ч.379  
Стєпанков В. С. 6.Х.278  
Стєпанов Т. 6.У.201  
Стєпура Т. М. 6.У.226  
Стєпучко М. М. 6.Х.303, 6.Х.316  
Стєщук Н. 6.Х.324  
Стєщукенко Д. Д. 6.У.228  
Стоколюк Н. Г. 6.Э.451  
Столярський О. В. 6.Х.322  
Стоцький Я. В. 6.Э.446  
Рогольська В. В. 6.Х.298  
Стрїльчук Р. М. 6.У.216  
Стрїльчук Ю. Л. 6.Ч.380  
Ступницький А. Д. 6.У.130  
Стурпенко О. 6.Ш.335  
Сухєцька А. С. 6.У.95, 6.Ч.385  
Сухий О. О. 6.У.101  
Суходола О. М. 6.Х.265  
Тавлуй О. В. 6.Х.298  
Талпа В. П. 6.У.111  
Рубан М. 6.Э.454  
Таран В. О. 6.У.273  
Таранєць С. 6.Э.447  
Таранюк Л. Н. 6.У.130  
Тарас В. 6.Т.59, 6.Т.60  
Тарас Я. 6.Т.59, 6.Т.60  
Тарасевич В. Н. 6.У.130  
Тарасенко О. С. 6.Х.317  
Тарасенко Я. Ю. 6.У.105  
Тарнаський В. А. 6.У.210  
Тарновська І. В. 6.У.134  
Татарніч І. Г. 6.Х.314  
Татаровська О. В. 6.Ш.412  
Татенко М. Ю. 6.У.123  
Татенко Н. Ю. 6.У.123  
Теліженко С. А. 6.Т.80  
Темченко С. В. 6.Х.322  
Тєрєщенко В. М. 6.Ш.409  
Тєрєщенко Г. М. 6.У.149  
Тєрєшанська В. М. 6.Х.239  
Тєслюк Р. 6.У.201  
Тєрєтїянчєв Г. К. 6.Х.314  
Тїлїк І. В. 6.Ш.410  
Тїмко А. Ю. 6.У.216  
Тїмошенко В. І. 6.Х.296  
Тїмошук В. П. 6.Х.266  
Тїщенко Є. Ф. 6.Х.316  
Тїщенко Т. І. 6.У.171  
Тїшко Б. Й. 6.Х.245  
Тїщенко В. В. 6.Х.318-6.Х.319  
Ткалїч М. Г. 6.У.174  
Ткач В. М. 6.Т.80  
Ткач Є. 6.У.102  
Ткаченко В. І. 6.Ш.333  
Ткачук І. 6.У.102  
Ткачук Л. 6.Ш.346  
Ткачук Т. Ю. 6.Х.292  
Товбіч В. 6.Т.60  
Токарєв Г. 6.Х.309  
Томчук-Пономарєнко Н. В. 6.У.100  
Топлевський Р. 6.Х.324  
Торбас О. О. 6.Х.239  
Тревого І. 6.Х.247

- Трещов М. М. 6.X.272  
Трофімчук О. Р. 6.Y.216  
Трушкіна Н. В. 6.Y.96  
Трюхан О. А. 6.X.252  
Тупиця І. М. 6.Ц.343  
Туренко В. Е. 6.Ю.436  
Тютюнник Г. О. 6.Y.186  
Угольцова О. З. 6.Y.189  
Утрюмова К. О. 6.X.270  
Удова Л. О. 6.Y.209  
Уткін О. 6.Y.85  
Уткіна М. С. 6.Y.105  
Ушакова Н. Г. 6.Y.167  
Фадеев В. А. 6.Y.111  
Фармагей О. І. 6.X.290  
Федіна Н. 6.X.324  
Федоровський О. В. 6.Ц.336  
Федорченко Н. В. 6.X.239  
Федорчук Р. Ю. 6.Y.95, 6.Ч.385  
Федосеев С. М. 6.Y.111  
Федотова Т. В. 6.Э.454  
Федотова Ю. В. 6.Y.157  
Федунь М. Р. 6.Ш.393  
Федунь Ю. Б. 6.X.322  
Федушак-Паславська Г. М. 6.X.245  
Фелик В. І. 6.X.299  
Фешур Р. В. 6.C.39  
Філіпович Г. Д. 6.Э.454  
Філіпович Л. О. 6.Э.454  
Фліпшайна К. І. 6.Y.176  
Фоменко А. С. 6.X.275  
Фоменко С. С. 6.Y.175  
Фролова Ю. 6.Т.60  
Фульмес В. 6.Э.434  
Фурдичко О. І. 6.Y.152  
Фурсенко Л. І. 6.Ч.369  
Хамніч С. Ю. 6.Y.197  
Харабара В. 6.Y.102  
Харазішвілі Ю. М. 6.X.265  
Харківська А. А. 6.Ч.379  
Харковенко Р. 6.Т.54  
Харченко Н. А. 6.Y.130  
Харченко Р. В. 6.Y.155, 6.Y.198  
Харчук В. Ю. 6.Y.150  
Харь І. О. 6.X.299  
Харьковченко Є. А. 6.Ю.456  
Хатнюк Ю. А. 6.X.310  
Хаустов М. М. 6.Ч.376  
Хаустова В. Є. 6.Y.155, 6.Y.198, 6.Y.225, 6.Ч.376  
Хенс Л. 6.Y.130  
Хижняк Л. М. 6.C.29  
Хижняк О. В. 6.C.29  
Хилько М. І. 6.Ю.456  
Хитра А. Я. 6.X.314  
Хитра О. Л. 6.X.263  
Хмелевський С. І. 6.Ц.343  
Ходанович В. О. 6.X.304  
Хоменко І. В. 6.Ю.436  
Хоменко М. М. 6.X.239  
Хомич С. В. 6.Y.216  
Хомко Л. В. 6.X.285  
Худинцев М. М. 6.X.293  
Хумарова Н. І. 6.Y.186  
Царук І. М. 6.Y.139  
Цвях В. Ф. 6.Ю.456  
Циганенко Г. В. 6.Y.174  
Циганов О. Г. 6.X.260  
Циналевська І. А. 6.Y.111  
Пурська Б. Г. 6.Y.216  
Пшоник С. І. 6.Y.184  
Чала Т. Г. 6.C.36, 6.Y.131  
Чанишева Т. І. 6.X.239  
Ченцова Ю. П. 6.Y.171  
Червінчук А. В. 6.X.277  
Червякова О. В. 6.X.238  
Червченко В. В. 6.Ш.395  
Червченко О. М. 6.Ш.395  
Черкасова К. 6.Т.60  
Черкес Б. С. 6.Ш.433  
Чернеженко О. М. 6.X.257  
Черненко О. А. 6.Y.164  
Чернова О. В. 6.C.459  
Черняк А. М. 6.X.303-6.X.304, 6.X.316  
Черняк О. Ю. 6.X.323  
Черчик Л. М. 6.Y.186  
Четверіков Б. 6.Y.90  
Чехович З. В. 6.Y.111  
Чеховська М. М. 6.X.290  
Чигрин Е. Ю. 6.Y.130  
Чигрин О. Ю. 6.Y.105  
Чижевська Л. В. 6.Y.119  
Чистоклетов Л. Г. 6.X.263, 6.X.292  
Чортюк Ю. В. 6.Y.130  
Чуйко В. Л. 6.Ю.456  
Чуйко Н. В. 6.C.38  
Чура В. 6.Т.68  
Чуфай Г. П. 6.C.14  
Чушак Х. Я. 6.X.322  
Шавлак М. А. 6.C.9  
Шакун В. І. 6.X.239  
Шаленна Н. М. 6.X.322  
Шамобровський Г. О. 6.X.322  
Шандра Р. 6.Y.201  
Шандрук С. К. 6.Ю.464  
Шалунов О. О. 6.Y.203  
Шаршов С. І. 6.Y.111  
Шартема К. О. 6.Y.111  
Шведун В. О. 6.Y.156  
Швиденко О. 6.Т.59  
Швидкова О. В. 6.X.303  
Шевченко Г. М. 6.Y.186  
Шевченко К. В. 6.Y.105  
Шевченко С. О. 6.X.272  
Шевченко-Кульчицька К. І. 6.Y.220  
Шевчук А. 6.Т.63  
Шевчук В. 6.Т.67  
Шевчук К. В. 6.Y.95, 6.Ч.385  
Шевчук Л. Е. 6.X.245  
Шевчук Ю. С. 6.Ш.441  
Шегедин Н. М. 6.Ш.417  
Шемчук В. 6.X.324  
Шеретюк Р. М. 6.Э.451  
Шерман І. М. 6.Ш.404  
Шехавцов Р. М. 6.X.314  
Шибіко В. П. 6.X.315  
Шип Н. А. 6.Т.44  
Шип С. В. 6.Ш.432  
Шипченко І. В. 6.Ч.373  
Шипко В. 6.X.324  
Шиян Д. В. 6.Y.219  
Шкарупа Е. В. 6.Y.130  
Школик А. М. 6.X.266  
Школьнікова Т. Ю. 6.Т.76  
Шликова О. М. 6.C.9  
Шлоер Б. П. 6.X.266  
Шляхтіна О. С. 6.Ш.414  
Шмигін Б. 6.Т.60  
Шмуренко Т. В. 6.Т.82  
Шома М. С. 6.Y.173  
Шостак О. М. 6.X.298  
Шпільєвський В. В. 6.Y.155  
Шпільєвський О. В. 6.Y.155  
Шталь Т. В. 6.Y.227  
Шуба М. В. 6.C.10  
Шульга А. В. 6.Ч.371  
Шумило С. В. 6.Э.452  
Шелкунов В. І. 6.Y.151  
Щепцов О. В. 6.Ц.341  
Щерба Н. С. 6.C.22  
Щербаків Р. М. 6.C.34  
Щербина Л. І. 6.X.304  
Щербина Ю. В. 6.Ч.381  
Щодра О. Ю. 6.X.322  
Эндлер Д. 6.Y.130  
Юркевич Ю. М. 6.X.287  
Юрків Я. І. 6.C.5-6.C.6, 6.C.21  
Юрченко М. С. 6.Ш.440  
Язіна В. А. 6.Y.221  
Якобенчук Н. О. 6.Ш.440  
Якубовський І. С. 6.X.287  
Якубовська Н. В. 6.Y.216  
Ямчук П. М. 6.Э.454  
Яновицька А. В. 6.X.285, 6.X.287  
Яремко О. М. 6.Ю.464  
Яремко О. П. 6.Y.152  
Ярмол Л. В. 6.Y.166  
Ярмоліцька Н. В. 6.Ю.456  
Ярмолук В. 6.Ц.335  
Ярова І. Е. 6.Y.130  
Яроцький П. Л. 6.Э.454  
Ярошенко О. М. 6.X.239  
Ярошець В. І. 6.Ю.456  
Ясинський М. 6.Т.60  
Яструбська О. В. 6.Ш.398  
Яценко В. А. 6.Y.151  
Яценко Л. Д. 6.Y.170  
Яценко С. І. 6.C.22  
Aleksiiyets L. 6.Т.69  
Садова У. Я. 6.Y.226  
Сайко В. Р. 6.Y.138  
Eirini A. 6.Э.454  
JefOek V. 6.Э.454  
Valion O. 6.Т.69  
Vassiliadis P. 6.Э.454

## Показчик періодичних та продовжуваних видань

- Агроекол. журн. — 2022. — № 2  
6.Y.108, 6.Y.128, 6.Y.152, 6.Y.160, 6.Y.210  
Бізнес Інформ. — 2021. — № 12  
6.C.10, 6.C.36, 6.Y.91, 6.Y.93, 6.Y.96, 6.Y.98, 6.Y.103-6.Y.104, 6.Y.110, 6.Y.116, 6.Y.123, 6.Y.125, 6.Y.127, 6.Y.131, 6.Y.134, 6.Y.138, 6.Y.141, 6.Y.143, 6.Y.147, 6.Y.154, 6.Y.159, 6.Y.168, 6.Y.173, 6.Y.179, 6.Y.184-6.Y.185, 6.Y.187-6.Y.191, 6.Y.195-6.Y.196, 6.Y.215, 6.Y.217, 6.Y.219-6.Y.220, 6.Y.223, 6.Y.225-6.Y.228, 6.X.270  
Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. — 2021. — № 2  
6.Y.84, 6.Y.114, 6.Y.118, 6.Y.139, 6.Y.144, 6.Y.165, 6.Y.170, 6.Y.175-6.Y.176, 6.Y.199, 6.Y.205-6.Y.206, 6.Y.214, 6.Ф.234  
Економіка і прогнозування. — 2022. — № 1  
6.Y.112, 6.Y.124, 6.Y.153, 6.Y.177-6.Y.178, 6.Y.209, 6.Y.224  
Зб. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2022. — Вип. 3  
6.Ц.328, 6.Ц.332-6.Ц.334, 6.Ц.336-6.Ц.339, 6.Ц.342-6.Ц.344  
Наук. пр. Нац. ун-ту харч. технологій. — 2020. — 26, № 6  
6.Y.181, 6.Y.192-6.Y.193  
Сучас. досягнення геодез. науки та вир-ва. — 2021. — Вип. 2  
6.Y.90, 6.Y.161, 6.Y.207, 6.Y.218, 6.X.247  
Укр. іст. журн. — 2021. — № 4  
6.T.45, 6.T.48, 6.T.54, 6.T.57, 6.T.61, 6.T.63, 6.T.66-6.T.69, 6.Y.85, 6.Ф.233, 6.Ф.236, 6.X.274, 6.Э.445, 6.Э.447  
Укр. соціум. — 2022. — № 2  
6.C.1, 6.C.12, 6.C.13, 6.C.16-6.C.17, 6.C.23, 6.C.26, 6.C.27, 6.C.28, 6.C.29, 6.C.30, 6.C.32, 6.Y.107, 6.Y.149